304

CL. CLAVDIANI POETAE CELEBERRIMI OPERA.

Quorum catalogum, poſt eius uitam ex Petro Crinito ac Volaterrano, reperies.

LVGDVNI,
Apud Theobaldum Paganum,
M. D. LI.

ROMAE IN FORO TRAIANI FVIT HOC EPITAPHIVM, QVOD nuncin domo Pomponij Læti, in monte Caballo.

*

CL. CLAVDIANI V. C. CL. CLAVDIANO, V. C. TRIBVNO ET NOTARIO, INTER CAETERAS INGENTES ARTES PRAEGLORIOSISSIMO POETARVM. LICET AD MEMORIAM SEMPITERNAM CARMINA AB EODEM SCRIPTA SVFFICIANT, AD EVM TESTIMONII GRATIA OB IVDICII SVI FIDEM. DD. NN. ARCHADIVS ET HONORIVS, FELICISSIMI AC DOCTISSIMI IMPERATORES SENATV PETENTE STATVAM IN FORO DIVI TRAIANI ERIGI COLLOCARIQVE IVSSERVNT.

εἰν ἑνὶ Βεργιλίοιο νόον καὶ μοῦσαν Ὁμήρου
Κλαυδιανὸν Ῥώμη καὶ βασιλῆς ἔθεσαν.

CL. CLAVDIANI VITA EX PETRO CRINITO.

*

CL. Claudianus poëta inſignis, Archadij & Theodoſij temporibus floruit. Patria fuit Alexandrinus, nobiliſsima urbe Aegypti. Quidam Florẽtinum faciunt, parum diligenter obſeruantes ueterum cõmentarios. Autores Græci, qui Claudiani meminerunt, Alexandrinum appellant: cui ſententiæ idem autor aſtipulatur, dum Nilum ſuum uocat: ut nihil præterea dubitari poßit, ei patriam fuiſſe Alexandriam. Ingenio excellenti fuit, maximéque apto ad carmen componendum: nam & aſſurgit feliciter, uarijsq; figuris ac ſententijs mirifice delectat, ut uideatur à natura ipſa inſtructus ad poëticam facultatem. Veriſimile eſt eum Romæ diu uerſatũ, multásq; Italiæ urbes peragraſſe: quod cùm alia multa teſtantur, tum hi uerſus, quos de balneis Aponis compoſuit. Opera illius ſatis nota ſunt, ſed præcipuam laudem iudicio multorum ſibi uindicat his carminibus, quibus principes uiros ſummis laudationibus ſeu panegyricis extulit. De raptu Proſerpinæ libros tres ſcripſit, eóſque ad Florentinum miſit, ueluti monimentum ſuæ beneuolentiæ atque optimæ uoluntatis. Nam cum eo arctißima familiaritate coniunctus uixit. Prætereo eiuſdem poëmata, epiſtolas, & epigrammata, in quibus de Nilo, de Phœnice, de Magnete, de Criſtallo, de balneis Aponis, de Torpedine, de Gallicis mulabus, déque alijs multis apte & eleganter carmen deſcripſit.

Auguſtinus & alij ueteres plurimum commendarũt ingenium atq; eruditionem Claudiani, referentis illius uerſus de laude & uictoria principis Theodoſij contra Eugenium Gallorum regem: cõſtat enim Theodoſium ipſum parua manu contra ingentes barbarorum copias dimicaſſe, cæſisq; magna ex parte hoſtibus, clariſsima uictoria potitum, non tam ſuis auſpicijs, quàm ope & præſidio obortæ tempeſtatis, ſæuientibus uentis contra hoſtiũ aciem: quocirca ſic Claudianus elegantiſsime ſcribit:

Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduerſas acies, reuolutáque tela
Vertit in autores, & turbine reppulit haſtas.
O nimium dilecte Deo, cui fundit ab antris
Aeolus armatas hyemes, cui militat æther,
Et coniurati ueniunt ad claſsica uenti.

Idem Claudianus magna ueneratione coluit Probũ, Probinum, & Olibrium uiros conſulares, Gennalium præterea, Honorium, Stiliconem, ac Manlium Theodorun ſingulari ſtudio & incredibili diligentia proſequitur, teſtatus officium ſuum libellis à ſe compoſitis de illorun laudibus. Hæc ſunt quæ de Poeta Claudiano obſeruauimus. De obitu ipſius nihil apud ueteres autores legimus.

EX VOLATERRANO.

CLAVDIANVM *poetã Petrarcha dicit fuiſſe Florentinum, ſed Poſsidonius, qui fuit Claudiani familiaris, dicit Peluſiacum, genitum Canopi. Habeo tamen autores, qui originem dicant è Florentia traduxiſſe. Nam & pater eius mercaturæ gratia Canopum profectus, uxorem ibi duxit, ex qua genuit Claudianum: quod Colutius Pierius memoria patrum noſtrorum ſcriba Florentinorum epigrammate teſtatur, quod ponam, uti eius*

etiam pariter ſcripta adnotentur:

Aegypto genitum, noua me Florentia ciuem
Legibus agnouit, magnis iam digna poëtis.
Inferos raptus, Cereris pugnasq; deorum,
Cæſareas laudes, necnon Stiliconis honores.

Emicuit Theodoſij temporibus. Amicitiam Stiliconis ſectatus, in eius laudem, & contra Ruffinum & Gildonem eius æmulos ſcripſit. Chriſtianum fuiſſe, ex eius ſcriptis apparere pöterat, niſi Auguſtinus in lib. de Ciui. de negaſſet. Adeo dilectus principibus & Pop. Rom. ut eius ſepulchro inſcriberent huiuſcemodi elogium, quod ante hos annos Romæ repertũ in foro Traiani, ac in domũ Põponij Læti translatũ eſt, Claudij Claudiani v. s. Cl. Claudiano v. c. Tribuno & notario, inter cæteras ingentes artes præglorioſiſſimo poëtarum. Licet ad memoriã ſempiternam carmina ab eodem ſcripta ſufficiant, attamen teſtimonij gratia ob iudicij ſui fidem D D. N N. Arcadius & Honorius feliciſſimi & doctiſſimi Imperatores ſenatu petente ſtatuam in foro diui Traiani erigi collocariq; iuſſerunt.

*

INDEX OPERVM CLAVDIANI.

De raptu Proſerpinæ,	Lib. III
In Ruffinum,	Lib. II
In Eutropium,	Lib. II
De bello Gildonico,	Lib. I
De bello Getico,	Lib. I
In COSS. *Honorij Aug.*	Lib. III
In COSS. *Manlij Theodori,*	Lib. I
In laudes Stiliconis,	Lib. III
In COSS. *Anitiorum fratrum,*	Lib. I
Laus uxoris Stiliconis,	Lib. I
Laudes Herculis,	Lib. I
Epithalamium Honorij & Mariæ.	
De nuptijs Honorij & Mariæ,	Lib. I
Epithalamium Palladij & Serenæ,	Lib. I
Deprecatio ad Hadrianum,	Lib. I
De Senatore Veronenſi.	
De Phœnice.	
De magnete lapide.	
De Aponis balneis.	
De Nilo fluuio.	
In Alethium quæſtorem.	
Gigantomachia.	
De Chriſto ſeruatore.	
Laus Chriſti.	
Miracula Chriſti.	
De mulabus Gallicis.	
In Curetium.	
In Iacobum Magiſtrum equitum.	
De apro & leone.	

De locuſta.
De torpedine.
Epiſtola ad Serenam.
De phaleris equi Honorij.
De concha.
De muneribus Honorio *mißis.*
De equo Honorij.
De Briſtallo.
Epiſtola ad Olibrium.
Epiſtola ad Probinum.
In ſphæram Archimedis.
De Cirrho Caſtoreo.
De ſepulchro Specioſæ.
De balneis Quintianis.
Deſcriptio portus Zarienſis.
Ad Aeternalem.
Deſcriptio Armenti.
Deſcriptio inſulæ.
De iracundo.
De quadriga marmorea.
De Policaſte *& perdica.*
De Hiſtrice.
In podagricum.
Ad Maximum.
De paupere amante.
De pijs fratribus.
Epiſtola ad Gennadium.
De Theodoro *&* Hadriano.
In Serenas.

CL. CLAVDIANI
IN LIBRVM PRIMVM DE RAPTV PROSERPINAE, PRAEFATIO.

INuenta ſecuit primus qui naue profundum,
Et rudibus remis ſollicitauit aquas:
Qui dubijs auſus committere flatibus alnum,
Quas natura negat, præbuit arte uias.
Tranquillis primum trepidus ſe credidit undis,
Littora ſecuro tramite ſumma legens.
Mox longos tentare ſinus, & linquere terras
Et leni cœpit pandere uela Noto.
Aſt ubi paulatim præceps audacia creuit,
Cordaq; languentem dedidicere metum:
Iam uagus irrupit pelago, cœlumq; ſequutus,
Aegæas hyemes, Ioniumq; *domat.*

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE,

LIBER PRIMVS.

INFERNI raptoris equos, afflataq; curru
Sidera Tænario, caligãteſq; profundæ
Iunonis thalamos audaci prodere cantu
Mens concuſſa iubet. greſſus remouete prophani.
Iam furor humanos noſtro de pectore ſenſus
Expulit, & totum ſpirant præcordia Phœbum.
Iam mihi cernuntur trepidis delubra moueri Ex Callimacho
Sedibus, & claram diſpergere culmina lucem,
Aduentum teſtata Dei: iam magnus ab imis
Auditur fremitus terris, templumq; remugit
Cecropidum, ſanctaſq; faces extollit Eleuſis:
Angues Triptolemi ſtridunt, & ſquammea curuis
Colla leuant attrita iugis, lapſuq; ſereno
Erecti roſeas tendunt ad carmina criſtas.
Ecce procul ternis Hecate uariata figuris
Exoritur, lætuſq; ſimul procedit Iacchus,
Crinali florens hedera, quem Parthica uelat
Tigris, & auratos in nodum colligit ungues.
Ebria Mæonijs fulſit ueſtigia thyrſis.

Dij,quibus in numerum uacui famulantur Auerni,
Vulgus iners,opibus quorum donatur auaris
Quicquid in orbe perit,quos Styx liuentibus ambit
Interfuſa uadis,& quos fumantia torquens
Aequora,uorticibus Phlegethon perluſtrat anhelis,
Vos mihi ſacrarum penetralia pandite rerum,
Et ueſtri ſecreta poli,qua lampade Ditem
Flexit Amor,quo ducta ferox Proſerpina curru
Poſſedit dotale Chaos,quantaſq; per oras
Sollicito genitrix errauerit anxia curſu.
Vnde datæ populis fruges,& glande relicta
Ceſſerit inuentis Dodonia quercus ariſtis.
Dux Erebi quondam tumidas exarſit in iras,
Prælia moturus ſuperis,quòd ſolus egeret
Connubijs, ſterileſq; diu conſumeret annos,
Impatiens neſcire torum,nullaſq; mariti
Illecebras,nec dulce patris cognoſcere nomen.
Iam quæcunq; latent ferali monſtra Baratro,
In turmas aciemq; ruunt,contraq; Tonantem
Coniurant Furiæ,crinitaq; ſontibus hydris
Tiſiphone,quatiens infeſto lumine pinum,
Armatos ad caſtra uocat pallentia manes.
Penè reluctatis iterum pugnantia rebus
Rupiſſent elementa fidem,penituſq; reuulſo
Carcere,laxatis pubes Titania uinclis
Vidiſſet cœleſte iubar,rurſuſq; cruentus
Aegæon poſitis arcto de corpore nodis
Obuia centeno uexaſſet fulmina motu.
Sed Parcæ uetuere minas,orbiq; timentes,
Ante pedes,ſoliumq; ducis fudere ſeueram
Caniciem,genibuſq; ſuas cum ſupplice fletu

Adm

Admouere manus,quarum ſub iure tenentur
Omnia,quæ ſeriem fatorum pollice ducunt,
Longaq́; ferratis euoluunt ſecula penſis.
Prima fero Lacheſis clamabat talia regi,
Incultas diſperſa comas:ò maxime noctis
Arbiter,umbrarumq́; potens,cui noſtra laborant
Stamina,qui finem cunctis, & ſemina præbes,
Naſcendiq́; uices alterna morte rependis,
Qui uitam,letumq́; regis.nam quicquid ubiq;
Gignit materies,hoc te donante creatur,
Debeturq́; tibi,certisq́; ambagibus æui,
Rurſus corporeos animæ mittuntur in artus.
Ne pete firmatas pacis diſſoluere leges,
Quas dedimus,neuitq́; colus,neu fœdera fratrum
Ciuili conuerte tuba:cur impia tollis
Signa?quid inceſtis aperis Titanibus auras?
Poſce Iouem,dabitur coniux.uix ille pepercit,
Erubuitq́; preces,animusq́; relanguit atrox,
Quamuis indocilis flecti.Ceu turbine rauco,
Cùm grauis armatur Boreas,glacieq́; minaci
Hiſpidus,& Getica concretus grandine pennas
Flare cupit,pelagus,ſyluas,campóſq́; ſonoro
Flamine rapturus,ſi forte aduerſus ahenos
Aeolus obiecit poſtes,uaneſcit inanis
Impetus,& fractæ redeunt in clauſtra procellæ.
Tum Maia genitum,qui feruida dicta reportet,
Imperat acciri:Cyllenius aſtitit ales,
Somniferam quatiens uirgam,tectusq́; galero.
Ipſe rudi fultus ſolio,nigráq; uerendus
Maieſtate ſedet,ſqualent immania fœdo
Sceptra ſitu,ſublime caput mœſtiſſima nubes

Aſperat,& diræ riget inclementia formæ.
Terrorem dolor augebat,tunc talia celſo
Ore tonat,tremefacta ſilent dicente tyranno
Atria,latratum triplicem compeſcuit ingens
f. reſedit Ianitor,& preſſo lacrymarum fonte recedit
Cocytus,tacitisq; Acheron obmutuit undis,
Et Phlegethontææ requierunt murmura ripæ:
Atlantis Tegææ nepos,commune profundis,
Et ſuperis numen,qui fas per limen utrunq;
Solus habes,geminoq; facis commercia mundo,
I,celeres proſcinde notos,& iuſſa ſuperbo
Redde Ioui.Tantúmne tibi ſæuiſſime fratrum
In me iuris erit? ſi nobis noxia uires
Cum cœlo fortuna tulit,num robur,& arma
Perdidimus? ſi rapta dies,an forte iacentes
Ignauosq; putas?quòd non Cyclopeïa tela
Stringimus,aut uanas tonitru deludimus auras.
Nónne ſatis uiſum eſt,grati quòd luminis expers
Tertia ſupremæ patior diſpendia ſortis?
Informesq; plagas?cùm te lætiſſimus ornet
Signifer,& uario cingant ſplendore Triones.
Sed thalamis etiam prohibes.Nereïa Glauco
Neptunum gremio complectitur Amphitrite.
Te conſanguineo recipit poſt fulmina feſſum
Iuno ſinu.quid enim narrem Latonia furta?
Quid Cererem? magnamq; Themin? tibi tanta creandi
Copia,te felix natorum turba coronat.
Aſt ego deſerta mœrens inglorius aula
Implacidas nullo ſolabor pignore curas.
Non adeo toleranda quies,primordia teſtor
Noctis,& horrendæ ſtagna intemerata paludis.

Si dicto parere negas, patefacta ciebo
Tartara, Saturni ueteres laxabo catenas,
Obducam tenebris ſolem, compage ſoluta
Lucidus umbroſo miſcebitur axis Auerno.
Vix ea fatus erat, iam nuncius aſtra tenebat,
Audierat mandata pater, ſecumq́; uolutat
Diuerſos ducens animos, quæ tale ſequatur
Coniugium, Stygioſq́; uelit pro ſole receſſus.
Certa requirenti tandem ſententia ſedit.
Aetnææ Cereri proles optata uirebat
Vnica, nec tribuit ſobolem Lucina ſecundam.
Feſſaq́; poſt primos hæſerunt uiſcera partus,
Infœcunda quidem, ſed cunctis altior extat
Matribus, & numeri damnum Proſerpina penſat.
Hanc fouet, hanc ſequitur, uitulam non blandius ambit
Torua parens, pedibus quæ nondum proterit arua,
Nec noua lunatæ curuauit germina frontis.
Iam uicina toro plenis adoleuerat annis
Virginitas, tenerum iam Pronuba flamma pudorem
Sollicitat, mixtaq́; tremit formidine uotum.
Perſonat aula procis, pariter pro uirgine certant.
Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu,
Mars donat Rhodopen, Phœbus largitur Amyclas,
Et Delon, Clarioſq́; lares: hinc æmula Iuno,
Hinc poſcit Latona nurum: deſpexit utrunq;
Flaua Ceres, raptusq́; timens (heu cæca futuri)
Commendat Siculis furtim ſua pignora terris,
Infidis natam laribus commiſit alendam.
Aethera deſeruit, Siculasq́; relegat in oras
Ingenio confiſa loci. Trinacria quondam
Italiæ pars una fuit, ſed pontus, & æſtus

Mutaue

Mutauere ſitum,rupit confinia Nereus
Victor, & abſciſſos interluit æquore montes,
Paruaq; cognatas prohibent diſcrimina terras,
Nunc illam ſociæ raptam tellure triſulca
Opponit natura mari,caput inde Pachyni
Reſpicit Ionias protentis rupibus iras.
Hinc latrat Getula Tethys,Lilybæaq; pulſat
Brachia conſurgens,hinc dedignata teneri
Concutit obiectum rabies Tyrrhena Pelorum.
In medio ſcopulis ſe porrigit Aetna peruſtis,
Aetna Giganteos nunquam tacitura triumphos,
Enceladi buſtum, qui ſaucia membra reuinctus,
Spirat inexhauſtum flagranti pectore ſulfur,
Et quoties detractat onus ceruice rebelli
In dextrum, læuumq; latus,tunc inſula fundo
Vellitur,& dubiæ nutant cum mœnibus urbes,
Aetnæos apices ſolo cognoſcere uiſu,
Non aditu tentare licet:pars cætera frondet
Arboribus,teritur nullo cultore cacumen.
Nunc mouet indigenas nimbos, piceaq; grauatum
Fœdat nube diem,nunc motibus aſtra laceſſit
Terrificis ,damniſq; ſuis incendia nutrit.
Sed quamuis nimio feruens exuberet æſtu,
Scit niuibus ſeruare fidem,pariterq; fauillis
Dureſcit glacies tanti ſecura uaporis,
Arcano defenſa gelu,fumoq; fideli,
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.
Quæ ſcopulos tormenta rotent,quæ tanta cauernas
Vis glomeret,quo fonte ruat Vulcanius ignis,
Siue quòd obicibus diſcurrens uentus apertis
Offenſo per ſaxa furit rimoſa meatu,

Dum

Dum ſcrutatur iter, libertatemq́; repoſcens
Putrida multiuagis populatur flatibus antra:
Seu mare ſulfurei ductum per uiſcera montis
Oppreßis igneſcit aquis, & pondera librat.
Hic ubi ſeruandum mater fidißima pignus
Abdidit, ad Phrygios tendit ſecura penates,
Turrigeramq́; petit Cybelen, ſinuoſa draconum
Membra regens, uolucriq́; per auia nubila tractu
Signant, & placidis humectant fræna uenenis.
Frontem criſta tegit, pingunt maculoſa uirentes
Terga notæ, rutilum ſquammis intermicat aurum:
Nunc ſpiris Zephyros tranant, nunc arua uolatu
Inferiore ſecant, cano rota puluere labens
Sulcatam fœcundat humum, flaueſcit ariſtis
Orbita, ſurgentes ſcindunt ueſtigia fruges.
Veſtit iter comitata ſeges, iam linquitur Aetna,
Totaq́; decreſcit refugo Trinacria uiſu.
Heu quoties præſaga mali uiolauit oborto
Rore genas, quoties oculos ad tecta retorſit.
Talia uoce mouens, Salue gratißima tellus,
Quam nos prætulimus cœlo, tibi gaudia noſtri
Sanguinis, & charos uteri commendo labores,
Præmia digna manent: nullos patiere ligones,
Et nullo rigidi uerſabere uomeris ictu:
Sponte tuis florebit ager ceſſante iuuenco:
Ditior oblatas mirabitur incola meſſes.
Sic ait, & fuluis ſerpentibus attigit Iden,
Hic ſedes auguſta deæ, templiq́; colendi
Relligioſa ſilex, denſis quam pinus obumbrat
Frondibus, & nulla lucos agitante procella
Stridula coniferis modulantur carmina ramis.

Terribiles intus Thyaſi, ueſanaq́; mixto
Concentu delubra gemunt, ululatibus Ide
Bacchatur, timidas inclinant Gargara ſyluas.
Poſtquam uiſa Ceres, mugitum tympana frænant.
Conticuere chori, Corybas non impulit enſem,
Non buxus, non æra ſonant, blandiq́; leones
Summiſere iubas: adytis gauiſa Cybelle
Exilit, & pronas intendit ad oſcula turres.
Viderat hæc dudum ſumma ſpeculatus ab arce
Iuppiter, & Veneri mentis penetralia nudat:
Curarum ſecreta tibi Cytherea fatebor.
Candida Tartareo nuptum Proſerpina regi
Iamdudum decreta dari, ſic Atropos urget,
Sic cecinit longæua Themis. nunc matre remota
(Rem peragit tempus) fines inuade Sicanos,
Et Cereris prolem patulis illudere campis,
Craſtina puniceos cùm lux detexerit ortus,
Coge tuis armata dolis, quibus urere cuncta,
Me quoq; ſæpe ſoles, cur ultima regna quieſcunt?
Nulla ſit immunis regio, nullumq́; ſuo umbris
Pectus inaceſſum Veneri, iam triſtis Erynnis
Sentiat ardores, Acheron, Ditisq́; ſeueri
Ferrea laſciuis molleſcant corda ſagittis.
Accelerat præcepta Venus, iuſſuq́; parentis
dúorè *Pallas, & inflexo terret quæ Mænala cornu*
Addunt ſe comites: diuino ſemita greſſu
Claruit: augurium qualis laturus in orbem
Præceps ſanguineo delabitur igne Cometes,
Prodigiale rubens: non illum nauita tutò,
Non impune uident populi, ſed crine minaci
Nuntiat aut ratibus uentos, aut urbibus hoſtes.

Deuenêre locum, Cereris quà tecta nitebant,
Cyclopum firmata manu, ſtant ardua ferro
Mœnia, ferrati poſtes, immenſaq; nectit
Clauſtra chalybs: nullum tanto ſudore Pyracmon,
Nec Steropes conſtruxit opus, nec talibus unquam
Spirauere notis animæ, nec flumine tanto
Incoctum maduit laſſa ceruice metallum.
Atria cingit ebur, trabibus ſolidatur ahenis
Culmen, & in celſas ſurgunt electra columnas.
Ipſa domum tenero mulcens Proſerpina cantu,
Irrita texebat rediture munera matri.
Hic elementorum ſeriem, ſedesq; paternas
Inſignibat acu, ueterem qua lege tumultum
Diſcreuit natura parens, & ſemina iuſtis
Diſceſſere locis. quicquid leue fertur in altum,
In medium grauiora cadunt: incanduit æther,
Egit flamma polum, fluxit mare, terra pependit.
Nec color unus erat, ſtellas accendit in auro,
Oſtro fundit aquas, attollit littora gemmis;
Filaq; mentitos ſubter celantia fluctus,
Arte tument: credas illidi cautibus algam,
Et raucum bibulis inſerpere murmur arenis.
Addit quinq; plagas, mediam ſubtegmine rubro
Obſeſſam feruore notat, ſqualebat aduſtus
Limes, & aſsiduo ſitiebant ſtamina ſole:
Vitales utrinq; duas, quas mitis oberrat
Temperies habitanda uiris: cum fine ſupremo
Torpentes traxit geminas, brumaq; perenni
Fœdat, & æterno conſtringit frigore telas.
Necnon & patrui pingit ſacraria Ditis,
Fatalesq; ſibi manes, nec defuit omen:

Præſcia nam ſubitis maduerunt fletibus ora.
Cœperat & uitreis ſummo iam margine texti
Oceanum ſinuare uadis: ſed cardine uerſo
Senſit adeſſe deas, imperfectumq; laborem
Deſerit, & niueos infecit purpura uultus,
Per liquidas ſuccenſa genas, caſtiq; pudoris
Illuxere faces: non ſic decus ardet eburnum
Lydia Sidonio quod fœmina tinxerit oſtro.
Merſerat unda diem, ſparſo nox humida ſomno
Languida cœruleis inuexerat otia bigis,
Iamq; uiam Pluton Siculas molitur ad arces
Germani monitu: toruos inuiſa iugales
Alecto temone ligat, qui paſcua mandunt
Cocyti, pratisq; Erebi nigrantibus errant,
Stagnaq; tranquillæ potantes marcida Lethes,
Aegra ſoporatis ſpumant obliuia linguis.
Orphnæus crudele micans, Aethonq; ſagitta
Ocyor, & Stygij ſublimis gloria Nycteus
Armenti, Ditisq; nota ſignatus Alaſtor,
Stabant ante fores iuncti, ſæuumq; fremebant
Craſtina uenturæ ſpectantes gaudia prædæ.

PRAEFATIO

LIB. II.

OTia ſopitis ageret cùm cantibus Orpheus,
  Neglectumq; diu depoſuiſſet opus:
Lugebant erepta ſibi ſolatia nymphæ,
  Lugebant dulces flumina mœſta modos,
Sæua feris natura redit, metuensq; leonum
  Implorat citharæ uacca tacentis opem,
Illius, & duri fleuere ſilentia montes,

Sylua

Syluaq; Biſtoniam ſæpe ſecuta chelyn.
Sed poſtquam Inachijs Alcides miſſus ab Argis
Thracia pacifero contigit arua pede,
Diraq; ſanguinei uertit præſepia regis,
Et Diomedeos gramine pauit equos:
Tum patriæ feſto lætatus tempore uates
Deſuetæ repetit fila canora lyræ:
Et reſides leni modulatus pectine neruos,
Pollice feſtiuo nobile duxit ebur.
Vix auditus erat, uenti ſternuntur, & undæ,
Pigrior aſtrictis torpuit Hebrus aquis.
Porrexit Rhodope ſitientes carmina montes,
Excuſſit gelidas pronior Oſſa niues.
Ardua nudato deſcendit populus Aemo,
Et comitem quercum pinus amica trahit.
Cyrrhæusq; dei quamuis deſpexerit artes,
Orphæis laurus uocibus apta uenit.
Securum blandi leporem fouêre moloſſi,
Vicinumq; lupo præbuit agna latus.
Concordes uaria ludunt cum tigride damæ
Maſſylam cerui non timuere iubam.
Ille nouercales ſtimulos actusq; canebat
Herculis, & forti monſtra ſubacta manu.
Qui timidæ matri preſſos oſtenderit angues,
Intrepidusq; fero riſerit ore puer.
Te neq; Dictæus quatiens mugitibus urbes
Taurus, non Stygij terruit ira canis.
Non leo ſidereos cœli rediturus ad axes,
Non Erymanthei gloria montis aper.
Solus Amazonio cinctus Stymphalidas arcu
Appetis, occiduo ducis ab orbe greges.

Tergeminiq; ducis numeroſos deijcis artus.
Et toties uno uictor ab hoſte redis.
Non cadere Antæo, non creſcere profuit Hydræ,
Non ceruam uolucres eripuere pedes.
Caci flamma perit, rubuit Buſiride Nilus,
Proſtratis rubuit nubigenis Pholoë.
Te Libyci timuere ſinus, te maximus Atlas
Horruit, impoſito cùm premerere polo.
Firmior Herculea mundus ceruice pependit,
Luſtrarunt humeros Phœbus, & aſtra tuos.
Thracius hæc uates. ſed tu Tirynthius alter
Florentine mihi, nam mea plectra moues.
Antraq; Muſarum longo torpentia ſumno
Excutis, & placidos ducis ab ore ſonos.

CL. CLAVDIANI
DE RAPTV PROSERPINAE LIB. II.

IMPVLIT Ionios *præmiſſo lumine fluctus*
Nondum pura dies, tremulis uibratur in undis
Ardor, et errãtes ludũt per cœrula flãma.
Iamq; audax animi, fidæq; oblita parentis
Fraude Dionæa riguos Proſerpina ſaltus
(Sic Parcæ iuſſere) petit: ter cardine uerſo
Præſagæ cecinere fores, ter conſcia fati
Flebile terrificis gemuit mugitibus Aetna.
Nullis illa tamen monſtris, nulloq; mouetur
Prodigio: comites greſſum iunxere ſorores.

Prima

Prima dolo gaudens, & tanti conſcia furti
It Venus, & raptus metitur corde futuros.
Iam durum flexura Chaos, iam Dite ſubacto,
Ingenti famulos manes ductura triumpho.
Illi multifidos crinis ſinuatur in orbes
Idalia diuiſus acu, ſudata marito
Fibula, purpureos gemma ſuſpendit amictus.
Candida Parrhaſij poſt hanc regina Lycæi,
Et Pandionias quæ cuſpide protegit arces,
Vtraq; uirgo ruunt, hæc triſtibus aſpera bellis,
Hæc metuenda feris. Tritonia caßide fulua
Cælatum Typhona gerit, qui ſumma peremptus
Ima parte uiget, moriens & parte ſuperſtes.
Haſtaq; terribili ſurgens per nubila gyro
Inſtar habet ſyluæ, tantum ſtridentia colla
Gorgonis obtentu pallæ fulgentis obumbrat.
At Triuiæ lenis ſpecies, & multus in ore
Frater erat, Phœbiq; genas, & limina Phœbi f. lumina.
Eſſe putes, ſoliuſq; dabat diſcrimina ſexus:
Brachia nuda nitent, leuibus proiecerat auris
Indociles errare comas, arcuq; remiſſo
Ocia neruus agit, pendent poſt terga ſagittæ,
Criſpatur gemino ueſtis Cortynia cinctu
Poplite fuſa tenus, motoq; in ſtamine Delos
Errat, & aurato trahitur circunflua ponto,
Quas inter Cereris proles, nunc gloria matris,
Mox dolor, æquali tendit per gramina paſſu,
Nec membris nec honore minor, potuitq; uideri
Pallas, ſi clypeum ferret: ſi ſpicula, Phœbe.
Collectæ tereti nodantur Iaſpide ueſtes,
Pectinis ingenio nunquam felicior arti

Contigit euentus, nulli ſic conſona telæ
Fila, nec intantum ueri duxere figuram.
Hîc Hyperionio Solem de ſemine naſci
Fecerat, & pariter Lunam, ſed diſpare forma:
Auroræ noctiſq; duces, cunabula Thetys
Præbet, & infantes gremio ſolatur anhelos,
Cœruleuſq; ſinus roſeis radiatur alumnis.
Inualidum dextro portat Titana lacerto
Nondum luce grauem, nec pubeſcentibus alte
Criſtatum radijs, primo clementior æuo
Fingitur, & tenerum uagitu deſpuit ignem.
Læua parte ſoror uitrei libamina potat
Vberis, & paruo ſignantur tempora cornu.
Tali luxuriat cultu, comitantur euntem
Naiades, & ſocia ſtipant utrinq; corona,
Quæ fontes Crimniſe tuos, & ſaxa rotantem,
Pantagiam, nomenq; Gelan qui præbuit urbi,
Concelebrant, quas pigrà uado Camarina paluſtri,
Quas Arethuſæi latices, quas aduena nutrit
Alphæus, Cyane totum ſupereminet agmen.
Qualis Amazonidum peltis exultat ademptis
Pulchra cohors, quoties Arcton populata uirago
Hippolyte, niueas ducit poſt prælia turmas,
Seu flauos ſtrauere Getas, ſeu fortè rigentem
Thermodoontiaca Tanain fregere ſecuri.
Aut quales referunt Baccho ſolennia Nymphæ
Mæoniæ, quas Hermus alit, ripaſq; paternas
Percurrunt auro madidæ, lætatur in antro
Amnis, & undantem declinat prodigus urnam.
Viderat herboſo ſacrum de uertice uulgus
Aetna parens florum, curuaq; in ualle ſedentem

Compel

Compellat Zephyrum, Pater ô gratiſsime ueris,
Qui mea laſciuo regnas per prata uolatu,
Semper, & aſsiduis irroras flatibus annum,
Reſpice Nympharum cœtus, & celſa Tonantis
Germina, per noſtros dignantia ludere campos.
Nunc adſis, faueasq; precor, nunc omnia fœtu
Pubeſcant uirgulta uelis, ut fertilis Hybla
Inuideat, uinciq; ſuos non abnuat hortos.
Quicquid turiferis ſpirat Panchaia ſyluis,
Quicquid odoratus longè blanditur Hydaſpes,
Quicquid ab extremis ales longæua colonis
Colligit, optati referens exordia ſecli,
In uenas diſperge meas, & flamine largo
Rura foue, ut merear diuino pollice carpi,
Et noſtris cupiant ornari numina ſertis.
Dixerat. ille nouo madidantes nectare pennas
Concutit, & glebas fœcundo rore maritat.
Quaq; uolat, uernus ſequitur color, omnis in herbas
Turget humus, medioq; patent conuexa ſereno.
Sanguineo ſplendore roſas, uaccinia nigro
Imbuit, & dulci uiolas ferrugine pingit.
Parthica quæ tantis uariantur cingula gemmis
Regales iunctura ſinus? quæ uellera tantum
Ditibus Aſſyrij ſpumis fuſcantur aheni?
Non tales uolucris pandit Iunonia pennas:
Nec ſic innumeros arcu mutante colores,
Incipiens redimitur hyems, cùm tramite flexo
Semita diſcretis interuiret humida nimbis.
Forma loci ſuperat flores, curuata tumore
Paruo planicies, & mollibus edita cliuis
Creuerat in collem, niueo de pumice fontes

Roſcida mobilibus lambebant gramina riuis.
Sylua'q; torrentes ramorum frigore ſoles
Temperat,& medio brumam ſibi uendicat æſtu.
Apta fretis abies,bellis accommoda cornus,
Quercus amica Ioui,tumulos tectura cupreſſus,
Ilex plena fauis,uenturi præſcia laurus
Fluctuat,hinc denſo criſpata cacumine buxus,
Hic hederæ ſerpunt,hic pampinus induit ulmos.
Haud procul inde lacus(Pergum dixere Sicani)
Panditur,& nemorum frondoſo margine cinctus
Vicinis palleſcit aquis,admittit in altum
Cernentes oculos,& latè peruius humor
Ducit inoffenſos liquido ſub gurgite uiſus,
Ima'q; perſpicui prodit ſecreta profundi.
Huc elapſa cohors gaudet per florea rura,
Hortatur Cytherea legant: nunc ite ſorores,
Dum matutinis præſudat ſolibus aër,
Dum meus humectat flauentes Lucifer agros,
Roranti prouectus equo.Sic fata,cruoris
Carpit ſigna ſui,uarios tum cætera ſaltus
Inuaſere cohors,credas examina fundi
Hyblæum raptura thymum,cum cerea reges
Caſtra mouent,fagi'q; caua demiſſus ab aluo
Mellifer electis exercitus obſtrepit herbis.
Pratorum ſpoliatur honos,hæc lilia fuſcis
Intexit uiolis,hanc mollis amaracus ornat,
Hæc graditur ſtellata roſis,hæc alba liguſtris.
Te quoq; flebilibus mœrens Hyacinthe figuris,
Narciſſum'q; metunt:tunc inclyta gramina ueris,
Præſtantes olim pueros,tu natus Amyclis,
Hunc Helicon genuit,te diſci perculit error,

Hunc

Hunc fontis decepit amor, te fronte retuſa
Delius, hunc fracta Cephiſus arundine luget.
Aeſtuat ante alias auido feruore legendi
Frugiferæ ſpes una Deæ, nunc uimine textos
Ridentes calathos folijs agreſtibus implet,
Nunc ſociat flores, ſeſeq; ignara coronat.
Augurium fatale tori, quippe ipſa tubarum,
Armorumq; potens, dextram qua fortia turbat
Agmina, qua ſtabiles portas & mœnia uellit,
Iam leuibus laxat ſtudijs, haſtamq; reponit;
Inſolitisq; docet galeam miteſcere ſertis;
Ferratus laſciuit apex, horrorq; receſſit
Martius, & criſtæ placato fulgure uernant.
Nec quæ Parthenium canibus ſcrutatur odoris
Aſpernata choros, libertatemq; comarum
Iniecta uoluit tandem frænare corona.
Talia uirgineo paſſim dum more geruntur,
Ecce repens mugire fragor, confligere turres,
Pronaq; uibratis radicibus oppida uerti.
Cauſa latet, dubios agnouit ſola tumultus
Diua Paphi, mixtoq; metu perterrita gaudet.
Iamq; per anfractus animarum rector opacos
Sub terris quærebat iter, grauibusq; gementem
Enceladum calcabat equis, immanix fundunt
Membra rotæ, preſſaq; graui ceruice laborat
Sicaniam cum Dite ferens, tentatq; moueri
Debilis, & feſſis ſerpentibus impedit axem,
Fumida ſulfureo prolabitur orbita dorſo.
Ac uelut occultus ſecurum prodit in hoſtem
Miles, & effoſſi ſubter fundamina campi,
Tranſilit incluſos arcano limine muros,

Turbaq; deceptas uictrix erumpit in arces,
Terrigenas imitata uiros.ſic tertius hæres
Saturni tenebroſa uagis rimatur habenis
Deuia,fraternum cupiens exire ſub orbem.
Ianua nulla patet,prohibebant undiq; rupes
Oppoſitæ,duraq; Deum compage tenebant.
Non tulit ille moras,indignatusq; trabali
Saxa ferit ſceptro, Siculæ ſonuere cauernæ,
Turbatur Liparis,ſtupuit fornace relicta
Mulciber,& trepidus deiecit fulmina Cyclops,
Audijt,& ſi quem glacies Alpina coërcet,
Et qui te latis nondum præcincte trophæis
Tybri natat,miſſamq; Pado qui remigat Alnum.
Sic cùm Theſſaliam ſcopulis incluſa teneret
Peneo ſtagnante palus,& merſa negaret
Arua coli,trifida Neptunus cuſpide montes
Impulit aduerſos,tum forti ſaucius ictu
Diſsiluit gelido uertex Oſſæus Olympo.
Carceribus laxantur aquæ,fractoq; meatu,
Redduntur fluuijq; mari,tellusq; colonis.
Poſtquam uicta manu duros Trinacria nexus
Soluit,& immenſo latè diſceſsit hiatu,
Apparet ſubitus cœlo timor.aſtra uiarum
Mutauere fidem, uetito ſe proluit Arctos
Aequore,præcipitat pigrum formido Booten.
Horruit Orion,audito palluit Atlas
Hinnitu,rutilos obſcurat anhelitus axes
Diſcolor,& longa ſolitos caligine paſci
Terruit orbis equos:preſsis hæſere lupatis:
Attoniti meliore polo,rurſusq; uerendum
In Chaos obliquo certant temone reuerti.

Mox

Mox ubi pulſato ſenſerunt uerbera tergo,
Et ſolem didicere pati, torrentius amne
Hyberno, tortaq; ruunt pernicius haſta.
Quantum non iaculum Parthi, non impetus Auſtri,
Non leue ſollicitæ mentis diſcurrit acumen. Voη... et Homero
Sanguine fræna calent, corrumpit ſpiritus auras
Letifer, infectæ ſpumis uitiantur arenæ.
Diffugiunt Nymphæ, rapitur Proſerpina curru,
Imploratq; Deas. iam Gorgonis ora reuelat
Pallas, & intento feſtinat Delia cornu.
Nec patruo cedunt, ſtimulat communis in arma
Virginitas, crimenq; feri raptoris acerbat.
Ille uelut ſtabuli decus, armentiq; iuuencam
Cùm leo poſſedit, nudataq; pectora fodit
Vnguibus, & rabiem totos exegit in armos:
Stat craſſa turpis ſanie, nodoſq; iubarum
Excutit, & uiles paſtorum deſpicit iras:
Ignaui domitor uulgi, teterrime fratrum,
Pallas ait, quæ te ſtimulis facibusq; prophanis
Eumenides mouere? tua cur ſede relicta
Audes Tartareis cœlum inceſtare quadrigis?
Sunt tibi deformes Diræ, ſunt altera Lethes
Flumina, ſunt triſtes Furiæ te coniuge dignæ:
Fratris linque domos, alienam deſere ſortem.
Nocte tua contentus abi, quid uiua ſepultis
Admiſces? noſtrum quid proteris aduena mundum?
Talia uociferans, auidos tranſire minaci
Cornipedes umbone ferit, clypeiq; retardat
Obice, Gorgoneisq; premens aſsibilat hydris,
Prætentasq; aperit criſtas, libratur in ictum
Fraxinus, & nigros illuminat obuia currus.

Miſſaq;

Miſſaq; penè foret,ni Iuppiter æthere ſummo
Pacificas rubri torſiſſet luminis alas,
Confeſſus ſocerum:nimbis Hymenæus hiulcis
Intonat,& teſtes firmant connubia flammæ.
Inuitæ ceſſere Deæ,compeſcuit arcum
Cum gemitu,taleſq; dedit Latonia uoces:
Sis memor,ô longūq; uale,reuerentia patris
Obſtitit auxilio,nec nos defendere contrà
Poſſumus, imperio uinci maiore fatemur.
In te coniurat genitor,populoq; ſilenti
Traderis,heu cupias non aſpectura ſorores.
Aequaleſq; choros,quæ te fortuna ſupernis
Abſtulit,& tanto damnauit ſidera luctu?
Iam neq; Parthenijs innectere retia luſtris,
Nec pharetram geſtare libet,ſecurus ubiq;
Spumet aper,ſæuiq; fremant impune leones:
Te iuga Taygeti, poſito te Mænala flebunt
Venatu,mœſtoq; diu lugebere Cyntho:
Delphica quinetiam fratris delubra tacebunt.
Interea uolucri fertur Proſerpina curru
Cæſariem diffuſa noto,planctuq; lacertos
Verberat,& quæſtus ad nubila fundit inanes:
Cur non torſiſti manibus fabricata Cyclopum
In nos tela pater?ſic me crudelibus umbris
Tradere?ſic toto placuit depellere mundo?
Nullâne te flectit pietas?nullúmne paternæ
Mentis ineſt?tantas quo crimine mouimus iras?
Non ego cum rapido ſæuiret Phlegra tumultu
Signa Deis aduerſa tuli,non robore noſtro
Oſſa pruinoſum uexit glacialis Olympum.
Quod conata nefas,aut cuius conſcia culpæ,
Exul

318

Exul ad immanes Erebi detrudor hiatus?
O fortunatas, alij quaſcunq; tulere
Raptores, ſaltem communi ſole fruuntur.
Sed mihi uirginitas, pariter cœlumq; negatur,
Eripitur cum ſole pudor, terriſq; relictis
Infelix Stygio ducor captiua tyranno.
O male dilecti flores, deſpectaq; matris
Conſilia, ô Veneris deprenſæ ſerius artes.
Mater iò, ſeu te Phrygijs in uallibus Idæ
Mygdonio buxus circunſonat horrida cantu,
Seu tu ſanguineis ululantia Dindyma Gallis
Incolis, & ſtrictos Curetum deſpicis enſes,
Exitio ſuccurre meo, compeſce furentem,
Comprime ferales torui prædonis habenas.
Talibus ille ferox dictis, fletuq; decoro
Vincitur, & primi ſuſpiria ſentit amoris.
Tunc ferrugineo lacrymas deterſit amictu,
Et placida mœſtum ſolatur uoce dolorem:
Deſine funeſtis animum Proſerpina curis,
Et uano uexare metu, maiora dabuntur
Sceptra, nec indigni tædas patiare mariti.
Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
Seruit, & immenſum tendit per inane poteſtas:
Amiſſum ne crede diem, ſunt altera nobis
Sidera, ſunt orbes alij, lumenq; uidebis
Purius, Elyſioſq; magis mirabere campos,
Cultoreſq; pios: illic precioſior ætas,
Aurea progenies habitat, ſemperq; tenemus,
Quod ſuperi meruere ſemel: nec mollia deſunt
Prata tibi, Zephyris illic melioribus halant
Perpetui flores, quos nec tua protulit Aetna.

Eſt

Eſt etiam lucis arbor prædiues Auerni
Fulgentes uiridi ramos curuata metallo,
Hæc tibi ſacra datur, fortunatumq; tenebris
Autumnum, & fuluis ſemper ditabere pomis.
Parua loquor, quicquid liquidus complectitur aër,
Quicquid alit tellus, quicquid maris æquora uerrunt,
Quod fluuij uoluunt, quod nutriuere paludes,
Cuncta tuis pariter cedent animalia regnis,
Lunari ſubiecta globo, qui ſeptimus auras
Ambit, & æternis mortalia ſeparat aſtris.
Sub tua purpurei uenient ueſtigia Reges
Depoſito luxu, turba cum paupere mixti.
Omnia mors æquat. tu damnatura nocentes,
Tu requiem latura pijs, te iudice ſontes
Improba cogentur uitæ commiſſa fateri.
Accipe Lethæo famulas cum gurgite Parcas.
Sit fatum quodcunq; uelis. hæc fatus, ouantes
Exhortatur equos, & Tartara mitior intrat.
Conueniunt animæ, quantas truculentior Auſter
Decutit arboribus frondes, aut nubibus imbres
Colligit, aut frangit fluctus, aut torquet arenas,
Cunctaq; præcipiti ſtipantur Tartara curſu,
Inſignem uiſura nurum. mox ipſe ſerenus
Ingreditur facili paſſus molleſcere riſu.
Diſsimiliſq; ſui dominis intrantibus ingens
Aſſurgit Phlegethon, flagrantibus hiſpida riuis
Barba madet, totoq; fluunt incendia uultu.
Occurrunt properè lecta de plebe miniſtri.
Pars altos reuocant currus, frænisq; ſolutis
Vertunt emeritos ad paſcua nota iugales.
Pars aulæa tenent, alij prætexere ramis

Limina, & in thalamis cultas extollere ueſtes.
Reginam caſto cinxerunt agmine matres
Elyſiæ, teneroſq; leuant ſermone timores,
Et ſparſos religant crines, & uultibus addunt
Flammea ſollicitum præuelatura pudorem.
Pallida lætatur regio, genteſq; ſepultæ
Luxuriant: epuliſq; uacant genialibus umbræ.
Grata coronati peragunt conuiuia manes.
Rumpunt inſoliti tenebroſa ſilentia cantus.
Sedantur gemitus Erebi. ſe ſponte relaxat
Squalor: & æternam patitur rareſcere noctem.
Vrna nec incertas uerſat Minoia ſortes.
Verbera nulla ſonant: nulloq; frementia luctu
Impia dilatis reſpirant Tartara pœnis.
Non rota ſuſpenſum præceps Ixiona torquet:
Non aqua Tantalicis ſubducitur inuida labris.
Soluitur Ixion: inuenit Tantalus undas:
Et Tityus tandem ſpatioſos erigit artus,
Squalentiſq; nouem detexit iugera campi,
Tantus erat: lateriſq; piger ſulcator opaci,
Inuitus trahitur laſſo de pectore uultur,
Abreptaſq; dolet iam non ſibi creſcere fibras.
Oblitæ ſcelerum, formidatiq; furoris
Eumenides, cratera parant: & uina feroci
Crine bibunt: flexiſq; minis iam lene canentes
Extendunt ſocios ad pocula plena Ceraſtas:
Ac feſtas alio ſuccendunt lumine tædas.
Tunc & peſtiferi pacatum limen Auerni
Innocuæ tranſiſtis aues: flatumq; repreßit
Anxantus, tacuit fixo torrente uorago:
Tunc Acherontæos mutato gurgite fontes

Lacte nouo tumuiſſe ferunt, hederisq; uirentem
Cocyton dulci perhibent ſtagnaſſe lyæo.
Stamina non rumpit Lacheſis: nec turbida ſacris
Obſtrepitant lamenta choris: mors nulla uagatur
In terris: nulliq; rogum planxere parentes.
Nauita non moritur fluctu: non cuſpide miles:
Oppida funerei pollent immunia Lethi.
Impexosq; ſenex uelauit arundine crines
Portitor: & uacuos egit cum carmine remos.
Iam ſuus inferno proceſſerat Heſperus orbi,
Ducitur in thalamum uirgo, ſtat Pronuba iuxta
Stellantes Nox picta ſinus, tangensq; cubile
Omnia perpetuo genitalia fœdere ſanxit.
Exultant cum uoce pij, Ditisq; ſub aula
Talia peruigili dicunt exordia plauſu:
Noſtra parens Iuno, tuq; ô germane Tonantis,
Et gener, unanimis conſortia ducite ſomni,
Mutuaq; alternis innectite colla lacertis.
Iam felix oritur proles, iam læta futuros
Expectat natura Deos: noua numina rebus
Addite, & optatos Cereri proferte nepotes.

CL. CLAVDIANI
DE RAPTV PROSER-PINAE LIB. III.

IVPPITER interea cinctam Thaumantida nimbis
Ire iubet, totoq; deos accerſere mundo.
Illa colorato Zephyros trãſgreſſa uolatu
Numina conclamat pelagi, Nymphasq; morantes
Increpat, & fluuios humentibus euocat antris.
Ancipites trepidiq; ruunt, quæ cauſa quietos
Excierit, tanto quæ res agitanda tumultu.
Vt patuit ſtellata domus, conſidere iuſſi.
Nec confuſus honor: cœleſtibus ordine ſedes
Prima datur: tractum proceres tenuere ſecundum
Aequorei, placidus Nereus, & lucida Phorci
Canicies, Glaucumq; ſeries extrema biformem
Accipit, & certo manſurum Prothea uultu.
Nec non & ſenibus fluuijs conceſſa ſedendi
Gloria: plebeio ſtat cætera more iuuentus.
Mille amnes liquidis incumbunt patribus, unde
Naiades, & taciti mirantur numina Fauni.
Tum grauis ex alto genitor ſic orſus olympo eſt:
Abduxere meas iterum mortalia curas
Iam pridem neglecta mihi, Saturnia poſtquam
Otia, & ignaui ſenium cognouimus æui;
Sopitosq; diu populos torpore paterno
Sollicitæ placuit ſtimulos impellere uitæ;
Incultis ne ſponte ſeges grandeſceret aruis,
Vndaret neu ſylua fauis, neu uina tumerent

Fontibus,& totæ fremerent in pocula ripæ.
Haud equidem inuideo(nec enim liueſcere fas eſt,
Vel nocuiſſe deos)ſed quòd diſſuaſor honeſti
Luxus,& humanas oblimat copia mentes,
Prouocet ut ſegnes animos,rerumq; remotas
Ingenioſa uias paulatim exploret egeſtas,
Vtq; artes pariat ſolertia,nutriat uſus,
Nunc mihi cum magnis inſtat natura querelis
Humanum releuare genus,dirumq; tyrannum,
Immitemq; uocat,regnataq; ſecula patri
Commemorat,parcumq; Iouem ſe diuite clamat:
Cur campos horrere ſitu?dumisq; repleri
Rura uelim,& nullis exornem fructibus annum?
Se iam quæ genitrix mortalibus antè fuiſſet
In diræ ſubito mores tranſiſſe nouercæ.
Quid mentem traxiſſe polo?quid profuit altum
Erexiſſe caput?pecudum ſi more pererrant
Auia?ſi frangunt communia pabula glandes?
Hæccine uita iuuat ſylueſtribus abdita luſtris
Indiſcreta feris?tales cùm ſæpe parentis
Pertulerim queſtus,tandem clementior orbi
Chaonio ſtatui gentes auertere uictu.
Atq; ideò Cererem,quæ nunc ignara malorum
Verberat Idæos torua cum matre leones,
Per mare,per terras auido diſcurrere luctu
Decretum,donec natæ lætata repertæ
Indicio tribuat fruges,curruq; feratur
Nubibus,ignotas populis ſparſurus ariſtas,
Et iuga cœrulei ſubeant Actæa dracones.
Quòd ſi quis Cereri raptorem prodere diuum
Audeat,imperij molem,paceinq; profundam

Obte

Obteſtor rerum, natus licet ille, ſorórue
Vel coniunx, fuerit, natarúmue agminis una,
Scilicet illa meo conceptam uertice iactet,
Sentiet iratam procul ægida, ſentiet ictum
Fulminis, & genitum diuina ſorte pigebit,
Optabitq́; mori: tunc uulnere languidus ipſi
Tradetur genero, paſſurus prodita regna,
Et ſciet, an propriæ conſpirent Tartara cauſæ.
Hoc ſanctum, manſura fluant hoc ordine fata.
Dixit, & horrendo concuſsit ſidera motu.
At procul armiſoni Cererem ſub rupibus antri
Securam placidamq́; diu iam certa peracti
Terrebant ſimulacra mali, noctesq́; timorem
Ingeminant, omniq́; perit Proſerpina ſomno.
Namq; modo immiſsis inuadi uiſcera telis,
Nunc ſibi mutatas horret nigreſcere ueſtes,
Nunc ſteriles medijs frondere penatibus ornos.
Stabat præterea luco dilectior omni
Laurus, uirgineos olim quæ fronde pudica
Vmbrabat thalamos, hanc imo ſtirpe reciſam
Vidit, & incomptos fœdari puluere ramos,
Quærentiq́; nefas, Dryades dixere gementes
Tartarea furias debellauiſſe bipenni.
Sed tunc ipſa ſui, iam non ambagibus ullis,
Nuntia materno facies inſerta ſopori.
Nanq; uidebatur tenebroſo obtecta receſſu
Carceris, & ſæuis Proſerpina uincta catenis.
Non qualem Siculis olim mandauerat aruis,
Nec qualem roſeis nuper conuallibus Aetnæ
Suſpexere deæ, ſqualebat pulchrior auro
Cæſaries, & nox oculorum infecerat ignes,

Exhauſtuſq; gelu pallet rubor:ille ſuperbi
Flammeus oris honos,& non ceſſura pruinis
Membra colorantur picei caligine regni.
Ergo hanc ut dubio uix tandem agnoſcere uultu
Eualuit,cuius tot pœnæ criminis inquit?
Vnde hæc informis macies?cui tanta poteſtas
In me ſæuitiæ eſt?rigidi cur uincula ferri
Vix aptanda feris molles meruere lacerti?
Tu mea tu proles?an uana fallimur umbra?
Illa refert,Heu dira parens,nataéq; peremptæ
Immemor,heu fuluas animo tranſgreſſa leænas.
Tantáne te noſtri tenuere obliuia?tantum
Vnica deſpicior?certe Proſerpina nomen
Dulce tibi,tali quæ nunc,ut cernis,hiatu
Supplicij incluſa feror,tu ſæua choreis
Indulges,Phrygiaſq; etiamnum interſtrepis urbes.
Quòd ſi non omnem pepuliſti pectore matrem,
Si tu ſancta Ceres,& te non Caſpia tigris
Edidit,his oro miſeram defende catenis,
Inq; ſuperna refer:prohibent ſi fata reuerti,
Vel ſaltem uiſura ueni.Sic fata,trementes
Tendere conatur palmas,uis improba ferri
Impedit,& motæ ſomnum excuſſere catenæ.
Obriguit uiſis,gaudet non uera fuiſſe.
Complexu caruiſſe dolet,penetralibus amens
Proſilit,& tali compellat uoce Cybelem:
Iam non ulterius Phrygia tellure morabor
Sancta parens,reuocat tandem cuſtodia chari
Pignoris,& cunctis obiecti fraudibus anni.
Non mihi Cyclopum quamuis extructa caminis
Culmina fida ſatis,timeo ne fama latebras

Prodiderit, leuiuſq; meum Trinacria celet
Depoſitum. terret nimium uulgata locorum
Nobilitas, alijs ſedes obſcurior oris
Exquirenda mihi: gemitu flammiſq; propinquis
Enceladi nequeunt umbracula noſtra taceri.
Somnia quinetiam uarijs infauſta figuris
Sæpe monent, nulluſq; dies non triſte minatur
Augurium, quoties flauentia ſerta comarum
Sponte cadunt, quoties exudat ab ubere ſanguis.
Larga uel inuito prorumpunt flumina uultu,
Iniuſſæq; manus mirantia pectora tundunt.
Si buxos inflare uelim, feralе gemiſcunt,
Tympana ſi quatiā, planctū mihi tympana reddunt.
Ah uereor ne quid portendant omina ueri.
Heu longæ nocuere moræ. procul irrita uenti
Dicta ferant. Subicit Cybele, Non tanta Tonanti
Segnities, ut non pro pignore fulmina mittat:
I tamen, & nullo turbata reuertere caſu.
Hæc ubi, digreditur templis (ſed nulla ruenti
Mobilitas) tardos queritur non ire dracones,
Immeritaſq; mouens alterno uerbere pinnas
Sicaniam quærit cùm necdum aſcenderit Idam:
Cuncta pauet, ſperatq; nihil. Sic æſtuat ales,
Quæ teneros humili fœtus commiſerit orno,
Allatura cibos, & plurima cogitat abſens:
Ne gracilem uentus diſcuſſerit arbore nidum:
Ne furtum pateant homini, neu præda colubris.
Vt domus excubijs incuſtodita remotis
Et reſupinati neglecto cardine poſtes,
Flebilis & tacitæ ſpecies apparuit aulæ,
Non expectato reſpectu cladis, amictus

Conſcidit, & fractas cum crine auellit ariſtas.
Hæſerunt lacrymæ, nec uox, aut ſpiritus oris
Redditur, atq; imis uibrat tremor oſſa medullis.
Succidui titubant greſſus, foribusq; recluſis,
Dum uacuas ſedes, & deſolata pererrat
Atria, ſemirutas confuſo ſtamine telas,
Atque interceptas agnoſcit pectinis artes.
Diuinus perit ille labor, ſpatiumq; relictum,
Audax ſacrilego ſupplebat aranea textu.
Nec deflet, plangitq; malum, tamen oſcula telæ
Figit, & abrumpit mutas in fila querelas,
Attritosq; manu radios, proiectaq; penſa,
Cunctaq; uirgineo ſparſa oblectamina ludo,
Ceu natam preſſat gremio, caſtumq; cubile,
Deſertosq; toros, & ſicubi ſederat olim
Perlegit. Attonitus ſtabulo ceu paſtor inani,
Quem lupus aut rabies Pœnorum inopina leonum,
Aut populatrices infeſtauere cateruæ.
Serus at ille redit, uaſtataq; paſcua luſtrans
Non reſponſuros ciet, imploratq; iuuencos.
Atque ibi ſecreta tectorum in parte iacentem
Aſpicit Electram, natæ quæ ſedula nutrix
Oceani priſcas inter notiſsima Nymphas.
Par Cereri pietas, hæc poſt cunabula dulci
Ferre ſinu ſummoq; Ioui deducere paruam
Sueuerat, & genibus ludentem aptare paternis,
Hæc comes, hæc cuſtos, hæc proxima mater haberi.
Tum laceras effuſa comas, & puluere cano
Sordida ſidereæ raptus lugebat alumnæ.
Hanc aggreſſa Ceres poſtquam ſuſpiria tandem
Laxauit, frænosq; dolor. Quod cernimus, inquit,

323

Excidium? cui præda feror? regnátne maritus?
An cœlum Titanes habent? quæ talia uiuo
Auſa Tonante manus? rupitne Typhœia ceruix
Inarimen? fractáne iugi compage Veſeui
Alcyoneus per ſtagna pedes Tyrrhena cucurrit?
An uicina mihi quaſſatis faucibus Aetna
Protulit Enceladum? noſtros an forte penates
Appetijt centum Briareia turba lacertis?
Heu ubi nunc eſt nata mihi? quò mille miniſtræ?
Quò Cyane? uolucres quæ uis Sirenas abegit?
Hæccine ueſtra fides? ſic fas aliena tueri
Pignora? Contremuit nutrix, mœrorq́; timori
Ceſſit, & aſpectus miſeræ non ferre parentis
Enptum morte uelit, longumq́; immota moratur
Autorem dubium, certumq́; expromere funus.
Vix tamen hæc: Acies utinam ueſana Gigantum
Hanc dederit cladem. (leuius communia tangunt)
Sd diuæ, multoq́; minus, quod rere, ſorores
I noſtras nimium coniurauere ruinas.
Iſidias ſuperûm, cognataq́; uulnera cernis
Inuidiæ Phlegra nobis incenſior æther. f. infenſior
Florebat tranquilla domus, nec lumina uirgo l. limina
Linquere, nec uirides audebat uiſere ſaltus,
Præceptis obſtricta tuis, telæ labor illi
Sirenes requies, ſermonum gratia mecum,
Mecum ſomnus erat, caſtiq́; per atria ludi.
Cùm ſubito (dubium quoniam monſtrare tenebras
Præſcierit) Cytherea uenit, ſuſpectaq́; nobis
Ne foret, huic Phœben comites, hinc Pallada iunxit.
Protinus effuſo lætam ſe fingere riſu,
Nec ſemel amplecti, nomenq́; iterare ſororis,

Et dura de matre queri, quæ tale receſſu
Maluerit damnare decus, uetitamq; dearum
Colloquio, patrijs procul amandauerit aſtris:
Noſtra rudis gaudere malis, & nectare largo
Inſtaurare dapes, nunc arma habitumq; Dianæ
Induitur, digitiſq; attentat mollibus arcum:
Nunc crinita iubis galeam laudante Mineruâ
Implet, & ingentem clypeum geſtare laborat.
Prima Venus campos, Aetnæaq; rura maligno
Ingerit afflatu, uicinos callida flores
Ingeminat, meritumq; loci uelut inſcia quærit.
Nec credit quòd bruma roſas innoxia ſeruet,
Quòd gelidi rubeant alieno gramine menſes,
Verna nec iratum timeant uirgulta Booten.
Dum loca miratur, ſtudio dum flagrat eundi,
Perſuadet teneris heu lubrica moribus ætas.
Quos ego nequicquam planctus? quæ irrita fudi
Ore preces? ruit illa tamen, confiſa ſororum
Præſidio, famulæ longo poſt ordine Nymphæ.
Itur in æterno ueſtitos gramine campos
Et prima ſub luce legunt, cùm rore ſerenus
Alget ager, ſparſoſq; bibunt uiolaria ſuccos.
Sed poſtquam medio ſol altior aſtitit orbe,
Ecce polum nox alta rapit, tremefactaq; nutat
Inſula cornipedum ſtrepitu, pulſuq; rotarum,
Noſſe nec aurigam licuit: ſeu mortifer ille,
Seu mors ipſa fuit, liuor permanat in herbas,
Deficiunt riui, ſqualent rubigine prata,
Et nihil afflatum uiuit: pallere liguſtra,
Expirare roſas, decreſcere lilia uidi.
Vt rauco reduces tractu detorſit habenas,

Nox ſua proſequitur currum, lux redditur orbi:
Perſephone nuſquam eſt: uoto rediere peracto,
Nec manſere deæ: medijs inuenimus aruis
Exanimem Cyanen, ceruix redimita iacebat,
Et caligantes marcebant fronte coronæ.
Aggredimur ſubito, caſusq; ſcitamur heriles,
(Nam propior cladi ſteterat) quis uultus equorum?
Quis regat? illa nihil, tacito ſed læſa ueneno
Soluitur in laticem, ſubrepſit crinibus humor,
Liquitur, in roremq; pedes, & brachia manant,
Noſtraq; mox lambit ueſtigia perſpicuus fons.
Diſcedunt aliæ rapidis Acheloides alis
Sublatæ, Siculi latus obſedere Pelori.
Accenſæq; malo iam non impune canoras
In peſtem uertere lyras, uox blanda carinas
Alligat, audito frænantur carmine remi.
Sola domi luctu ſenium tractura relinquor.
Hæret adhuc ſuſpenſa Ceres, & ſingula demens,
Ceu nondum tranſacta timet, mox lumina torquens
Vultu ad cœlicolas furiato pectore fertur:
Arduus Hyrcana quatitur ſic matre Niphates,
Cuius Achæmenio regi ludibria natos
Auexit tremebundus eques: fremit illa marito
Mobilior Zephyro, totamq; uirentibus iram
Diſperſit maculis, nimiumq; hauſtura profundo
Ore uirum, uitreæ tardatur imagine formæ.
Haud aliter toto genetrix bacchatur olympo,
Reddite, uociferans, non me uagus edidit amnis,
Non Dryadum de plebe ſumus, turrita Cybelle
Me quoq; Saturno genuit. quò iura deorum?
Quò leges cecidere poli? quid uiuere recte

Proderit? en audet noti Cytherea pudoris
Oſtentare ſuos poſt Lemnia uincula uultus.
Hos animos bonus ille ſopor? caſtumq́; cubile
Præbuit? amplexus hoc promeruere pudici?
Nec mirum. ſi turpe nihil poſt talia ducit.
Quid nos expertes thalami? tantúmne relictus
Virginitatis honos? tantum mutata uoluntas?
Iam Veneri, & ſocijs iunctæ raptoribus itis?
O templis Scythiæ, atq; hominem ſitientibus aris
Vtraq; digna coli, tanti quæ cauſa furoris?
Quam mea uel dicto tenui Proſerpina læſit.
Scilicet aut charis pepulit te Delia ſyluis,
Aut tibi commiſſas rapuit Tritonia pugnas.
An grauis alloquio? ueſtros an forte petebat
Importuna choros: atqui Trinacria longo
(Eſſet ne uobis oneri) deſerta colebat.
Quid latuiſſe iuuat? rabiem liuoris acerbi
Nulla poteſt placare dies. hic increpat omnes
Vocibus, aſt illæ (prohibet reuerentia patris)
Aut reticent, aut noſſe negant, reſponſaq́; matri
Dant lacrymas. Quid agat? rurſus ſe uicta remittit,
Inq́; humiles demiſſa preces, Ignoſcite ſiquid
Intumuit pietas, ſi quid flagrantius actum eſt,
Quàm decuit miſeram, ſupplex, miſerandaq́; ueſtris
Aduoluor genibus, liceat cognoſcere ſortem.
Hoc tantum, liceat certos habuiſſe dolores.
Scire peto quæ forma mali, quancunq; dediſtis
Fortunam, ſit rapta, feram: fatumq́; putabo,
Non ſcelus, aſpectum precor indulgete parenti.
Non repetam quæſita manu, ſecurus habeto
Quiſquis es, affirmo prædam, deſiſte uereri.

Quòd ſi uos aliquo præuenit munere raptor,
Tu certe Latona refer, confeſſa Diana
Forte tibi, noſti quid ſit Lucina, timorq́;
Pro genitis, & quantus amor, partusq́; tuliſti
Tu geminos, hæc una mihi. ſic crine fruaris
Semper Apollinea, ſic me felicior æuum
Mater agas. largis tunc imbribus ora madeſcunt.
Quid tantum eſt dignum fleri dignumq́; taceri?
Heu mihi, diſcedunt omnes, quid uana moraris
Vlterius? non bella palàm cœleſtia ſentis?
Quin potius natam pelago, terrisq́; requiris?
Accingar luſtrare diem, per deuia rerum
Indefeſſa ferar, nulla ceſſabitur hora,
Non requies, non ſomnus erit, dum pignus ademptum
Inueniam, gremio quamuis mergatur Iberæ
Thetyos, & rubro iaceat uallata profundo.
Non Rheni glacies, non me Rhiphæa tenebunt
Frigora, non dubio Syrtis cunctabitur æſtu.
Stat fines penetrare Noti, Boreæq́; niualem
Veſtigare domum: primo calcabitur Atlas
Occaſu, facibusq́; meis lucebit Hydaſpes,
Impius errantem uideat per rura, per urbes
Iuppiter, extincta ſatietur pellice Iuno.
Inſultate mihi, cœlo regnante ſuperbi, f. regnate
Ducite præclarum Cereris de ſtirpe triumphum.
Sic fatur, notæq́; iugis illabitur Aetnæ
Noctiuago tædas inflammatura labori.
Lucus erat prope flumen Acym, quod candida profert
Sæpe mari, pulchroq́; ſecat Galatæa natatu.
Denſus, & innexis Aetnæa cacumina ramis,
Quà licet uſq; tegens: illic poſuiſſe cruentam,

Aegida, captiuamq; pater poſt prælia prædam
Aduexiſſe datur. Phlegræis ſylua ſuperbit
Exuuijs, totumq; nemus uictoria ueſtit.
Hîc patuli rictus, hîc prodigioſa Gigantum
Tergora dependent, & adhuc crudele minantur
Affixæ facies truncis, immaniaq; oſſa
Serpentum paßim tumulis exanguibus albent,
Et rigidæ multo ſuſpirant fulmine pelles,
Nullaq; non magni iactat ſe nominis arbor.
Hæc centum gemini ſtrictos Aegæonis enſes
Curuata uix fronte leuat: liuentibus illa
f. Mimantis *Exultat Zancli ſpolijs, hæc arma minantis*
Suſtinet, hos onerat ramos exutus Ophion:
Altior & cunctis abies umbroſaq; late
Ipſius Enceladi fumantia geſtat opima,
Summi terrigenûm regis, caderetq; grauata
Pondere, ni lapſum fulciret proxima quercus.
Inde timor, numenq; loco, nemorisq; ſenectæ
Parcitur, æthereis nefas nocuiſſe trophæis.
Paſcere nullus oues, nec robora lædere Cyclops
Audet, & ipſe fugit ſacra Polyphemus ab umbra.
Non tamen hoc tardata Ceres, accenditur ultrò
Religione loci, uibratq; incerta ſecurim.
Ipſum etiam petitura Iouem, ſuccidere pinus,
Et magis enodes properat proſternere cedros.
Exploratq; habiles truncos, rectiq; tenorem
Stipitis, & certo prætentat brachia nixu.
Sic qui uecturus longinqua per æquora merces
Mollitur tellure ratem, uitamq; procellis
Obiectare parat, fagos metitur, & alnos,
Et uarium rudibus ſyluis accommodat uſum:

Quæ

Quæ longa eſt tumidis præbebit cornua uelis,
Quæ fortis, clauo potior, quæ lenta, fauebit
Remigio, ſtagni patiens aptanda carinæ.
Tollebant geminæ capita inuiolata cupreſſus
Ceſpite uicino, quales non rupibus Idæ
Miratur Simois, quales non diuite ripa
Lambit Apollinei nemoris nutritor Orontes:
Germanas adeò credas, ſic frondibus æquis
Aſtant, & ſocio deſpectant uertice lucum.
Hæ placuere faces, pernix inuadit utranq;
Cincta ſinus, exerta manus, armata bipenni,
Alternasq; ferit, totisq; obnixa trementes
Viribus impellit, pariter traxere ruinam,
Et pariter poſuere comas, campoq; recumbunt
Faunorum Dryadumq; dolor, complectitur ambas
Sicut erat, alteq; leuat, retroq; ſolutis
Crinibus aſcendit faſtigia montis anheli,
Exuperatq; æſtus, & nulli peruia ſaxa,
Atq; indignantes ueſtigia calcat arenas.
Qualis peſtiferas animare ad crimina taxos
Torua Megæra ruit, Cadmi ſeu mœnia poſcat,
Siue Thyeſtæis properet ſæuire Mycenis,
Dant tenebræ manesq; locum, plantisq; reſultant
Tartara ferratis, donec Phlegethontis in unda
Conſtitit, & plenos accepit lampade fluctus.
Poſtquam eſt peruentum ſcopuli flagrantia in ora,
Protinus arſuras auerſa fronte cupreſſus
Faucibus iniecit medijs, lateq; cauernas
Texit, & undantem flammarum obſtruxit hiatum.
Compreſſo mons igne tonat, clauſusq; laborat
Mulciber, obducti nequeunt exire uapores,

 Corni

Corniferi micuere apices, creuitq́; fauillis
Aetna nouis, ſtrident admiſſo ſulphure rami.
Tum ne deficerent tantis erroribus ignes
Semper inocciduos inſopitosq́; manere
Iuſsit, & arcano perfudit robora ſucco,
Quo Phaëthon irrorat equos, quo luna iuuencos.
Iamq́; ſoporiferas nocturna ſilentia terris
Explicuere uices, laniato pectore longas
Inchoat illa uias, & ſic ingreſſa profatur:
Non tales geſtare tibi Proſerpina tædas
Sperabam, ſed uota mihi communia matrum,
Et thalami, feſtæq́; faces, cœloq́; canendus
Ante oculos Hymenæus erat. ſic numina fatis
Voluimur, & Lacheſis nullo diſcrimine ſæuit.
Quàm nuper ſublimis eram? quantisq́; procorum
Cingebar ſtudijs? quæ non mihi pignus ob unum
Cedebat numeroſa parens? tu prima uoluptas,
Tu poſtrema mihi, per te fœcunda uidebar.
O decus, ô requies, ô grata ſuperbia matris,
Qua geſsi florente deam, qua ſoſpite nunquam
Inferior Iunone fui: nunc ſqualida, uilis.
Hoc placitum patri: cur autem aſcribimus illum
His lacrymis, ego te (fateor) crudelis ademi.
Quæ te deſerui ſolam, quæ inſtantibus ultro
Hoſtibus expoſui, raucis ſecura fruebar
Nimirùm Thiaſis, & læta ſonantibus armis
Iungebam Phrygios, cùm tu raperere, leones.
Accipe quas merui pœnas: en ora fatiſcunt
Vulneribus, grandesq́; rubent in pectore ſulci.
Immemor en uterus crebro contunditur ictu.
Qua te parte poli? quo te ſub cardine quæram?

Quis

Quis monſtrator erit? quæ me ueſtigia ducent?
Quis currus? ſerus ille quis eſt terræ'ne, marisne
Incola? quæ uolucrum deprændam ſigna rotarum?
Ibo, ibo, quocunq; pedes, quocunq; iubebit
Caſus, ſic Venerem quærat deſerta Dione.
Efficiétne labor? rurſus te nata licebit
Amplecti? manet ille decor, manet ille genarum
Fulgor, an infelix talem fortaſſe uidebo,
Qualis nocte uenis, qualem per ſomnia uidi?
Sic ait, & prima greſſus molitur ab Aetna,
Exitijq; reos flores ipſumq; rapinæ
Deteſtata locum, ſequitur diſperſa uiarum
Indicia, & pleno rimatur lumine campos,
Inclinatq; faces, omnis madet orbita fletu,
Omnibus admugit, quocunq; it in æquore fuluis
Annatat umbra fretis, externaq; lucis imago
Italiam Libyamq; ferit. clareſcit Hetruſcum
Littus, & accenſo reſplendent æquore Syrtes.
Antra procul Scyllæa petit, canibusq; reductis
Pars ſtupefacta ſilet, pars nondum exterrita latrat.

LIB. III. DE RAPTV PROSERPINAE FINIS.

CL.

CL. CLAVDIANI
IN RVFFINVM.
PRAEFATIO.

PHœbeo domitus Python cùm decidit arcu,
Membraq; Cyrrhæo fudit anhela iugo:
Qui ſpiris tegeret montes, hauriret hiatu
Flumina, ſanguineis tangeret aſtra iubis.
Iam liber Parnaßus erat, nexuq; ſoluto
Cœperat erecta ſurgere fronde nemus.
Concuſſæq; diuſpatioſis tractibus orni
Securas uentis explicuere comas.
Et qui uipereo ſpumauit ſæpe ueneno
Cephiſus, liquidis purior ibat aquis.
Omnis iò Pæan regio ſonat, omnia Phœbum
Rura canunt, Tripodas plenior aura rotat.
Auditoq; procul Muſarum carmine dulci,
Ad Themidis coeunt antra ſeuera deæ.
Nunc alio domini telis Pythone perempto.
Conuenit ad noſtram ſacra caterua lyram.
Qui ſtabilem ſeruant Auguſtis fratribus orbem,
Iuſtitia pacem, uiribus arma regunt.

CL. CLAVDIANI
IN RVFFINVM
LIBER I.

SAEPE mihi dubiam traxit ſententia mentem,
Curarent Superi terras, an nullus ineſſet
Rector, & incerto fluerent mortalia caſu.
Nam cùm diſpoſiti quæſiſſem fœdera mundi,
Præſcriptosq; maris fines, anniq; meatus,
Et lucis, noctiſq; uices: tunc omnia rebar
Conſilio firmata Dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerſo tempore naſci,
Qui uariam Phœben alieno iuſſerit igne
Compleri ſolemq; ſuo: porrexerit undis
Littora, tellurem medio librauerit axe.
Sed cùm res hominum tanta caligine uolui
Aſpicerem, lætosq; diu florere nocentes,
Vexariq; pios: rurſus labefacta cadebat
Relligio, cauſæq; uiam non ſponte ſequebar
Alterius, uacuo qui currere ſemina motu
Affirmat, magnumq; nouas per inane figuras
Fortuna non arte regi, quæ numina cenſet
Ambigua, uel nulla putat, uel neſcia ueri.
Abſtulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum,
Abſoluitq; deos, iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror, tolluntur in altum,
Vt lapſu grauiore ruant. Vos pandite uati

Pierides, quo tanta lues eruperit ortu.
Inuidiæ quondam ſtimulis incanduit atrox
Alecto, placidas late cùm cerneret urbes,
Protinus infernas ad limina tetra ſorores
Concilium deforme uocat, glomerantur in unum
Innumeræ peſtes Erebi, quaſcunq; ſiniſtro
Nox genuit fœtu, nutrix Diſcordia belli,
Imperioſa Fames, leto uicina Senectus,
Impatiensq; ſui morbus, Liuorq; ſecundis
Anxius, & ſciſſo mœrens uelamine Luctus,
Et Timor, & cæco præceps Audacia uultu,
Et Luxus populator opum, cui ſemper adhærens
Infelix humili greſſu comitatur Egeſtas.
Fœdaq; Auaritiæ complexæ pectora matris
Inſomnes longo ueniunt examine Curæ,
Complentur uario ferrata ſedilia cœtu,
Totaq; collectis ſtipatur curia monſtris.
Alecto ſtetit in medijs, uulguſq; tacere
Iuſſit, & obſtantes in tergum reppulit angues,
Perq; humeros errare dedit, dum corde ſub imo
Incluſam rabidis patefecit uocibus iram:
Siccine tranquillo produci ſecula curſu?
Sic fortunatas patiemur uiuere gentes?
Quæ noua corrupit noſtros clementia mores?
Quò rabies innata perit? quid inania proſunt
Verbera? quid facibus nequicquam cingimur atris?
Heu nimis ignauæ, quas cœlo Iuppiter arcet,
Theudoſius terris. En aurea naſcitur ætas,
Et proles antiqua redit, Concordia, Virtus,
Cumq; Fide Pietas alta ceruice uagatur,
Inſignemq; canunt noſtra de plebe triumphum.

Proh dolor, ipſa mihi liquidas delapſa per auras
Iuſtitia inſultat, uitijsq; à ſtirpe reciſis
Elicit oppreſſas tenebroſo è carcere leges.
At nos indecores longo torpebimus æuo?
Omnibus eiectæ regnis? agnoſcite tandem
Quid Furias deceat, conſuetas ſumite uires,
Conuentuq; nefas tanto decernite dignum.
Iam cupio Stygijs inuadere nubibus aſtra,
Iam flatu uiolare diem, laxare profundo
Fræna mari, fluuios ruptis immittere ripis,
Et rerum laxare fidem. ſic fata, cruentum
Mugijt, & totos ſerpentum erexit hiatus,
Noxiaq; effudit concuſſo crine uenena.
Anceps motus erat uulgi, pars maxima bellum
Indici ſuperis, pars Ditis iura ueretur,
Diſſenſuq; alitur rumor. Ceu murmurat altè
Impacata quies pelagi, quum flamine fracto
Durat adhuc, ſæuitq; tumor, dubiumq; per æſtum
Laſſa recedentis fluitant ueſtigia uenti,
Improba mox ſurgit triſti de ſede Megæra.
Quam penes inſani fremitus, animiq; prophanus
Error, & undantes ſpumis furialibus iræ.
Non ſi quæſitum cognata cæde cruorem,
Illicitumq; bibit, patrius quem fuderit enſis.
Quem dederint fratres hæc terruit Herculis ora.
Hæc defenſores terrarum polluit arcus:
Hæc Athamanteæ direxit ſpicula dextræ:
Hæc Agamemnonios inter bacchata penates,
Alternis luſit iugulis: hac auſpice tædæ
Oedipodem matri, natæ iunxere Thyeſten.
Quæ tunc horriſonis effatur talia dictis:

Signa quidem, ô ſociæ, Diuos attollere contra
Nec fas eſt, nec poſſe reor. ſed lædere mundum
Si libet, & populis commune intendere letum,
Eſt mihi prodigium cunctis immanius hydris,
Tigride mobilius fœta, uiolentius Auſtris,
Acrius Harpyis, refluis incertius undis
Ruffinus, quem prima meo de matre cadentem
Suſcepi gremio, reptauit paruus in iſto
Sæpe ſinu tenero, perq; ardua colla uolutus,
Vbera quæſiuit fletu, linguisq; triſulcis
Mollia lambentes finxerunt membra Ceraſtæ.
Me tradente dolos, geſtus, artemq; nocendi
Edidicit ſimulare fidem: ſenſusq; minaces
Protegere, & blando fraudem prætexere riſu,
Plenus ſæuitiæ, lucriq; cupidine feruens.
Non Tartheſiacis illum ſatiaret arenis
Tempeſtas pretioſa Tagi, non ſtagna rubentis
Aurea Pactoli, totumq; exhauſerit Hermum,
Ardebit maiore ſiti, quàm fallere mentes
Doctus? & unanimes odijs turbare ſodales?
Talem progenies hominum ſi priſca tuliſſet,
Pyrithoum fugeret Theſeus, offenſus Oreſtem
Desereret Pylades, odiſſet Caſtora Pollux.
Ipſa quidem fateor uinci, rabidoq; magiſtram
Præuenit ingenio: nec plus ſermone morabor.
Solus habet ſcelerum quicquid poſſedimus omnes.
Hunc ego, ſi ueſtræ res eſt accommoda turbæ,
Regalem ad ſummi perducam principis aulam,
Sit licet ille Numa grauior, ſit deniq; Minos,
Cedet, & inſidijs noſtri flectetur alumni.
Orantem ſequitur clamor, cunctæq; profanas

Porre

Porrexere manus, inuentaq́; triſtia laudant.
Illa ubi cœruleo ueſtes connexuit angue,
Nodauitq́; adamante comas, Phlegethonta ſonorum
Poſcit, & ambuſto flagrantis ab aggere ripæ
Ingentem piceo ſuccendit gurgite pinum:
Pigraq́; ueloces per Tartara concutit alas.
Eſt locus extremum pandit quà Gallia littus
Oceani prætentus aquis, quò fertur Vlyſſes
Sanguine libato populum mouiſſe ſilentum.
Illic umbrarum tenui ſtridore uolantum
Flebilis auditur queſtus, ſimulacra coloni
Pallida, defunctaſq́; uident migrare figuras.
Hinc Dea proſiluit, Phœbiq́; egreſſa ſerenos
Infecit radios, ululatuq́; æthera rupit
Terrifico, ſenſit ferale Britannia murmur.
Et Senonum quatit arua fragor, reuolutaq́; Thetys
Subſtitit, & Rhenus proiecta torpuit unda.
Tunc in caniciem mutatis ſponte colubris,
Longæuum mentita ſenem, rugiſq́; ſeueras
Perſulcata genas, & ficto languida paſſu
Inuadit muros Elyſæ notiſſima dudum
Tecta petens, oculiſq́; diu liuentibus hæſit
Peiorem mirata uirum, tunc talia fatur:
Otia te Ruffine iuuant? fruſtraq́; iuuentæ
Conſumis florem patrijs inglorius aruis?
Heu neſcis quid fata tibi, quid ſidera donent,
Quid fortuna paret: toti dominabere mundo,
Si parere uelis, artus ne ſperne ſeniles.
Nanq; mihi magicæ uires: æuiq́; futuri
Præſcius ardor ineſt, noui quo Theſſala cantu
Eripiat lunare iubar, quid ſigna ſagacis

Aegypti ualeant, qua gens Caldæa uocatis
Imperat arte Deis, nec me latuere fluentes
Arboribus ſucci, funeſtarumq; poteſtas
Herbarum, quicquid letali germine pollens
Caucaſus, & Scythicæ uernant in gramine rupes,
Quas legit Medea ferox, & callida Circe.
Sæpius horrendos manes, ſacriſq; litaui
Nocturnis: Hecaten, & condita funera traxi
Carminibus uictura meis: multoſq; canendo,
Quamuis Parcarum reſtarent fila, peremi.
Ire uagas quercus, & flamina ſtare coëgi,
Verſaq; non prono curuaui flumina lapſu
In fontes reditura ſuos. Nec uana locutum
Me fortaſſe putes, mutatos cerne penates.
Dixerat, & niueæ (mirum) cœpere columnæ
Ditari, ſubitoq; trabes lucere metallo.
Illecebris capitur, nimiumq; elatus auaro
Paſcitur intuitu. Sic Rex ad prima tumebat
Mæonius, pulchro cum uerteret omnia tactu.
Sed poſtquam riguiſſe dapes, fuluamq; reuinctos
In glaciem uidit latices, tunc munus acerbum
Senſit, & inuiſo uotum damnauit in auro.
 Ergo animi uictus, ſequimur quocunq; uocabis,
Seu tu uir, ſeu numen, ait, patriaq; relicta
Eoas furiæ iuſſu tendebat ad arces,
Inſtabileſq; olim Symplegadas, & freta remis
Inclyta Theſſalicis, celſa qua Boſphorus arce
Splendet, & Orthyſijs Aſiam diſcriminat oris.
Vt longum permenſus iter, ductuſq; maligno
Stamine fatorum, claram ſubrepſit in aulam:
Illicet ambitio naſci, diſcedere rectum,

Venum

Venum cuncta dari,profert arcana,clientes
Fallit,& ambitos à principe uendit honores,
Ingeminat crimen,commoti pectoris ignem
Nutrit,& exiguum ſtimulando uulnus acerbat.
Ac ueluti innumeros amnes accedere Nereus
Neſcit,& undantem quamuis hinc hauriat Iſtrum,
Hinc bibat æſtiuum ſepteno gurgite Nilum,
Par ſemper ſimilisq; meat.ſic fluctibus auri
Expleri calor ille nequit,cuicunq; monile
Contextum gemmis,aut prædia culta fuiſſent,
Ruffino populandus erat,dominoq; parabat
Exitium fœcundus ager,metuenda colonis
Fertilitas,laribus pellit,detrudit auitis
Finibus,aut aufert uiuis,aut occupat hæres.
Congeſtæ cumulantur opes,orbisq; ruinas
Accipit una domus.populi ſeruire coacti,
Plenaq; priuato ſuccumbunt oppida regno.
Quò ueſane ruis?teneas utrunq; licebit
Oceanum,laxet rutilos tibi Lydia fontes.
Iungantur ſolium Crœſi,Cyriq; tiaræ,
Nunquam diues eris,nunquam ſatiabere quæſtu.
Semper inops,quicunq; cupit:contentus honeſto
Fabricius paruo ſpernebat munera Regum,
Sudabatq; graui conſul Serranus aratro,
Et caſa pugnaces Curios anguſta tegebat.
Hæc mihi paupertas auguſtior,hæc mihi tecta
Culminibus maiora tuis:tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos,mihi donat inemptas
Terra dapes,rapiunt Tyrios tibi uellera ſuccos
Et picturatæ ſaturantur murice ueſtes,
Hic radiant flores,& prati uiua uoluptas

Ingenio uariata ſuo, fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris, hic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas ibi perſtrepit ædes,
Hic auium cantus, labentis murmura riui.
Viuitur exiguo melius: natura beatis
Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognouerit uti.
Hæc ſi nota forent, frueremur ſimplice cultu,
Claßica non fremerent, non ſtridula fraxinus iret,
Non uentus quateret puppes, non machina muros.
Creſcebat ſcelerata ſitis, prædæq́; recentis
Inceſtus flagrabat amor, nullusq́; petendi
Cogendiue pudor, crebris periuria miſcet
Blanditijs, ſociat perituro fœdere dextras.
Si ſemel è tantis poſcenti quiſq; negaſſet,
Effera prætumido quatiebat corda furore.
Quæ ſic Getuli iaculo percuſſa leæna,
Aut Hyrcana premens raptorem bellua partus;
Aut ſerpens calcata furit: iurata Deorum
Maieſtas teritur, nunquam reuerentia menſæ,
Non coniux, non ipſe ſimul, non pignora cæſa,
Sufficiunt odijs, non extinxiſſe propinquos,
Non notos egiſſe ſat eſt: extinguere ciues
Funditus, & nomen gentis delere laborat.
Nec perimit celeri leto: crudelibus antè
Supplicijs fruitur: cruciatus, uincla, tenebras
Dilato mucronè parat. proh ſæuior enſe
Parcendi rabies, conceſſaq́; uita dolori.
Mors adeòne parum eſt? cauſis fallacibus inſtat,
Arguit attonitos ſe iudice: cætera ſegnis.
Ad facinus uelox, penitus regione remotas

Impiger ire uias, non illum Syrius ardens
Brumáue Typhæo ſtridens Aquilone retardat.
Effera torquebant auidæ præcordia curæ,
Effugeret ne quis gladios, ne perderet ullum:
Auguſto miſerante nefas, non flectitur annis,
Non ætate labat, iuuenum rorantia colla
Ante patrum uultus ſtricta cecidere ſecuri.
Ibat grandæuus nato moriente ſuperſtes
Poſt Trabeas exul. Quis prodere tanta relatu
Funera? quis cædes poſſet deflere nefandas?
Quid tale inmanes nunquam geſſiſſe feruntur
Vel Scinis Iſthmiaca pinu? uel rupe profunda
Scyron? uel Phalaris tauro? uel carcere Sylla?
O mites Diomedis equi, Buſiridis aræ
Clementes, iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
Ruffino collatus eris. deiecerat omnes
Occultis odij terror, taciti'q; ſepultos
Suſpirant gemitus, indignari'q; uerentur.
At non magnanimi uirtus Stiliconis eodem
Fracta metu ſolus medio'q; in turbine rerum
Contra letiferos rictus, contra'q; rapacem
Mouit tela feram, uolucris non præpete curſu
Vectus equi, non Pegaſeis adiutus habenis.
Hic cunctis optata quies, hic ſola pericli
Turris erat, clypeus'q; trucem porrectus in hoſtem,
Hic profugis ſedes, aduerſa'q; regna furori,
Seruandis hic caſtra bonis, huc uſ'q; minatus
Hærebat, retro'q; fuga cedebat inerti.
Haud ſecus hyberno tumidus cum uertice torrens
Saxa rotat, uoluit'q; nemus, ponteſ'q; reuellit,
Frangitur obiectu ſcopuli, quærens'q; meatum

Spumat, & illiſa montem circuntonat unda.
Qua dignum te laude feram, qui pene ruenti
Lapſuroq; tuos humeros obieceris orbi?
Te nobis trepidæ ceu ſidus dulce carinæ
Oſtendêre Dei, geminis quæ lapſa procellis
Tunditur, & uicto trahitur iam cæca magiſtro.
Inachius quondam perhibetur in æquore Perſeus
Neptuni domuiſſe pecus, ſed tutior alis,
Te non penna uehit: rigida cum Gorgone Perſeus,
Tu non uipereo defenſus crine Meduſæ.
Illum uilis amor ſuſpenſæ uirginis egit,
Te Romana ſalus. taceat ſuperata uetuſtas,
Herculeos conferre tuis iam deſinat actus.
Vna Cleoneum paſcebat ſylua leonem,
Arcadiæ ſaltum uaſtabat dentibus unum
Sæuus aper, tuq; ò compreſſa matre rebellis
Non ultra Libyæ fines Antæe nocebas.
Solaq; fulmineo reſonabat Creta iuuenco,
Lernæamq; uirens obſederat Hydra paludem.
Hoc monſtrum non una palus, non una tremebat
Inſula, ſed Latia quicquid ditione ſubactum
Viuit, & à primis Ganges horrebat Iberis,
Hoc neq; Geryon triplex, nec turbidus Orci
Ianitor æquabat, nec ſi concurrat in unum
Vis Hydræ, Scyllæq; fames, & flamma Chimeræ.
Certamen ſublime diu, ſed moribus impar
Virtutum ſcelerumq; fuit, iugulare minatur,
Tu prohibes. ditem ſpoliat, tu reddis egenti.
Eruit, inſtauras. accendit prælia, uincis.
Ac uelut infecto morbus crudeſcere cœlo
Incipiens, primò pecudum depaſcitur artus,

Mox

Mox populos urbesq; rapit, uentisq; peruſtis,
Corruptos Stygiam peſtem deſudat in amnes.
Sic auidus prædo iam non per ſingula ſæuit,
Sed ſceptris inferre minas, omniq; perempto
Milite, Romanas audet proſternere uires.
Iam gentes Iſtrumq; mouet, Scythiamq; receptat
Auxilio, traditq; ſuas hoſtilibus armis
Relliquias, mixtis deſcendit Sarmata Dacis,
Et qui cornipedes in pocula uulnerat audax
Maſſagetes, patriamq; bibens Mæotin Alanus,
Membraq; qui ferro gaudet pinxiſſe Gelonus:
Ruffino collecta manus, uetat ille domari,
Innectitq; moras, & congrua tempora differt.
Nam tua cùm Geticas ſtrauiſſet dextera turmas
Vlta ducis ſocij letum, parsq; una maneret
Debilior, faciliſq; capi: tunc impius ille
Proditor imperij, coniuratusq; Getarum,
Diſtulit inſtantes eluſo principe pugnas.
Hunnorum laturus opem, quos affore bello
Norat, & inuiſis mox ſe coniungere caſtris.
Eſt genus extremos Scythiæ uergentis in ortus
Trans gelidum Tanaim, quo non deformius ullum
Arctos alit. triſtes habitus, obſcœnaq; uiſu
Corpora, mens duro nunquam ceſſura labori,
Præda cibus, uitanda Ceres, fratresq; necare
Ludus, & occiſos pulchrum iurare parentes.
Nec plus Nubigenas duplex natura biformis
Cognatis aptauit equis; acerrima nullo
Ordine mobilitas, inſperatiq; recurſus.
Quos tamen impauidus contra ſpumantis ad Hebri
Tendit aquas, ſic ante tubas ferrumq; precatus:

Mauors, nubiſtro ſeu tu procumbis in Hemo,
Seu te cana gelu Rhodope, ſeu remige Medo
Sollicitatus Athos, ſeu caligantia nigris
Ilicibus Pangæa tenent, accingere mecum,
Et Thracas defende tuos, ſi lætior adſit
Gloria, ueſtita ſpolijs donabere quercu.
Audijt illa pater, ſcopuliſq; niualibus Hemi
Surgit, & hortatur celeres clamore miniſtros.
Fer galeam Bellona mihi, nexuq; rotarum
Tende Pauor, frænet rapidos Formido iugales,
Feſtinas urgete manus, meus ecce paratur
Ad bellum Stilico, qui me de more trophæis
Ditat, & hoſtiles ſuſpendit in arbore criſtas:
Communes ſemper litui communia nobis
Signa canunt, iunctoq; ſequor tentoria curru.
Sic fatus campo inſilijt, lateq; fugatas
Hinc Stilico turbas, illinc Gradiuus agebat
Et clypeis, & mole pares: ſtat caßis utriq;
Sidereis hirſuta iubis, loricaq; curſu
Aeſtuat, & largo ſatiatur uulnere cornus.
Acrior interea uoto, multiſq; Megæra
Luxuriata malis, mœſtam deprendit in arce
Iuſtitiam, diroq; prior ſic ore laceßit:
En tibi priſca quies, reuocataq; ſecula rurſus
Vt rebare uigent, en noſtra potentia ceßit,
Nec locus eſt uſquam furijs: huc lumina flecte,
Aſpice Barbarieis iaceant quot mœnia flammis,
Quas mihi Ruffinus ſtrages, quantumq; cruoris
Præbeat, & quantis epulentur cædibus hydri.
Linque homines, ſortemq; meam, pete ſidera: notis
Autumni te redde plagis, quà uergit in Auſtrum

Signi

Signifer, æſtiuo ſedes uicina Leoni,
Iam pridem gelidæ ceſſant confinia Libræ.
Atq; utinam per magna ſequi connexa liceret.
Diua refert, non ulterius bacchabere demens,
Iam pœnas dabit iſte tuus: iam debitus ultor
Imminet, & terras qui nunc ipſumq; fatigat
Aethera: nec uili moriens condetur arena.
Iamq; aderit læto promiſſus Honorius æuo,
Nec forti genitore minor, nec fratre coruſco,
Qui ſubiget Medos, & cuſpide proteret Indos.
Sub iuga uenturi Reges, calcabitur aſper
Phaſis equo, pontemq; pati cogetur Araxes.
Tuq; ſimul grauibus ferri religata catenis
Expellere die, debellat aſq; draconum
Tonſa comas, imo Baratri claudêre receſſu.
Tunc tellus communis erit, tunc limite nullo
Diſcernetur ager, nec uomere ſulcus adunco
Findetur, ſubitis meſſor gaudebit ariſtis.
Rorabunt querceta fauis, ſtagnantia paßim
Vina fluent, oleiq; lacus, nec murice tinctis
Velleribus quæretur honor, ſed ſponte rubebunt
Attonito paſtore greges, pontumq; per omnem
Ridebunt uirides gemmis naſcentibus algæ.

CL. CLAVDIANI
IN RVFFINVM
LIBER II.

IAM poſt edomitas Alpes, defenſaq; regna
Heſperiæ, merita complexus ſede parentem,

Auctior adiecto fulgebat ſidere mundus.
Iamq; tuis Stilico Romana potentia curis
Et rerum commiſſus apex, tibi credita fratrum
Vtraq; maieſtas, geminæq; exercitus aulæ.
Ruffinus (neq; enim patiuntur ſæua quietem
Crimina, pollutæq; negant areſcere fauces)
Infandis iterum terras accendere bellis
Inchoat, & ſolito pacem turbare tumultu.
Hæc etiam ſecum: Quánam ratione tuebor
Spem uitæ fragilem? qua tot depellere fluctus
Arte queam? premor hinc odijs, hinc milite cingor.
Heu quid agam? non arma mihi, non principis ullus
Auxiliatur amor, matura pericula ſurgunt
Vndiq;, & impoſiti radiant ceruicibus enſes.
Quid reſtat, niſi cuncta nouo confundere luctu?
Inſonteſq; meæ populos miſcere ruinæ?
Euerſo iuuat orbe mori. ſolatia leto
Exitium commune dabit, nec territus ante
Diſcedam cum luce ſimul, linquenda poteſtas.
Hæc fatus. Ventis ueluti ſi fræna remittat
Aeolus, abrupto gentes ſic obice fudit,
Laxauitq; uiam bellis, & ne qua maneret
Immunis regio, cladem diuiſit in orbem,
Diſpoſuitq; nefas. alij per terga ferocis
Danubij ſolidata ruunt, expertaq; remos
Frangunt ſtagna rotis, alij per Caſpia clauſtra,
Armeniaſq; niues inopino tramite ducti
Inuadunt Orientis opes. Iam paſcua fumant
Cappadocum, uolucrumq; parens Argæus equorum.
Iam rubet altus Halys, nec ſe defendit iniquo
Monte Cilix, Syriæ tractus uaſtantur amœni,

Aſſue

Aſſuetumq; choris, & læta plebe canorum
Proterit imbellem ſonipes hoſtilis Orontem.
Hinc planctus Aſiæ, Geticis Europa cateruis
Ludibrio, prædæq; datur, frondentis aduſq;
Dalmatiæ fines, omnis quà mobile ponti
Aequor, & Hadriacas tellus interiacet undas,
Squalet inops pecudum, nullis habitata colonis
Inſtar anhelantis Libyæ, quæ torrida ſemper
Solibus, humano neſcit manſueſcere cultu.
Theſſalus ardet ager, reticet paſtore fugato
Pelion, Emathias ignis populatur ariſtas.
Iam plaga Pannoniæ, miſerandaq; mœnia Thracum,
Aruaq; Myſorum, iam nulli flebile damnum
Sed curſus ſolennis erat: campuſq; furori
Expoſitus, ſenſumq; malis detraxerat uſus.
Eheu quàm breuibus pereunt ingentia cauſis,
Imperium tanto quæſitum ſanguine, tanto
Seruatum, quod mille ducum peperere labores,
Quod tantis Romana manus contexuit annis,
Proditor unus iners, anguſto tempore uertit.
Vrbs etiam, magnæ quæ dicitur æmula Romæ,
Et Calcedonias contra deſpectat arenas,
Iam non finitimo Martis terrore mouetur,
Sed propius lucere faces, & rauca ſonare
Cornua, uibratiſq; peti faſtigia telis
Aſpicit. ij uigili muros ſtatione tueri,
Ii iunctis properant portus munire carinis.
Obſeſſa tamen ille ferus lætatur in urbe,
Exultatq; malis, ſummoq; à culmine turris
Impia uicini cernit certamina campi;
Vinctas ire nurus, hunc per uada cærula mergi,

Seminecem hunc ſubitò percuſſum uulnere labi
Dum fugit, hunc animam portis efflare ſub ipſis,
Nec canos prodeſſe ſeni, puerię; cruore
Maternos undare ſinus, immenſa uoluptas,
Et riſus plerunq; ſubit, dolor afficit unus,
Quòd feriat non ipſe manu, uidet omnia latè
Præceptis incenſa ſuis, & crimine tanto
Luxuriat, charumq; ſibi non abnegat hoſtem,
Iactabatq; ultro, ſoli quòd caſtra paterent,
Sermonumq; foret uicibus permiſſa poteſtas.
Egregij quoties exiſſet fœderis autor
Stipatus ſocijs, circumq; armata clientum
Agmina, priuatis ibant famulantia ſignis.
Ipſe inter medios, ne qua de parte relinquat
Barbariem, reuocat fuluas in pectore pelles,
Frænaq;, & immanes pharetras, arcusq; ſonoros
Aſſimulat, mentemq; palàm teſtatur amictus.
Nec pudet Auſonios currus, & iura regentem
Sumere deformes ritus, ueſtemq; Getarum,
Inſignemq; habitum Latij mutare, togæq;.
Mœrent captiuæ pellito iudice leges.
Quis populi tūc uultus erat? quæ murmura furtim?
Nam miſeris nec flere quidem, aut lenire dolores
Colloquijs impune licet. Quonam uſq; fremimus
Exitiale iugum? duræ quis terminus unquam
Sortis erit? quis nos funeſto turbine rerum,
Aut tantis ſoluet lacrymis? quos barbarus illinc,
Hinc Ruffinus agit, quibus arua, fretumq; negatur.
Magna quidem per rura lues, ſed maior oberrat
Intra tecta timor: tandem ſuccurre ruenti
Heu patriæ Stilico, dilecta hic pignora certe

Hic

Hic domus, hic thalamis proprium genialibus omen,
Hæc tibi felices erexit regia tædas.
Vel ſolus ſperate ueni, te prælia uiſo
Langueſcent, auidiq; cadet dementia monſtri.
Talibus urgetur diſcors aurora procellis.
At Stilico Zephyris cùm primum bruma remitti,
Et iuga diffuſis nudari cœpta pruinis,
Partibus Italiæ tranquilla in pace locatis,
Vtraq; caſtra mouens Phœbi properabat ad ortus,
Gallica diſcretis, Eoáq; robora turmis
Complexus. nunquam tantæ ditione ſub una
Conuenere manus, nec tot diſcrimina uocum.
Illic Armeniæ uibratis crinibus alæ
Feruida collectæ facili uelamina nodo.
Inde truces flauo comitantur uertice Galli,
Quos Rhodanus uelox, Araris quos tardior ambit,
Et quos naſcentes explorat gurgite Rhenus,
Quosq; rigat retro pernicior unda Garumnæ,
Oceani pleno quoties impellitur æſtu.
Mens eadem cunctis, animiq; recentia ponunt
Vulnera, non odit uictus, uictórue ſuperbit.
Et quamuis præſens tumor, & ciuilia nuper
Claßica, bellatrixq; etiam nunc ira caleret,
In ducis eximium conſpirauêre fauorem.
Haud aliter Xerxem toto ſimul orbe ſecutus
Narratur rapuiſſe uagos exercitus amnes,
Et telis uibraße diem, cùm claßibus iret
Per ſcopulos, tectumq; pedes contemneret æquor.
Vix Alpes tranſgreſſus erat, nec iam amplius errat
Barbarus, aduentumq; tremens, ſe cogit in unam
Planiciem, tutoq; includit paſcua gyro.

Tum duplici foſſa non exuperabile uallum
Aſperat alternis ſudibus, muriq́; locata
In ſpeciem cæſis obtendit plauſtra iuuencis.
At procul exanguis Ruffinum perculit horror,
Infectæ pallore genæ, ſtetit ore gelato
Incertus, peteretne fugam, ueniamue ſubactus
Poſceret, an tantos ſeſe transferret in hoſtes.
Quid nunc diuitiæ? quid fului uaſta metalli
Congeries? quid purpureis effulta columnis
Atria? prolatæ'ue iuuant ad ſidera moles?
Audit iter, numeratq́; dies ſpatioq́; uiarum
Metitur uitam, torquetur peſte futura.
Nec recipit ſomnos, & ſæpe cubilibus amens
Excutitur, pœnamq́; luit formidine pœnæ.
Sed redit in rabiem ſcelerumq́; immane reſumit
Ingenium, ſacrasq́; fores prædiuitis aulæ
Intrat, & Arcadium mixto terrore precatur.
Per fratris regale iubar, per fata parentis
Aetherei, floremq́; tui te deprecor æui
Eripe me gladijs, liceat Stiliconis iniquas
Euitare manus, in noſtram Gallia cædem
Coniurata uenit, quicquid ligat ultima Tethys,
Extremos ultrà uolitat gens ſi qua Britannos
Mota mihi, tantis capiendi credimur armis,
Tot ſignis unum petitur caput, unde cruoris
Iſta ſitis? geminum cœli ſibi uendicat axem,
Et nullum uult eſſe parem, ſuccumbere poſcit
Cuncta ſibi, regit Italiam, Libyamq́; coërcet.
Hiſpanis Gallisq́; iubet: non orbita ſolis,
Non illum natura capit, quaſcunq́; parauit
Hic Auguſtus opes, & quas poſt bella recepit,

Solus

334

Solus habet, poſſeſſa ſemel non reddere curat.
Scilicet ille quidem tranquilla pace fruatur?
Nos premit obſidio? quid partem inuadere tentat?
Deſerat Illyricos fines, Eoa remittat
Agmina, fraternas ex æquo diuidat haſtas.
Nec ſceptri tantum fueris, ſed militis hæres.
Quòd ſi diſsimulas noſtræ ſuccurrere morti,
Nec prohibere paras, Manes & ſidera teſtor,
Hæc ceruix non ſola cadet, miſcebitur alter
Sanguis, nec Stygias ferar incomitatus ad umbras
Nec mea ſecurus ridebit funera uictor.
Hæc ubi, dictatur facinus, miſſusq; repente
Qui ferat extortas inuito principe uoces.
Interea Stilico iam lætior hoſte propinquo,
Nec multò ſpatij diſtantibus æquore uallis
Pugnandi cupidas accendit uoce cohortes.
Armenijs frons læua datur, per cornua Gallos
Dexteriora locat. ſpumis igneſcere fræna;
Pulueris extolli nimbos, alteq; uideres
Surgere purpureis undantes anguibus haſtas,
Serpentumq; uago cœlum ſæuire uolatu.
Implet Theſſaliam ferri nitor, antraq; docti
Cornipedis, teneroq; amnis reptatus Achilli,
Et nemus Oetæum reſonat clamore, niualis
Oſſa tonat, pulſoq; fragor geminatur Olympo.
Intumuit uirtus, & lucis prodigus arſit
Impetus, haud illos rupes, haud alta uetarent
Flumina, præcipiti ſtrauiſſent omnia curſu,
Si tunc his animis acies collata fuiſſet,
Prodita non tantas uidiſſet Græcia clades:
Oppida ſemoto Pelopeia Marte uigerent,

Starent Arcadiæ,ſtarent Lacedæmonis arces,
Non mare fumaſſet geminum flagrante Corintho,
Nec fera Cecropias traxiſſent uincula matres.
Illa dies potuit noſtris imponere finem
Cladibus,& ſceleris cauſas auferre futuri.
Inuida(proh)quantum rapuit Fortuna triumphum,
Inter equos,interq́; tubas mandata feruntur
Regis,& armati ueniunt ductoris ad aures.
Obſtupuit,ſimul ira uirum,ſimul obruit ingens
Mœror,& ignauo tantum licuiſſe nocenti
Miratur,dubios anceps ſententia uoluit
Euentus,peragat pugnas,an fortia cœpta
Deſerat:Illyricis ardet ſuccurrere damnis,
Præceptis obſtare timet:reuerentia frangit
Virtutis ſtimulos:hinc publica commoda ſuadent,
Hinc metus inuidiæ,tandem indignatus ad aſtra
Extollit palmas,& ab imo pectore fatur:
Numina Romanis nondum ſatiata ruinis,
Si iuuat imperium penitus de ſtirpe reuelli,
Vno ſi placuit deleri ſecula lapſu,
Si piget humani generis,prorumpat in arua
Libertas effræna maris,uel limite nullo
Deuius errantes Phaëthon confundat habenas.
Cur per Ruffinum geritur?procumbere mundum
Hoc autore pudet.medijs reuocamur ab armis,
Proh dolor,& strictos deponere cogimur enſes.
Vos arſuræ urbes,perituraq́; mœnia teſtor.
Cedo equidem,& miſerum permitto cladibus orbem.
Flectite ſigna duces,redeat iam miles Eous.
Parendum eſt,taceant litui,prohibete ſagittas,
Parcite,contiguo Ruffinus præcipit hoſti.

His dictis omnes unà fremuere manipli,
Quantum non Italo percuſſa Ceraunia fluctu,
Quantum non madidis illiſa tonitrua Coris:
Secerniq́; negant,ereptaq́; prælia poſcunt,
Inſignemq́; ducem populus defendit uterq́;.
Et ſibi quiſq; trahit,magno certatur amore,
Alternamq́; fidem,non illaudata laceßit
Seditio,taliq́; ſimul clamore mouentur:
Quis mihi nudatos enſes?quis tela lacertis
Excutit?& ſolui curuatos imperat arcus?
Quiſnam audet leges uibrato imponere ferro?
Inflammata ſemel neſcit miteſcere uirtus.
Iam iam Barbaricos ſitientia pila cruores
Sponte uolant,ultroq́; manus mucrone furenti
Ducitur,& ſiccum gladium uagina recuſat.
Non patiar:ſempérne Getis diſcordia noſtra
Proderit?En iterum belli ciuilis imago.
Quid conſanguineas acies?quid diuidis olim
Concordes aquilas?non diſſociabile corpus
Coniunctumq́; ſumus,te quò libet ire ſequemur,
Te uel Hyperboreo damnatam ſidere Thylen,
Te uel ad incenſas Libyæ comitabor arenas,
Indorum ſi ſtagna petas,rubriq́; receſſus
Littoris,auriferum ueniam poturus Hydaſpen,
Si calcare Notum,ſecretaq́; littora Nili
Naſcentis iubeas,mundum poſt terga relinquam.
Et quocunq; loco Stilico tentoria figet,
Hic patria eſt.Dux inde uetat:Deſiſtite quæſo,
Atq; auidam differte manum,cadat iſte minacis
Inuidiæ cumulus.Non eſt uictoria tanti,
Vt uidear uiciſſe mihi,uos fida iuuentus

Ite mei quondam ſocij.nec plura loquutus
Flexit iter.Vacuo qualis diſcedit hiatu
Impatiens remeare leo,quem plurima cuſpis,
Et paſtorales pepulerunt igne cateruæ,
Inclinatq; iubas,demiſſaq; lumina uelat,
Et trepidas mœſto rimatur murmure ſyluas.
Vt ſeſe legio uidit diſiuncta relinqui
Ingentem tollit gemitum galeasq;,ſolutis
Humectat lacrymis,preſſamq; morantia uocem
Thoracum ualidos pulſant ſuſpiria nexus.
Tradimur heu,tantumq; ſequi prohibemur amorē
Exclamant,tradisne tuas dux optime dextras?
Quas tibi uictrices toties Bellona probauit.
Nos adeò uiles?adeò felicior axis
Heſperius?meruit qui te rectore teneri?
Quid nobis patriam?quid chara reuiſere tandem
Pignora?dilectóſue iuuat coluiſſe penates?
Te ſine dulce nihil.iam formidata tyranni
Tempeſtas ſubeunda mihi,qui forte nefandas
Iam parat inſidias,qui nos aut turpibus Hunnis
Aut impacatis famulos præſtabit Alanis.
Quanquam non adeo robur defecerit omne,
Tantáue geſtandi fuerit penuria ferri.
Tu licet occiduo maneas ſub cardine ſolis,
Tu mihi dux ſemper Stilico,noſtramq; uel abſens
Experiere fidem,dabitur tibi debita pridem
Victima,promiſſis longe placabere ſacris.
Triſtior Aemonijs miles digreſſus ab oris
Tangebat Macedûm fines,murosq; ſubibat
Theſſalonica tuos ſenſu dolor hæret in alto
Abditus,& tacitas uindictæ præſtruit iras:

Spectaturq; fauens odijs locus, aptaq; leto
Tempora, ne quiſquam tanta de plebe repertus,
Proderet incautis qui corda minantia uerbis.
Quæ non poſteritas, quæ non mirabitur ætas
Tanti conſilium uulgi potuiſſe taceri?
Aut facinus tam grande tegi, mentisq; calorem
Non ſermone uix, non inter pocula rumpi?
Aequalis tantam tenuit conſtantia turbam
Et fuit arcanum populo. percurritur Hebrus,
Deſeritur Rhodope, Thracumq; per ardua tendunt,
Donec ad Herculei peruentum nominis urbem.
Vt ceßiſſe ducem, propius ueniſſe cohortes
Cognita Ruffino, magna ceruice triumphat,
Omnia tuta ratus, ſceptrumq; capeſcere feruet,
Et coniuratos hortatur uoce clientes:
Vicimus, expulimus, facilis iam copia regni,
Nullus ab hoſte timor. quis enim, quem uincere ſolum
Horruit? hunc tanto munitum milite uincat?
Quis ferat armatum? quem non ſuperauit inertem? inermem
I nunc exitium nobis meditare remotus
Incaſſum Stilico: dum nos longißima tellus
Diuidat, & medijs Nereus interſtrepat undis,
Alpinas tranſire tibi me ſoſpite rupes
Haud dabitur, iaculis illinc me fingere tenta
Quære ferox enſem qui noſtra ad mœnia tendi
Poßit ab Italia, non te monimenta priorum,
Non exempla uetant? quiſnam conatus adire
Has iactat uitaſſe manus? detruſimus orbe
Te medio, tantisq; ſimul ſpoliauimus armis.
Nunc epulas tempus, ſocij, nunc larga parare
Munera, donandumq; nouis legionibus aurum.

Opportuna meis oritur lux craſtina uotis.
Quod nolit, rex ipſe uelit, iubeatq; coactus
In partem mihi regna dari, contingat in uno
Priuati fugiſſe modum crimenq; tyranni.
Talibus acclamat dictis infame nocentum
Concilium, qui perpetuis creuere rapinis,
Et quos una facit Ruffino cauſa ſodales,
Illicitum duxiſſe nihil, delicta fuere
Nexus amicitiæ, iam iam connubia leti
Deſpondent aliena ſibi, fruſtraq; uiciſſim
Promittunt quas quiſq; petat, quas deuoret urbes.
Cœperat humanos alto ſopire labores
Nox gremio, pigrasq; ſopor diffuderat alas.
Ille diu curis animum ſtimulantibus æger
Labitur in ſomnos. uix toto corde quierat,
Ecce uidet diras alludere protinus umbras,
Quas dedit ipſe neci: quarum quæ clarior una
Viſa loqui, Proh ſurge toro, quid plurima uoluis
Anxius, hæc requiem rebus, finemq; labori
Allatura dies, omni iam plebe redibis
Altior, & læti manibus portabere uulgi.
Has canit ambages: occulto fallitur ille
Omine, nec capitis fixi præſagia ſenſit.
Iam ſummum radijs ſtringebat Lucifer Hemum,
Feſtinamq; rotam ſolito properantior urget,
Tandem Ruffini uiſurus funera Titan.
Proſiluit ſtratis, denſæq; capacia turbæ
Atria regifico iuſſit ſplendere paratu
Exceptura dapes, & quod poſt uota daretur
Inſcribi proprys aurum fatale figuris:
Ipſe ſalutatum reduces poſt prælia turmas

Iam

Iam regale tumens, & principe celſior ibat,
Collaq; fœmineo iactabat mollia geſtu,
Imperij certus, tegeret ceu purpura dudum
Corpus, & ardentes ambirent tempora gemmæ.
Vrbis ab anguſto tractu, quà uergit in Auſtrum
Planicies uicina patet (nam cætera pontus
Circuit) exiguo dirimi ſe tramite paſſus.
Hic ultrix acies ornatu fulgida ferri
Explicuit cuneos: pedites in parte ſiniſtra
Conſiſtunt, equites illinc poſcentia curſum
Ora reluctantur preßis ſedare lupatis.
Hinc alij ſæuúm criſtato uertice nutant,
Et tremulos humeris gaudent uibrare colores.
Quos operit, formatq; chalybs coniuncta per artem
Flexilis inductis hamatur lamina membris,
(Horribilis uiſu) credas ſimulacra moueri
Ferrea, cognatoq; uiros ſpirare metallo.
Par ueſtitus equis, ferrata fronte minantur,
Ferratosq; mouent ſecuri uulneris armos,
Et iuſſo ſtat quiſq; loco, metuenda uoluptas
Cernenti, pulcherq; timor, ſpirisq; remißis
Manſueſcunt uarij uento ceſſante dracones.
Auguſtus ueneranda prior uexilla ſalutat,
Ruffinus ſequitur, qui fallere cuncta ſolebat
Callidus affatu, deuotaq; brachia laudat,
Nomine quenq; uocans, natosq; patresq; reuerſis
Nunciat incolumes: illi dum plurima ficto
Certatim ſermone petunt, intendere longos
A tergo amplexus, inſperatoq; ſuprema
Circuitu ſociare parant, decreſcere campus
Incipit, & clypeis in ſe redeuntia iunctis

Curuo paulatim ſinuantur cornua ductu.
Sic legat immenſa uirides indagine ſyluas
Venator, ſic attonitos ad littora piſces
Aequoreus populator agit, raroſq; plagarum
Contrahit anfractus, & hiantes colligit oras,
Excludunt alios, cingi ſe feruidus ille
Neſcit adhuc, grauiterq; apprenſa ueſte morantem
Increpat Auguſtum, ſcandat ſublime tribunal
Participem ſceptri, ſocium declaret honoris.
Cum ſubito ſtringunt gladios, uox deſuper ingens
Infremuit, nobis etiam deterrime nobis
Speraſti famulas imponere poſſe catenas?
Vnde redi neſcis, patiárne audire ſatelles?
Qui leges alijs, libertatemq; reduxi?
Bis domitum ciuile nefas, bis rupimus Alpes,
Tot nos bella docent, nulli ſeruire tyranno.
Diriguit. ſpes nulla fugæ, ſeges undiq; ferri
Circunfuſa micat, dextra læuaq; reuinctus
Hæſit, & enſiferæ ſtupuit mucrone coronæ.
Vt fera, quæ nuper montes amiſit auitos
Altorumq; exul nemorum, damnatur arenæ,
Muneribus commota ruit. uir murmure contrà
Hortatur, nixuſq; genu uenabula tendit.
Illa pauet ſtrepitus, cuneoſq; erecta theatri
Deſpicit, & tanti miratur ſibila uulgi.
Vnus per medios audendi pronior enſe
Proſilit exerto, dictiſq; & uulnere toruus
Appetit. Hac Stilico, quem iactas pellere dextra
Te ferit, hoc abſens inuadit uiſcera ferro.
Sic fatus, meritoq; latus tranſuerberat ictu.
Felix illa manus, talem quæ prima cruorem

Hauſe

Hauſerit, & ſeſſi pœnam liberauerit orbis.
Mox omnes fodiunt haſtis, artusq; trementes
Dilaniant, uno tot corpore pila tepeſcunt,
Et non infecto puduit mucrone reuerti.
Hi uultus auidos, & adhuc ſpirantia uellunt
Lumina, truncatos alij rapuere lacertos.
Amputat ille pedes, humerum quatit ille ſolutis
Nexibus, hic fracti reſerat curuamina dorſi.
Hic iecur, hic cordis fibras, hic pandit anheli
Pulmonis latebras, ſpatium non inuenit ira,
Nec locus eſt odijs, conſumpto funere uix tum
Deſeritur, ſparſumq; perit per tela cadauer.
Sic mons Aonius rubuit cum Penthea ferrent
Mænades, aut ſubitò mutatum Actæona cornu
Traderet inſanis Latonia uirgo Moloſſis.
Criminibúsne tuis ſperas fortuna mederi?
Et male donatum certas æquare fauorem
Supplicijs? una tot millia morte rependis?
Euerſis agedum Ruffinum diuide terris,
Da caput Othryſijs, truncum mereantur Achiui.
Quid reliquis dabitur? nec ſingula membra peremptis
Sufficiunt populis, uacuo plebs undiq; muro
Iam ſecura ruit. ſenibus non obſtitit ætas,
Virginibúsue pudor, uiduæ quibus ille maritos
Abſtulit, orbatæq; ruunt ad gaudia matres.
Inſultantq; alacres, laceros iuuat ire per artus,
Preſſaq; calcato ueſtigia ſanguine tingi.
Nec minus aſſiduis certant eludere ſaxis
Prodigiale caput, quod iam de cuſpide ſumma
Nutabat digna rediens ad mœnia pompa.
Dextera quinetiam ludo conceſſa uagatur

Aera petens,pœnaſq; animi perſoluit auari
Terribili lucro,uiuoſq; imitata retentus
Cogitur adductis digitos inflectere neruis.
Deſinat elatis quiſquam confidere rebus,
Inſtabileſq; deos,ac lubrica numina diſcat.
Illa manus quæ ſceptra ſibi geſtanda parabat,
Cuius ſe toties ſubmiſit ad oſcula ſupplex
Nobilitas,inhumata diu,miſeroq; reuulſa
Corpore feralem quæſtum poſt fata popoſcit.
Aſpiciat,ne quis nimium ſublata ſecundis
Colla gerat:triuijs calcandus ſpargitur ecce,
Qui ſibi pyramidas,qui non cedentia templis
Ornatura ſuos extruxit culmina manes:
Et qui Sidonio uelari credidit oſtro,
Nudus paſcit aues:iacet en qui poßidet orbem,
Exiguæ telluris inops,& puluere raro
Per partes tegitur nunquam,totieſq; ſepultus.
Senſerunt conuexa necem,telluſq; nefandum
Emolitur onus,iam reſpirantibus aſtris,
Infernos grauat umbra lacus,pater Aeacus horret,
Intrantemq; etiam latratu Cerberus urget.
Tunc animæ,quas ille fero ſub iure peremit,
Circunſtant,nigriq; trahunt ad iudicis urnam,
Infeſto fremitu.Veluti paſtoris in ora
Commotæ glomerantur apes,qui dulcia raptu
Mella trahit,pennaſq; cient,& ſpicula tendunt:
Et tenuis ſaxi per propugnacula cinctæ
Rimoſam patriam,dilectaq; pumicis antra
Defendunt,pronoq; fauos examine uelant.
Eſt locus infauſtis,quo conciliantur in unum
Cocytus,Phlegethonq; uadis,inamœnus uterq;

Alueus:

Alueus:hic uoluit lacrymas,hic igne redundat.
Turris per geminos flammis uicinior amnes
Porrigitur,ſolidoq; rigens adamante,ſiniſtrum
Proluit igne latus.dextra Cocytia fundit
Aequora,triſte gemens,& fletu concita plangit.
Huc poſt emeritam mortalia ſecula uitam,
Deueniunt,ubi nulla manent diſcrimina fati,
Nullus honor,uanoq; exutum nomine regem
Proturbat plebeius egens.quæſitor in alto
Conſpicuus ſolio pertentat crimina Minos: Ex Platonis Phedone et Gorgia
Et iuſtis dirimit ſontes:quos nolle fateri
Viderit,ad mala mox tranſmittit uerbera fratris:
Nam iuxta Rhadamanthus agit congeſta ſuperni
Curriculi,totosq; diu proſpexerit actus,
Exæquat damnum meritis,& muta ferarum
Cogit uincla pati:truculentos ingerit urſis,
Prædonesq; lupis,fallaces uulpibus addit.
At qui deſidia ſemper,uinoq; grauatus
Indulgens Veneri,uoluit torpeſcere luxu,
Hunc ſuis immundi pingues detrudit in artus.
Qui iuſto plus eſſe loquax,arcanaq; ſueuit
Prodere,piſcoſas fertur uicturus in undas,
Vt nimiam penſent æterna ſilentia uocem.
Quos ubi per uarios annos,per mille figuras
Egit Lethæo purgatos flumine,tandem
Rurſus ad humanæ reuocat primordia formæ.
Tum quoq;,dum lites Stygiiq; negotia ſoluit
Dura fori,ueteresq; reos ex ordine quærit,
Ruffinum procul ecce notat,uiſuq; ſeuero
Luſtrat,& ex imo concuſſa ſede profatur:
Huc ſuperûm,labes,huc inſatiabilis auri

Prolus

Proluuies,precioq́; nihil non auſe parato.
Quodq́; mihi ſummum ſcelus eſt:huc improbe legum
Venditor,Arctoi ſtimulator perfide Martis,
Cuius ob innumeras ſtrages anguſtus Auerni
Iam ſinus,& plena laſſatur portitor alno.
Quid demens manifeſta negas?en pectus inuſtæ
Deformant maculæ,uitijsq́; inoleuit imago,
Nec ſeſe commiſſa tegunt,genus omne dolorum,
In te ferre lubet:dubio tibi pendula rupes
Immineat lapſu,uolucer te torqueat axis:
Te refugi fallant latices,atq; ore natanti
Areſcat decepta ſitis,dapibusq́; relictis
In tua manſurus migret præcordia uultur.
Quanquam omnes alij quos hæc tormenta fatigant
Pars quota ſint Ruffine tui,quid tale uel audax
Fulmine Salmoneus,uel lingua Tantalus egit?
Aut inconceſſo Titius deliquit amore?
Cunctorum ſi facta ſimul iungantur in unum
Præcedes numero,quo tanta piacula quiſquam
Supplicio conferre ualet?quid deniq; dignum
Omnibus inueniam?uincant quum ſingula pœnas.
Tollite de medijs animarum dedecus umbris,
Aſpexiſſe ſat eſt,oculis iam parcite noſtris,
Et Ditis purgate domos,agitate flagellis
Trans Styga,trans Erebum,uacuo mandate baratro.
Infra Titanum tenebras,infraq́; receſſus
Tartareos,noſtrumq́; Chaos,quo Ditis opaci
Fundamenta latent,præceps ubi merſus anhelet,
Dum rotat aſtra polus,feriunt dum littora uenti.

343

CL. CLAVDIANI
IN EVTROPIVM
LIBER I.

SEMIFEROS *partus, metuendaq́; pignora matri,*
Mœnibus in medijs auditũ nocte luporũ
Murmur, & attonito pecudes paſtore loquutas,
Et lapidum duras hyemes, nimboq́; minacem
Sanguineo rubuiſſe Iouem, *puteosq́; cruore*
Mutatos, uiſasq́; polo concurrere lunas,
Et geminos ſoles mirari deſinat orbis.
Omnia ceſſerunt Eunucho *conſule monſtra.*
Heu terræ cœlique pudor, trabeata per urbes
Oſtentatur anus, titulúmque effœminat anni.
Pandite pontifices Cumanæ *carmina uatis,*
Fulmineos ſolers Hetruria *conſulat ignes,*
Immenſumq́; nefas fibris exploret aruſpex,
Quæ noua portendant ſuperi: Nilúsne *meatu*
Deuius, & noſtri tentat iam transfuga mundi,
Se rubro miſcere mari: ruptóne Niphate
Rurſum barbaricis Oriens *uaſtabitur armis?*
An morbi uentura lues? an nulla colono
Reſponſura ſeges? quæ tantas expiet iras
Victima? quo diras iugulo placabimus aras?
Conſule luſtrandi faſces, ipſóque litandum
Prodigio: quæcunq́; parant hoc omine fata
Eutropius ceruice luat. ſic omnia nobis
Hæc regni fortuna tenes? quænam iſta iocandi
Sæuitia? humanis quantum bacchabere rebus?

Si tibi

Si tibi ſeruili placuit fœdare curules
Crimine,procedat laxata compede conſul.
Rupta Quirinales ſumant ergaſtula cinctus.
Des ſaltem quencunq; uirum:diſcrimina quædam
Sunt famulis,ſpendorq́; ſuus,maculamq́; minorem
Conditionis habet,domino qui uixerit uno.
Si pelagi fluctus,Libyæ ſi diſcis arenas,
Eutropij numerabis heros,quot iura,quot ille
Mutauit tabulas,uel quanta uocabula uertit.
Nudatus quoties medicum dum conſulit emptor,
Ne qua per occultum lateat iactura dolorem,
Omnes pœnituit precij,uenumq́; redibat,
Dum uendi potuit:poſtquam deforme cadauer
Manſit,& in rugas totus defluxit aniles,
Iam ſpecie domi certatim limine pellunt,
Et fœdum ignaris properant obtrudere munus.
Tot translata iugis ſummiſit colla,uetuſtum
Seruitium,ſemperq́; nouum,nec deſtitit unquam:
Cepit ſæpe tamen cunabula prima cruentis
Debita ſupplicijs,rapitur caſtrandus ab ipſo
Vbere,ſuſcipiunt matris poſt uiſcera pœnæ,
Aduolat Armenius certo mucrone reciſos
Edoctus mollire mares;damnoq́; nefandum
Aucturus precium,fœcundum corporis inguen
Sedibus exhaurit geminis,unoq́; ſub ictu
Eripit officium patris,nomenq́; mariti.
Ambiguus uitæ iacuit,penitusq́; ſupremum
In cerebrum ſecti traxerunt frigora nerui.
Laudemúsne manum,quæ uires abſtulit hoſti?
An potius fato cauſam tribuiſſe queramur?
Profuerat manſiſſe uirum.felicior extat

Opprobrio: ſeruiret adhuc, ſi fortior eſſet.
Inde per Aſsyriæ trahitur commercia ripæ.
Hinc fora uenalis Galata ductore frequentat,
Permutatq́; domos uarias, quis nomina poſsit
Tanta ſequi? miles ſtabulis Ptolemæus in illis
Notior, hic longo laſſatus pellicis uſu
Donat Ariſtæo. neq; enim iam dignus haberi
Nec maturus emi, quum faſtiditus abiret.
Quæ genuit, quanto planxit diuortia luctu.
Hæc erat heu Ptolemæe fides, hoc profuit ætas
In gremio conſumpta tuo, lectusq́; iugalis,
Et ducti toties inter præſepia ſomni?
Libertas promiſſa perit, uiduúmne relinquis
Eutropium? tantasq́; premunt obliuia noctes?
Crudelis, generis prob ſors duriſsima noſtri.
Fœmina cum ſenuit retinet connubia partu,
Vxorisq́; decus matris reuerentia penſat.
Nos Lucina fugit, nec pignore nititur ullo:
Cum forma dilapſus amor, defloruit oris
Gratia: qua miſeri ſcapulas tutabimur arte?
Qua placeam ratione ſenex? ſic fatus acutum
Aggreditur lenonis opus, nec ſegnis ad artem
Mens erat, officijq́; capax, omnesq́; pudoris
Hauſerat inſidias, cuſtodia nulla tuendo
Fida toro, nulli poterant excludere uectes.
Ille uel ærata Danaën ſub turre latantem
Eliceret, fletus domini fingebat amantis,
Indomitasq́; mora, pretio lenibat auaras,
Laſciuasq́; iocis, nec blandior ullus euntis
Ancillæ tetigiſſe latus, leuiterq́; reductis
Veſtibus occulto crimen mandaſſe ſuſurro,

Nec furtis quæſiſſe locum, nec fraude reperta
Cautior eluſi fremitus uitare mariti.
Haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais
E gemino ditata mari, cùm ſerta refudit
Canicies: iam turba procax, noctisq́; recedit
Ambitus, & raro pulſatur ianua tactu,
Seq́; reformidat ſpeculo damnante ſenectus.
Stat tamen, atq; alias ſuccingit lena miniſtras,
Dilectumq́; diu quamuis longæua lupanar
Circuit, & retinet mores, quos perdidit ætas.
Hinc honor Eutropio, cumq́; omnibus unica uirtus
Eſſet in eunuchis, thalamos ſeruare pudicos,
Solus adulterijs creuit, nec uerbera tergo
Ceſſauere tamen, quoties decepta libido
Irati caluiſſet heri, fruſtraq́; rogantem,
Iactantemq́; ſuos tot iam per luſtra labores.
Dotalem genero, nutritoremq́; puellæ
Tradidit Eous rector conſulq; futurus.
Pectebat dominæ crines, & ſæpe lauanti
Nudus in argento lympham geſtabat alumnæ:
Et cùm ſe rapido feſſam proiecerat æſtu,
Patritius roſeis pauonum uentilat alis.
Iamq́; æuo laſſata cutis, ſulcisq́; genarum
Corruerat, paſſa facies rugoſior uua:
Flaua minus preſſo finduntur uomere rura:
Nec uento ſic uela tremunt. miſerabile turpes
Exedêre caput tineæ, deſecta patebant
Interualla comæ: qualis ſitientibus aruis
Arida ieiunæ ſeges interlucet ariſtæ:
Vel qualis gelidis pluma labente pruinis
Arboris immoritur trunco brumalis hirundo.

Scilicet ut trabeis iniuria creſceret olim,
Has in fronte notas, hoc dedecus addidit oris
Luxuriæ fortuna ſuæ: cùm pallida nudis
Oſſibus, horrorem dominis præberet imago
Decolor, & macies occurſu læderet omnes,
Aut pueris latura metus, aut tædia menſis,
Aut crimen famulis, aut procedentibus omen,
Et nihil exhauſto caperent in ſtipite lucri.
Sternere quippe toros, uel cædere ligna culinæ
Membra negant. aurum, ueſtes, arcana tueri
Mens infida uetat. quis enim committere uellet
Lenoni thalamum? tandem ceu funus acerbum
Infauſtamq; ſuis truſere penatibus umbram.
Contemptui iam liber erat. Sic paſtor obeſum
Lacte canem, ferroq; ligat, paſcitq; reuinctum,
Dum ualidus ſeruare gregem, uigiliq; rapaces
Latratu terrere lupos: cùm tardior idem
Iam ſcabie laceras demiſit ſordibus aures,
Soluit, & exuto lucratur uincula collo.
  Eſt ubi deſpectus nimium iuuat, undiq; pulſo
Per cunctas licuit fraudes impune uagari,
Et fatis aperire uiam. proh quiſquis Olympi
Summa tenes, tantóne libet mortalia riſu
Vertere? qui ſerui non eſt admiſſus in uſum,
Suſcipitur regnis, & quem priuata miniſtrum
Dedignata domus, moderantem ſuſtinet aula.
  Vt primùm uetulam texêre palatia uulpem,
Quis non ingemuit? quis non irrepere ſacris
Obſequijs doluit toties uenale cadauer?
Ipſi quin etiam tali conſorte fremebant
Regales famuli, quibus eſt illuſtrior ordo

Seruitij, ſociumq́; diu ſpreuere ſuperbi.
Cernite quem Latijs poſcant adnectere faſtis:
Cuius & eunuchos puduit. ſed uilior antè
Obſcuræ latuit pars ignotiſsima turbæ,
Donec abundanti furijs qui rebus Eois
Exitium, primumq́; ſibi produxit ab imis
Euectus thalamis, ſummos inuaſit honores.
Quàm bene diſpoſitum terris; ut dignus iniqui
Fructus conſilij, primis autoribus inſtet.
Sic multos fluuio uates arente per annos,
Hoſpite qui cæſo monuit placare Tonantem,
Inuentas primum Buſiridis imbuit aras,
Et cecidit ſæui, quo dixerat, hoſtia ſacri.
Sic opifex tauri, tormentorumq́; repertor,
Qui funeſta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Senſit opus, docuitq́; ſuum mugire iuuencum.
Nullius Eutropius, quàm qui ſe protulit antè
Direptas poſſedit opes, nullumq́; priorem
Perculit exilio, ſolumq́; hoc rite peregit,
Autorem damnare ſuum, poſtquam obſitus æuo
Semiuir excelſam rerum ſublatus in arcem.
Quod nec uota pati, nec fingere ſomnia poſſunt,
Vidit ſub pedibus leges, ſubiectaq́; colla
Nobilium, tantumq́; ſibi permittere fata:
Qui nihil optaſſet plus libertate mereri,
Iam iam diſsimulat dominos, alteq́; tumeſcunt
Seruiles animi: procerum ſqualore repletus
Carcer, & exulibus Meroë, campiq́; gemiſcunt
Aethyopum, pœnis hominum plaga perſonat ardens,
Marmaricus claris uiolatur cædibus Hammon.

Aſperius nihil eſt humili,cùm ſurgit in altum:
Cuncta ferit,dum cuncta timet,deſæuit in omnes,
Vt ſe poſſe putent:nec bellua tetrior ulla eſt,
Quàm ſerui rabies,in libera colla furentis,
Agnoſcit gemitus,& pœnæ parcere neſcit,
Quam ſubijt,dominiq; memor quem uerberat,odit.
Adde quòd eunuchus nulla pietate mouetur,
Nec generi natiſue cauet.clementia cunctis
In ſimiles,animosq; ligant conſortia damni:
Ille nec eunuchis placidus,ſed peius in aurum
Aeſtuat,hoc uno fruitur ſucciſa libido.
Quid neruos ſecuiſſe iuuat?uis nulla cruentam
Caſtrat auaritiam,paruis exercita furtis,
Quæ uaſtare penum,neglectaq; ſueuerat arce
Clauſtra remoliri:non uberiore rapina
Peccet in orbe manus?quicquid ſe Tigris ab Hemo
Diuidit,hoc certa proponit merce locandum
Inſtitor imperij,caupo,famoſus honorum.
Hic Aſiam uilla pactus regit,ille redemit
Coniugis ornatu Syriam.dolet ille paterna
Bithynos mutaſſe domo.ſuffixa patenti
Veſtibulo pretijs diſtinguit regula gentes,
Tot Galatæ,tot Pontus eat,tot Lydia nummis.
Si Lyciam tenuiſſe uelis,tot milia ponas:
Si Phrygas,adde parum:propriæ ſolatia ſortis
Communes uult eſſe notas,& uenditus ipſe
Vendere cuncta cupit,certantum ſæpe duorum
Diuerſum ſuſpendit onus.cum pondere iudex
Vergit,& in geminas nutat prouincia lances.
Non pudet heu ſuperi populos ueniſſe ſub haſta;
Vendentis certè pudeat,quòd iure ſepultum

Mancipium tot regna tenet, tot diſtrahit urbes.
Pollentem ſolio Crœſum uictoria Cyri
Fregit, ut eunucho fluerent Pactolus & Hermus?
Attalus hæredem uoluit te Roma relinqui?
Reſtitit Antiochus præſcripto margine Tauri?
Indomitos curru Seruilius egit Iſauros:
Et Pharos Auguſto iacuit, uel Creta Metello.
Ne non Eutropio quæſtus numeroſior eſſet,
In mercem ueniunt Cilices, Iudæa, Sophene,
Romanusq; labor, Pompeianiq; triumphi.
Quò ſtruis hos auri cumulos? quæ pignora tantis
Succedunt opibus? nubas ducásue licebit,
Nunquam mater eris, nunquam pater: hoc tibi ferrum,
Hoc natura negat. te grandibus India gemmis,
Te folijs Arabes, ditent te uellere Seres:
Nullus inops adeò, nullum ſic urget egeſtas,
Vt uelit Eutropij fortunam & membra paciſci.
Iamq; oblita ſui, nec ſobria diuitijs mens,
In miſeras leges hominumq; negotia ludit.
Iudicat eunuchus. quid iam de conſule miror?
Prodigium eſt quodcunq; gerit. quæ pagina lites
Fœmineas meminit? quibus unquam ſecula terris
Eunuchi uidêre forum? ſed ne qua uacaret
Pars ignominia, neu quid reſtaret inauſum,
Arma etiam uiolare parat, portentaq; monſtris
Aggregat, & ſecum petulans amentia certat.
Erubuit Mauors, aduerſaq; riſit Enyo,
Dedecus Eoum quoties intenta ſagittis,
Et pharetra fulgens anus exercetur Amazon.
Arbiter aut quoties belli pacisq; recurrit,
Alloquiturq; Getas, gaudet cùm uiderit hoſtis,

Et ſentit iam deeſſe uiros: incendia fumant,
Muris nulla fides ſqualent populatibus agri.
Et medio ſpes ſola mari trans Phaſin aguntur
Cappadocum matres, ſtabuliſq; abducta paternis
Caucaſeas captiua bibunt armenta pruinas,
Et Scythicis mutant Argæi pabula ſyluis.
Extra Cimmerias taurorum clauſtra paludes,
Flos Syriæ ſeruet ſpolijs, nec ſufficit atrox
Barbarus, in cædem uertit faſtidia prædæ.
Ille tamen (quid enim ſeruum mollemq; pudebit?
Aut quid in hoc poterit uultu flagrare ruboris?)
Pro uictore redit, peditum uexilla ſequuntur,
Et turmæ ſimiles, eunuchorumq; manipli,
Helleſpontiacis legio digniſſima ſignis,
Obuius ire cliens, defenſoremq; reuerſum
Complecti. placet ipſe ſibi laxaſq; laborat
Diſtendiſſe genas, fictumq; inflatus anhelat,
Puluere reſperſus tineas, & ſolibus ora
Pallidior, uerbiſq; ſonat plorabile quiddam.
Vltra nequitiam fractis, & prælia narrat,
Perq; ſuam tremula teſtatur uoce ſororem
Defeciſſe uagas ad publica commoda uires.
Cedere liuori, nec ſuſtentare procellas
Inuidiæ, mergiq; fretis ſpumantibus orat.
Exoretq; utinam dum talia fatur, ineptas
Detergit lacrymas, atq; inter ſingula dicta
Flebile ſuſpirat. Qualis uenit arida ſocrus
Longinquam uiſura nurum, uix laſſa reſedit,
Et iam uina petit. quid te turpiſſime bellis
Inſeris? aut ſæuis pertentas Pallada campis?
Tu potes alterius ſtudijs hærere Mineruæ,

Tu telas, non tela pati, tu ſtamina noſſe,
Tu ſegnes operum ſolers urgere puellas,
Et niueam dominæ penſis inuoluere lanam.
Vel ſi ſacra placent, habeas pro Marte Cybelem,
Rauca Celenæos ad tympana diſce furores:
Cymbala ferre licet, pectúsque illidere pinu,
Inguinis & reliquum Phrygijs abſcindere cultris:
Arma relinque uiris, geminam quid diuidis aulam?
Conarisque pios odijs committere fratres?
Te magis, ah demens, ueterem ſi reſpicis artem,
Conciliare decet. geſtis pro talibus annum
Flagitat Eutropius, ne quid non polluat unus
Dux acies, iudex prætoria, tempora conſul.
Nil adeò fœdum eſt, quod non exacta uetuſtas
Ediderit, longique labor commiſerit æui.
Oedipodes matrem, natam duxiſſe Thyeſtes
Cantatur: peperit fratres Iocaſta marito.
Et Pelopea ſibi Thebas, ac funera Troiæ
Triſtis Erichthæi deplorat ſcena theatri.
In uolucrem Tereus, Cadmus ſe uertit in anguem,
Scylla nouos mirata canes. hunc arbore figit,
Eleuat hunc pluma, ſquamis hunc fabula ueſtit,
Hanc ſoluit fluuio. nunquam ſpado conſul in orbe,
Nec iudex ductórue fuit: quodcunq; uirorum
Eſt decus, eunuchi ſcelus eſt: exempla creantur
Quæ ſocci ſuperent riſus, luctúsque cothurni.
Quàm pulchrè cõſpectus erat? cùm tenderet artus
Exangues onerare toga, cinctúque grauatus,
Inductóquo ſenes obſcœnior iret in auro.
Humani qualis ſimulator Simius oris:
Quem puer arridens, pretioſo ſtamine Serum

Vela

Velauit, nudasq; nates ac terga reliquit,
Ludibrium menſis, erecto pectore diues
Ambulat, & claro ſeſe deformat amictu.
Candida pollutos comitatur curia faſces.
Forſitan & dominus præbet miracula lictor
Conſule nobilior, libertatemq; daturus,
Quam nondum meruit, ſcandit ſublime tribunal,
Atq; inter proprias laudes Aegyptia iactat
Somnia, proſtratosq; canit ſe uate tyrannos.
Scilicet in dubio uindex Bellona pependit,
Dum ſpado Tyreſias, eneruatusq; Melampus
Reptat, ab extremo referens oracula Nilo.
Obſtrepuere auium uoces, exhorruit annus
Nomen, & inſanum gemino proclamat ab ore:
Eunuchumq; uetat faſtis accedere Ianus.
Sumeret illicitos etenim ſi fœmina faſces,
Eſſet turpe minus Medis, leuibusq; Sabæis.
Imperat hic ſexus, reginarumq; ſub armis
Barbariæ pars magna iacet, gens nulla probatur
Eunuchi quæ ſceptra ferat. Tritonia, Phœbe,
Veſta, Ceres, Cybele, Iuno, Latona, coluntur.
Eunuchi quæ templa Dei? quas uidimus aras?
Inde ſacerdotes, hæc intrat pectora Phœbus,
Inde canunt Delphi, Troianam ſola Mineruam,
Virginitas Veſtalis adit, flammasq; tuetur.
Hi nullas meriti uittas, ſemperq; prophani.
Naſcitur ad fructum mulier, prolemq; futuram:
Hoc genus inuentum eſt ut ſeruiat. Herculis arcu
Concidit Hyppolyte: Danai fugêre bipennem
Pentheſilea tuam: claras Carthaginis arces
Creditur, & centum portis Babylona ſuperbam

Fœmineus ſtruxiſſe labor. Quid nobile geſsit
Eunuchus? quæ bella tulit, quas condidit arces?
Illos præterea rerum natura creauit,
Hos fecere manus: Seu prima Semiramis aſtu
Aſſyrijs mentita uirum, ne uocis acutæ
Mollicies, leuesq; genæ ſe prodere poſſent,
Hos ſibi coniunxit ſimiles: ſeu Parthica ferro
Luxuries uetuit naſci lanuginis umbram,
Seruatoq; diu puerili flore coëgit
Arte retardatam Veneri ſeruire iuuentam.
Fama prius falſo ſimilis, uanoq; uideri
Ficta ioco. leuior uolitare per oppida rumor,
Rideriq; nefas, ueluti nigrantibus alis
Audiretur olor, coruo certante liguſtris.
Atq; aliquis grauior morum, Si talibus, inquit,
Creditur, & nimijs turgent mendacia monſtris:
Iam teſtudo uolat, profert iam cornua uultur,
Prona petunt retrò fluuij uada, Gadibus ortum
Armenij texere diem, iam frugibus aptum
Aequor, & aſſuetum ſyluis delphina uidebo.
Iam cochleis homines iunctos, & quicquid inane
Nutrit, Iudaicis quæ pingitur India uelis.
Subijcit, & mixtis ſalibus laſciuior alter:
Miraris? nihil eſt quod non in pectore magnum
Concipit Eutropius, ſemper noua, grandia ſemper
Diligit, & celeri deguſtat ſingula ſenſu.
Nil timet à tergo: uigilantibus undiq; curis
Nocte dieq; patet: lenis faciliſq; moueri
Supplicibus, mediaq; tamen molliſsimus ira.
Nil negat, & ſeſe uel non poſcentibus offert.
Quodlibet ingenio ſubigit, traditq; fruendum.

Quic

Quicquid amas, dabit illa manus, communiter omni
Fungitur officio, gaudetq́; potentia flecti.
Hoc quoq; conſilijs peperit, meritoq; laborum
Accipit, & trabeas argutæ præmia dextræ.
Poſtquam uera fides facinus uulgauit Eoum
Gentibus, & Romæ iam certius impulit aures:
Eutropiúmne etiam noſtra dignabimur ira?
Hic quoque Romani meruit pars eſſe doloris.
Sic effata, rapit cœli per inania curſum
Diua potens, unoq́; Padum translapſa uolatu,
Caſtra ſui rectoris adit. Tum fortè decorus
Cum Stilicone gener, pacem implorantibus ultro
Germanis reſponſa dabat, legesq́; Caycis
Arduus, & flauis ſignabat iura Sueuis:
His tribuit leges, his obſide fœdera ſancit
Indicto. bellorum alios tranſcribit in uſus,
Militet ut noſtris detonſa Sicambria ſignis.
Læta ſubit Romam pietas, & gaudia penè
Mouerunt lacrymas, tantoq; exultat alumno.
Sic armenta ſuo iam defenſante iuuenco
Celſius aſſurgunt erectæ cornua matri.
Sic iam terribilem ſtabulis, dominumq; ferarum
Creſcere miratur genitrix Maſſyla leonem.
Dimouit nebulam, iuueniq; apparuit ingens,
Tunc ſic orſa loqui: Quantum te principe poßim
Non longinqua docent. domito quòd Saxone Tethys
Mitior, aut fracto ſecura Britannia Picto,
Ante pedes humili Franco, triſtiq; Sueuo
Perfruor, & noſtrum uideo Germanice Rhenum.
Sed quid agam? diſcors Oriens felicibus actis
Inuidet, atq; alio Phœbi de cardine ſurgunt

Crimina

Crimina, ne toto conſpiret corpore regnum.
Gildonis taceo magna cum laude receptam
Perfidiam, & fretos Eoo robore Mauros,
Quæ ſuſcepta fames? quantum diſcriminis urbi?
Ni tua uel ſoceri nunquam non prouida uirtus,
Auſtralem Arctois penſaſſet frugibus annum?
Inuectæ Rhodani Tyberina per oſtia claſſes,
Cyniphijsq; ferax Araris ſucceßit ariſtis.
Teutonicus uomer, Pyreneiq; iuuenci
Sudauere mihi: ſegetes mirantur Hiberas.
Horrea, nec Libyæ ſenſerunt damna rebellis,
Iam Tranſalpina contenti meſſe Quirites.
Ille quidem meritas ſoluit (ſcit Tabraca) pœnas:
Vt pereat quicunq; tuis conflixerit armis.
Ecce recens iiſdem clades à partibus exit,
Terrorisq; minus, ſed plus habitura pudoris:
Eutropius conſul. pridem tolerare fatemur,
Hoc genus Arſacio poſtquam ſe regia faſtu
Suſtulit, & noſtros corrupit Parthia mores.
Præfecti ſed adhuc gemmis, ueſtiq; dabantur
Cuſtodes, ſacroq; adhibere ſilentia ſomno.
Militia eunuchi nunquam progreſſa cubile,
Non uita ſpondente fidem, ſed inertia tantum
Mentis pignus erat, ſecreta monilia ſeruent,
Ornatus curent Tyrios, à fronte recedant
Imperij. tenero tractari pectore neſcit
Publica maieſtas. nunquam uel in æquore puppim
Vidimus eunuchi clauo parere magiſtri.
Nos adeò ſperni faciles? orbisq; carina
Vilior? aurora certe eſt, quæ talia ferre
Gaudet, & aſſuetas ſceptris muliebribus urbes,

Poßi

Poßideant. quid belliferam communibus urunt
Italiam maculis? nociturâque probra ſeueris
Admiſcent populis? peregrina piacula forti
Pellantur longe Latio, ne tranſeat Alpes
Dedecus, in ſolis quibus extitit hæreat aruis.
Scribat Halys, ſcribat famæ contemptor Orontes,
Per te, perq; tuos obteſtor Roma triumphos
Neſciat hoc Tybris, nunquam poſcentibus olim,
Qui dare Dentatis annos, Fabijsq; ſolebat.
Martius eunuchi repetet ſuffragia campus?
Aemylios inter, ſeruatoresq; Camillos
Eutropius? iam Chryſogonis tua Brute poteſtas
Narcißisq; datur. natis hoc dedere pœnæ
Profuit? & miſero ciuem præponere patri?
Hoc mihi Ianiculo poſitis Hetruria caſtris
Quæſijt, & tantum fluuio Porſenna remotus?
Hoc meruit uel ponte Cocles, uel Mutius igne?
Viſceribus fruſtra caſtum Lucretia ferrum
Merſit, & attonitum tranauit Clœlia Tybrim?
Eutropio faſces adſeruabuntur, adempti
Tarquinijs? quencunq; meæ uexere curules
Laxato ueniat ſocij ſpectator Auerno.
Impenſi ſacris Decij prorumpite buſtis,
Torquatiq; truces, animoſâque pauperis umbra
Fabritij, tuque ô ſi forte inferna piorum
Iugera, & Elyſias ſcindis Serrane nouales,
Pœno Scipiadæ, Pœno præclare Lutati,
Sicania Marcelle ferox: gens Claudia ſurgat,
Et Curij ueteres, & qui ſub iure negaſti
Viuere Cæſareo paruo procede ſepulchro
Eutropium paſſure Cato, remeate tenebris

Agmina

Agmina Brutorum, Coruinorumq́; cateruæ,
Eunuchi ueſtros habitus, inſignia ſumunt
Ambigui Romana mares. rapuere tremendas
Annibali, Pyrrhoq́; togas: flabella peroſi
Aſpirant trabeis: iam non umbracula geſtant
Virginibus, Latias auſi uibrare ſecures.
Linquite fœmineas infelix turba latebras,
Alter quos pepulit ſexus, nec ſuſcipit alter
Execti ueneris ſtimulos & uulnere caſti.
Mixta duplex ætas, inter puerumq́; ſenemq́;
Nil medium. falſi complete ſedilia patres.
Ite noui proceres, infœcundoq́; ſenatu
Eutropium ſtipate ducem, celebrate tribunal
Pro thalamis, uerſo iam diſcite more curules,
Non matrum pilenta ſequi, ne priſca reuoluam,
Neu numerem, quantis iniuria mille per annos
Sit retro ducibus. quanti fœdabitur æui
Canicies? unam ſubeant quot ſecula culpam?
Inter Arithei faſtus, & nomen herile
Seruus erit, dominoq́; ſuos æqualis honores
Inſeret. heu ſemper Ptolemæi noxia mundo
Mancipia. en alio lædor grauiore Photino,
Et patior maius Phario ſcelus. ille cruorem
Conſulis unius Pellæis enſibus hauſit:
Inquinat hic omnes. ſi nil priuata mouebunt,
At tu principibus, noſtræ tu proſpice cauſæ,
Regalesq́; aduerte notas. hunc accipit unum
Aula magiſtratum, uobis, patribusq́; recurrit
Hic alternus honos, in crimen euntibus annis
Parce quater conſul: contagia faſcibus oro
Defendas ignaua tuis. neu tradita libris

Omina,

Omina, ueſtitusq́; meos, quibus omne quod ambit
Oceanus domui, tanta caligine mergi,
Calcariq́; ſinas. nam quæ iam bella feramus
Mollibus auſpicijs? aut quæ connubia prolem?
Aut frugem laturus ager? quid fertile terris?
Quid plenum ſterili poßit ſub conſule naſci?
Eunuchi ſi iura dabunt, legesq́; tenebunt,
Ducant penſa uiri, mutatoq́; ordine rerum
Viuat Amazonio confuſa licentia ritu.
Quid trahor ulterius? Stilico quid uincere differt,
Dum certare pudet? neſcis quod turpior hoſtis
Lætitia maiore cadit. piratica Magnum
Erigit. illuſtrat ſeruilis laurea Craſſum.
Annuis. agnoſco fremitum, quo palluit Eurus,
Quo Mauri, Gildoq́; ruit. quid Martia ſigna
Sollicitas? non eſt iaculis haſtiſue petendus,
Conſcia ſuccumbent audito uerbere terga.
  Vt Scytha poſt multos rediens exercitus annos,
Quum ſibi ſeruilis pro finibus obuia pubes
Iret, & arceret dominos tellure reuerſos,
Armatam oſtenſis aciem fudere flagellis.
Notus ab incœptis ignobile reppulit horror
Vulgus, & obductus ſub uerbere torpuit enſis.

LIB. I. FINIS.

CL. CLAVDIANI
PROLOGVS LIB. II. IN EVTROPIVM.

Qui modo ſublimes rerum flectebat habenas
  Patritius, rurſus uerbera nota timet:

Et ſoli

Et ſolitos tardæ paſſurus compedis orbes,
Indomitos uanas luget abiſſe minas.
Culmine deiectum uitæ fortuna priori
Reddidit, inſano iam ſatiata ioco.
Scindere nnnc alia meditatur ligna ſecuri,
Faſcibus & tandem uapulat ipſe ſuis.
Illicitas conſul pœnas, ſe conſule ſoluit:
Annus qui trabeas, hic dedit exilium.
Infauſtum populis in ſe quoq; uertitur omen.
Sæuit in autorem prodigioſus honor.
Ablato penitus reſpirant nomine faſti,
Maturamq; luem ſanior aula uomit.
Diſſimulant ſocij, coniuratiq; recedunt,
Procumbit pariter cum duce tota cohors.
Non acie uicti, nec ſeditione coacti,
Ne pereant ritu quo periere uiri.
Concidit exiguæ dementia uulnere chartæ,
Confecit ſæuum littera Martis opus.
Mollis fœminea detruditur arte tyrannus,
Et thalamo pulſus perdidit imperium.
Sic iuuenis nutante fide, ueteriq; reducta
Pellice, defletam linquit amica domum.
Caniciem raram largo de puluere turpat,
Et lacrymis rugas implet anile gemens.
Suppliciterq; pias humilis proſtratus ad aras
Mitigat iratas uoce tremente nurus.
Innumeri glomerantur heri, ſibi quiſq; petentes
Mancipium ſolis utile ſupplicijs.
Quamuis fœdus enim, mentemq; obſcœnior ore,
Ira dabat pretium, pœna meretur emi.
Quas ſpado nunc terras, aut quem tranſibis in axem?

Cingeris hinc odijs, inde receßit amor.
Vtraq; te gemino ſubſidere regia damnat.
Heſperius nunquam, iam nec Eous eris.
Miror cur alijs qui pandere fata ſolebas,
Ad propriam cladem cæca Sibylla taces?
Iam tibi nulla uidet fallax inſomnia Nilus:
Peruigilant uates, nec miſerande tui.
Quid ſoror? audebit tecum conſcendere puppem?
Et ueniet longum per matre fida comes?
An fortaſſe thoros eunuchi pauperis odit?
Et te nunc inopem diues amare negat?
Eunuchi iugulum primus ſecuiſſe fateris,
Sed tamen exemplo non feriere tuo.
Viue pudor fatis, en quem tremuere tot urbes,
En cuius populi ſuſtinuere iugum.
Direptas quid plangis opes? quas natus habebit?
Non aliter poteras principis eſſe pater.
Improbe quid pulſas muliebribus aſtra querelis?
Quid tibi ſub Cypri littore parta quies?
Omnia Barbarico per te concuſſa tumultu.
Crede mihi, terris tutius æquor erit.
Iam non Armenios iaculis terrebis & arcu,
Per campos uolucrem non agitabis equum.
Dilecto caruit Bizantius ore ſenatus,
Curia conſilijs æſtuat orba tuis.
Emeritam ſuſpende togam, ſuſpende pharetram.
Ad Veneris partes, ingeniumq; redi.
Non bene Gradiuo lenonia dextera ſeruit.
Suſcipiet famulum te Cytherea libens.
Inſula læta choris, blandorum mater amorum,
Nulla pudicitiæ cura placere poteſt.

Proſpectant Paphiæ celſa de rupe puellæ,
Sollicitæ,ſaluam dum ferat unda ratem.
Sed uereor teneant ne te Tritones in alto,
Laſciuas doctum fallere Nereidas:
Aut idem cupiant pelago te mergere uenti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.
Inclyta captiuo memoratur Tabraca Mauro,
Naufragio Cyprus ſit memoranda tuo.
Vectorum moriens fruſtra Delphina uocabis,
Ad terram ſolos deuehit ille uiros.
Quiſquis adhuc ſimiles eunuchus tendit ad actus,
Reſpiciens Cyprum deſinat eſſe ferox.

CL. CLAVDIANI

IN EVTROPIVM

LIBER II.

MYGDONII *cineres,& ſi quid reſtat Eoi*
Quod pereat regni, certe non augure falſo
Prodigij patuere minæ,fruſtraq́; peracto
Vulnere,monſtriferi præſagia diſcitis anni.
Cautior ante tamen uiolentum nauita Corum
Proſpicit,& tumidæ ſubducit uela procellæ.
Quid iuuat errores merſa iam puppe fateri?
Quid lacrymæ delicta leuant?ſtant omina ueſtri
Conſulis,immotis hæſere piacula fatis.
Tunc decuit ſentire nefas,tunc ire recentes
Deterſum maculas.ueteri poſt obruta morbo
Corpora,Pæonias nequicquam admoueris herbas.

Vlc

Vlcera poſſeſsis alte ſuffuſa medullis
Non leuiore manu, ferro ſanantur, & igni,
Ne noceat fruſtra mox eruptura cicatrix.
Ad uiuum penetrant flammæ, quò funditus humor
Defluat, & uacuis corrupto ſanguine uenis
Areſcat fons ille mali: truncantur & artus
Vt liceat reliquis ſecurùm uiuere membris.
At uos egregie purgatam creditis aulam,
Eutropium ſi Cyprus habet, uindictaq; mundi
Semiuir exul erit. quis uos luſtrare ualebit
Oceanus? tantum facinus quæ diluet ætas?
Induerat needum trabeas, mugitus ab axe
Redditus inferno, rabies arcana cauernas
Vibrat, & alterno confligunt culmina lapſu.
Bacchatus per operta tremor, Calcedona mouit
Pronus, & in geminas nutauit Boſphorus urbes.
Concurrêre freti fauces, radice reuulſa:
Vitant inſtabilem rurſus Symplegada nautæ:
Scilicet hæc Stygiæ præmittunt ſigna ſorores,
Et ſibi iam tradi populos hoc conſule gaudent.
Mox oritur diuerſa lues, hinc Mulciber ignes
Sparſerat, hinc uicto proruperat obice Nereus,
Hinc flagrant, hinc tecta natant. Quam numina pœnam
Seruatis ſceleri? cuius tot cladibus omen
Conſtitit? incumbas utinam Neptune tridenti,
Pollutumq; ſolùm toto cum crimine mergas.
Vnam pro mundo Furijs concedimus urbem.
Vtq; ſemel patuit monſtris iter, omnia tempus
Nacta ſuum properant: naſci tum decolor imber,
Infantumq; noui uultus & diſſona partu
Semina, tum lapidum fletus, armentaq; uulgò

Auſa loqui,medijsq; feræ ſe credere muris.
Tum uates ſine more rapi,lymphataq; paßim
Pectora fatidici ſtimulis igneſcere Phœbi.
Fac nullos ceciniſſe deos,adeone retuſi
Quiſquam cordis erit,dubitet qui partibus illis
Affore fatalem caſtrati conſulis annum?
Sed quàm cæcus ineſt uitijs amor,omne futurum
Deſpicitur,ſuadentq; breuem præſentia fructum,
Et ruit in uetitum damni ſecura libido,
Dum mora ſupplicij lucro,ſerumq; quod inſtat
Creditur.haud equidem contra tot ſigna Camillo
Detulerim faſces:ne dum(proh)ſexus inerti
Mancipio,cui cuncta licet reſponſa iuberent,
Hortanteſq; licet ſponderent proſpera diui:
Turpe fuit ceßiſſe uiros.exquirite retro
Crimina,continui lectis annalibus æui
Priſca recenſitis euoluite ſecula faſtis.
Quid ſenis infandi Capreæ,quid ſcena Neronis
Tale ferunt?ſpado Romuleo ſuccinctus amictu
Sedit in auguſtis laribus,uulgata patebat
Aula ſalutantum ſtudijs:huc plebe ſenatus
Permixta,trepidiq; duces,omniſq; poteſtas
Confluit,aduolui genibus,contingere dextram
Ambitus,& uotum deformibus oſcula rugis
Figere:præſidium legum,genitorq; uocatur
Principis,& famulum dignatur regia patrem.
Poſteritas admitte fidem,monumenta petuntur
Dedecoris,multiſq; gemunt incudibus æra
Formatura nefas,hæc iudicis,illa togati,
Hic nitet armati ſpecies,numeroſus ubiq;
Fulget eques,præfert eunuchi curia uultus.

Ac ueluti caueant ne quo conſiſtere uirtus
Poßit pura loco, cunctas hæc ora laborant
Inceſtare uias: maneant immota precamur,
Certaq; perpetui ſint argumenta pudoris.
Subter adulantes tituli, nimiæq; leguntur
Vel maribus laudes, claro quòd nobilis ortu
Conuiuat domini, quòd maxima prælia ſolus
Impleat, & pariter miles quòd tertius urbis
Conditor, hoc Bizas, Conſtantinuſq; uidebunt!
Inter quæ tumidus leno producere cœnas
In lucem, fœtere mero, diſpergere plauſum
Empturas in uulgus opes, totoſq; theatris
Indulgere dies, alieni prodigus auri.
At ſoror, & (ſi quid portentis creditur) uxor
Mulcebat matres epulis, & more pudicæ
Coniugis, eunuchi celebrabat uota mariti.
Hanc amat, hanc ſumma de re, uel pace uel armis
Conſulit: huic curas, & clauſa palatia mandat,
Ceu ſtabulum, uacuamq; domum: ſic magna tueri
Regna nihil, patienſq; iugi deluditur orbis.
Mitior alternum Zephyri iam bruma teporem
Senſerat, & primi laxabant germina flores:
Iamq; iter in gremio pacis ſolenne parabant
Ad muros Amphyſa tuos, autore repertum
Eutropio, pelagi ne tædia longa ſubirent,
Sed uaga laſciuis flueret diſcurſibus ætas:
Vnde tamen tanta ſublimes laude redibant,
Ceu uinctos traherent Medos, Indumq; bibiſſent.
Ecce autem flauis Gradiuus ab uſq; Gelonis
Arua cruentato repetebat Thracia curru.
Subſidunt Pangæa rotis, altæq; ſonoro.

Stridunt axe niues. ut uertice conſtitit Hæmi,
Fœmineasq́; togas preſſis conſpexit habenis,
Subriſit crudele pater, triſtisq́; micantem
Quaſſauit galeam. tunc implacabile numen
Bellonam alloquitur, quæ ſanguine ſordida ueſtem,
Illyricis pingues pectebat cladibus hydros.
Necdum mollitiæ, necdum germana mederi
Poſſumus Eoæ; nunquam corrupta rigeſcent
Secula: Cappadocum tepidis Argeus aceruis
Aeſtuat infelix, etiam nunc pallet Orontes.
Dum pereunt, meminere mali: ſi corda parumper
Reſpirare ſinas, nullo tot funera ſenſu
Prætereunt, tantiq́; leuis iactura cruoris.
Aſpicis obſcœnum facinus, quid crinibus ora
Protegis? heu quales ſeſe diffundit in actus
Parua quies? quantum nocuerunt otia ferri?
Qui caruit bellis Eunucho traditur annus.
Actum de trabeis eſſet, ſi partibus una
Mens foret Heſperijs? rueret deriſa uetuſtas,
Nullaq́; calcati ſtarent ueſtigia iuris,
Ni memor imperij Stilico, morumq́; priorum
Turpe relegaſſet defenſo Tybride nomen,
Intactamq́; nouo ſeruaſſet crimine Romam.
Ille dedit portum, quo ſe pulſata referret
Maieſtas Latij, deformatæq́; ſecures.
Ille dedit faſces, ad quos Oriente relicto
Confugeret ſparſum maculis ſeruilibus æuum.
Quàm ſimiles hæc aula uiros (ad mœnia uiſus
Dirige) nunſaltem tacita formidine muſſant?
Non damnant animo: plaudentem cerne ſenatum
Et Byzantinos proceres, Graiosq́; Quirites.

O patribus plebes, ô digni conſule patres.
Quid, quòd & armati ceſſant, & nulla uirilis
Inter tot gladios, ſexum reminiſcitur ira?
Huccine noſtrorum cinctus abiere nepotum?
Sic Bruti deſpectus honos? ignoſce parenti
Romule, quòd ſerus temeratis faſcibus ultor
Aduenio, iam iam largis hæc gaudia faxo
Compenſent lacrymis. Quid dudum inflare moraris
Tartaream Bellona tubam? quid ſtringere falcem
Qua populos à ſtirpe metis? molire tumultus,
Excute delicias Thracum, Macedumq́; ruinæ
Tædet, & in gentes iterum ſæuire ſepultas.
Damna minus conſueta mouent, trans æquora ſæuas
Verte faces, alijs exordia ſume rapinis.
Non tibi Riphæis hoſtis quærendus ab oris:
Non per Caucaſeas accito turbine ualles
Eſt opus: Oſtrogothis colitur, mixtisq́; Gothunnis
Phryx ager, hos paruæ poterunt impellere cauſæ
In ſcelus; ad mores facilis natura reuerti.
Sic erit, in noſtro quando iam milite robur
Torpuit, & molli didicit parere magiſtro:
Vindicet Arctous uiolatas aduena leges,
Barbara Romano ſuccurrant arma pudori.
Sic fatus, clypeo. quantum uix ipſe deorum
Arbiter infeſto quum percutit æthera nimbo,
Intonuit, reſponſat Athos, Hæmusq́; remugit,
Ingeminat Rhodope, raucum concuſſa fragorem,
Cornua cana gelu mirantibus excutit undis
Hebrus, & exanguem glacie timor alligat Iſtrum.
Tunc adamante grauem, nodisq́; rigentibus haſtam,
Telum ingens, nulliq́; deo iaculabile torſit.

Fit late ruptis uia nubibus, illa per auras
Tot freta, tot montes, uno contenta uolatu
Tranſilit, & Phrygiæ medijs affigitur oris.
Senſit humus, gemuit Nyſæo palmite felix
Hermus, & aurata Pactolus inhorruit unda,
Totaq; ſubmißis fleuerunt Dindyma ſyluis.
Nec dea præmiſſæ ſtridorem ſegnius haſtæ
Conſequitur: centumq; uias meditata nocendi,
Tandem Targibilum (Geticæ dux improbus aulæ
Hic erat) aggreditur: uiſo tum forte redibat
Eutropio: uacuus donis, ſeritasq; dolore
Creuerat, & teneris etiam quæ crimina ſuadent
Ingenijs, Scythicum pectus flammabat egeſtas.
Huic ſeſe uultu ſimulatæ coniugis offert,
Mentitoq; ferox incedit barbara greßu,
Carbaſeos induta ſinus, poſt terga reductas
Vberibus propior mordebat fibula ueſtes,
Inq; orbem tereti mitra redeunte capillum
Strinxerat, & uirides flaueſcere iuſſerat angues.
Aduolat, & niueis reducem complectitur ulnis,
Infunditq; animo furiale per oſcula uirus,
Principe quàm largo ueniat, quas inde reportet
Diuitias, aſtu rabiem motura, requirit.
Ille iter ingratum, uanos deflere labores,
Quos ſuper Eunuchi faſtus, quæ probra tuliſſet.
Continuo ſecat ungue genas, & tempore pandit
Arrepto gemitus: I nunc deuotus aratris
Scinde ſolum, poſitoq; tuos mucrone ſodales
Ad raſtros ſudare doce: bene rura Gothunnus
Excolet, & certo diſponet ſydere uites:
Felices aliæ, quas debellata maritis

Oppid

Oppida, quas magnis quæſitæ uiribus ornant
Exuuiæ, quibus Argiuæ, pulchræq; miniſtrant
Theſſalides, famulas & quæ meruere Lacænas.
Me nimium timido, nimium iunxere remiſſo
Fata uiro, totum qui degener exuit Iſtrum,
Qui refugit patriæ ritus, quem detinet æqui
Gloria, conceſſoq; cupit uixiſſe colonus,
Quàm dominus rapto. quid pulchra uocabula pigris
Pertentas uitijs? probitatis inertia nomen
Iuſtitiæ formido ſubit: tolerabis iniquam
Pauperiem, cùm tela geras? & flebis inultus,
Quum pateant tantæ nullis cuſtodibus urbes?
Quippe metus pœnæ, pridem mos ille uigebat,
Vt meritos colerent, impacatisq; rebelles
Vrgerent odijs. at nunc qui fœdera rumpit,
Ditatur: qui ſeruat, eget, uaſtator Achiuæ
Gentis, & Epirum nuper populatus inultam,
Poſſidet Illyricos: iam quos obſedit, amicus
Ingreditur muros, illis reſponſa daturus,
Quorum coniugibus potitur, natosq; peremit.
Sic hoſtes punire ſolent: hæc præmia ſoluunt
Excidijs. cunctaris adhuc? numerumq; tuorum
Reſpicis, exiguamq; manum? tu rumpe quietem:
Bella dabunt ſocios, nec te tam prona monerem,
Si contra paterere uiros. nunc alter in armis
Seruus, & eunuchis ſe defenſoribus orbis
Credidit, hos Aquilæ, Romanaq; ſigna ſequuntur.
Incipe Barbaricæ tandem te reddere uitæ.
Te quoq; iam timeant, admirenturq; nocentem,
Quem ſpreuere pium, ſpolijs prædaq; repletus
Quum libeat Romanus eris. Sic fata, repente

In

In diram ſe uertit auem, roſtroq; recuruo
Turpis, & infernas tenebris obſcurior alas
Auſpicium ueteri ſedit ferale ſepulcro.
Ille pauor poſtquam reſoluto corde quieuit,
Et rigidæ ſedere comæ, non diſtulit atrox
Iuſſa deæ, ſocijs quæ uiderit, ordine pandit,
Inuitatq; ſequi. coniurat barbara pubes
Nacta ducem, Latijsq; palàm deſciuit ab armis.
Pars Phrygiæ, Scythicis quæcunq; Trionibus alget,
Proxima Bithynos, ſolem quæ condit Ionas,
Quæ læua attingit Galatas, utrinq; propinqui
Finibus obliquis Lydi, Piſidæq; feroces
Continuant auſtrale latus, gens una fuere
Tot quondam populi, priſcum cognomen, & unum,
Appellata Phryges. ſed quid non longa ualebit
Permutare dies? dicti poſt Mæona regem
Mæones. Aegæos inſedit Græcia portus.
Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.
Nuper ab oceano Gallorum exercitus ingens
Illis antè uagus tandem regionibus hæſit,
Gæſaq; depoſuit Graio iam mitis amictu,
Pro Rheno poturus Halym: dat cuncta uetuſtas
Principium Phrygibus, nec rex Aegyptius ultra
Reſtitit, humani poſtquam puer uberis expers
In Phrygiam primùm laxauit murmura uocem,
Hîc cecinit Libycis iactata paludibus olim
Tibia, fœdatam quum reddidit umbra Mineruam.
Hîc & Apollinea uictus teſtudine paſtor
Suſpenſa memores illuſtrat pelle Celænas.
Quattuor hîc magnis procedunt fontibus amnes
Auriferi, nec miror aquas radiare metallo,

Quæ toties lauere Midam: diuerſus ad Auſtrum
Curſus, & Arctoum fluuijs mare Dindyma fundunt.
Sangarium, uitrei puro qui gurgite Galli
Auctus, Amazonij defertur ad oſtia Ponti.
Icarium pelagus, Mygalæaq; littora iuncti
Marſia, Mæanderq; petunt: ſed Marſia uelox
Dum ſuus eſt, flexuq; carens, iam flumine mixtus
Mollitur Mæandre tuo, contraria paſſus
Quàm Rhodano ſtimulatus Arar: quos inter apricæ
Planicies, Cereriq; fauet, denſiſq; ligatur
Vitibus, & glaucos fructus attollit oliuæ.
Diues equis, felix pecorum, pretioſaq; picto
Marmore, purpureis cedit cui Synada uenis.
Talem tum Phrygiam Gethis populantibus uri
Permiſere dei: ſecuras barbarus urbes
Irrupit, facileſq; capi: ſpes nulla ſalutis,
Nulla fugæ, putribus iam propugnacula ſaxis
Longo corruerant æuo, paciſq; ſenecta.
Interea gelidæ ſecretis partibus Idæ
Dum ſedet, & thyaſos ſpectat de more Cybele,
Curetumq; alacres ad tympana ſuſcitat enſes:
Aurea ſanctarum decus immortale comarum
Defluxit capiti turris, ſummoq; uolutus
Vertice crinalis uiolatur puluere murus.
Obſtupuere truces omen Corybantes, & imo
Fixa metu, taciti preſſerunt orgia buxos.
Indoluit genitrix, tunc ſic irata profatur:
Hoc mihi iampridem Lacheſis longæua canebat
Augurium: Phrygiæ caſus ueniſſe ſupremos,
Delapſus teſtatur apex. heu ſanguine qualis
Ibit Sangarius? quantaſq; cadauera lenti

Mæand

Mæandri paſſura moras? immobilis hæret
Terminus. hæc dudum nato placuere Tonanti.
Paret finitimis luctus, fruſtraq; Lyæi,
Non defenſuros implorat Lydia thyrſos.
Iamq; uale Phrygiæ tellus, perituraq; flammis
Mœnia, conſpicuas quæ nunc attollitis arces,
Mox campi, nudumq; ſolum: dilecta ualete
Flumina, nec ueſtris ultrà bacchabor in antris:
Nec iuga ſulcabit noſter Berecynthia currus.
Dixit: & ad triſtes conuertit tympana planctus.
Labentem patriam ſacris ululatibus Atys
Perſonat, & lacrymis torui maduere leones.
Eutropius, nequeat quamuis metuenda taceri
Clades, & trepidus uulgauerit omnia rumor:
Ignorare tamen fingit, regniq; ruinas
Diſsimulat, paruam latronum errare cateruam,
Ad ſontes tormenta magis quàm tela parari,
Nec duce frangendas iactat, ſed iudice uires.
Vaſta uelut Libyæ uenantum uocibus ales,
Quum premitur, calidas curſu tranſmittit arenas,
Inq; modum ueli ſinuatis flamine pennis
Puluerulenta uolat: ſi iam ueſtigia retro
Clara ſonent, oblita fugæ ſtat lumine clauſo,
Ridendum reuoluta caput, creditq; latere,
Quæ non ipſa uidet. furtim tamen ardua mittit
Cum donis promiſſa nouis, ſi fortè rogatus
Deſinat: ille ſemel nota dulcedine prædæ
Se famulo ſeruire negat, nec grata timentum
Munera, militiam nullam, nec prima ſuperbus
Cingula dignari. nam quis non conſule tali
Vilis honos? Poſtquam precibus miteſcere nullis,

Non

Non auro ceſsiſſe uidet, crebérq; recurrit
Nuntius incaſſum, nec ſpes iam fœderis extat,
Tandem conſilium belli confeſſus agendi,
Ad ſua tecta uocat iuuenes. uenere proterui
Laſciuiq; ſenes, quibus eſt inſignis edendi
Gloria, corruptaſq; dapes uariaſſe decorum,
Qui uentrem inuitant precio, traduntq; palato
Sidereas Iunonis aues, & ſiqua loquendi
Gnara coloratis uiridis defertur ab Indis:
Quæſitus trans regna cibus: quorumq; profundam
Ingluuiem non Aegeus, non alta Propontis,
Non freta longinquis Mæotida piſcibus explent.
Veſtis odoratæ ſtudium, laus maxima, riſum
Per uarios mouiſſe ſales, minimeq; uiriles
Munditiæ, compti uultus, oneriq; uel ipſa
Serica, ſin Hunnus feriat, ſin Sarmata portas,
Solliciti ſcenæ, Romam contemnere ſueti,
Mirariq; ſuas quas Boſphorus obruit ædes,
Saltandi dociles, aurigarumq; periti.
Pars humili de plebe duces, pars compede ſuras,
Cruraq; ſignati, nigro liuentia ferro
Iura regunt, facies quamuis inſcripta repugnet,
Seq; ſuo prodat titulo. Sed prima poteſtas
Eutropium præfert, Hoſlo ſubnixa ſecundo:
Dulcior hic ſanè cunctis, prudenſq; mouendi
Iuris, & admoto, qui temperat omnia, fumo
Feruidus: accenſam ſed qui bene decoquat iram.
Conſidunt apices gemini ditionis Eoæ,
Hic coquus, hic leno, defoßi uerbere terga,
Seruitio, non arte pares. hic ſæpius emptus,
Alter ad Hiſpanos nutritus uerna penates.

Ergo

Ergo ubi collecti proceres, qui rebus in arctis
Conſulerent, tantisq; darent ſolatia morbis,
Obliti ſubitò Phrygiæ, bellisq; relictis
Ad ſolitos cœpere iocos & iurgia Circi
Tendere, nequicquam magna confligitur ira,
Quis melius uibrata puer uertigine molli
Membra rotet, uertat quis marmora crine ſupino,
Quis magis enodes laterum detorqueat artus:
Quis uoci digitos, oculos quis moribus aptet.
Hi tragicos meminere modos, his fabula Tereus,
His necdum commiſſa choro cantatur Agaue.
Increpat Eutropius, non hæc ſpectacula tempus
Poſcere, nunc alias armorum incumbere curas.
Se ſatis Armenio feſſum pro limite cingi,
Nec tantis unum ſubſiſtere poſſe periclis,
Ignoſcant ſenio, iuuenes ad prælia mittant.
Qualis pauperibus nutrix inuiſa puellis
Adſidet, & tela communem quærere uictum
Rauca monet. feſtis illæ luſiſſe diebus
Orant, & poſitis æquæuas uiſere penſis:
Iratæq; operi, iam laſſo pollice fila
Turbant, & teneros detergunt ſtamine fletus.
Emicat extemplo cunctis trepidantibus audax
Craſſa mole Leo, quem uix Cyclopea ſolum
Aequatura fames, quem non ieiuna Celæno
Vinceret. hinc nomen fertur meruiſſe Leonis:
Acer in abſentes, linguæ iactator, abundans
Corporis, exiguusq; animi: doctiſſimus artis
Quondam lanificæ, moderator pectinis unci.
Non alius lanam purgatis ſordibus æque
Præbuerit calathis, ſimilis nec pinguia quiſquam
Vellera per tenues ferri producere rimas.

359

Tunc Aiax erat Eutropij,lateq; fremebat
Non ſeptem uaſto quatiens umbone iuuencos,
Sed quam perpetuis dapibus,pigroq; ſedili,
Inter anus,interq; colos onerauerat aluum.
Aſſurgit tandem,uocemq; expromit anhelam:
Quis nouus hic torpor ſocij?quónam uſq; ſedemus
Fœmineis clauſi thalamis?patimurq; periclum
Gliſcere deſidia?grauiorum turba malorum
Texitur,ignauis trahimus dum tempora uotis.
Me petit hic ſudor,nunquam mea dextera ſegnis
Ad ferrum,faueat tantùm Tritonia cœptis.
Incœptum peragetur opus.iam cuncta furore
Qui grauat,efficiam leuiorem pondere lanæ
Targibilum tumidum,deſertoresq; Gothunnos
Vt miſeras populabor oues,& pace relata
Priſtina reſtituam Phrygias ad ſtamina matres.
His dictis iterum ſedit,fit plauſus,& ingens
Concilij clamor.Qualis reſonantibus olim
Exoritur caueis,quoties crinitus Ephœbus,
Aut rigidam Nioben,aut flentem Troada fingit.
Protinus excitis iter irremeabile ſignis
Arripit,infeſtoq; iubet bubone moueri
Agmina,Mygdonias mox impletura uolucres.
Pulcher,& urbanæ cupiens exercitus umbræ,
Aſsiduus ludis,auidus ſplendere lauacris,
Nec ſoles,imbréſue pati,multumq; priori
Diſpar,ſub clypeo Thracum qui ferre pruinas
Dum Stilico regeret,nudoq; hyemare ſub axe
Sueuerat,& duris haurire bipennibus Hebrum.
Cum duce mutatæ uires,Byzantia robur
Fregit luxuries,Amphyraniq; triumphi.

Non

Non peditem præcedit eques,non commoda caſtris
Eligitur regio,uicibus cuſtodia nullis
Aduigilat uallo:non explorantur eundæ,
Vitandæq; uiæ:nullo ſe cornua flectunt
Ordine: confuſi paßim per opaca uagantur
Luſtra,per anguſtas ignoto tramite ualles.
Sic uacui rectoris equi,ſic orba magiſtro
Fertur in abruptum caſu,non ſidere puppis.
Sic ruit in rupes amiſſo piſce ſodali
Bellua,ſulcandas cui præuius edocet undas,
Immenſumq; pecus paruæ moderamine caudæ
Temperat,& tanto coniungit fœdera monſtro.
Illa natat rationis inops,& cæca profundi
Iam breuibus deprænſa uadis,ignara reuerti
Palpitat,& uanos ſcopulis illidit hiatus.
Targibilus ſimulare fugam,flatuſq; Leonis
Spe nutrire leuis,improuiſuſq; repentè,
Dum grauibus marcent epulis,hoſtiq; catenas
Inter uina crepant,largo ſopita Lyæo
Caſtra ſubit:pereunt,alij dum membra cubili
Tarda leuant,alij leto iunxere ſoporem.
Aſt alios uicina palus ſine more ruentes
Excipit,& cumulis immanibus aggerat undas.
Ipſe Leo dama,ceruoq; fugacior ibat,
Sudanti tremebundus equo:qui pondere poſtquam
Decidit implicitus limo,cunctantia pronus
Per uada reptabat,cœno ſubnixa tenaci.
Mergitur,& pingui ſuſpirat corpore moles
More ſuis,dapibus quæ iam deuota futuris
Turpe gemit,quoties Hoſtis mucrone coruſco
Armatur,cingitq; ſinus,ſecumq; uolutat,

Quas figat uerubus partes, quæ fruſta calenti
Mandet aquæ, quantoq́; cutem diſtendat Echino.
Flagrat opus, crebro pulſatus perſtrepit ictu,
Contexit uarius penetrans Calcedona nidor.
Ecce leuis frondes à tergo concutit aura,
Credit tela Leo, ualuit pro uulnere terror,
Impleuitq́; uicem iaculi uitamq́; nocentem
Integer, & ſola formidine ſaucius efflat.
Quis tibi tractandos pro pectine degener enſes?
Quis ſolio campum præponere ſuaſit auito?
Quàm bene texentum laudabas carmina tutus,
Et matutinis pellebas frigora menſis,
Hîc miſerande iaces, hîc dum tua uellera uitas,
Tandem fila tibi neuerunt ultima Parcæ.
Iam uaga pallentem denſis terroribus aulam
Fama quatit, ſtratas acies, deleta canebat
Agmina, Mæonios fœdari cædibus agros,
Pamphylios, Piſidasq́; rapi. metuendus ab omni
Targibilus regione ſonat, modò tendere curſum
In Galatas, modò Bithynis incumbere fertur.
Sunt qui per Cilicas rupto deſcendere Tauro,
Sunt qui correptis ratibus, terraq́; mariq́;
Aduentare ferant. geminantur uera pauoris
Ingenio, longè ſpectari puppibus urbes
Accenſas, lucere fretum, uentoq́; citatas
Omnibus in pelago uelis hærere fauillas.
Hos inter ſtrepitus funeſtior aduolat alter
Nuntius, armatam rurſus Babylona minari
Rege nouo, reſides Parthos ignaua peroſos
Otia Romanæ finem iam quærere paci.
Rarus apud Medos Regum cruor, unaq́; cuncto

Pœna manet generi, quamuis crudelibus æquè
Paretur dominis. Sed quid non audeat annus
Eutropij? ſocium nobis fidumq; ſodalem
Perculit, & Perſas in regia uulnera mouit,
Rupturasq; fidem, leto pars nequa uacaret,
Eumenidum tædas trans flumina Tigridis egit.
Tunc uerò cecidere animi, tantisq; procellis
Deficiunt ſepti, latrantibus undiq; bellis
Infenſos tandem ſuperos, & conſulis omen
Agnouere ſui, nec iam reuocabile damnum
Euentu ſtolido rerum didicere magiſtro.
Nanq; ferunt geminos uno de ſemine fratres
Iapetioniadas, generis primordia noſtri
Diſsimili finxiſſe manu: quoſcunq; Prometheus
Excoluit, multumq; innexuit æthera limo;
Hi longe uentura notant, dubijsq; parati
Caſibus occurrunt fabro meliore politi.
Deteriore luto prauus quos condidit autor,
Quem merito Graij perhibent Epimethea uates,
Et nihil ætherei ſparſit per membra uigoris,
Hi pecudum ritu non impendentia uitant,
Nec res antè uident: accepta clade queruntur,
Et ſero tranſacta gemunt. iam ſola renidet
In Stilicone ſalus, & cuius ſemper acerbum,
Ingratumq; ſibi factorum conſcius horror
Credidit aduentum: quem ſi procedere tantùm
Alpibus audiſſent, mortem pœnasq; tremebant.
Iam cuncti ueniſſe uolunt, ſcelerumq; priorum
Pœnitet, hoc tantis bellorum ſidus in undis
Sperant, hoc pariter iuſti ſonteſq; precantur.
Ceu pueri, quibus alta pater trans æquora merces

Deuehit, intenti ludo, ſtudijsq́; ſoluti,
Lætius amoto paßim cuſtode uagantur:
Si grauis auxilio uacuas inuaſerit ædes
Vicinus, laribusq́; ſuis proturbet inultos,
Tum demum patrem implorant, & nomen inani
Voce cient, fruſtraq́; oculos ad littora tendunt.
Omnes ſupplicio dignos, letoq́; fatentur
Qui ſe tradiderint famulo, Stilicone relicto.
Mutati ſtupuere diu, ſenſuq́; reducto
Paulatim proprij mirantur monſtra furoris,
Auertuntq́; oculos: proiectis facibus horret
Lictor, & infames labuntur ſponte ſecures.
Quales Aonio Thebas de monte reuerſæ
Mænades, infectis Pentheo ſanguine thyrſis,
Cùm patuit uenatus atrox, matriq́; rotatum
Conſpexere caput, greſſus caligine figunt,
Et rabiem deſiſſe dolent. Quin protinus ipſa
Tendit ad Italiam ſupplex Aurora potentem,
Non radijs redimita comam, nec flammea uultum,
Nec croceum ueſtita diem: ſtat liuida luctu,
Qualis erat Phrygio tegeret cùm Memnona buſto.
Quam ſimul agnouit Stilico (nec cauſa latebat)
Reſtitit: illa manum uictricem amplexa moratur,
Atq; ita uix lacrymans inter ſuſpiria fatur:
Tantáne te noſtri cœperunt tædia mundi?
Sic me ludibrium famulis riſumq́; relinquis,
Dux quondam rectorq́; meus? ſolamq́; tueris
Heſperiam? domiti nec te poſt bella tyranni
Cernere iam licuit? ſic te uictoria nobis
Eripuit? Gallisq́; dedit? Ruffinus origo
Prima mali geminas inter diſcordia partes

Hoc autore fuit: ſed iam maiora mouenti
Occurrit iuſta rediens exercitus ira.
Fortis adhuc, ferriq́; memor breuis inde reluxit
Falſaq́; libertas, rurſum Stiliconis habenis
Sperabam me poſſe regi: proh cæca futuri
Gaudia, fraterno coniungi cœperat orbis
Imperio (quis enim tanto terrore recentis
Exempli, paribus ſeſe committeret auſis?)
Cùm ſubitò monſtroſa mihi, turpisq́; relatu
Fabula Ruffini caſtratus proſilit hæres,
Et ſimiles iterum luctus fortuna reduxit,
Vt ſolum domini ſexum mutaſſe uiderer.
Hic primum thalami clauſtris delicta tegebat
Clàm timideq́; iubens, erat inuidioſa poteſtas,
Sed tamen eunuchi, necdum ſibi publica iura
Sumere, nec tantas audebat uertere leges.
Sed poſtquam pulſisq́; bonis, & fece retenta
Peiores legit ſocios, dignosq́; ſodales,
Hinc Hoſtus ſtetit, inde Leo, fiducia creuit,
Regnandiq́; palàm flagrauit aperta libido.
Patritius conſul, maculat quos uendit honores,
Plus maculat quos ipſe regit, iam ſigna tubæq́;
Molleſcunt, ipſos ignauia fluxit in enſes.
Exultant meritò gentes, facilisq́; uolenti
Præda ſumus: iam Biſtonijs, Hæmoq́; niuali
Vaſtior expulſis Oriens ſqualebit aratris.
Hei mihi quas urbes, & quanto tempore Martis
Ignaras uno rapuerunt prælia curſu.
Nuper ab extremo ueniens equitatus Araxe
Terruit Antiochi muros, ipſumq́; decoræ
Penè caput Syriæ flammis hoſtilibus arſit.

Vt

Vtq́; grauis ſpolijs, nulloq́; obſtante profunda
Lætus cæde redit, ſequitur mucrone cruento
Continuum uulnus: nec iam mihi Caucaſus hoſtes,
Nec mittit gelidus Phaſis, naſcuntur in ipſo
Bella ſinu. legio pridem Romana Gothunni
Iura quibus uictis dedimus, quibus arua domosq́;
Præbuimus, Lydos, Aſiæq́; uberrima uaſtant
Ignibus, & ſi quid tempeſtas prima reliquit.
Nec duce, nec numero freti, ſed inertia nutrit,
Prodigiumq́; ducum, quorum per crimina miles
Captiuus dat terga ſuis, quos teſte ſubegit
Danubio, partemq́; timet, qui reppulit omnes.
Aula choris, epuliſq́; uacat, nec perdita curant,
Dum ſupereſt aliquid. ne quid tamen orbe reciſo
Venditor amittat, prouincia quæq́; ſuperſtes
Diuiditur, geminúmque duplex paſſura tribunal
Cogitur alterius pretium ſarcire peremptæ.
Sic mihi reſtituunt populos, hac arte reperta
Rectorum numerum terris pereuntibus augent.
In te iam ſpes una mihi: pro fronde Mineruæ
Has tibi protendo lacrymas, ſuccurre ruenti:
Eripe me tandem, ſeruilibus eripe regnis,
Néue adeò cunctos paucorum crimine damnes:
Nec noua tot meritis offenſa prioribus obſtet.
Iam iam flecte animum: ſuprema pericula ſemper
Dant ueniam culpæ: quamuis iratus, & exul
Pro patriæ flammis non diſtulit arma Camillus.
Non te ſubtrahimus Latio, defenſor utriq́;
Sufficis. armorum liceat ſplendore tuorum
In commune frui, clypeus nos protegat idem,
Vnáq́; pro gemino deſudet cardine uirtus.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LIB. DE BELLO GILDONICO PRAEFATIO.

PAndite defenſum reduces Helicona ſorores,
Pandite, permiſtis iam licet ire choris.
Nulla per Aonios hoſtilis buccina campos,
Carmina mugitu deteriore uetat.
Tu quoq; ſecuris pulſa formidine Delphis,
Floribus ultorem Delie cinge tuum,
Nullus Caſtalios latices, & præſcia fati
Flumina polluto barbarus ore bibit.
Alphæus laté rubuit, Siculumq; per æquor
Sanguineas belli rettulit unda notas.
Agnouitq; nouos abſens Arethuſa triumphos.
Gildonis ſenſit teſte cruore necem.
Immenſis Stilico ſuccedant otia curis,
Et noſtræ patiens corda remitte lyræ.
Nec pudeat longos interrupiſſe labores,
Et tenuem Muſis conſtituiſſe moram.
Fertur & indomitus tandem poſt prælia Mauors,
Laſſa per Othryſias fundere membra niues:
Oblitúsque ſui poſita clementior haſta,
Pierijs aures pacificare modis.

CL.

CL. CLAVDIANI DE BELLO GILDONICO LIBER.

REDDITVS imperijs Auſter, ſubiectáque rurſus
Alterius conuexa poli rectore ſub uno,
Conſpirant gemini frenis communibus orbes.
Iunximus Europam Libyæ,concordia fratrum
Plena redit,patrijs quod ſolum defuit armis,
Tertius occubuit nati uirtute tyrannus.
Horret adhuc animus,manifeſtáque gaudia differt,
Dum ſtupet,& tanto cunctatur credere uoto.
Necdum Cinyphias exercitus attigit oras,
Iam domitus Gildo,nullis uictoria nodis
Hæſit,non ſpatio terræ,non obice ponti
Congreſſum,profugum,captum uox nuntiat una,
Rumorémque ſui præuenit laurea belli.
Quo(precor)hæc effecta Deo?robuſta uetúſque
Tempore tam paruo potuit dementia uinci?
Quem ueniens induxit hyems,uer perculit hoſtem.
Exitium iam Roma timens,& feſſa negatis
Frugibus,ad rapidi limen tendebat Olympi,
Non ſolito uultu,nec qualis iura Britannis
Diuidit,aut trepidos ſubmittit faſcibus Indos:
Vox tenuis,tardique gradus,oculique iacentes,
Interius fugêre genæ,ieiuna lacertos
Exedit macies,humeris uix ſuſtinet ægris.

Squalentem clypeum, laxata caſſide prodit
Caniciem, plenamq; trahit rubiginis haſtam.
Attigit ut tandem cœlum, genibusq; Tonantis
Procubuit, tales orditur mœſta querelas:
Si mea manſuris meruerunt mœnia naſci
Iuppiter augurijs, ſi ſtant immota Sibyllæ
Carmina, Tarpeias ſi necdum deſpicis arces,
Aduenio ſupplex, non ut proculcet Oaxem
Conſul ouans, noſtræq; premant pharetrata ſecures
Suſa, nec ut rubris Aquilas figamus arenis.
Hæc nobis, hæc antè dabas: nunc pabula tantùm
Roma precor, miſerere tuæ pater optime gentis:
Extremam defende famem, ſatiauimus iram,
Si qua fuit. lugenda Getis, & flenda Süeuis
Hauſimus, ipſa meos horreret Parthia caſus.
Quid referam morbíue luem, tumulóſue repletos
Stragibus, & crebras corrupto ſidere mortes?
An fluuium per tecta uagum, ſummisque minantem
Collibus? ingentes uexi ſubmerſa carinas,
Remorúmque ſonos, & Pyrrhæ ſecula ſenſi.
Hei mihi, quò Latiæ uires? urbisque poteſtas
Decidit? in qualem paulatim fluximus umbram,
Armatis quondam populis, patrúmque uigebam
Conſilijs, domui terras, hominésque reuinxi
Legibus, ad ſolem uictrix utrunq; cucurri.
Poſtquam iura ferox in ſe communia Cæſar
Tranſtulit, elapſi mores, deſuetáque priſcis
Artibus, in gremium pacis ſeruile receſſi.
Tot mihi pro meritis Libyam, Nilúmque dedere,
Vt dominam plebem, bellatorémque Senatum
Claſſibus æſtiuis alerent, geminóque uiciſſim

Littore diuerſi complerent horrea uenti.
Stabat certa ſalus, Memphis ſi fortè negaſſet,
Penſabam Pharium Getulis meßibus annum.
Frugiferas certare rates, lateq́; uidebam
Punica Niliacis concurrere carbaſa uelis,
Cùm ſubitò par Roma mihi diuiſaq́; ſumpſit
Aequales Aurora togas. Aegyptia rura
In partem ceſſere nouam. ſpes unica nobis
Reſtabat Libyæ, quæ uix ægreq́; fouebat
Solo ducta Noto, nunquam ſecura futuri,
Semper inops, uentiq́; fidem poſcebat, & anni.
Hanc quoq; nunc Gildo rapuit ſub fine cadentis
Autumni, pauido metimur cærula uoto,
Puppis ſi qua uenit, ſi quid fortaſſe potenti
Vel pudor extorſit domino, uel præda reliquit.
Paſcimur arbitrio Mauri, nec debita reddi,
Sed ſua concedi iactat: gaudetq́; diurnos
Vt famulæ præbere cibos, uitamq́; famemq́;
Librat barbarico faſtu, uulgiq́; ſuperbit
Fletibus, & tantæ ſuſpendit fata ruinæ:
Romuleas uendit ſegetes, & poßidet arua
Vulneribus quæſita meis. ideóne tot annos
Flebile cum tumida bellum Carthagine geßi?
Idcirco uoluit contenta luce reuerti
Regulus? hæc damnis genitor Cannenſibus emi?
Incaſſum toties lituis naualibus arſit
Hiſpanum Siculumq́; fretum? uaſtataq́; tellus,
Totq́; duces cæſi, ruptaq́; emiſſus ab Alpe
Pœnus, & attonitæ iam proximus Hannibal urbi?
Scilicet ut domitis frueretur barbarus Afris.
Muro ſuſtinui Martem, noctesq́; cruentas

 Collina

Collina pro turre tuli:Gildonis ad uſum
Carthago ter uicta ruit:hoc mille gementis
Italiæ clades,impreſſaq́; ſecula bellis.
Hoc Fabius,fortisq́; ſimul Marcellus agebant,
Vt Gildo cumularet opes?haurire uenena
Compulimus dirum Syphacem,fractumq́; Metello
Traximus immanem Marij ſub uincla Iugurtham,
Et Numidæ Gildonis erunt?proh funera tanta,
Proh dolor,in Bocchi regnum ſudauit uterq;
Scipio.Romano uiciſtis ſanguine Mauri.
Ille diu miles populus,qui præfuit orbi,
Qui trabeas,& ſceptra dabat,quem ſemper in armis
Horribilem gentes,placidum ſenſere ſubactæ,
Nunc inhonorus,egens,perfert miſerabile pacis
Supplicium,nulloq́; palàm circundatus hoſte,
Obſeßi diſcrimen habet:per ſingula letum
Impendet momenta mihi,dubitandaq́; pauci
Præſcribunt alimenta dies.heu proſpera fata,
Quid mihi ſeptenos montes,turbamq́; dediſtis
Quæ paruo non poſſet ali?fœlicior eſſem
Auguſtis opibus.mallem tolerare Sabinos,
Et Veios,breuior duxi ſecurius æuum.
Ipſa nocet moles,utinam remeare liceret
Ad ueteres fines,& mœnia pauperis Anci.
Sufficerent Hetruſca mihi,Campanaq́; culta,
Et Quinti,Curijq́; ſeges,patriæq́; petenti
Ruſticus,& proprias ferret Dictator ariſtas.
Nunc quid agam?Libyam Gildo tenet,altera Nilum.
Aſt ego quæ terras humeris,pontumq́; ſubegi,
Deſeror,emeritæ iam præmia nulla ſenectæ.
Dij quibus iratis creui ſuccurrite tandem,

Exorate patrem,tuq́; ô ſi ſponte per altum
Vecta Palatinis mutaſti collibus Idam,
Prælatoq́; lauas Phrygios Almone leones,
Maternis precibus natum iam flecte Cybelle.
Sin prohibent Parcæ,falſisq́; eluſa uetuſtas
Auſpicijs,alio ſaltem proſternite caſu,
Et pœnæ mutate genus:Porſenna reducat
Tarquinios:renouet feriales Allia cædes.
Me potius ſæui manibus proſternite Pyrrhi,
Me Senonum furijs,Brenni me reddite flammis:
Cuncta fame leuiora mihi.ſic fata,refuſis
Obticuit lacrymis,mater Cytherea parensq́;,
Flet Mauors,ſanctæq́; memor Tritonia Veſtæ,
Nec Cybele ſicco,nec ſtabat lumine Iuno.
Mœrent indigetes,& ſi quos Roma recepit,
Aut dedit ipſa deos.Genitor iam corde remitti
Cœperat,& ſacrum dextra ſedare tumultum,
Quum procul inſanis quatiens ululatibus axem,
Et contuſa genas,medijs apparet in aſtris
Africa,reſciſſæ ueſtes,& ſpicea paßim
Serta iacent,lacero crinales uertice dentes,
Et fractum pendebat ebur:taliq́; ſuperbas
Irrupit clamore fores:Quid magne moraris
Iuppiter,auulſo nexu,pelagiq́; ſolutis
Legibus,iratum populis immittere fratrem?
Mergi prima peto,ueniant prærupta Pachyno
Aequora,laxatis ſubſidant Syrtibus urbes.
Si mihi Gildonem nequeunt abducere fata,
Me rape Gildoni.felicior illa peruſtæ
Pars Libyæ,nimio quæ ſe munita calore
Defendit,tantiq́; uacat ſecura tyranni.

Creſcat zona rubens:medius flagrantis Olympi
Me quoq; limes agat.melius deſerta iacebo
Vomeris impatiens:pulſis dominentur aratris
Dypſades,& ſitiens attollat gleba Ceraſtas.
Quid me temperies iuuit?quid mitior æther?
Gildoni fœcunda fui.iam ſolis habenæ
Biſſenas torquent hyemes,ceruicibus ex quo
Hæret triſte iugum:noſtris iam luctibus ille
Conſenuit,regnumq́; ſibi tot uendicat annis.
Atq; utinam regnum:priuato iure tenemur
Exigui ſpecie fundi.quod Nilus & Atlas
Diſsidet,occiduis quod Gadibus arida Barce,
Quodq́; Parætonio ſecedit littore Ganges,
Hoc ſibi tranſcribit proprium.pars tertia mundi
Vnius prædonis ager.diſtantibus idem
Inter ſe uitijs cinctus:quodcunq; profunda
Traxit auaritia,luxu peiore refundit.
Inſtat terribilis uiuis,morientibus hæres,
Virginibus raptor,thalamis obſcœnus adulter.
Nulla quies:oritur præda ceſſante libido,
Diuitibusq́; dies,& nox metuenda maritis.
Quiſquis uel locuples,pulchra uel coniuge notus,
Crimine pulſatur falſo:ſi crimina deſunt,
Accitus conuiua perit:mors nulla refugit
Artificem,uarios ſuccos,ſpumasq́; requirit
Serpentum uirides,& adhuc ignota nouercis
Gramina.ſi quiſquam uultu præſentia damnet,
Liberiúſue gemat,dapibus crudelis in ipſis
Emicat ad nutum ſtricto mucrone miniſter.
Fixus quiſq; toro tacita formidine libat
Carnifices epulas,incertaq́; pocula pallens

Haurit,

Haurit, & intentos capiti circunſpicit enſes:
Splendet Tartareo furialis menſa paratu:
Cæde madens, atrox gladio, ſuſpecta ueneno.
Vt uino calefacta Venus, tum ſæuior ardet
Luxuries, mixtis redolent unguenta coronis.
Crinitos inter famulos, pubemq́; canoram
Orbatas iubet ire nurus, nuperq́; peremptis
Arridere uiris. Phalarim, tormentaq́; flammæ
Profuit, & Siculi mugitus ferre iuuenci,
Quàm tales audire choros: nec damna pudoris
Turpia ſufficiunt, Mauris clariſſima quæq́;
Faſtidita datur, media Carthagine ductæ
Barbara Sidoniæ ſubeunt connubia matres:
Aethiopem nobis generum, Naſamona maritum
Ingerit, exterret cunabula diſcolor infans.
His fretus ſocijs, ipſo iam principe maior
Incedit: peditum præcurrunt agmina longe:
Circundant equitum turmæ, regesq́; clientes,
Quos noſtris ditat ſpolijs, perturbat auita
Quenq́; domo, ueteres detrudit rure colonos.
Exilijs diſperſa feror, nunquámne reuerti
Fas erit? errantesq́; ſolo iam reddere ciues?
Iret adhuc in uerba dolor, niſi Iuppiter alto
Cœpiſſet ſolio, uoces adamante notabat
Atropos, & Lacheſis iungebat ſtamina dictis:
Nec te Roma diu, nec te patiemur inultam
Africa, communem proſternet Honorius hoſtem.
Pergite ſecuræ, ueſtrum uis nulla tenorem
Separat, & ſoli famulabitur Africa Romæ.
Dixit, & afflauit Romam meliore iuuenta.
Continuo redit ille uigor, ſenijq́; colorem

Mutauere comæ:ſolidatam criſta reſurgens
Erexit galeam,clypeiq; recanduit orbis,
Et leuis excuſſa micuit rubigine conus.
Humentes iam noctis equos,lethæaq; Somnus
Fræna regens,tacito uoluebat ſidera curſu.
Iam duo diuorum proceres,maiorq;,minorq;
Theodoſij pacem laturi gentibus ibant,
Qui Iouis arcanos monitus,mandataq; ferrent
Fratribus,& geminis ſancirent fœdera regnis.
Sic cùm præcipites arcem uicere procellæ,
Aßiduoq; gemens undarum uerbere nutat
Deſcenſura ratis,cæca ſub nocte uocati
Naufraga Ledæi ſuſtentant uela Lacones.
Circulus ut patuit lunæ,ſecuere meatus
Diuerſos,Italas ſenior tendebat ad oras.
At pater intrantem pontum quà Boſphorus arctat
Arcadij thalamis,urbiq; illapſus Eoæ,
Quem ſimul ut uidit natus,nam clara nitebat
Cynthia,permixto tremuerunt gaudia fletu,
Complexuq; fouens quos non ſperauerat artus,
O' mihi poſt Alpes nunc primùm reddite,dixit,
Vnde tuis optatus ades?da tangere dextram,
Qua gentes cecidere feræ:quis tale remouit
Præſidium terris?ut te mortalia pridem
Implorant,lugentq; pium,fortemq; requirunt.
Cui pater in tales rupit ſuſpiria uoces:
Hoc erat?in fratres medio diſcordia Mauro
Naſcitur?& mundus,germanaq; dißidet aula?
Gildoniſne ſalus tanti ſit cauſa furoris?
Scilicet egregius morum,magnoq; tuendus,
Et cuius meritis pietas infracta recedat?

In pri

In primo genitore uide,ciuile calebat
Diſsidium,dubio ſtabant Romana ſub ictu:
Quis procul Armenius?uel quis Mæotide ripa
Rex ignotus agit?qui me non iuuit euntem?
Auxilio ſoučre Getæ,uenere Geloni.
Solus at hic non puppe data,non milite miſſo
Subſedit fluitante fide:ſi ſigna petiſſet
Obuia detecto ſummiſsius hoſte,dolerem.
Reſtitit in ſpeculis fati,turbaq; reductus
Librauit geminas euentu iudice uires,
Ad rerum momenta cliens,ſeſeq; daturus
Victori:fortuna ſimul cum Marte pependit.
O! ſi non cupidis eſſem præreptus ab aſtris,
Exemplum ſequerer Tulli,laniandaq; dumis
Impia diuerſis aptarem membra quadrigis.
Germani nunc uſq; tui reſponſa colebat:
En iterum calcat:tali te credere monſtro
Poſt patrem,fratremq; paras?ſed magna rependit,
Inq; tuam ſortem numeroſas tranſtulit urbes.
Ergo fas pretio cedet?mercede placebit
Proditio?taceo læſi quòd transfuga fratris,
Quòd leuis ingenio.quamuis diſcrimine ſummo
Proditor apportet ſuſpenſa morte ſalutem,
Nunquam gratus erit.damnamus luce reperta
Perfidiam,nec nos patimur committere tali
Hoc genus emptori.ciues cum mœnibus offert,
Hic uendit patriam.pleriq; in tempus abuſi
Mox odere tamen.tenuit ſic Graia Philippus
Oppida,Pellæo libertas concidit auro.
Romani ſcelerum ſemper ſpreuere miniſtros.
Noxia pollicitum domino miſcere uenena

Fabri

Fabricius regi nudata fraude remiſit,
Infeſto quem Marte petit, bellumq; negauit
Per famuli patrare nefas. ductosq; Camillus
Trans murum pueros obſeſſæ reddidit urbi.
Traduntur pœnis, alij quum prælia ſoluant.
Hic manet, ut moueat. quod reſpuit alter in hoſtem,
Suſcipis in fratrem? longi proh dedecus æui,
Cui placet auſtrales Gildo condonat habenas,
Tantaq; mutatos ſequitur prouincia mores,
Quaslibet ad partes animus nutauerit anceps:
Transfundit ſecum Libyam, refluumq; malignus
Commodat imperium. Mauri fuit Africa munus.
Tollite Maſſylas fraudes, remouete bilingues
Inſidias, & uerba ſoli ſpirantia uirus,
Ne conſanguineis certetur comminus armis
Deprecor: hæc trucibus Thebis, hæc digna Mycenis,
In Mauros hoc crimen eat. quid noſter iniquum
Molitur Stilico? quando non ille iubenti
Paruit? an quiſquam nobis deuinctior extat?
Vt ſileam uarios, quos mecum geſſerit actus,
Quæ uidi poſt fata loquar, quum diuus abirem
Res incompoſitas, fateor, tumidasq; reliqui.
Stringebat uetitos etiamnum exercitus enſes
Alpinis odijs, alternaq; iurgia uicti,
Victoresq; dabant: uix hæc amentia noſtris
Excubijs, nedum puero rectore quieſcet.
Heu quantum timui uobis, quòd libera tanti
Militis auderet moles, quum cæca remoto
Ferueret iam læta metu: diſſenſus acerbus,
Et grauior conſenſus erat. tunc ipſe paterna
Succeſſit pietate mihi, tenerumq; rudemq;

Fouit,

Fouit,& in ueros eduxit principis annos,
Ruffinumq́; tibi,quem tu tremuiſſe fateris,
Depulit.hunc ſolum memorem,ſolumq́; fidelem
Experior.uolui ſi quid dum uita maneret,
Aut uiſus uoluiſſe,gerit:uenerabilis illi
Ceu præſens,numenq́; uocor. Si tanta recuſas,
Aut ſoceri reuerere faces,aut reſpice fratris
Connubium,pignusq́; meæ regale Serenæ.
Debueras etiam fraternis obuius ire
Hoſtibus,ille tuis:quæ gens,qui Rhenus,& Iſter
Vos opibus iunctos conſpirantesq́; tuliſſet?
Sed tantum permitte,cadat,nil poſcimus ultrà.
Ille licet ſeſe prætentis Syrtibus armet,
Oppoſitoq́; Atlante tegat:licet arua referta
Anguibus,& ſolis medios obiecerit æſtus:
Noui conſilium,noui Stiliconis in omnes
Aequalem caſus animum,penetrabit arenas,
Inueniet uirtute uiam.ſic diuus.& inde
Sic natus,Iuſſis genitor parebimus ultro,
Amplector præcepta lubens,nec charior alter
Cognato Stilicone mihi:commiſſa prophanus
Ille luat,redeat iam tutior Africa fratri.
  Talia dum longo ſecum ſermone uolutant,
Heſperiam peruenit auus,caſtumq́; cubile
Ingreditur,Tyrio quo fuſus Honorius oſtro
Carpebat teneros Maria cum coniuge ſomnos,
Aſſiſtit capiti,tunc ſic per ſomnia fatur:
  Tantáne deuictos tenuit fiducia Mauros
Chare nepos?iterum poſt me coniurat in arma
Progenies ueſana Iubæ,bellumq́; reſumit
Victoris cum ſtirpe ſui?Firmúnne iacentem

Obliti? Libyam noſtro ſudore receptam
Rurſus habent? auſus Latio contendere Gildo?
Germani nec fata timet? nunc ire profecto,
Nunc uellem, notosq; ſenex oſtendere uultus.
Nónne meam fugiet Maurus quum uiderit umbram?
Quid dubitas? exurge toris, inuade rebellem,
Captiuum mihi redde meum, deſiſte morari.
Hoc generi fatale tuo, dum ſanguis in orbe
Noſter erit, ſemper pallebit regia Bocchi.
Iungantur ſpolijs Firmi Gildonis opima,
Exornet geminos Mauruſia laurea currus.
Vna domus toties una de gente triumphet.
Dij bene, quòd tantis interlabentibus annis
Seruati, Firmiusq; mihi fraterq; nepoti.
Dixit, & afflatus uicino ſole refugit.
At iuuenem ſtimulis immanibus æmula uirtus
Exacuit: iam puppe uehi, iam ſtagna ſecare
Feruet, & abſentes inuadere cuſpide Mauros.
Tunc iubet acciri ſocerum: dextramq; uocato
Conſerit, & quæ ſit potior ſententia quærit:
Per ſomnos mihi ſancte pater iam ſæpe futura
Panduntur, multæq; canunt præſagia noctes.
Nanq; procul Libycos uenatu cingere ſaltus,
Et iuga rimari canibus Getula uidebar.
Mœrebat regio ſæui uaſtata leonis
Incurſu, pecudum ſtrages, paßimq; iuuenci
Semineces, & adhuc infecta mapalia tabo,
Sparſaq; ſanguineis paſtorum funera campis,
Aggredior latebras monſtri, mirumq; relatu
Conſpicio, dilapſus honos, ceruice minaces
Defluxere iubæ, fractos inglorius armos

Suppo

Suppoſuit ſeruile gemens, iniectaq́; uincla
Vnguibus, & ſubitæ collo ſonuere catenæ.
Nunc etiam paribus ſecum certare trophæis
Hortator me cogit auus: quònam uſq; remoti
Cunctamur? decuit pridem complere biremes,
Et pelagi ſuperare moras: tranſmittere primus
Ipſe paro: quæcunq; meo gens Barbara nutu
Stringitur, adueniat: Germania tota feratur
Nauibus, & ſocia comitentur claſſe Sicambri.
Pallida translatum iam ſentiat Aphrica Rhenum.
An patiar tot probra ſedens? iuueniſq́; relinquam
Quæ tenui, rexiq́; puer? bis noſter ad Alpes
Vlterius genitor defenſum regna cucurrit.
Nos prædæ faciles inſultantiq́; iacemus?
Finierat. Stilico contrà cui talia reddit:
Aduerſine tubam princeps dignabere Mauri?
Afferat ignauus clari ſolatia leti?
Te bellante mori: decurret Honorius inde,
Hinc Gildo, prius aſtra chaos miſcebit Auerno.
Vindictam mandaſſe ſat eſt: plus nominis horror
Quàm tuus enſis aget. minuunt præſentia famam.
Qui ſtetit, æquatur campo, collataq́; neſcit
Maieſtatem acies: ſed quod magis utile facto,
Atq; hoſti grauius (ſenſus aduerte) docebo.
Eſt illi paribus, ſed non & moribus iiſdem,
Macezer fugiens, qui dira piacula fratris,
Speſq́; ſuas, uitamq́; tuo commiſit aſylo:
Hunc ubi tentatis fruſtra mactare nequiuit
Inſidijs, patrias in pignora contulit iras,
Quoſq́; manu pueros paruos geſtauerat uns,
Occidit iuuenes, inhumataq́; corpora uulgo

Diſpulit,& tumulo cognatas arcuit umbras:
Naturamq; ſimul,fratremq; hominemq; cruentus
Exuit,& tenuem cæſis inuidit arenam.
Hoc facinus refugo damnauit ſole Mycenas,
Auertitq; diem ſceleri:ſed reddidit Atreus
Crimen,& infandas excuſat coniuge menſas.
Huic odium,non pœna fuit.te perdita iura,
Te pater ultorem,te nudi puluere manes,
Te pietas polluta rogat,ſi flentibus aram
Et proprium miſeris nomen ſtatuiſtis Athenæ,
Si Pandionias planctu traxere phalanges
Inachides,belloq; rogos meruere maritis,
Si mœſtas ſqualore comas,lacrymisq; ſenatum
In Numidas pulſus,ſolio commouit Adherbal:
Nunc quoq; nunc Gildo,tanto quem funere merſit,
Nunc doleat ueniſſe ducem,ſeſeq; minorem
Supplicibus ſciat eſſe tuis,quem ſede fugauit,
Nunc præceps fugiat,fregit quem clade,tremiſcat,
Agnoſcatq; ſuum,trahitur dum uictima,fratrem.
Hæc ubi ſederunt genero,notiſsima Marti
Robora,præcipuos electa pube maniplos
Diſponit,portuq; rates inſtaurat Hetruſco.
Herculeam ſuus Alcides,Iouiamq; cohortem
Rex ducit ſuperûm:premitur nec ſignifer ullo
Pondere,feſtinant adeo uexilla moueri.
Neruius inſequitur,meritusq; uocabula Felix,
Dictaq; ab Auguſto legio,nomenq; probantes
Inuicti clypeoq; animoſi teſte Leones.
Dictis antè tamen princeps confirmat ituros,
Aggere conſpicuus,ſtant circunfuſa iuuentus
Nixa haſtis,pronasq; ferox accommodat aures.

Gildonem domitura manus,promiſſa,minasq́;.
Tempus agit,ſi quid pro me meruiſtis in armis;
Oſtentate mihi:iuſto magnoq́; triumpho
Ciuiles abolete notas:ſciat orbis Eous,
Sitq́; palam,Gallos cauſa,non robore uinci.
Nec uos,Barbariem quamuis collegerit omnem,
Terreat,aut Mauri fremitus,raucosq́; repulſus
Vmborum,& noſtros paſſuri comminus enſes.
Non contra clypeis tectos,galeisq́; micantes
Ibitis:in ſolis longe fiducia telis.
Exarmatus erit quum miſsile torſerit hoſtis.
Dextra mouet iaculum,prætentat pallia læua,
Cætera nudus eques,ſonipes ignarus habenæ,
Virga regit,non ulla fides,non agminis ordo,
Arma oneri,fuga præſidio,connubia mille,
Non illis generis nexus,non pignora curæ,
Sed numero languet pietas:hæc copia uulgi.
Vmbratus dux ipſe roſis,& marcidus ibit
Vnguentis,crudusq́; cibo,titubansq́; Lyæo,
Confectus ſenio,morbis ſtuprisq́; ſolutus,
Excitet inceſtos turmalis buccina ſomnos,
Imploret citharas,cantatricesq́; choreas,
Offenſus ſtridore tubæ,diſcatq́; coactus
Quas uigilat Veneri caſtris impendere noctes.
Nónne mori ſatius,uitæ quàm ferre pudorem?
Nam quæ iam regio reſtat,ſi dedita Mauris
Regibus,Illyricis acceſſerit Africa damnis?
Ius Latium quod tunc Meroë,rubroq́; ſolebat
Oceano cingi,Tyrrhena clauditur unda.
Et cui non Nilus,non intulit India metas,
Romani iam finis erit Trinacria regni?

Ite recepturi prædo quem ſuſtulit axem,
Ereptumq; Notum: caput inſuperabile rerum.
Aut ruet in ueſtris, aut ſtabit Roma lacertis.
Tot mihi debetis populos, tot iura, tot urbes
Amiſſas, uno Libyam defendite bello.
Veſtros imperium remos, & ueſtra ſequatur
Carbaſa, deſpectas trans æquora ducite leges.
Tertia iam ceruix ſolito mucrone rotetur,
Tandem funereis finem poſitura tyrannis.
Omnia conueniunt dicto, fuluusq; Tonantis
Armiger ad liquidam cunctis ſpectantibus æthram
Correptum pedibus curuis innexuit hydrum.
Dumq; reluctantem morſu partitur obunco,
Hæſit in ungue caput, truncatus decidit anguis.
Illicet augurijs alacres per ſaxa citati,
Torrentesq; ruunt, non mons, non ſylua retardat.
Pendula ceu paruis moturæ bella colonis
Ingenti clangore grues, æſtiua relinquunt
Thracia, quum tepido permutant Strymona Nilo,
Ordinibus uarijs per nubila texitur alis
Littera, pennarumq; notis inſcribitur aër.
Vt fluctus tetigere maris, tunc acrior arſit
Impetus, arripiunt naues, ipſiq; rudentes
Expediunt, & uela legunt, & cornua ſummis
Aſſociant malis. quatitur Tyrrhena tumultu
Ora, nec Alphææ capiunt naualia Piſæ.
Sic Agamemnoniam uindex quum Græcia claſſem
Solueret, innumeris feruebat uocibus Aulis.
Non illos ſtrepitus, impendentisq; procellæ
Signa, nec aduentus dubij deterruit Auſtri.
Soluite iam ſocij clamant, aut rumpite funem:

Per uada Gildonem, quamuis aduerſa, petamus:
Ad bellum nos trudat hyems: per deuia ponti
Quaſſatis cupio tellurem figere roſtris.
Heu nimium ſegnes, timida qui mente notatis,
Si reuolant mergi, graditur ſi littore cornix.
Ora licet maculis aſperſerit occiduus ſol,
Lunaq́; conceptis liueſcat turbida Coris,
Et confuſa uagos iaculentur ſidera crines,
Imbribus humeſcant Hœdi, nimboſaq́; Taurum
Ducat Hyas, totusq́; fretis deſcendat Orion.
Certa fides cœli, ſed maior Honorius autor:
Illius auſpicijs immenſa per æquora miles:
Non plauſtris, Arctoq́; regor. contemne Booten
Nauita, turbinibus medijs permitte carinas:
Si mihi tempeſtas Libyam uentiq́; negabunt,
Auguſti fortuna dabit. iam claßis in altum
Prouehitur: dextra Ligures, Hetruria læua
Linquitur, & cæcis uitatur Corſica ſaxis.
Humanæ ſpeciem plantæ ſe magna figurat
Inſula: Sardiniam ueteres dixere coloni.
Diues ager frugum, Pœnos, Italósue petenti
Opportuna ſitu. quæ pars uicinior Afris
Plana ſolo, ratibus clemens: quæ reſpicit Arcton
Immitis, ſcopuloſa, procax, ſubitisq́; ſonora
Fluctibus, inſanos infamat nauita montes.
Hinc hominum, pecudumq́; lues, hinc peſtifer aër
Sæuit, & excluſis regnant Aquilonibus Auſtri.
Quos ubi luctatis procul effugêre carinis,
Per diuerſa ruunt ſinuoſæ littora terræ.
Pars adit antiqua ductos Carthagine muros,
Partem littoreo complectitur obuia muro.

Vrbs Libyam contra Tyrio fundata potenti
Tenditur in longum Curalis, tenuemq́; per undam
Obuia dimittit fracturum flamina collem,
Efficitur portus medium mare, tutaq́; uentis
Omnibus ingenti manſueſcunt ſtagna receſſu.
Hanc omni petiere manu, prorisq́; reductis
Suſpenſa Zephyros expectant claſſe fauentes.

CL. CLAVDIANI IN LIB. DE BELLO GETICO PRAEFATIO.

POſt reſides annos longo uelut excita ſomno
Romanis fruitur noſtra Thalia choris.
Optatos renouant eadem mihi culmina cœtus,
Perſonat & noto Pythia uate domus.
Conſulis hic faſces cecinit, Libyamq́; receptam,
Hic mihi proſtratis bella canenda Getis.
Sed prior effigiem tribuit ſucceſſus amœnam,
Oraq́; patritius noſtra dicauit honos.
Annuit hic princeps titulum poſcente ſenatu.
Reſpice iudicium quàm graue Muſa ſubis.
Ingenio minuit merces properata fauorem,
Carminibus ueniam præmia tanta negant,
Et magis intento ſtudium cenſore laborat,
Quòd legimur medio, conſpicimurq́; foro.
Materies tamen ipſa iuuat, ſolitumq́; timorem
Dicturo magna ſedula parte leuat.
Nam mihi conciliat gratas impenſius aures,
Vel meritum libri, uel Stiliconis amor.

CL.

CL. CLAVDIANI DE VICTORIA STILICONIS CONTRA ALARICVM, LIBER.

INTACTI quũ clauſtra freti coëuntibus æquor
Armatum ſcopulis audax irrumperet Argo,
Actæam, Colchosq́; petens propiore periclo,
Omnibus attonitis, ſolus poſt numina Typhis
Incolumem tenui damno ſeruaſſe carinam
Fertur, & ancipitem montis uitaſſe ruinam,
Deceptoq́; uagæ concurſu rupis in altum
Victricem duxiſſe ratem. ſtupuere ſuperbæ
Arte uiri domitæ Symplegades, & noua paſſæ
Iura ſoli, faciles cunctis iam puppibus hærent,
Vt uinci didicere ſemel. Quòd ſi ardua Typhin
Nauis ob innocuæ meritum ſic gloria uexit:
Quæ tibi pro tanti pulſo diſcrimine regni
Sufficient laudes Stilico? licet omnia uates
In maius celebrata ferant, ipſamq́; ſecandis
Argois trabibus iactent ſudaſſe Mineruam,
Nec nemoris tantùm uinxiſſe carentia ſenſu
Robora, ſed cæſo monitu Iouis augure luco,
Arbore præſaga tabulas animaſſe loquaces.
Plurima, ſed quamuis uarijs miracula monſtris
Ingeminent teneras uincturi carmine mentes,

Creſcat zona rubens: medius flagrantis Olympi
Me quoq; limes agat. melius deſerta iacebo
Vomeris impatiens: pulſis dominentur aratris
Dypſades, & ſitiens attollat gleba Ceraſtas.
Quid me temperies iuuit? quid mitior æther?
Gildoni fœcunda fui. iam ſolis habenæ
Biſſenas torquent hyemes, ceruicibus ex quo
Hæret triſte iugum: noſtris iam luctibus ille
Conſenuit, regnumq́; ſibi tot uendicat annis.
Atq; utinam regnum: priuato iure tenemur
Exigui ſpecie fundi. quod Nilus & Atlas
Diſsidet, occiduis quod Gadibus arida Barce,
Quodq́; Parætonio ſecedit littore Ganges,
Hoc ſibi tranſcribit proprium. pars tertia mundi
Vnius prædonis ager. diſtantibus idem
Inter ſe uitijs cinctus: quodcunq; profunda
Traxit auaritia, luxu peiore refundit.
Inſtat terribilis uiuis, morientibus hæres,
Virginibus raptor, thalamis obſcœnus adulter.
Nulla quies: oritur præda ceſſante libido,
Diuitibusq́; dies, & nox metuenda maritis.
Quiſquis uel locuples, pulchra uel coniuge notus,
Crimine pulſatur falſo: ſi crimina deſunt,
Accitus conuiua perit: mors nulla refugit
Artificem, uarios ſuccos, ſpumasq́; requirit
Serpentum uirides, & adhuc ignota nouercis
Gramina. ſi quiſquam uultu præſentia damnet,
Liberiúsue gemat, dapibus crudelis in ipſis
Emicat ad nutum ſtricto mucrone miniſter.
Fixus quiſq; toro tacita formidine libat
Carnifices epulas, incertaq́; pocula pallens

Haurit,& intentos capiti circumſpicit enſes:
Splendet Tartareo furialis menſa paratu:
Cæde madens,atrox gladio,ſuſpecta ueneno.
Vt uino calefacta Venus,tum ſæuior ardet
Luxuries,mixtis redolent unguenta coronis.
Crinitos inter famulos,pubemq́; canoram
Orbatas iubet ire nurus,nuperq́; peremptis
Arridere uiris.Phalarim,tormentaq́; flammæ
Profuit,& Siculi mugitus ferre iuuenci,
Quàm tales audire choros:nec damna pudoris
Turpia ſufficiunt,Mauris clariſſima quæq́;
Faſtidita datur,media Carthagine ductæ
Barbara Sidoniæ ſubeunt connubia matres:
Aethiopem nobis generum,Naſamona maritum
Ingerit,exterret cunabula diſcolor infans.
His fretus ſocijs,ipſo iam principe maior
Incedit:peditum præcurrunt agmina longe:
Circundant equitum turmæ,regesq́; clientes,
Quos noſtris ditat ſpolijs,perturbat auita
Quenq́; domo,ueteres detrudit rure colonos.
Exilijs diſperſa feror,nunquámne reuerti
Fas erit?errantesq́; ſolo iam reddere ciues?
Iret adhuc in uerba dolor,niſi Iuppiter alto
Cœpiſſet ſolio,uoces adamante notabat
Atropos,& Lacheſis iungebat ſtamina dictis:
Nec te Roma diu,nec te patiemur inultam
Africa,communem proſternet Honorius hoſtem.
Pergite ſecuræ,ueſtrum uis nulla tenorem
Separat,& ſoli famulabitur Africa Romæ.
Dixit,& afflauit Romam meliore iuuenta.
Continuo redit ille uigor,ſenijq́; colorem

Muta

Mutauere comæ:ſolidatam criſta reſurgens
Erexit galeam,clypeiq́; recanduit orbis,
Et leuis excuſſa micuit rubigine conus.
Humentes iam noctis equos,lethæaq́; Somnus
Fræna regens,tacito uoluebat ſidera curſu.
Iam duo diuorum proceres,maiorq́;,minorq́;
Theodoſij pacem laturi gentibus ibant,
Qui Iouis arcanos monitus,mandataq́; ferrent
Fratribus,& geminis ſancirent fœdera regnis.
Sic cùm præcipites arcem uicere procellæ,
Aſsiduoq́; gemens undarum uerbere nutat
Deſcenſura ratis,cæca ſub nocte uocati
Naufraga Ledæi ſuſtentant uela Lacones.
Circulus ut patuit lunæ,ſecuere meatus
Diuerſos,Italas ſenior tendebat ad oras.
At pater intrantem pontum quà Boſphorus arctat
Arcadij thalamis,urbiq́; illapſus Eoæ,
Quem ſimul ut uidit natus,nam clara nitebat
Cynthia,permixto tremuerunt gaudia fletu,
Complexuq́; fouens quos non ſperauerat artus,
O` mihi poſt Alpes nunc primùm reddite,dixit,
Vnde tuis optatus ades?da tangere dextram,
Qua gentes cecidere feræ:quis tale remouit
Præſidium terris?ut te mortalia pridem
Implorant,lugentq́; pium,fortemq́; requirunt.
Cui pater in tales rupit ſuſpiria uoces:
Hoc erat?in fratres medio diſcordia Mauro
Naſcitur?& mundus,germanaq́; diſsidet aula?
Gildoniſne ſalus tanti ſit cauſa furoris?
Scilicet egregius morum,magnoq́; tuendus,
Et cuius meritis pietas infracta recedat?

In pri

In primo genitore uide,ciuile calebat
Diſsidium,dubio ſtabant Romana ſub ictu:
Quis procul Armenius? uel quis Mæotide ripa
Rex ignotus agit? qui me non iuuit euntem?
Auxilio fouêre Getæ,uenere Geloni.
Solus at hic non puppe data,non milite miſſo
Subſedit fluitante fide: ſi ſigna petiſſet
Obuia detecto ſummiſsius hoſte,dolerem.
Reſtitit in ſpeculis fati,turbaq́; reductus
Librauit geminas euentu iudice uires,
Ad rerum momenta cliens,ſeſeq́; daturus
Victori: fortuna ſimul cum Marte pependit.
O! ſi non cupidis eſſem præreptus ab aſtris,
Exemplum ſequerer Tulli,laniandaq́; dumis
Impia diuerſis aptarem membra quadrigis.
Germani nunc uſq; tui reſponſa colebat:
En iterum calcat: tali te credere monſtro
Poſt patrem,fratremq́; paras? ſed magna rependit,
Inq́; tuam ſortem numeroſas tranſtulit urbes.
Ergo fas pretio cedet? mercede placebit
Proditio? taceo læſi quòd transfuga fratris,
Quòd leuis ingenio. quamuis diſcrimine ſummo
Proditor apportet ſuſpenſa morte ſalutem,
Nunquam gratus erit. damnamus luce reperta
Perfidiam,nec nos patimur committere tali
Hoc genus emptori. ciues cum mœnibus offert,
Hic uendit patriam. pleriq́; in tempus abuſi
Mox odere tamen. tenuit ſic Graia Philippus
Oppida,Pellæo libertas concidit auro.
Romani ſcelerum ſemper ſpreuere miniſtros.
Noxia pollicitum domino miſcere uenena

Fabri

Fabricius regi nudata fraude remiſit,
Infeſto quem Marte petit, bellumq; negauit
Per famuli patrare nefas. ductosq; Camillus
Trans murum pueros obſeſſæ reddidit urbi.
Traduntur pœnis, alij quum prælia ſoluant.
Hic manet, ut moueat. quod reſpuit alter in hoſtem,
Suſcipis in fratrem? longi proh dedecus æui,
Cui placet auſtrales Gildo condonat habenas,
Tantaq; mutatos ſequitur prouincia mores,
Quaslibet ad partes animus nutauerit anceps:
Transfundit ſecum Libyam, refluumq; malignus
Commodat imperium. Mauri fuit Africa munus.
Tollite Maßylas fraudes, remouete bilingues
Inſidias, & uerba ſoli ſpirantia uirus,
Ne conſanguineis certetur comminus armis
Deprecor: hæc trucibus Thebis, hæc digna Mycenis,
In Mauros hoc crimen eat. quid noſter iniquum
Molitur Stilico? quando non ille iubenti
Paruit? an quiſquam nobis deuinctior extat?
Vt ſileam uarios, quos mecum geſſerit actus,
Quæ uidi poſt fata loquar, quum diuus abirem
Res incompoſitas, fateor, tumidasq; reliqui.
Stringebat uetitos etiamnum exercitus enſes
Alpinis odijs, alternaq; iurgia uicti,
Victoresq; dabant: uix hæc amentia noſtris
Excubijs, nedum puero rectore quieſcet.
Heu quantum timui uobis, quòd libera tanti
Militis auderet moles, quum cæca remoto
Ferueret iam læta metu: diſſenſus acerbus,
Et grauior conſenſus erat. tunc ipſe paterna
Succeßit pietate mihi, tenerumq; rudemq;

Fouit,

Fouit, & in ueros eduxit principis annos,
Ruffinumq́; tibi, quem tu tremuiſſe fateris,
Depulit. hunc ſolum memorem, ſolumq́; fidelem
Experior. uolui ſi quid dum uita maneret,
Aut uiſus uoluiſſe, gerit: uenerabilis illi
Ceu præſens, numenq́; uocor. Si tanta recuſas,
Aut ſoceri reuerere faces, aut reſpice fratris
Connubium, pignusq́; meæ regale Serenæ.
Debueras etiam fraternis obuius ire
Hoſtibus, ille tuis: quæ gens, qui Rhenus, & Iſter
Vos opibus iunctos conſpirantesq́; tuliſſet?
Sed tantum permitte, cadat, nil poſcimus ultrà.
Ille licet ſeſe prætentis Syrtibus armet,
Oppoſitoq́; Atlante tegat: licet arua referta
Anguibus, & ſolis medios obiecerit æſtus:
Noui conſilium, noui Stiliconis in omnes
Aequalem caſus animum, penetrabit arenas,
Inueniet uirtute uiam. ſic diuus. & inde
Sic natus, Iuſsis genitor parebimus ultro,
Amplector præcepta lubens, nec charior alter
Cognato Stilicone mihi: commiſſa prophanus
Ille luat, redeat iam tutior Africa fratri.
Talia dum longo ſecum ſermone uolutant,
Heſperiam peruenit auus, caſtumq́; cubile
Ingreditur, Tyrio quo fuſus Honorius oſtro
Carpebat teneros Maria cum coniuge ſomnos,
Aſsiſtit capiti, tunc ſic per ſomnia fatur:
Tantáne deuictos tenuit fiducia Mauros
Chare nepos? iterum poſt me coniurat in arma
Progenies ueſana Iubæ, bellumq́; reſumit
Victoris cum ſtirpe ſui? Firmúmne iacentem

Obliti? Libyam noſtro ſudore receptam
Rurſus habent? auſus Latio contendere Gildo?
Germani nec fata timet? nunc ire profecto,
Nunc uellem, notosq; ſenex oſtendere uultus.
Nónne meam fugiet Maurus quum uiderit umbram?
Quid dubitas? exurge toris, inuade rebellem,
Captiuum mihi redde meum, deſiſte morari.
Hoc generi fatale tuo, dum ſanguis in orbe
Noſter erit, ſemper pallebit regia Bocchi.
Iungantur ſpolijs Firmi Gildonis opima,
Exornet geminos Mauruſia laurea currus.
Vna domus toties una de gente triumphet.
Dij bene, quòd tantis interlabentibus annis
Seruati, Firmusq; mihi faterq; nepoti.
Dixit, & afflatus uicino ſole refugit.
At iuuenem ſtimulis immanibus æmula uirtus
Exacuit: iam puppe uehi, iam ſtagna ſecare
Feruet, & abſentes inuadere cuſpide Mauros.
Tunc iubet acciri ſocerum: dextramq; uocato
Conſerit, & quæ ſit potior ſententia quærit:
Per ſomnos mihi ſancte pater iam ſæpe futura
Panduntur, multæq; canunt præſagia noctes.
Nanq; procul Libycos uenatu cingere ſaltus,
Et iuga rimari canibus Getula uidebar.
Mœrebat regio ſæui uaſtata leonis
Incurſu, pecudum ſtrages, paßimq; iuuenci
Semineces, & adhuc infecta mapalia tabo,
Sparſaq; ſanguineis paſtorum funera campis.
Aggredior latebras monſtri, mirumq; relatu
Conſpicio, dilapſus honos, ceruice minaces
Defluxere iubæ, fractos inglorius armos

Suppo

Suppoſuit ſeruile gemens, iniectaq; uincla
Vnguibus, & ſubitæ collo ſonuere catenæ.
Nunc etiam paribus ſecum certare trophæis
Hortator me cogit auus: quònam uſq; remoti
Cunctamur? decuit pridem complere biremes,
Et pelagi ſuperare moras: tranſmittere primus
Ipſe paro: quæcunq; meo gens Barbara nutu
Stringitur, adueniat: Germania tota feratur
Nauibus, & ſocia comitentur claſſe Sicambri.
Pallida tranſlatum iam ſentiat Aphrica Rhenum.
An patiar tot probra ſedens? iuueniſq; relinquam
Quæ tenui, rexiq; puer? bis noſter ad Alpes
Vlterius genitor defenſum regna cucurrit.
Nos prædæ faciles inſultantiq; iacemus?
Finierat. Stilico contrà cui talia reddit:
Aduerſine tubam princeps dignabere Mauri?
Afferat ignauus clari ſolatia leti?
Te bellante mori: decurret Honorius inde,
Hinc Gildo, prius aſtra chaos miſcebit Auerno.
Vindictam mandaſſe ſat eſt: plus nominis horror
Quàm tuus enſis aget. minuunt præſentia famam.
Qui ſtetit, æquatur campo, collataq; neſcit
Maieſtatem acies: ſed quod magis utile facto,
Atq; hoſti grauius (ſenſus aduerte) docebo.
Eſt illi paribus, ſed non & moribus iiſdem,
Macezer fugiens, qui dira piacula fratris,
Speſq; ſuas, uitamq; tuo commiſit aſylo:
Hunc ubi tentatis fruſtra mactare nequiuit
Inſidijs, patrias in pignora contulit iras,
Quoſq; manu pueros paruos geſtauerat una,
Occidit iuuenes, inhumataq; corpora uulgo

Diſpulit, & tumulo cognatas arcuit umbras:
Naturamq́; ſimul, fratremq́; hominemq́; cruentus
Exuit, & tenuem cæſis inuidit arenam.
Hoc facinus refugo damnauit ſole Mycenas,
Auertitq́; diem ſceleri: ſed reddidit Atreus
Crimen, & infandas excuſat coniuge menſas.
Huic odium, non pœna fuit. te perdita iura,
Te pater ultorem, te nudi puluere manes,
Te pietas polluta rogat, ſi flentibus aram
Et proprium miſeris nomen ſtatuiſtis Athenæ,
Si Pandionias planctu traxere phalanges
Inachides, belloq́; rogos meruere maritis,
Si mœſtas ſqualore comas, lacrymiſq́; ſenatum
In Numidas pulſus, ſolio commouit Adherbal:
Nunc quoq; nunc Gildo, tanto quem funere merſit,
Nunc doleat ueniſſe ducem, ſeſeq́; minorem
Supplicibus ſciat eſſe tuis, quem ſede fugauit,
Nunc præceps fugiat, fregit quem clade, tremiſcat,
Agnoſcatq́; ſuum, trahitur dum uictima, fratrem.
Hæc ubi ſederunt genero, notiſſima Marti
Robora, præcipuos electa pube maniplos
Diſponit, portuq́; rates inſtaurat Hetruſco.
Herculeam ſuus Alcides, Iouiamq́; cohortem
Rex ducit ſuperûm: premitur nec ſignifer ullo
Pondere, feſtinant adeo uexilla moueri.
Neruius inſequitur, meritusq́; uocabula Felix,
Dictaq́; ab Auguſto legio, nomenq́; probantes
Inuicti clypeoq́; animoſi teſte Leones.
Dictis antè tamen princeps confirmat ituros,
Aggere conſpicuus, ſtant circunfuſa iuuentus
Nixa haſtis, pronasq́; ferox accommodat aures.

Gildonem domitura manus,promiſſa,minasq́;.
Tempus agit,ſi quid pro me meruiſtis in armis,
Oſtentate mihi:iuſto magnoq́; triumpho
Ciuiles abolete notas:ſciat orbis Eous,
Sitq́; palam,Gallos cauſa,non robore uinci.
Nec uos,Barbariem quamuis collegerit omnem,
Terreat,aut Mauri fremitus,raucosq́; repulſus
Vmborum,& noſtros paſſuri comminus enſes.
Non contra clypeis tectos,galeisq́; micantes
Ibitis:in ſolis longe fiducia telis.
Exarmatus erit quum miſsile torſerit hoſtis.
Dextra mouet iaculum,prætentat pallia læua,
Cætera nudus eques,ſonipes ignarus habenæ,
Virga regit,non ulla fides,non agminis ordo,
Arma oneri,fuga præſidio,connubia mille,
Non illis generis nexus,non pignora curæ,
Sed numero languet pietas:hæc copia uulgi.
Vmbratus dux ipſe roſis,& marcidus ibit
Vnguentis,cruduſq́; cibo,titubansq́; Lyæo,
Confectus ſenio,morbis ſtuprisq́; ſolutus,
Excitet inceſtos turmalis buccina ſomnos,
Imploret citharas,cantatricesq́; choreas,
Offenſus ſtridore tubæ,diſcatq́; coactus
Quas uigilat Veneri caſtris impendere noctes.
Nónne mori ſatius,uitæ quàm ferre pudorem?
Nam quæ iam regio reſtat,ſi dedita Mauris
Regibus,Illyricis acceſſerit Africa damnis?
Ius Latium quod tunc Meroë,rubroq́; ſolebat
Oceano cingi,Tyrrhena clauditur unda.
Et cui non Nilus,non intulit India metas,
Romani iam finis erit Trinacria regni?

Ite recepturi prædo quem ſuſtulit axem,
Ereptumq́; Notum:caput inſuperabile rerum.
Aut ruet in ueſtris,aut ſtabit Roma lacertis.
Tot mihi debetis populos,tot iura,tot urbes
Amiſſas,uno Libyam defendite bello.
Veſtros imperium remos,& ueſtra ſequatur
Carbaſa,deſpectas trans æquora ducite leges.
Tertia iam ceruix ſolito mucrone rotetur,
Tandem funereis finem poſitura tyrannis.
Omnia conueniunt dicto,fuluusq́; Tonantis
Armiger ad liquidam cunctis ſpectantibus æthram
Correptum pedibus curuis innexuit hydrum.
Dumq́; reluctantem morſu partitur obunco,
Hæſit in ungue caput,truncatus decidit anguis.
Illicet augurijs alacres per ſaxa citati,
Torrentesq́; ruunt,non mons,non ſylua retardat.
Pendula ceu paruis moturæ bella colonis
Ingenti clangore grues,æſtiua relinquunt
Thracia,quum tepido permutant Strymona Nilo,
Ordinibus uarijs per nubila texitur alis
Littera,pennarumq́; notis inſcribitur aër.
Vt fluctus tetigere maris,tunc acrior arſit
Impetus,arripiunt naues,ipſiq́; rudentes
Expediunt,& uela legunt,& cornua ſummis
Aſſociant malis.quatitur Tyrrhena tumultu
Ora,nec Alphææ capiunt naualia Piſæ.
Sic Agamemnoniam uindex quum Græcia claſſem
Solueret,innumeris feruebat uocibus Aulis.
Non illos ſtrepitus,impendentisq́; procellæ
Signa,nec aduentus dubij deterruit Auſtri.
Soluite iam ſocij clamant,aut rumpite funem:

Per

Per uada Gildonem, quamuis aduerſa, petamus:
Ad bellum nos trudat hyems: per deuia ponti
Quaſſatis cupio tellurem figere roſtris.
Heu nimium ſegnes, timida qui mente notatis,
Si reuolant mergi, graditur ſi littore cornix.
Ora licet maculis aſperſerit occiduus ſol,
Lunaq; conceptis liueſcat turbida Coris,
Et confuſa uagos iaculentur ſidera crines,
Imbribus humeſcant Hœdi, nimboſaq; Taurum
Ducat Hyas, totusq; fretis deſcendat Orion.
Certa fides cœli, ſed maior Honorius autor:
Illius auſpicijs immenſa per æquora miles:
Non plauſtris, Arctoq; regor. contemne Booten
Nauita, turbinibus medijs permitte carinas:
Si mihi tempeſtas Libyam uentiq; negabunt,
Auguſti fortuna dabit. iam claßis in altum
Prouehitur: dextra Ligures, Hetruria læua
Linquitur, & cæcis uitatur Corſica ſaxis.
Humanæ ſpeciem plantæ ſe magna figurat
Inſula: Sardiniam ueteres dixere coloni.
Diues ager frugum, Pœnos, Italósue petenti
Opportuna ſitu. quæ pars uicinior Afris
Plana ſolo, ratibus clemens: quæ reſpicit Arcton
Immitis, ſcopuloſa, procax, ſubitisq; ſonora
Fluctibus, inſanos infamat nauita montes.
Hinc hominum, pecudumq; lues, hinc peſtifer aër
Sæuit, & excluſis regnant Aquilonibus Auſtri.
Quos ubi luctatis procul effugêre carinis,
Per diuerſa ruunt ſinuoſæ littora terræ.
Pars adit antiqua ductos Carthagine muros,
Partem littoreo complectitur obuia muro.

Vrbs Libyam contra Tyrio fundata potenti
Tenditur in longum Curalis, tenuemq́; per undam
Obuia dimittit fracturum flamina collem,
Efficitur portus medium mare, tutaq́; uentis
Omnibus ingenti manſueſcunt ſtagna receſſu.
Hanc omni petiere manu, prorisq́; reductis
Suſpenſa Zephyros expectant claſſe fauentes.

CL. CLAVDIANI IN LIB. DE BELLO GETICO PRAEFATIO.

Poſt reſides annos longo uelut excita ſomno
Romanis fruitur noſtra Thalia choris.
Optatos renouant eadem mihi culmina cœtus,
Perſonat & noto Pythia uate domus.
Conſulis hic faſces cecinit, Libyamq́; receptam,
Hic mihi proſtratis bella canenda Getis.
Sed prior effigiem tribuit ſucceſſus amœnam,
Oraq́; patritius noſtra dicauit honos.
Annuit hic princeps titulum poſcente ſenatu.
Reſpice iudicium quàm graue Muſa ſubis.
Ingenio minuit merces properata fauorem,
Carminibus ueniam præmia tanta negant,
Et magis intento ſtudium cenſore laborat,
Quòd legimur medio, conſpicimurq́; foro.
Materies tamen ipſa iuuat, ſolitumq́; timorem
Dicturo magna ſedula parte leuat.
Nam mihi conciliat gratas impenſius aures,
Vel meritum libri, uel Stiliconis amor.

CL. CLAVDIANI DE VICTORIA STILICONIS CONTRA ALARICVM,

LIBER.

INTACTI quũ clauſtra freti coëuntibus æquor
Armatum ſcopulis audax irrumperet Argo,
Aetæam, Colchosq́; petens propiore periclo,
Omnibus attonitis, ſolus poſt numina Typhis
Incolumem tenui damno ſeruaſſe carinam
Fertur, & ancipitem montis uitaſſe ruinam,
Deceptoq́; uagæ concurſu rupis in altum
Victricem duxiſſe ratem. ſtupuere ſuperbæ
Arte uiri domitæ Symplegades, & noua paſſæ
Iura ſoli faciles cunctis iam puppibus hærent,
Vt uinci didicere ſemel. Quòd ſi ardua Typhin
Nauis ob innocuæ meritum ſic gloria uexit:
Quæ tibi pro tanti pulſo diſcrimine regni
Sufficient laudes Stilico? licet omnia uates
In maius celebrata ferant, ipſamq́; ſecandis
Argois trabibus iactent ſudaſſe Mineruam,
Nec nemoris tantùm uinxiſſe carentia ſenſu
Robora, ſed cæſo monitu Iouis augure luco,
Arbore præſaga tabulas animaſſe loquaces.
Plurima, ſed quamuis uarijs miracula monſtris
Ingeminent teneras uincturi carmine mentes,

Harpyiaſq; truces, inſopitiſq; refuſum
Tractibus aurati cuſtodem uelleris anguem,
Et iuga taurorum rapidis ambuſta fauillis,
Et uirides galeis ſulcos, fœtaſq; nouales
Martis, & in ſegetem creſcentis ſemina belli:
Nil ueris æquale dabunt: prohibere rapaces
Scilicet Harpyias, unaq; excludere menſa,
Nobilior titulus, quàm tot potuiſſe paratas
In Latij prædam Geticas auertere fauces.
An ego terrigenas potius mirabor in ipſis
Procubuiſſe ſatis? uitæ quibus attulit idem
Principium, finemq; dies: quàm cæſa Getarum
Agmina, quos tantis aluit Bellona trophæis,
Totaq; ſub galeis Mauortia canuit ætas?
Per te nanq; unum medijs exuta tenebris
Imperio ſua forma redit, clauſtriſq; ſolutæ
Triſtibus, exangues audent procedere leges.
Iamq; poteſtates priſcus diſcriminat ordo
Iuſtitiæ, quas ante pares effecerat una
Nube timor. tua nos urgenti dextera leto
Eripuit, tectiſq; ſuis redduntur & agris
Damnati fato populi, uirtute renati.
Iam non in pecorum morem formidine clauſi
Proſpicimus ſæuos campis ardentibus ignes:
Alta nec incertis metimur flumina notis,
Excidio latura moram. non poſcimus amnes
Vndoſam ſeruare fidem, nubeſq; fugaces,
Aut coniuratum querimur ſplendere ſerenum.
Ipſa quoq; interius Furijs exercita plebis
Securas iam Roma leuat tranquillior arces.
Surge precor ueneranda parens, & certa fecundis

Fide

Fide deis,humilemq́; metum depone ſenectæ,
Vrbs æquæua polo:tum demum ferrea ſumet
Ius in te Lacheſis,quum ſic mutauerit axem
Fœderibus natura nouis,ut flumine uerſo
Irriget Aegyptum Tanais, Mœotida Nilus,
*Eurus ab occaſu,*Zephyrus *ſe promat ab* Indis,
Caucaſeisq́; iugis,calido nigrantibus Auſtro,
Getulas Aquilo *glacie conſtringat arenas.*
Fatales hucuſq; manus,crebrisq́; notatæ
Prodigijs abiere minæ,nec ſidera pacem
Semper habent:ipſumq́; Iouem *turbante* Typhœo,
Si fas eſt,timuiſſe ferunt,quum brachia centum
Montibus armaret totidem,ſpirasq́; retorquens
Lamberet attonitas erectis anguibus Arctos.
Quid mirum ſi regna labor mortalia uexat?
Quum gemini fratres,genuit quos aſper Aloeus
Martem ſubdiderint uinclis,& in aſtra negatas
Tentarint munire uias,ſteteritq́; reuulſis
Penè tribus ſcopulis,cœleſti machina bello.
Sed caret euentu nimius furor:improba nunquam
Spes lætata diu,nec peruenere iuuentæ
Robur Aloïdæ,*dum uellere* Pelion, Othryn
Nititur,occubuit Phœbo,*moriensq́;* Ephialtes
In latus obliquam proiecit languidus Oſſam.
Aſpice quàm rarum referens inglorius agmen,
Aſpice Roma *tuum iam uertice celſior hoſtem,*
Italia detruſus eat,quantumq́; priori
Diſsimilis,qui cuncta ſibi ceſſura ruenti
Pollicitus,patrij numen iurauerat Iſtri,
Non niſi calcatis loricam ponere roſtris.
O rerum fatiq; uices,qui fœda parabat

Roma

Romanas ad ſtupra nurus,ſua pignora uidit
Coniugibus permixta trahi:qui mente profunda
Hauſerat urbis opes,ultro uictoribus ipſe
Præda fuit:noſtri quondam qui militis auro
Aggreſſus tentare fidem,deſertus ab omni
Gente ſua,manibusq; redit truncatus,& armis.
Hoc quoq;,quòd ueniam leti ualuere mereri,
Si poſitis pendas odijs,ignoſcere pulchrum
Iam miſero,pœnæq; genus uidiſſe precantem.
Quæ uindicta prior,quàm quum formido ſuperbos
Flectit,& aſſuetum ſpolijs affligit egeſtas?
Sed magis ex alijs fluxit clementia cauſis,
Conſulitur dum Roma tibi,tua cura coëgit
Incluſis aperire fugam,ne peior in arcto
Sæuiret rabies uenturæ nuncia mortis,
Nec tanti nomen,ſtirpemq; abolere Getarum,
Vt propius peterere fuit:procul arceat altus
Iuppiter,ut delubra Numæ,ſedemq; Quirini
Barbaries oculis ſaltem temerare prophanis
Poſſit,& arcanum tanti deprændere regni.
Quanquam(ſi ueterum certamina rite recordor)
Tunc etiam pulchra quum libertate uigerent,
Et proprio late florerent milite patres,
Semper ab his famæ petiere inſignia bellis,
Quæ diuerſa procul tuto trans æquora uires
Exercere dabat:currus,regúmque catenæ
Inter abundantis fati ludibria ductæ.
At uero Italiam quoties circunſtetit atrox
Tempeſtas,ipſumq; caput læſura pependit,
Non illis uani ratio uentoſa fauoris,
Sed grauiter ſpectata ſalus,ductórque placebat,

Non

Non qui præcipiti traheret ſimul omnia caſu:
Sed qui maturo uel læta, uel aſpera rerum
Conſilio momenta regens,nec triſtibus impar,
Nec pro ſucceſſu tumidus,ſpatiúmq; morandi,
Vincendique modum mutatis noſſet habenis:
Cautius ingentes morbos,& proxima cordi
Vlcera,Pœoniæ tractat ſolertia curæ,
Parcendóque ſecat ferro:ne largius acto
Irreuocandus eat ſectis uitalibus error.
Sublimi certe Curium canit ore uetuſtas,
Aeaciden Italo pepulit qui littore Pyrrhum.
Nec magis inſignis Marij,Paulique triumphus,
Qui captos niueis reges egêre quadrigis.
Plus fuga laudatur Pyrrhi,quàm uincla Iugurthæ.
Et quamuis gemina feſſum iam clade fugarit,
Poſt Decij lituos,& nulli peruia culpæ
Pectora Fabricij,donis inuicta uel armis,
Plena detur Curio pulſi uictoria Pyrrhi.
Quanto maius opus ſolo Stilicone peractum
Cernimus?hic ualidam gentem, quam dura niuoſis
Educat Vrſa plagis;non Chaonas,atq; Moloſſos,
Quos Epeirus alit,nec Dodonæa ſubegit
Agmina,fatidicam fruſtrà iactantia quercum.
Primus fulmineum lento luctamine Pœnum
Compreſſit Fabius.campo pòſt auſus aperto
Marcellus uinci docuit.ſed tertia uirtus
Scipiadæ Latijs tandem deterruit oris.
Vnus in hoc Stilico diuerſis artibus hoſte
Tres potuit complere duces,fregitq; furentem
Cunctando,uicitque manu,uictúmque relegat.
Atq; hic tanta breui miſcentem incendia Pyrrhum

Suſtinuit toto mœrens Oenotria luſtro,
Et propè ter ſenas Itali per graminis herbas
Maßylus Pœno ſonipes uaſtante cucurrit,
Hannibalemq́; ſenem uix ad ſua reppulit arua,
Vindex ſera patrum poſt bellum nata iuuentus.
Hic celer officit bruma ne largior una
Eſſet hyems: rerum primis ſed meſsibus æſtas
Temperiem cœlo pariter, belloq́; referret.
Sed quid ego Hannibalem circa, Pyrrhumq́; tot annis
Certatum memorem? uilis cùm Spartacus omne
Per latus Italiæ ferro bacchatus & igni,
Conſulibusq́; palàm toties congreſſus, inertes
Exuerit caſtris dominos, & ſtrage pudenda
Fuderit imbelles aquilas ſeruilibus armis.
Nos terrorum expers, & luxu mollior ætas
Deficimus queruli, ſi bos abductus aratro,
Si libata ſeges, non hanc ergaſtula nobis
Immiſere manum, nec coniurantis arenæ
Turba fuit. qualem Stilico deiecerit hoſtem
Thraces, & Hæmonij poterunt, Mœſiq́; fateri.
Frigida ter decies nudatum frondibus Hæmum
Tendit hyems ueſtire gelu: totiesq́; ſolutis
Ver niuibus, uiridem monti reparauit amictum,
Ex quo iam patrios gens hæc oblita Triones,
Atq; Iſtrum tranſuecta ſemel, ueſtigia fixit
Threicio funeſta ſolo, ſeu fata uocabant,
Seu grauis ira Deum, ſeriem meditata ruinis,
Exilio quoſcunq; uagos impegit Erynnis.
Grandinis, aut morbi ritu, per deuia rerum
Præcipites per clauſtra ruunt. nec contigit ullis
Amnibus, aut ſcopulis proprias defendere terras.

Nil Rhodope, nil uaſtus Athos, nil profuit Hebrus
Othryſijs, facili contemnunt Strimona ſaltu,
Et fruſtrà rapidum damnant Aliagmona Beßi.
Nubibus intactum Macedo miratur Olympum,
More pererratum campi: gemit irrita Tempe
Theſſalus, & domitis irriſam cautibus Oetam:
Sperchiusq́;, & uirginibus dilectus Enipeus,
Barbaricas lauere comas. non obice Pindi
Seruati Dryopes. nec nubifer Actia texit
Littora Leucates. ipſæ, quæ durius olim
Reſtiterant Medis, primo conamine ruptæ
Thermopylæ. uallata maris Scyronia rupis,
Et duo continuo connectens æquora muro
Iſthmos, & anguſti patuerunt clauſtra Lycæi.
Nec tibi Parrhaſios licuit munire colonos
Frondoſis Erymanthe iugis, equitataq́; ſummi
Culmina Taygeti trepidæ uidiſtis Amyclæ.
Tandem ſupplicium cunctis pro montibus Alpes
Exegere Getis, tot tandem flumina uictor
Vindicat Eridanus. docuit nunc exitus altè
Fatorum ſecreta tegi. Quiſquámne recluſis
Alpibus ulterius Latij fore credidit umbram?
Nónne uelut capta rumor miſerabilis urbe
Trans freta, trans Gallos, Pyreneumq́; cucurrit?
Famaq́; nigrantes ſuccincta pauoribus alas
Secum cuncta trahens à Gadibus uſq; Britannum
Terruit Oceanum, & noſtro procul axe remotam
Inſolito belli tremefecit murmure Thulen.
Mandemúsne Noti flabris, quoſcunq; timores
Pertulimus? ſeſe doleant ne triſtibus aures?
An potius meminiſſe iuuat? ſemperq́; uiciſsim

Gaudi

Gaudia permiſſi cumulant inopina dolores.
Vtq́; ſub occidua iactatis Pleiade nautis
Commendat placidum maris inclementia portum:
Sic mihi tunc maior Stilico, cùm læta periclis
Metior, atq; illi redeunt in corda tumultus.
Nónne uidebantur quamuis adamante rigentes
Turribus inualidis fragiles procumbere muri?
Ferrataq́; Getis ultrò ſe pandere portæ?
Nec uallum, denſæq́; ſudes arcere uolantes
Cornipedum ſaltus: iamiam conſcendere puppes
Sardiniosq́; habitare ſinus, & inhoſpita Cypri
Saxa parant, uitamq́; freto ſpumante tueri.
Ipſa etiam diffuſa breui Trinacria ponto,
Si rerum natura ſinat, diſcedere longè
Optat, & Ionium refugo laxare Peloro.
Fultaq́; deſpiciens auro laquearia diues,
Tutior Aeolijs mallet uixiſſe cauernis.
Iamq́; oneri creduntur opes, tandemq́; libido
Hæſit auaritiæ, grauioribus obruta curis.
Vtq́; eſt, ingenioq́; loquax, & plurima fingi
Permittens, crediq́; timor, tunc ſomnia uulgo
Narrari, tunc monſtra Deûm, monituſq́; ſiniſtri,
Quid meditentur aues, quid cum mortalibus æther
Fulmineo uelit igne loqui, quid carmine poſcat
Fatidico cuſtos Romani carbaſus æui.
Territat aſſiduus lunæ labor, atraq́; Phœbe
Noctibus horriſonas crebris ululata per urbes.
Nec credunt uetito fraudatam ſole ſororem
Telluris ſubeunte globo, ſed caſtra ſequutas
Barbara, Theſſalidas patrijs lunare uenenis
Inceſtare iubar: tunc anni ſigna prioris,

Et ſi

Et ſi quod fortaſſe quies neglexerat omen,
Addit cura Iouis,lapidoſos grandinis ictus,
Molitasq; examen apes,paßimq; crematas
Perbacchata domos,nullis incendia cauſis.
Et nunquam cœlo ſpectatum impune cometen,
Qui primum roſeo Phœbi prolatus ab ortu,
Quà micat aſtrigera ſenior cum coniuge Cepheus,
Inde Lycaonia paulatim expulſus ab Arcto
Crine uago,Getici fœdauit ſidera plauſtri,
Donec in exiguum moriens uaneſceret ignem.
Sed grauius mentes cæſorum oſtenta luporum
Horrificant. duo quippe lupi ſub principis ora
Dum campis exercet equos,uiolenter adorti
Agmen,& excepti telis(immane relatu
Prodigium)miramq; notam duxere futuri.
Nam ſimul humano geminas de corpore palmas,
Vtraq; perfoßis emiſit bellua coſtis,
Illo læua tremens,hoc dextera uentre latebant,
Intentis ambæ digitis,& ſanguine uiuo
Scrutari ſi uera uelis,fera nuntia Martis
Ore ſub Auguſti caſurum prodidit hoſtem,
Vtq; manus utero uirides patuere retecto,
Romula poſt ruptas uirtus ſic emicat Alpes.
Sed malus interpres rerum metus omne trahebat
Augurium peiore uia,truncataq; membra,
Nutricemq; lupam Romæ,regnoq; minari:
Tunc reputant annos,interceptoq; uolatu
Vulturis,incidunt properatis ſecula metis.
Solus erat Stilico,qui deſperantibus augur
Sponderet meliora manu,dubiæq; ſalutis
Dux idem uatesq; fuit:durate parumper,

Inquit, & excuſſis muliebribus ore querelis
Fatorum toleremus onus: nil nautica proſunt
Turbatæ lamenta rati: nec ſegnibus undæ
Planctibus, aut uanis miteſcunt flamina uotis.
Nunc inſtare manu, toto nunc robore niti
Communi pro luce decet, ſuccurrere uelis,
Exhaurire fretum, uarios aptare rudentes
Omnibus, & docti iuſſis parere magiſtri.
Non niſi perfidia nacti penetrabile tempus
Irrupere Getæ, noſtras dum Rhetia uires
Occupat, atq; alio deſudant Marte cohortes.
Idcirco ſpes omnis abit. mirabile poſſet
Eſſe mihi, ſi fraude noua, uel calle reperto
Barbarus ignotas inuaderet inſcius Alpes.
Nunc uerò geminis clades repetita tyrannis
Famoſum uulgauit iter, nec nota fefellit
Semita præſtructum bellis ciuilibus hoſtem.
Per ſolitas uenere uias, aditusq; ſequendos
Barbarico Romana dedit diſcordia bello.
Sed nec præteritis hæc res incognita ſeclis:
Sæpe laceſſitam, ſed non impune fatemur
Auſoniam, hæc Senonum reſtrinxit ſanguine flammas,
Hæc & Teutonico quondam patefacta furori,
Colla catenati uidit ſqualentia Cymbri.
Vile decus, quod non erexit præuius horror.
Ingentes geminant diſcrimina magna triumphos.
Quid turpes iam mente fugas? quid Gallica rura
Reſpicitis? Latioq; libet poſt terga relicto
Longinquum profugis Ararim præcingere caſtris?
Scilicet Arctois conceſſa gentibus urbe
Conſidet regnum Rhodano, capitiq; ſuperſtes

Truncus

Truncus erit,ueſtros ſtimulant ſi pignora ſenſus.
Me quoq; non impar naturæ cura remordet,
Nec ferro ſic corda rigent,aut noſſe recuſant
Quàm ſanctum ſoceri nomen,quàm dulce mariti,
Quantus prolis amor:ſed nunquam oblita decoris
Obſcœnam latebram pietas ignaua requiret,
Nec uobis fortis monitor mihi cautior uni.
Hic coniux,hic progenies,hic charior omni
Luce gener,pars nulla mei ſubducta procellæ.
Accipe tu noſtræ tellus Oenotria *mentis*
Pignora,communes tecum ſubeuntia caſus.
Exiguamq; moram muris impende tuendis,
Dum redeo,lectum referens in claßica robur.
His dictis pauidi firmauit inertia uulgi
Pectora,migrantisq; fugam compeſcuit aulæ.
Auſaq; tum primum tenebris emergere pulſis
Heſperia,ut ſecum iunxiſſe pericula uidit
Auguſtum,tantoq; ſui ſtetit obſide fati.
Protinus umbroſa ueſtit quà littus oliua
Larius,& dulci mentitur Nerea *fluctu,*
Parua puppe lacum prætcruolat ocyus,inde
Scandit inacceſſos brumali ſidere montes,
Nil hyemis,cœliue memor. Sic ille relinquens
Ieiunos antro catulos immanior exit
Hyberna ſub nocte leo,tacitusq; per altas
Incedit furiale niues,ſtant colla pruinis
Aſpera,flauentes aſtringit ſtiria ſetas.
Nec meminit leti,nimbóſue aut frigora curat,
Dum natis alimenta paret.Sublimis in Arcton
Prominet Hercinia *confinis* Rhetia *ſyluæ,*
Quæ ſe Danubij *iactat* Rheniq; *parentem,*

Vtraq; Romuleo prætendens flumina regno.
Primo fonte breues, alio mox gurgite regnant,
Et fluuios cogunt unda coëunte minores
In nomen tranſire ſuum. te Cymbrica Thetys
Diuiſum bifido conſumit Rhene meatu.
Thracia quinq; uadis Iſtrum uorat Amphytrite,
Ambo habiles remis, ambo glacialia ſecti
Terga rotis, ambo Boreæ Martiq; ſodales.
Sed latus Heſperiæ quà Rhetia iungitur oræ
Præruptis ferit aſtra iugis, panditq; tremendam
Vix æſtate uiam, multi ceu Gorgone uiſa
Obriguere gelu, multos hauſere profundæ
Vaſta mole niues, cumq; ipſis ſæpe iuuencis
Naufraga candenti merguntur plauſtra baratro.
Interdum ſubitam glacie labente ruinam
Mons dedit, & tepidis fundamina ſubruit aſtris,
Pendenti malefida ſolo. per talia tendit
Frigoribus medijs Stilico loca, nulla Lyæi
Pocula, rara Ceres, raptos contentus in armis
Delibaſſe cibos. madidoq; oneratus amictu
Algentem pulſabat equum, nec mollia feſſo
Strata dedere torum: tenebris ſi cæca repreſſit
Nox iter, aut ſpelæa ſubit metuenda ferarum,
Aut paſtorali iacuit ſub culmine fultus
Ceruicem clypeo, ſtat pallidus hoſpite magno
Paſtor, & ignoto præclarum nomine uultum
Ruſtica ſordenti genitrix oſtendit alumno.
Illa ſub horrendis prædura cubilia ſyluis,
Illis ſub niuibus ſomni, curæq;, laborq;
Peruigil, hanc requiem terris, hæc ocia rebus
Inſperata dabant, illæ tibi Roma ſalutem

Alpinæ peperere caſæ.iam fœdera gentes
Exuerant,Latijq́; audita clade feroces
Vindelicos ſaltus & Norica rura tenebant.
Ac ueluti famuli mendax quos mortis herilis
Nuntius in luxum falſo rumore reſoluit,
Dum marcent epulis,atq; inter uina chorosq́;
Perſultat uacuis effræna licentia tectis:
Si reducem dominum ſors improuiſa reuinxit
Hærent attoniti,libertatemq́; peroſus
Conſcia ſeruilis præcordia concutit horror.
Sic ducis aſpectu cuncti ſtupuere rebelles,
Inq́; uno princeps Latiumq́;,& tota refulſit
Roma uiro:frons læta parum,non triſtior æquo,
Non deiecta malis,mixta ſed nobilis ira.
Qualis in Herculeo, quoties infanda iubebat
Euriſteus,fuit ore dolor:uel qualis in atram
Sollicitus nubem mœſto Ioue cogitur æther.
Tantáne uos,inquit,Getici fiducia belli
Erigit?hinc animo fruſtrà tumuiſtis inani.
Non ita Romanum fati uiolentia nomen
Opprimit,ut ueſtros nequeant punire tumultus,
Parte ſui,neu uos longè ſermone petito
Demorer,exemplum ueteris cognoſcite facti.
Cùm ferus Auſonias perfringeret Annibal arces,
Et Trebiam ſæuo geminaßent funere Cannæ,
Nequicquam Emathium pepulit ſpes uana Philippum,
Vt uelut afflictos ferro tentaret inerti.
Romanos commouit atrox iniuria patres,
Vrgerent maiora licet:grauiterq́; tulere
Vrbibus inter ſe claris de culmine rerum
Congreßis,aliquid gentes audere minores.

Nec pœnam differre placet, ſed bella gerenti
Punica Leuino, Regis quoq; prælia mandant.
Paruit imperijs conſul, fuſusq; Philippus,
Vilia dum grauibus populis interſerit arma,
Prætereunte manu didicit non eſſe potentum
Tentandas, medijs quamuis in luctibus, iras.
Hoc monitu pariter naſcentia bella repreßit,
Et bello quæſiuit opes, legitq; precantes
Auxilio, menſus numerum qui congruus eſſet,
Nec grauis Italiæ, formidandúsne regenti.
Nec minus accepto noſtræ rumore cohortes
(Sic ducis urget amor) properantibus undiq; ſignis
Conueniunt, uiſoq; animi Stilicone recepti
Singultus uarios, lacrymoſaq; gaudia miſcent.
Sic armenta boum, uaſtis quæ turbida ſyluis
Spargit hyems, cantus & ſibila nota magiſtri
Certatim repetunt, uel notæ paſcua uallis,
Inq; uicem ſe uoce regunt, gaudentq; fideles
Reddere mugitus, & qua ſonus attigit aurem,
Rara per obſcuras apparent cornua frondes.
Accurrit uicina manus, quam Rhetia nuper
Vindelicis auctam ſpolijs, defenſa probauit.
Venit & extremis legio prætenta Britannis,
Quæ Scoto dat fræna truci, ferroq; notatas
Perlegit exanimes Picto moriente figuras.
Agmina quinetiam flauis obiecta Sicambris,
Quæq; domant Citos, immanſuetosq; Cheruſcos,
Huc omnes uertere minas, tutumq; remotis
Excubijs Rhenum ſolo terrore relinquunt.
Vllane poſteritas credet? Germania quondam
Illa ferox, populis quæ uix inſtantibus olim

Principibus tota poterat cum mole teneri,
Iam ſeſe placidam præbet Stiliconis habenis,
Vt nec præſidijs nudato limite tentet
Expoſitum calcare ſolum, nec tranſeat amnem,
Incuſtoditam metuens attingere ripam.
Celſior ô cunctis, uniq; æquande Camillo,
Veſtris nanq; armis Alarici fracta quieuit
Ac Brenni rabies: confuſis rebus uterq;
Diuinam tribuiſtis opem. ſed tardior ille
Iam captæ uindex patriæ, tu ſoſpitis ultor.
O quantum mutata tuo fortuna regreſſu,
Vt ſeſe pariter diffudit in omnia regni
Membra uigor, uiuusq; redit calor urbibus ægris.
Creditur Herculeis lucem renouaſſe lacertis
Fœmina, dilecti fatis impenſa mariti,
Et iuuenem ſpretæ laniatum fraude nouercæ,
Non ſine Circæis Latonia reddidit herbis,
Cretaq;(ſi uerè narratur fabula) uidit
Minoum rupto puerum prodire ſepulcro,
Quem ſenior uates auium clangore repertum
Gramine reſtituit: miræ nam munere ſortis
Dulcia mella necem, uitam dedit horridus anguis.
At tuus aduentus non unum corpus ab umbris,
Sed tot communi populos ſub morte iacentes,
Totaq; tartareis è faucibus oppida traxit,
Ipſo Roma die, nec adhuc oſtenditur autor.
Perſonuit ueniſſe ducem, lætisq; Quirites
Vocibus auſpicium certi plauſere triumphi,
Muniti Stilicone ſuo. quis gaudia, ueros
Principis amplexus, alacris quis diſſerat aulæ?
Pulueris ambiguam nubem ſpeculamur ab altis

Turribus, incerti ſocios apportet an hoſtes,
Ille globus: mentem ſuſpenſa ſilentia librant,
Donec puluereo ſub turbine ſideris inſtar
Emicuit Stiliconis apex, & cognita fulſit
Canicies. gauiſa repens per mœnia clamor
Tollitur, ipſe uenit: portas ſecura per omnes
Turba ſalutatis effunditur obuia ſignis.
Non iam delectus miſeri, nec falce per agros
Depoſita, iaculum uibrans ignobile meſſor.
Non tentat clypeum proiectis ſumere raſtris
Bellona ridente Ceres, humiliſq; nouorum
Seditio clamoſa ducum, ſed uera iuuentus,
Verus ductor adeſt, & uiuida Martis imago
Proſpera. ſed quantum noſtræ ſpes addita menti,
Tantum exempta Getæ: qui uertice proximus aſtris
Poſt Alpes iam cuncta ſibi promittit apertas:
Nil ſupereſſe ratus, poſtquam tot flumina pulſis,
Cinctaq; fluminibus crebris tot mœnia cernit,
Tot ſubitò pedites, equitum tot conſpicit alas,
Seq; uelut clauſum laqueis, ſub pectore furtim
Aeſtuat, & nimium prono feruore petitæ
Iam piget Italiæ, ſperataq; Roma teneri
Viſa procul, magni ſubeunt iam tædia cœpti.
Occultat tamen ore metum, primoſq; ſuorum
Conſultare iubet bellis anniſq; uerendos.
Crinigeri ſedere patres, pellita Getarum
Curia, quos plagis decorat numeroſa cicatrix,
Et tremulos regit haſta gradus, & nititur altis
Pro baculo contis, nòn exarmata ſenectus.
Hic aliquis grauior natu, cui plurima dictis,
Conſilijſq; fides, defixus lumina terræ,

Concutienſq; comam,capuloq; accliuis eburno,
Si numero non fallor,ait,triceſima currit
Bruma ferè,rapidum poſtquam tranſnauimus Iſtrum,
Romanamq; manum tantis eludimus annis.
Sed nunquam Mauors adeò conſtrinxit in arctum
Res Alarice tuas:per tot certamina docto
Crede ſeni,qui te tenero uice patris ab æuo
Geſtatum parua ſolitus donare pharetra,
Atq; aptare breues humeris puerilibus arcus.
Sæpe quidem fruſtra monui,ſeruator ut icti
Fœderis,Emathia tutus tellure maneres:
Sed quoniam calidæ rapuit te flamma iuuentæ,
Nunc ſaltem(ſi cura tibi manet ulla tuorum)
His clauſtris euade precor,dumq; agmina longe,
Dum licet,Heſperijs præceps elabere terris,
Ne noua prædari cupiens,& parta reponas,
Paſtoriq; lupus ſcelerum delicta priorum
Intra ſepta luas. Quid palmitis uber Hetruſci,
Quid mihi neſcio quam proprio cum Tybride Romam
Semper in ore geris?referunt ſi uera parentes,
Hanc urbem inſano nullus qui Marte petiuit
Lætatus uiolaſſe redit,nec numina ſedem
Deſtituunt:iactata procul dicuntur in hoſtem
Fulmina,diuiniq; uolant pro mœnibus ignes.
Seu cœlum,ſeu Roma tonat,ſi temnis Olympum,
A magno Stilicone caue,qui ſemper iniquos
Fortuna famulante premit:ſcis ipſe peroſus
Arcadiæ quàm denſa iugis cumulauerit oſſa,
Sanguine quàm largo Graios calefecerit amnes:
Extinctusq; fores,ni te ſub nomine legum
Proditio,regniq; fauor texiſſet Eoi.

Talia grandæuum flammata fronte loquentem,
Obliquisq; tuens oculis non pertulit ultra,
Sed rupit rapidas accenſa ſuperbia uoces:
Si non mentis inops, fraudataq; ſenſibus ætas
Præberet ueniam, nunquam hæc opprobria linguæ
Turpia Danubius me ſoſpite ferret inultus.
An'ne tot Auguſtos Hebro qui teſte fugaui,
Te patiar ſuadente fugam? quum ceſſerit omnis
Obſequijs natura meis: ſubſidere noſtris
Sub pedibus montes, areſcere uidimus amnes.
Non ita dij Getici faciant, manesq; parentum,
Vt mea conuerſo relegam ueſtigia curſu.
Hanc ego uel regno uictor, uel morte tenebo
Victus humum. per tot populos, urbesq; cucurri,
Fregi Alpes, galeisq; Padum uictricibus hauſi.
Quid reſtat niſi Roma mihi? gens robore noſtra,
Tunc quoq; pollebat, nullis quum fideret armis.
At nunc Illyrici poſtquam mihi tradita iura,
Meq; ſuum fecere ducem, tot tela, tot enſes,
Tot galeas multo Thracum ſudore paraui,
Inq; meos uſus uectigal uertere ferri,
Oppida legitimo iuſſu Romana coëgi.
Sic me fata fouent, ipſi quos omnibus annis
Vaſtabam, ſeruire dati, nocitura gementes
Arma dabunt, flammisq; diu mollitus & arte
In ſua damna chalybs, fabro lugente rubebit.
Hortantes his adde deos. non ſomnia nobis,
Nec uolucres, ſed clara palàm uox reddita luco eſt:
Rumpe omnes Alarice moras, hoc impiger anno
Alpibus Italiæ ruptis penetrabis ad urbem.
Huc iter uſq; datur, quis iam poſt talia ſegnis

Ambigat?

Ambigat? aut cœlo dubitet parere uocanti?
Sic ait, hortaturq́; ſuos, belloq́; uiaq́;
Inſtruit, attollunt uanos oracula faſtus.
O ſemper tacitas ſortes ambage maligna:
Euentuq́; patens, & noxia uatibus ipſis
Veri ſacra fides. Ligurum regione ſuprema
Peruenit ad fluuium miri cognominis urbem,
Atq; illic domitus uix, tandem interprete caſu,
Agnouit dubijs illuſa uocabula fatis.
Necnon & Stilico pugnam poſcentia mouit
Pleno caſtra gradu, dictisq́; inſtigat euntes:
Nunc nunc ô ſocij temeratæ ſumite tandem
Italiæ pœnas, obſeßi principis armis
Excuſate nefas, deploratumq́; Timauo
Vulnus, & Alpinum gladijs abolete tyrannum,
Hic eſt, quem toties campis fudiſtis Achiuis,
Quem diſcors, odijsq́; anceps ciuilibus orbis,
Non ſua uis tutata diu: dum fœdera fallax
Ludit, & alternæ periuria uendicat aulæ.
Credite nunc omnes quas dira Britannia gentes,
Quas Iſter, quas Rhenus alit, pendere paratas
In ſpeculis: uno tot prælia uincite bello:
Romanum reparate decus, molemq́; labantis
Imperij fulcite humeris: hic omnia campus
Vindicat, hæc mundo pacem uictoria ſancit.
Non in Threicijs Hæmi decernimus oris,
Nec ſuper Alphæas umbrantia Mænala ripas
Conſtitimus: non hic Tegæam Argosq́; tuemur:
Viſceribus medijs, ipſoq́; in corde uidetis
Bella geri, patrem clypeis defendite Tybrim.
Talia nunc pediti, turmæ nunc mixtus equeſtri

Dicta

Dicta dabat, ſimul externis præcepta ferebat
Auxilijs, ibat patiens ditionis Alanus,
Quà noſtræ iuſſere tubæ, mortemq́; petendam
Pro Latio docuit gentis præclarus Alanæ,
Cui natura breues animis ingentibus artus
Finxerat, immaniq́; oculos inſecerat ira:
Vulneribus pars nulla uacat, reciſaq́; cunctis
Gloria fœdati ſplendet iactantior oris.
Ille tamen mandante procul Stilicone citatis
Acceleratur equis, Italamq́; momordit harenam
Felix, Elyſijsq́; plagis, & carmine dignus.
Qui male ſuſpectam nobis impenſius arſit
Vel leto purgare fidem, qui iudice ferro
Diluit immeritum laudato ſanguine crimen.
Morte uiri turbatus eques, flectebat habenas,
Totaq́; præciſo mutaſſent agmina cornu,
Ni celer inſtructa Stilico legione ſequutus
Subſidijs peditum pugnam inſtauraſſet equeſtrem.
Quis Muſis ipſoq́; licet Pæane recepto
Enarrare queat, quantum Gradiuus in illa
Luce ſuæ dederit fundator originis urbi?
Altius haud unquam toto deſcendimus enſe
In iugulum Scythiæ, tanta nec clade ſuperbum
Contudimus Tanaim, uel cornua fregimus Iſtri.
Inuiſum miles ſitiens haurire cruorem
Per uarias ueſtes, onerataq́; plauſtra metallo,
Tranſit, & argenti cumulos, & cædis auarus
Contemptas proculcat opes: pretioſior auro
Sanguis erat, paſsim neglecti prodiga lucri,
Ira furens ſtrictis odium mucronibus explet.
Purpureos cultus, aſſumptas igne ualentes

Exuuias,

Exuuias, miſeriſq; graues crateras ab Argis,
Raptaq; flagranti ſpirantia ſigna Corintho
Callidus ante pedes uenientibus obijcit hoſtis
Incaſſum, neq; enim feralis præda moratur,
Sed iuſtos præbent ſtimulos monimenta doloris.
Aſſeritur ferro captiuum uulgus, & omnes
Diuerſæ uocis populi, quos traxerat hoſtis
Seruitio, tandem dominorum ſtrage redempti,
Blanda cruentatis affigunt oſcula dextris,
Deſertoſq; lares, & pignora læta reuiſunt.
Miratur ſua quenq; domus, cladeſq; renarrant
Ordine cognati, referunt miracula belli.
Quis tibi nunc Alarice dolor? cùm Marte perirent
Diuitiæ, ſpolijſq; diu quæſita ſupellex,
Pulſaretq; tuas ululatus coniugis aures,
Coniugis, inuicto dudum quæ freta marito,
Demens Auſonidum gemmata monilia matrum,
Romanaſq; alta famulas ceruice petebat.
Scilicet Argolicas, Ephyreïadeſq; puellas
Cœperat, & pulchras iam faſtidire Lacænas.
Sed dea quæ nimijs obſtat Rhamnuſia uotis,
Ingemuit, flexitq; rotam: domat aſpera uictos
Pauperies, unoq; die Romana rependit,
Quicquid terdenis acies amiſimus annis.
O celebranda mihi cunctis Pollentia ſeclis,
O meritum nomen felicibus apta triumphis,
Virtutis fatale ſolum, memorabile buſtum
Barbariæ: nam ſæpe locis, ac finibus illis
Plena laceßito redijt uindicta Quirino.
Illic Oceani ſtagnis excita ſupremis
Cimbrica tempeſtas, aliaſq; immiſſa per Alpes,

Adueniens geminæ gentis permiſceat oſſa,
Et duplices ſignet titulos, commune trophæum.
Hic Cymbros, fortesq; Getas Stilicone peremptos
Et Mario, claris ducibus tegit Itala tellus.
Diſcite ueſanæ Romam non temnere gentes.

FINIS.

CL. CLAVDIANI
IN TERTIVM CONSVLATVM HONORII AVGVSTI PRAEFATIO.

PAruos non aquilis fas eſt educere fœtus,
Ante fidem Solis, iudiciumq́; poli:
Nam pater excuſſo ſaliit quum germine proles,
Ouaq́; maternus rupit hiulca tepor:
Protinus implumes conuertit ad æthera nidos,
Et recto flammas imperat ore pati.
Conſulit ardentes radios, & luce magiſtra
Naturam, uires, ingeniumq́; probat.
Degeneres refugo torſit qui lumine uiſus,
Vnguibus hunc ſæuis ira paterna ferit.
Exploratores oculis qui pertulit ignes,
Suſtinuitq́; acie nobiliore diem,
Nutritur, uolucrumq́; potens, & fulminis hæres,
Geſturus ſummo tela triſulca Ioui.
Me quoq; Pieriis tentatum ſæpius antris,
Audet magna ſuo mittere Roma Deo.
Iam dominas aures, iam regia tecta meremur,
Et chelys Auguſto iudice noſtra ſonat.

CL.

CL. CLAVDIANI
PANEGYRIS DE TERTIO CONSVLATV HONORII AVGVSTI.

TERTIA Romulei ſumant exordia faſces,
Terq; tuas ducat bellatrix pompa curules.
Feſtior annus eat, cinctusq; imitata Gabinos,
Diues Hydaſpeis augeſcat purpura gemmis.
Succedant armis trabeæ, tentoria lictor
Ambiat, & Latiæ redeant ad ſigna ſecures.
Tuq; ô qui patrium curis æqualibus orbem
Eoo cum fratre regis, procede ſecundis
Alitibus, Phœbiq; nouos ordire meatus,
Spes uotumq; poli, quem primo à limine uitæ
Nutrix aula fouet, ſtrictis quem fulgida telis
Inter laurigeros aluerunt caſtra triumphos.
Ardua priuatos neſcit fortuna penates,
Et regnum cum luce dedit, cognata poteſtas
Excepit Tyrio uenerabile pignus in oſtro,
Luſtrauitq; tuos aquilis uictricibus ortus
Miles, & in medijs cunabula præbuit haſtis.
Te naſcente ferox toto Germania Rheno
Intremuit, mouitq; ſuas formidine ſyluas
Caucaſus, & poſitis numen confeſſa pharetris,
Ignauas Meroë traxit de crine ſagittas.
Reptaſti per ſcuta puer, regumq; feroces

Exuuiæ tibi ludus erant: primusq́; ſolebas
Aſpera complecti toruum poſt prælia patrem,
Signa triumphato quoties flexiſſet ab Iſtro
Arctoa de ſtrage calens, & poſcere patrem
De ſpolijs Scythicos arcus, aut rapta Gelonis
Cingula, uel iaculum Daci, uel fræna Sitcui.
Ille coruſcanti clypeo te ſæpe uolentem
Suſtulit arridens, & pectore preßit anhelo,
Intrepidum ferri, galeæ nec triſte timentem
Fulgur, & ad ſummas tendentem brachia criſtas,
Tunc ſic lætus ait: Rex ô ſtellantis Olympi,
Talis perdomito redeat mihi filius hoſte,
Hyrcanas populatus opes, aut cæde ſuperbus
Aßyria: ſic enſe rubens, ſic flamine crebro
Turbidus, & grato reſperſus puluere belli,
Armaq́; gauiſo referat captiua parenti.
Mox ubi firmaſti recto ueſtigia greſſu,
Non tibi deſidias molles, nec marcida luxu
Otia, nec ſomnos genitor permiſit inertes:
Sed noua per duros inſtruxit membra labores,
Et cruda teneras exercuit indole uires.
Frigora ſæua pati, grauibus non cedere nimbis,
Aeſtiuum tolerare iubar, tranſnare ſonoras
Torrentum furias, aſcenſu uincere montes,
Planiciem curſu, ualles & concaua ſaltu,
Necnon in clypeo uigiles perducere noctes,
In galea portare niues, nunc ſpicula cornu
Tendere, nunc glandes baleari ſpargere funda:
Quoq́; magis nimium pugnæ inflammaret amorem,
Facta tui numerabat aui, quem littus aduſtæ
Horreſcit Libyæ, ratibusq́; imperuia Thule.

Ille leues Mauros, nec falſo nomine Pictos
Edomuit, Scotumq; uago mucrone ſecutus,
Fregit Hyperboreas remis audacibus undas,
Et geminis fulgens utroq; ſub axe trophæis,
Tethyos alternæ refluas calcauit arenas.
Hos tibi uirtutum ſtimulos, hæc ſemina laudum,
Hæc exempla dabat. non ocyus hauſit Achilles
Semiferi præcepta ſenis, ſeu cuſpidis artem,
Siue lyræ cantus, medicas ſeu diſceret herbas.
Interea turbata fides, ciuilia rurſus
Bella tonant, dubiumq; quatit diſcordia mundum,
Proh crimen ſuperûm, longi proh dedecus æui,
Barbarus Heſperias exul poſſederat urbes,
Sceptraq; deiecto dederat Romana clienti.
Iam princeps molitur iter, gentesq; remotas
Colligit Auroræ, tumidus quaſcunq; pererrat
Euphrates, quas luſtrat Halys, quas ditat Orontes,
Turiferos Arabum ſaltus, uada Caſpia Mœdi,
Armenij Phaſin, Parthi liquere Nyphaten.
Quæ tibi tunc Martis rabies? quantusq; ſequendi
Ardor erat? quanto flagrabant pectora uoto,
Optatas audire tubas? campiq; cruenta
Tempeſtate frui? truncisq; immergere plantas?
Vt leo, quem fuluæ matris ſpelunca tenebat,
Vberibus ſolitum paſci, quem creſcere ſenſit
Vngue pedes, & terga iubis, & dentibus ora,
Iam negat imbelles epulas, & rupe relicta
Getulo comes ire patri, ſtabulisq; minari
Aeſtuat, & cæſi terga abſorbere iuuenci.
Ille uetat, rerumq; tibi commendat habenas,
Et ſacro meritos ornat diademate crines,

Tantaq; ſe pietas rudibus oſtentat in annis.
Sic ætas animo ceßit, quererentur ut omnes
Imperium tibi ſero datum. uictoria uelox
Auſpicijs effecta tuis. pugnaſtis uterq;,
Tu fatis, genitorq; manu. te propter & Alpes
Inuadit faciles: cauto nec profuit hoſti
Munitis hæßiſſe locis: ſpes irrita ualli
Concidit, & ſcopulis patuerunt clauſtra reuulſis.
Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduerſas acies, reuolutaq; tela
Vertit in autores, & turbine reppulit haſtas,
O nimium dilecte deo, cui fundit ab antris
Aeolus armatas hyemes, cui militat æther,
Et coniurati ueniunt ad claßica uenti.
Alpinæ rubuere niues, & frigidus amnis
Mutatis fumauit aquis, turbaq; cadentum
Staret, ni rapidus iuuiſſet flumina ſanguis.
At ferus inuentor ſcelerum traiecerat altum
Non uno mucrone latus, duplexq; tepebat
Enſis, & ultrices in ſe conuerterat iras.
Tandem iuſta manus, iam libertate reducta,
Quamuis emeritum peteret natura reuerti
Numen, & auratas aſtrorum panderet arces,
Nutaretq; oneri uenturo conſcius Atlas,
Diſtulit Auguſtus cupido ſe reddere cœlo,
Dum tibi pacatum præſenti traderet orbem.
Nec mora, Biſtonijs alacer conſurgis ab oris,
Inter barbaricas auſus tranſire cohortes.
Impauido uultu linquis Rhodopeia ſaxa
Orphæis animata modis: iuga deſeris Oetes
Herculeo damnata rogo: poſt Pelion intras

Neræis

Nereis illuſtre choris.te pulcher Enipeus,
Celſaq; Dodone ſtupuit,rurſusq; loquutæ
In te Chaoniæ mouerunt carmina quercus.
Illyrici legitur plaga littoris,arua teruntur
Dalmatiæ,Phrygij numerantur ſtagna Timaui.
Gaudent Italiæ ſublimibus oppida muris
Aduentu ſacrata tuo:ſubmiſſus adorat
Eridanus,blandosq; iubet miteſcere fluctus.
Et Phaëthontæas ſolitæ deflere ruinas
Roſcida frondoſæ reuocant electra ſorores.
Quanti tum iuuenes? quantæ ſpreuere pudorem
Spectandi ſtudio matres? puerisq; ſeueri
Certauere ſenes? quum tu genitoris amico
Exceptus gremio,mediam ueherere per urbem,
Velaretq; pios communis laurea currus.
Quis non Luciferum roſeo cum Sole uideri
Credidit? aut iunctum Bromio radiare Tonantem?
Feruet criſtatis exercitus undiq; turmis,
Quiſq; ſua te uoce canens:præſtringit ahena
Lux oculos,nudiq; ſeges Mauortia ferri
Ingeminat ſplendore diem:pars nobilis arcu,
Pars longè iaculis,pars comminus horrida contis:
Hi uolucres tollunt aquilas,hi picta draconum
Colla leuant,multusq; tumet per nubila ſerpens
Iratus ſtimulante Noto, uiuitq; receptis
Flatibus,& uario mentitur ſibila tractu.
Vt uentum ad ſedes,cunctos diſcedere tectis
Dux iubet,& generum compellat talibus ultrò:
Bellipotens Stilico,cuius mihi robur in armis,
Pace probata fides(quid enim per prælia geſsi
Te ſine? quem merui te non ſuadente triumphum?)

Othryſium pariter Getico fœdauimus Hebrum
Sanguine, Sarmaticas pariter proſtrauimus alas,
Riphæaq; ſimul feſſos porreximus artus
In glacie, ſtantemq; rota ſulcauimus Iſtrum.
Ergo age, me quoniam cœleſtis regia poſcit,
Tu curis ſuccede meis, tu pignora ſolus
Noſtra foue, geminos dextra tu protege fratres.
Per conſanguineos thalamos, noctemq; beatam,
Per tædas quas ipſa tuo regina leuauit
Coniugio, ſociaq; uirum produxit ab aula,
Indue mente patrem, creſcentes dilige fœtus
Vt ducis, ut ſoceri: iamiam ſecurus ad aſtra
Te cuſtode ferar, rupta ſi mole Typhœus
Vndis proſiliat, Tityus ſi membra reſoluat,
Si furor Enceladi proiecta mugiat Aetna,
Oppoſito Stilicone cadent. nec plura loquutus,
Sicut erat liquido ſignauit tramite nubes,
Ingrediturq; globum lunæ, lumenq; reliquit
Arcadis, & Veneris clementes peruolat aures.
Hinc Phœbi permenſus iter, flammamq; nocentem
Gradiui, placidumq; Iouem, ſtetit arce ſuprema
Algenti, qua zona riget Saturnia tractu,
Machina laxatur cœli, rutilæq; pateſcunt
Sponte fores, Arctoa parat conuexa Bootes,
Auſtrales reſerat portas ſuccinctus Orion,
Inuitantq; nouum ſidus, pendentq; uiciſſim
Quas partes uelit ille ſequi, quibus eſſe ſodalis
Dignetur ſtellis, aut qua regione moueri.
O decus æthereum, terrarum gloria quondam,
Te tuus oceanus natali gurgite laſſum
Excipit, & notis Hiſpania proluit undis.

Fortunate parens,primos quum detegis ortus,
Aſpicis Arcadium:quum te procliuior urges,
Occiduum uiſus remoratur Honorius ignem,
Et quocunq; uagos flectis ſub cardine curſus,
Natorum per regna uenis,qui mente ſerena,
Maturoq; regunt iunctas moderamine gentes,
Secula qui rurſus formant meliore metallo.
Luget auarities Stygijs innexa catenis,
Cumq; ſuo demens expellitur ambitus auro.
Non dominantur opes,non corrumpentia ſenſus
Dona ualent:emitur ſola uirtute poteſtas.
Vnanimi fratres,quorum mare,terraq; fatis
Debentur,quodcunq; manus euaſit auitas,
Quod ſupereſt patri,uobis iam Mulciber arma
Præparat,& Sicula Cyclops incude laborat.
Brontes innumeris exaſperat ægida ſignis:
Altum fulminea criſpare in caſside conum
Feſtinat Steropes,nectit thoraca Pyracmon,
Ignifluisq; gemit Lipare fumoſa cauernis.
Vobis Ionia uirides Neptunus in alga
Nutrit equos,qui ſumma freti per cærula poßint
Ferre uiam,ſegetemq; leui percurrere motu,
Neſciat ut ſpumas,nec proterat ungula culmos.
Iam uideo Babylona rapi,Parthumq; coactum
Non ficta trepidare fuga:iam Bactra teneri
Legibus,& famulis Gangen palleſcere ripis,
Gemmatosq; humilem diſpergere Perſida cultus.
Ite per extremum Tanaim,pigrosq; Triones,
Ite per ardentem Libyam,ſuperate uapores
Solis,& arcanos Nili deprændite fontes,
Herculeum finem,Bacchi tranſcurrite metas.

Veſtri iuris erit quicquid complectitur axis.
Vobis rubra dabunt precioſas æquora conchas,
Indus ebur, ramos Panchaïa, uellera Seres.

DE QVARTO CONSVLATV HONORII AVG. PANEGYRIS EIVSDEM.

AVSPICIIS iterum ſeſe regalibus annus
Induit, & nota fruitur iactantior aula,
Limina nec paßi circum priuata morari
Exultant reduces Auguſto conſule faſces.
Cernis ut armorum proceres, legumq́; potentes
Patritios ſumunt habitus, & more Gabino
Diſcolor incedit legio: poſitisq́; parumper
Bellorum ſignis, ſequitur uexilla Quirini.
Lictori cedunt aquilæ, ridetq́; togatus
Miles, & in medijs effulget curia caſtris.
Ipſa Palatino circumuallata ſenatu
Iam trabeam Bellona gerit, parmamq́; remouit,
Et galeam, ſacras humeris uectura curules.
Nec te laurigeras pudeat Gradiue ſecures
Pacata geſtare manu, Latiaq́; micantem
Loricam mutare toga, dum ferreus hæret
Currus, & Eridani ludunt per prata iugales.
Haud indigna coli, nec nuper cognita Marti
Vlpia progenies, & quæ diademata mundo

Sparſit Ibera domus,nec tantam uilior unda
Promeruit ſeriem gentis:cunabula fouit
Oceanus:terræ dominos,pelagiq; futuros,
Immenſo decuit rerum de principe naſci.
Hinc proceßit auus,cui poſt Arctoa frementi
Claßica Maßilas adnexuit Africa lauros.
Ille Caledonijs poſuit qui caſtra pruinis,
Qui medio Libyæ ſub caßide pertulit æſtus,
Terribilis Mauro,debellatorq; Britanni
Littoris,ac pariter Boreæ uaſtator,& Auſtri.
Quid rigor æternus?cœli quid frigora proſunt?
Ignotumq; fretum?maduerunt Saxone fuſo
Orcades,incaluit Pictonum ſanguine Thule.
Scotorum cumulos fleuit glacialis Hyberne.
Quis calor obſiſtit forti?per uaſta cucurrit
Aethiopum,cinxitq; nouis Atlanta maniplis.
Virgineum Tritona bibit,ſparſosq; uenenis
Gorgoneos uidit thalamos,& uile uirentes
Heſperidum riſit,quos ditat fabula,ramos.
Arx incenſa Iubæ,rabies Mauruſia ferro
Ceßit,& antiqui penetralia diruta Bocchi.
Sed laudes genitor longè tranſgreſſus auitas,
Subdidit Oceanum ſceptris,& margine cœli
Clauſit opes,quantum diſtant à Tigride Gades,
Inter ſe Tanais quantum Nilusq; relinquunt.
Hæc tamen innumeris per ſe quæſita trophæis,
Non generis dono,non ambitione potitus.
Digna legi uirtus,ultro ſe purpura ſupplex
Obtulit,& ſolus meruit regnare rogatus.
Nam quum barbaries penitus commota gementem
Irrueret Rhodopen,& mixto turbine gentes

Iam deſerta ſuas in nos transfunderet Arctos,
Danubij totæ uomerent quum prælia ripæ,
Quum Geticis ingens premeretur Myſia plauſtris,
Flauaq; Biſtonios reperirent agmina campos.
Omnibus afflictis, & uel labentibus ictu,
Vel propè caſuris, unus tot funera contra
Reſtitit, extinxitq; faces, agroſq; colonis
Reddidit, & lethi rapuit de faucibus urbes.
Nulla relicta foret Romani nominis umbra,
Ni pater ille tuus iamiam ruitura ſubiſſet
Pondera, turbatamq; ratem, certaq; leuaſſet
Naufragium commune manu. Velut ordine rupto
Quum procul inſanæ traherent Phaëthonta quadrigæ,
Sæuiretq; dies, terramq; & ſtagna propinqui
Haurirent radij: ſolito cum murmure toruus
Sol occurrit equis: qui poſtquam rurſus heriles
Agnouere ſonos, redijt meliore magiſtro
Machina, concentusq; poli, rursúsque recepit
Imperium, flammæq; modum. ſic traditur illi
Seruatúrque Oriens. at non pars altera rerum
Tradita, bis poſſeſſa manu, bis parta periclis.
Per uarium gemini ſcelus erupere tyranni
Tractibus occiduis, hunc ſæua Britannia fudit,
Hunc ſibi Germanus famulum delegerat exul.
Auſus uterq; nefas, domini reſperſus uterq;
Inſontis iugulo. nouitas audere priori
Suadebat, tantúmque dabant exempla ſequenti:
Hic noua moliri præceps, hic quærere tuta
Prouidus: hic fuſis, collectis uiribus ille:
Hic uagus excurrens, hic inter clauſtra reductus:
Diſsimiles, ſed morte pares: euadere neutri

De

Dedecus,aut mixtis licuit procumbere telis.
Amiſſa ſpecie,raptisq; inſignibus ambo
In uultus redıere ſuos,manibusq; reuinctis
Oblati gladijs ſubmittunt colla paratis,
Et uitam,ueniamq; rogant.proh damna pudoris,
Qui modo tam denſas nutu mouere cohortes,
In quos iam dubius ſeſe librauerat orbis,
Non hoſtes uictore cadunt,ſed iudice ſontes
Damnat uoce reos.petijt quos Marte tyrannos,
Amborum periere duces:hic ſponte carina
Decidit in fluctus,illum ſuus abſtulit enſis:
Hunc Alpes,hunc Pontus habet:ſolatia cæſis
Fratribus,hæc ultor tribuit:necis autor uterq;
Labitur,auguſtas par uictima mitigat umbras.
Has dedit inferias tumulis,iuuenumq; duorum
Purpureos merito placauit ſanguine manes.
Illi iuſtitiam confirmauere triumpho,
Præſentes docuere deos:hinc ſecula diſcant,
Indomitum nihil eſſe pio,tutúmue nocenti.
Nuntius ipſe ſui longas incognitus egit
Præuenti rumore uias,inopinus utrunq;
Perculit,& clauſos montes ut plana reliquit.
Extruite immanes ſcopulos,attollite turres,
Cingite uos fluuijs,uaſtas opponite ſyluas,
Garganum Alpinis,Apenninumq; niualem,
Permixtis ſociate iugis,& rupibus Hæmum
Addite Caucaſeis,inuoluite Pelion Oſſæ,
Non dabitis murum ſceleri:qui uindicat,ibit.
Omnia ſubſidunt meliori peruia cauſæ.
Nec tamen oblitus ciuem,cedentibus atrox
Partibus infremuit:non inſultare iacenti

l 5 *Male*

Malebat, mitis precibus, pietatis abundans,
Pœnæ parcus erat, paci non intulit iram,
Poſt acies odijs idem, qui terminus armis.
Profuit hoc uincente capi, multosq; ſubactos
Aſpera laturæ commendauere catenæ.
Magnarum largitor opum, largitor honorum,
Pronus & in melius gaudens conuertere fata.
Hinc amor, hinc ualidum deuoto milite robur,
Hinc natis manſura fides. hoc nobilis ortu
Naſceris, æquæua cum maieſtate creatus,
Nullaq; priuatæ paſſus contagia ſortis.
Omnibus acceptis ultro te regia ſolum
Protulit, & patrio fœlix adoleſcis in oſtro,
Membraq; ueſtitu nunquam temerata profano
In ſacros cecidere ſinus. Hiſpania patrem
Auriferis eduxit aquis: te gaudet alumno
Boſphorus, Heſperio de limine ſurgit origo.
Sed nutrix Aurora tibi. pro pignore tanto
Certatur, geminus ciuem te uendicat axis.
Herculis & Bromij ſuſtentat gloria Thebas,
Hæſit Apollineo Delos Latonia partu,
Cretaq; ſe iactat tenero reptata Tonanti.
Sed melior Delo, Dictæis clarior oris,
Quæ dedit hoc numen regio: non littora noſtro
Sufficerent angusta deo, nec inhoſpita Cinthi
Saxa tuos artus duro læſere cubili.
Accliuis genitrix auro, circunflua gemmis,
In Tyrios enixa toros: ululata uerendis
Aula puerperijs. quæ tunc documenta futuri?
Quæ uoces auium? quanti per inane uolatus?
Quis uatum diſcurſus erat? tibi corniger Hammon,

Et du

Et dudum taciti rupere ſilentia Delphi.
Te Perſæ cecinere Magi, te ſenſit Hetruſcus
Augur, & inſpectis Babylonius horruit aſtris.
Chaldæi ſtupuere ſenes, Cumanaq; rurſus
Intonuit rupes, rabidæ delubra Sibyllæ.
Nec te progenitum Cybeleïus ære ſonoro
Luſtrauit Corybas: exercitus undiq; fulgens
Aſtitit, ambitur ſignis auguſtior infans.
Senſit adorantes galeas, redditq; ferocem
Vagitum lituis: uitam tibi contulit idem
Imperiumq; dies: inter cunabula conſul
Proueheris, ſignans poſito modò nomine faſtos:
Donaturq; tibi, qui te produxerat, annus.
Ipſa Quirinali paruum te cinxit amictu
Mater, & ad primas docuit reptare curules.
Vberibus ſanctis, immortaliq; Deorum
Creſcis adoratus gremio: tibi ſæpe Diana
Mænalios arcus, uenatricesq; pharetras
Suſpendit puerile decus: tu ſæpe Mineruæ
Luſiſti clypeo, fuluamq; impune pererrans
Aegida, tractaſti blandos interritus angues.
Sæpe tuas etiam iam tum gaudente marito
Velauit regina comas, feſtinaq; uoti
Præſumptum diadema dedit: tum læuibus ulnis
Suſtulit, & magno porrexit ad oſcula patri.
Nec dilatus honos, mutatus principe Cæſar,
Protinus æquaris fratri. nec certius unquam
Hortati ſuperi, nullis præſentior æther
Affuit ominibus: tenebris inuoluerat atris
Lumen hyems, denſosq; Notus collegerat imbres:
Sed mox cùm ſolita miles te uoce leuaſſet,

Nubila

Nubila diſſoluit Phœbus, pariterq́; dabantur
Sceptra tibi, mundoq́; diues caligine liber,
Boſphorus aduerſam patitur Calcedona cerni.
Nec tantùm uicina nitent, ſed tota repulſis
Nubibus exuitur Thrace, Pangæa renident,
Inſuetosq́; palus radios Mæotica uibrat,
Nec Boreas nimbos, aut ſol ardentior egit.
Imperij lux illa fuit: præſagus obibat
Cuncta nitor, riſitq́; tuo natura ſereno.
Viſa etiam medio populis mirantibus audax
Stella die, dubitanda nihil, nec crine retruſo
Languida, ſed quantus numeratur nocte Bootes:
Emicuitq́; plagis alieni temporis hoſpes
Ignis, & agnoſci potuit cùm luna lateret:
Siue parens Auguſta fuit, ſeu fortè reluxit
Diuus auus, ſeu te claris properantibus aſtris
Cernere ſol patiens cœlum commune remiſit.
Apparet quid ſigna ferant: uentura poteſtas
Claruit Aſcanio, ſubita cùm luce comarum
Innocuus flagraret apex, Phrygioq́; uolutus
Vertice, fatalis redimiret tempora candor.
At tua cœleſtes illuſtrant omina flammæ
Talis ab Idæis primæuus Iuppiter antris
Poſſeſſi ſtetit arce poli, famulosq́; recepit
Natura tradente Deos: lanugine nondum
Vernabant uultus, nec adhuc per colla fluebant
Moturæ conuexa comæ: tum ſcindere nubes
Diſcebat, fulmenq́; rudi torquere lacerto.
Lætior augurio genitor, natisq́; ſuperbus
Iam paribus, duplici fultus conſorte redibat,
Splendebatq́; pio complexus pignora curru.

Haud

Haud aliter ſummo gemini cùm patre Lacones
Progenies Ledæa ſedent: in utroq; relucet
Frater, utroq; ſoror ſimilis: chlamys effluit auro,
Stellati pariter crines: iuuat ipſe Tonantem
Error, & ambiguæ placet ignorantia matri:
Eurotas proprios diſcernere neſcit alumnos.
Vt domus excepit reduces, ibi talia tecum
Pro rerum ſtabili fertur ditione locutus:
Si tibi Parthorum ſolium fortuna dediſſet
Chare puer, terriſq; procul uenerandus Eois
Barbarus Arſacio conſurgeret ore tiaras,
Sufficeret ſublime genus, luxuq; fluentum
Deſide, nobilitas poſſet te ſola tueri.
Altera Romanæ longe rectoribus aulæ
Conditio, uirtute decet, non ſanguine niti,
Maior & utilior facto coniuncta potenti.
Vile latens uirtus: quid enim ſubmerſa tenebris
Proderit? obſcuro ueluti ſine remige puppis,
Vel lyra quæ reticet, uel qui non tenditur arcus.
Hanc tamen haud quiſquam, qui non agnouerit ante
Semet, & incertos animi placauerit æſtus,
Inueniet: longis illuc ambagibus itur.
Diſce orbis, quod quiſq; ſibi cùm conderet artus
Noſtros, æthereis miſcens terrena Prometheus,
Synceram patri mentem furatus Olympo,
Continuit clauſtris, indignantemq; reuinxit.
Et cùm non aliter poſſent mortalia fingi,
Adiunxit geminas. Illæ cum corpore lapſæ
Intereunt, hæc ſola manet, buſtoq; ſuperſtes
Euolat: hanc alta capitis fundauit in arce
Mandatricem operum, proſpecturamq; labori.

Illas

Illas inferius collo, præceptaq; ſummæ
Paſſuras dominæ, digna ſtatione locauit.
Quippe opifex ueritus confundere ſacra prophanis
Diſtribuit partes animæ, ſedesq; remouit.
Iram ſanguinei regio ſub pectore cordis
Protegit, imbutam flammis, auidamq; nocendi,
Præcipitemq; ſui rabie ſuccenſa tumeſcit,
Contrahitur tepefacta metu: cumq; omnia ſecum
Duceret, & requiem membris ueſana negaret,
Inuenit pulmonis opem, madidumq; fluenti
Præbuit, ut tumidæ ruerent in mollia fibræ.
At ſibi cuncta petens, nil collatura cupido
In iecur & tractus imos compulſa receßit,
Quæ uelut immanes reſerat dum bellua rictus,
Expleri paſciq; nequit, nunc uerbere curas
Torquet auaritiæ, ſtimulis nunc flagrat amorum,
Nunc gaudet, nunc mœſta dolet, ſatiataq; rurſus
Exoritur, cæſaq; redit pollentius Hydra.
Hos igitur potuit ſi quis ſedare tumultus,
Inconcuſſa dabit puræ ſacraria menti.
Tu licet extremos latè dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, ſi parua cupis, ſi duceris ira,
Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia iure tenebis,
Cùm poteris Rex eſſe tui: procliuior uſus
In peiora datur, ſuadetq; licentia luxum,
Illecebriſq; effræna fauet: tunc uiuere caſtè
Aſperius, cùm prompta Venus: tum durius iræ
Conſulimus, cùm pœna patet. ſed comprime motus:
Nec tibi quid liceat: ſed quid feciſſe decebit.

Occurrat, mentemq; domet reſpectus honeſti.
Hoc te præterea crebro ſermone monebo,
Vt te totius medio telluris in orbe
Viuere cognoſcas, cunctis tua gentibus eſſe
Facta palàm, nec poſſe dari regalibus uſquam
Secretum uitijs. nam lux altiſſima fati
Occultum nihil eſſe ſinit, latebráſq; per omnes
Intrat, & obtruſos implorat fama receſſus.
Sis pius in primis: nam cùm uincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.
Neu dubiè ſuſpectus agas, neu falſus amicis,
Rumorúmue auidus: qui talia curat, inanes
Horrebit ſtrepitus, nulla non anxius hora.
Non ſic excubiæ, nec circunſtantia pila,
Quàm tutatur amor, non extorquebis amari.
Hoc alterna fides, hoc ſimplex gratia donat.
Nónne uides operum quî ſe pulcherrimus ipſe
Mundus amore ligat? neç ui connexa per æuum
Conſpirant elementa ſibi? quid limite Phœbus
Contentus medio, contentus littore pontus?
Et qui perpetuò terras ambitq; uehitq;,
Nec premat incumbens oneri, nec ceſſerit aër.
Qui terret, plus ipſe timet. ſors iſta tyrannis
Conuenit, inuideant claris, fórteſq; trucident,
Muniti gladijs uiuant, ſeptiq; uenenis
Ancipites habeant arces, trepidiq; minentur.
Tu ciuem patremq; geras, tu conſule cunctis,
Nec tibi: nec tua te moueant, ſed publica uota.
In commune iubes ſi quid, cenſeſq; tenendum,
Primus iuſſa ſubi: tunc obſeruantior æqui
Fit populus, nec ferre uetat, cùm uiderit ipſum

Auto

Saxa rotet præceps aries,protectáq; portas
Teſtudo feriat:ruat emerſura iuuentus
Effoßi per operta ſoli.ſi longa moretur
Obſidio,tum uota caue ſecura remittas,
Inclusúmue putes:multis damnoſa fuere
Gaudia,diſperſi pereunt,ſomnoq́; ſoluti.
Sæpius incautæ nocuit uictoria turbæ.
Neu tibi regificis tentoria larga redundent
Delicijs,néue imbelles ad ſigna miniſtros
Luxuries armata trahat:neu flantibus Auſtris,
Neu pluuijs cedas,neu defenſura calorem
Aurea ſummoueant rapidos umbracula ſoles:
Inuentis utare cibis:ſolabere partes
Aequali ſudore tuas.ſi collis iniquus,
Primus ini:ſyluam ſi cædere prouocat uſus,
Ne pudeat ſumpta quercum ſtrauiſſe bipenni.
Calcatur ſi pigra palus,tuus antè profundum
Prætentet ſonipes:fluuios tu protere curru
Horrentes glacie,liquidos tu ſcinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te conſere turmas,
Nunc pedes aßiſtas pediti:tum pomptius ibunt
Te ſocio,tum conſpicuus gratuſq; feretur
Sub te teſte labor.dicturum plura parentem
Voce ſubit,Equidem(faueant modò numina cœptis)
Hæc effecta dabo,nec me fratriq́; tibiq́;
Dißimilem,populi commiſſaq́; regna uidebunt.
Sed cur non potius uerbis quæ diſſeris uſu
Experior?gelidas certè nunc tendis in Alpes,
Duc tecum comitem,figant ſine noſtra tyrannum
Spicula,palleſcat noſtro ſine barbarus arcu.
Italiámne feram furijs prædonis acerbi

Subiectam? patiar Romam ſeruire clienti?
Vſque adeóne puer? nec me polluta poteſtas,
Nec pia cognati tanget uindicta cruoris?
Per ſtrages equitare libet: da protinus arma.
Cur annos obicis? pugnæ cur arguor impar?
Aequalis mihi Pyrrhus erat, cùm Pergama ſolus
Verteret, & patri non degeneraret Achilli.
Deniq; ſi princeps caſtris hærere nequibo,
Vel miles ueniam. delibat dulcia nati
Oſcula, miratusq; refert: Laudanda petiſti,
Sed feſtinus amor: ueniet robuſtior ætas,
Ne propera, necdum decimas emenſus ariſtas
Aggrederis metuenda uiris: ueſtigia magnæ
Indolis agnoſco. fertur Pellæus Eoum
Qui domuit Porum, cùm proſpera ſæpe Philippi
Audiret lætos inter fleuiſſe ſodales,
Nil ſibi uincendum patris uirtute relinqui.
Hos uideo motus, fas ſit promittere patri,
Tantus eris: noſtro nec debes regna fauori,
Quæ tibi iam natura dedit. Sic mollibus olim
Stridula ductorum pratis examina Regem
Naſcentem uenerantur apes; & publica mellis
Iura petunt, traduntq; fauos. ſic paſcua paruus
Vendicat, & necdum formatis cornibus audax
Iam regit armentum uitulus; ſed prælia differt
In iuuenem, patiensq; meum cum fratre tuere
Me bellante locum. uos impacatus Araxes,
Vos celer Euphrates timeat, ſit Nilus ubiq;
Veſter, & emiſſo quicquid ſol imbuit ortu.
Si pateant Alpes, habeat ſi cauſa ſecundos
Iuſtor euentus, aderis, parteſq; receptas

Suſci

Suſcipies, animoſa tuas ut Gallia leges
Audiat, & noſtros æquus modereris Iberos.
Tunc ego ſecurus fati, lætusq́; laborum
Diſcedam, uobis utrunq; regentibus axem.
Interea Muſis animus dum mollior inſtet,
Et quæ mox imitere legas: nec deſinat unquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana uetuſtas.
Antiquos euolue duces. aſſueſce futuræ
Militiæ, Latium retro te confer in æuum.
Libertas quæſita placet, mirabere Brutum.
Perfidiam damnas, Metij ſatiabere pœnis.
Triſte rigor nimius, Torquati deſpue mores.
Mors impenſa bonum, Decios uenerare ruentes.
Vel ſolus quid fortis agat, te ponte ſoluto
Oppoſitus Cocles, Mutij te flamma docebit.
Quid mora perfringat, Fabius: quid rebus in arctis
Dux gerat, oſtendat Gallorum ſtrage Camillus.
Diſcitur hinc nullos meritis obſiſtere caſus.
Prorogat æternam ſeritas tibi Punica famam
Regule: ſucceſſus ſuperant aduerſa Catonis.
Diſcitur hinc quantum paupertas ſobria poßit.
Pauper erat Curius, Reges cùm uinceret armis.
Pauper Fabricius, Pyrrhi cùm ſperneret aurum.
Sordida Serranus flexit dictator aratra:
Luſtratæ lictore caſæ, faſcesq́; ſalignis
Poſtibus affixi, collectæ conſule meſſes,
Et ſulcata diu trabeato rura colono.
Hæc genitor præcepta dabat, uelut ille carinæ
Longæuus rector, uarijs quem ſæpe procellis
Explorauit hyems, ponto iam feſſus & annis.
Aequoreas alni nato commendat habenas:

Annuit, & magno pacem pro munere donat.
Nobilitant ueteres Germanica fœdera Druſos,
Marte ſub ancipiti, ſed multis cladibus empta.
Quis uictum meminit ſola formidine Rhenum?
Quod longis alij bellis potuere mereri,
Hoc tibi dat Stiliconis iter, poſt otia Galli
Limitis, hortaris Graias fulcire ruinas,
Ionium tegitur uelis, uentiq; laborant
Tot curuare ſinus, ſeruaturasq; Corinthum
Proſequitur facili Neptunus gurgite claſſes.
Et puer Iſthmiaci iam pridem littoris exul
Secura repetit portus cum matre Palæmon.
Caſtra cruore natant, moritur pellita iuuentus,
Pars morbo, pars enſe perit, non luſtra Lycæi,
Non Erymantheæ iam copia ſufficit umbræ
Innumeris exuſta rogis, nudataq; ferro.
Sic flagraſſe ſuas lætantur Mænala ſyluas.
Excutiat cineres Ephyræ, Spartanus, & Areas
Tutior, exangues pedibus proculcet aceruos,
Feſſaq; penſatis reſpiret Græcia pœnis.
Gens qua non Scythicos diffuſior ulla Triones
Incoluit: cui paruus Athos, anguſtaq; Thrace
Cùm tranſiret erat, per te uireſq; tuorum
Fracta ducum, lugetq; ſibi iam rara ſuperſtes.
Et quorum turbæ ſpatium uix præbuit orbis,
Vno colle latent: ſitiens incluſaq; uallo
Ereptas quæſiuit aquas, quas hoſtibus antè
Contiguas, alio Stilico deflexerat arcu,
Mirantemq; nouas ignota per auia ualles
Iuſſerat auerſo fluuium migrare meatu.
Obuia quid mirum uinci, quum barbarus ultro

Iam cupiat ſeruire tibi? tua Sarmata diſcors
Sacramenta petit: proiecta fraude Gelonus
Militat: in Latios ritus tranſiſtis Alani:
Vt fortes in Marte uiros, animiſq; paratos,
Sic iuſtos in pace legis, longumq; tueris
Electos, crebris nec ſuccedentibus urges
Iudicibus, notis regimur, fruimurq; quietis,
Militiæq; bonis, ceu bellatore Quirino,
Ceu placido moderante Numa. non imminet enſis,
Nullæ nobilium cædes, non crimina uulgo
Texuntur, patria mœſtus non truditur exul,
Impia continui ceſſant augmenta tributi.
Non infelices tabulæ, non haſta refixas
Vendit opes auidas, emptor non uoce citatur,
Nec tua priuatis creſcunt æraria damnis.
Munificus laudis, ſed non es prodigus auri.
Perdurat non empta fides, nec pectora merces
Alligat, ipſa ſuo pro pignore caſtra laborant.
Te miles nutritor amat. Quæ deniq; Romæ
Cura tibi? quàm fixa manet reuerentia patrum?
Firmatur ſenium iuris, priſcamq; reſumunt
Caniciem leges, emendanturq; uetuſtæ,
Acceduntq; nouæ. talem ſenſere Solonem
Res Pandioniæ: ſic armipotens Lacedæmon
Deſpexit muros, rigido munita Lycurgo.
Quæ ſub te uel cauſa grauis, uel iudicis error?
Nec legitur dubijs quis litibus addere finem
Iuſtior, & merſum latebris educere uerum.
Quæ pietas? quantuſq; rigor? tranquillaq; magni
Vis animi? nulloq; leuis terrore moueri?
Nec noua mirari facilis? quæ docta facultas
Inge

Ingenij linguæq; modus?reſponſa uerentur
Legati,grauibusq; latet ſub moribus ætas.
Quantus in ore pater radiat,quàm torua uoluptas
Frontis,& auguſti maieſtas grata pudoris?
Iam patrias imples galeas,iam cornus auita
Tentatur,uibranda tibi,promittitur ingens
Dextra rudimentis,Romanaq; uota moratur.
Quis decor,incedis quoties clypeatus,& auro
Squameus,& rutilus criſtis,& caſide maior?
Sic quum Threïcia primum ſudaret in haſta,
Flumina lauerunt puerum Rhodopeïa Martem.
Quæ uires iaculis?uel quum Gortynia tendis
Spicula,quàm fœlix arcus,certiq; petitor
Vulneris,& iuſſum mentiri neſcius ictum?
Scis quo more Cydon,qua dirigat arte ſagittas
Armenius,refugo quæ ſit fiducia Partho.
Sic Amphioniæ pulcher ſudore palæſtræ
Alcides pharetras,Dircæaq; tela ſolebat
Prætentare feris,olim domitura gigantes,
Et pacem latura polo,ſemperq; cruentus
Ibat,& Alcmenæ prædam referebat ouanti.
Cœruleus tali proſtratus Apolline Python,
Implicuit fractis moritura uolumina ſyluis.
Quum uecteris equo,ſimulacraq; Martia ludis,
Quis molles ſinuare fugas,quis tendere contum
Acrior?aut ſubitos melior flexiſſe recurſus?
Non te Maſſagetæ,non gens exercita campo
Theſſala,non ipſi poterunt æquare bimembres.
Vix comites alæ,uix te ſuſpenſa ſequuntur
Agmina,ferueteſq; tument poſt terga Dracones.
Vtq; tuis primum ſonipes calcaribus arſit,

Tybridis,& Latij ſoboles:conuenit in unum
Quicquid in orbe fuit procerum,quibus autor honoris
Vel tu uel genitor:numeroſo conſule conſul
Cingeris,& ſocios gaudes admittere patres.
Illuſtri te prole Tagus,te Gallia doctis
Ciuibus,& toto ſtipauit Roma ſenatu.
Portatur iuuenum ceruicibus aurea ſedes,
Ornatuq; nouo grauior Deus:aſperat Indus
Velamenta lapis,pretioſaq; fila Smaragdis
Ducta uirent:Amethyſtus ineſt,& fulgor Iberus
Temperat arcanis Hyacinthi cærula flammis.
Nec rudis in tali ſufficit gratia textu:
Auget acus meritum,picturatumq; metallis
Viuit opus,multaq; ornantur Iaſpide uultus,
Et uarijs ſpirat Nereia bacca figuris.
Quæ tantum potuit digitis mollire rigorem
Ambitioſa colus?uel cuius pectinis arte
Traxerunt ſolidæ gemmarum ſtamina telæ?
Inuia quis calidi ſcrutatus ſtagna profundi
Tethyos inuaſit gremium?quis diuitis algæ
Germina flagrantes inter quæſiuit harenas?
Quis iunxit lapides oſtro?quis miſcuit ignes
Sidonij rubriq; maris?tribuere colorem
Phœnices,Seres ſubtegmina,pondus Hydaſpes.
Hoc ſi Mæonias cinctu graderere per urbes,
In te pampineos proferret Lydia thyrſos,
In te Niſa choros:dubitarent Orgia Bacchi
Cui furerent:irent blandæ ſub uincula tigres.
Talis Erythræis intextus Nebrida gemmis
Liber agit currus,& Caſpia flectit eburnis
Colla iugis:Satyri circum,crinemq; ſolutæ

Mænades aſtringunt hederis uictricibus Indos.
Ebrius hoſtili uelatur palmite Ganges.
Aſpice mox lætum ſonuit clamore tribunal,
Te faſtos ineunte quater, ſolennia ludit
Omnia libertas, deductum uindice morem
Lex celebrat, famulusq; iugo laxatus herili
Ducitur, & grato remeat ſecurior ictu.
Triſtis conditio pulſata fronte recedit
In ciuem, rubuere genæ, tergoq; remouit
Verbera promiſsi fœlix iniuria uoti.
Proſpera Romuleis ſperantur tempora rebus
In nomen uentura tuum: præmiſſa futuris
Dant exempla fidem: quoties te curſibus æui
Præfecit, toties acceſsit laurea patri.
Auſi Danubium quondam tranſnare Gothunni,
In lintres fregere nemus, tibi mille ruebant
Per fluuium plenæ cuneis immanibus alni.
Dux Odotheus erat. tantæ conamina claſsis
Incipiens ætas, & primus concutit annus.
Submerſæ ſedere rates, fluitantia nunquam
Largius Arctoos pauere cadauera piſces.
Corporibus premitur Peuce: per quinq; recurrens
Oſtia barbaricos uix egerit unda cruores.
Confeſſusq; parens, Odothei regis opima
Rettulit, exuuiasq; tibi. ciuile ſecundis
Conficis auſpicijs bellum. tibi debeat orbis
Fata Gothunnorum, debellatumq; tyrannum.
Iſter ſanguineos egit te conſule fluctus.
Alpinos genitor rupit te conſule montes.
Sed patrijs olim fueras ſucceſsibus autor,
Nunc eris ipſe tuis. ſemper uenere triumphi

Cum

Cum trabeis, ſequiturq; tuos uictoria faſces.
Sis precor aſsiduæ conſul, Mariiq; relinquas
Et ſenis Auguſti numerum. Quæ gaudia mundi,
Per tua lanugo quum ſerpere cœperit ora?
Quum tibi prodiderit feſtas nox pronuba tædas,
Quæ tali donata toro? quæ murice fulgens
Ibit in amplexus tanti regina mariti?
Quænam tot diuis ueniet nurus? omnibus aruis,
Et toto dotanda mari. quantusq; feretur
Idem per Zephyri metas Hymenæus, & Euri?
O mihi ſi liceat thalamis intendere carmen
Connubiale tuis. ſi te iam dicere patrem
Tempus erit, quum tu trans Rheni cornua uictor
Arcadius, captæ ſpolijs Babylonis onuſtus
Communem maiore toga ſignabitis annum,
Crinitusq; tuo ſudabit faſce Lyæus.
Vltima fraternas horrebunt Bactra ſecures.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN VI. CONSVLATVM HONORII AVG. PRAEFATIO.

OMnia quæ ſenſu uoluuntur uota diurno,
Pectore ſopito reddit amica quies.
Venator defeſſa toro quum membra reponit,
Mens tamen ad ſyluas, & ſua luſtra redit.
Iudicibus lites, aurigæ ſomnia currus,
Vanaq; nocturnis meta cauetur equis.
Furto gaudet amans, permutat nauita merces,
Et uigil elapſas quærit auarus opes.
Blandaq; largitur fruſtra ſitientibus ægris

Irriguus

Luditur in morem: ſpecies nec diſſona cœtu,
Aut peregrina nitet ſimulati iuris imago.
Indigenas habitus natiua palatia ſumunt.
Et patrijs plebem caſtris ſociante Quirino,
Mars auguſta ſibi renouat ſuffragia campi.
Qualis erit terris, quem mons Euandrius offert
Romanis auibus, quem Tybris inaugurat annus?
Quanquam omnes quicunq; tui cognominis anni,
Semper inoffenſum dederit ſucceßibus omen,
Sintq́; trophæa tuas ſemper comitata ſecures:
Hic tamen ante omnes miro promittitur ortu
Vrbis, & Auguſti geminato nomine fœlix.
Nanq; uelut ſtellas Babylonia cura ſalubres
Optima tunc ſpondet mortalibus edere fata,
Cœlicolæ quum celſa tenent, ſummoq́; feruntur
Cardine, nec radios humili ſtatione recondunt:
Haud aliter Latiæ ſublimis ſignifer aulæ,
Imperij ſidus prima cum ſede locauit:
Auget ſpes Italas, & certius omnia ſurgunt
Victrici concepta ſolo, quum pulcher Apollo
Luſtrat Hyperboreas Delphis ceſſantibus aras.
Nil tum Caſtaliæ riuis communibus undæ
Dißimiles, uili nec diſcrepat arbore laurus,
Antraq́; mœſta ſilent, inconſultiq́; receſſus.
At ſi Phœbus adeſt, & frænis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorſit ab axe,
Tunc ſyluæ, tunc antra loqui, tunc uiuere fontes,
Tunc ſacer horror aquis, adytisq́; effunditur Echo
Clarior, & doctæ ſpirant præſagia rupes.
Ecce Palatino creuit reuerentia monti,
Exultatq́; habitante Deo, potioraq́; Delphis

Suppli

Supplicibus late populis oracula pandit,
Atque ſuas ad ſigna iubet reuireſcere lauros.
Non alium certe decuit rectoribus orbis
Eſſe larem, nulloq; magis ſe colle poteſtas
Aeſtimat, & ſummi ſentit faſtigia iuris.
Attollens apicem ſubiectis regia roſtris,
Tot circum delubra uidet, tantisque deorum
Cingitur excubijs: iuuat intra tecta Tonantis
Cernere Tarpeia pendentes rupe gigantes,
Cælatásque fores, medijsq; uolantia ſigna
Nubibus, & denſum ſtipantibus æthera templis,
Aeráque ueſtitis numeroſa puppe columnis
Conſita, ſubnixásque iugis immanibus ædes,
Naturam cumulante manu, ſpoliisque micantes
Innumeros arcus: acies ſtupet igne metalli,
Et circunfuſo trepidans obtunditur auro.
Agnoſcisne tuos princeps uenerande penates?
Hæc ſunt quæ primus olim miratus in annis,
Patre pio monſtrante petis. nil optimus ille
Diuorum toto meruit fœlicius æuo,
Quàm quòd Romuleis uictor ſub mœnibus egit
Te conſorte dies, quum ſe melioribus addens
Exemplis, ciuem gereret terrore remoto,
Alternos cum plebe iocos, dilectáque paſſus
Iurgia, patritiásque domos, priuatáque paſſim
Viſere depoſito dignatus limina faſtu.
Publicus hinc ardeſcit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modeſtia culmen.
Téque rudem uitæ quamuis diademate necdum
Cingebare comas, ſocium ſumebat honorum
Purpureo fotum gremio, paruúmque triumphis

Induit,

Induit, & magnis docuit præludere faſtis.
Te linguis uariæ gentes, miſſique rogatum
Fœdera, Perſarum proceres cum patre ſedentem
Hac quondam uidere domo, poſitáque tiara
Submiſere genu. te cum prælarga uocauit
Ditandas ad dona tribus, fulgentia tecum
Collecti trabeatus adit delubra ſenatus,
Romano puerum gaudens offerre fauori,
Vt nouus imperio iam tunc aſſueſceret hæres.
Hinc tibi concreta radice tenacius hæſit,
Et penitus totis inoleuit Roma medullis,
Dilectaq; urbis teneris conceptus ab annis
Tecum creuit amor, nec te mutare reuerſum
Eualuit propria nutritor Boſphorus arce.
Et quoties optare tibi, quæ mœnia malles,
Alludens genitor regni pro parte dediſſet,
Diuitis Auroræ ſolium, ſortémque paratam,
Sponte remittebas fratri. regat ille uolentes
Aſſyrios: habeat Pharium cum Tigride Nilum:
Contingat mea Roma mihi. nec uota fefellit
Euentus. fortuna nouum molita tyrannum
Iam tibi quærebat Latium, bellóque ſecundo
Protinus Eoa uelox accitus ab aula,
Suſcipis Heſperiam patrio bis Marte receptam.
Ipſa per Illyricas urbes Oriente relicto
Ire Serena comes, nullo deterrita caſu,
Materna te mente fouens, Latióque futurum
Rectorem generúmque ſibi, ſeniore ſupernas
Iam repetente plagas, illo ſub cardine rerum
Sedula ſeruatum per tot diſcrimina pignus
Reſtituit ſceptris patrui, caſtriſque mariti.

Certanit

Certauit pietate domus, fideq́; reductum
Coniugis, officijs Stiliconis cura recepit.
Felix ille parens, qui te ſecurus olympum
Succedente petit: quàm lætus ab æthere cernit
Se factis creuiſſe tuis. duo namq; fuere
Europæ, Libyæq́; hoſtes. Mauriſius Atlas
Gildonis furias, Alaricum barbara Peuce
Nutrierat, qui ſæpe tuum ſpreuere prophana
Mente patrem. Thracum ueniens è finibus alter
Hebri clauſit aquis: alter præcepta uocantis
Reſpuit, auxilijsq́; ad proxima bella negatis,
Abiurata palàm Libyæ poſſederat arua.
Quorum nunc meritam repetens non immemor iram
Supplicijs fruitur, natoq́; ultore triumphat.
Enſe Thyeſtiadæ pœnas exegit Oreſtes;
Sed mixtum pietate nefas, dubitandaq́; cædis
Gloria maternæ, laudem cùm crimine penſat.
Pauit Iulæos inuiſo ſanguine manes
Auguſtus, ſed falſa pij præconia ſumpſit,
In luctum patriæ ciuili ſtrage parentis.
At tibi cauſa patris rerum coniuncta ſaluti
Bellorum duplicat lauros: ijſdemq́; trophæis
Reddita libertas orbi, uindicta parenti.
Sed mihi iampridem captum Parnaßia Maurum
Pierijs egit fidibus chelys: arma Getarum
Nuper apud ſocerum plectro celebrata recenti:
Aduentus nunc ſacra tui libet edere Muſis,
Grataq́; patratis exordia ſumere bellis.
Iam Pollentini tenuatus funere campi,
Conceſſaq́; ſibi (rerum ſic admonet uſus)
Luce, tot amißis ſocijs, atq; omnibus unà

Dire

Direptis opibus, Latio diſcedere iuſſus
Hoſtis, & immenſi reuolutus culmine fati,
Turpe retexit iter. Qualis piratica puppis,
Quæ cunctis infenſa fretis, ſcelerumq́; referta
Diuitijs, multasq́; diu populata carinas,
Incidit in magnam, bellatricemq́; triremem,
Dum prædam de more putat, uiduataq́; cæſis
Remigibus, ſciſsis uelorum debilis alis,
Orba gubernaclis, antennis ſaucia fractis,
Ludibrium pelagi uento iactatur & unda,
Vaſtato tandem pœnas luitura profundo:
Talis ab urbe minas retro flectebat inanes
Italiam fugiens, & quæ uenientibus ante
Prona fuit, iam difficilis, iam dura reuerſis.
Clauſa putat ſibi cuncta pauor, retroq́; relictos
Quos modo terrebat rediens exhorruit amnes.
Vndoſa tum forte domo, uitreisq́; ſub antris
Rerum ignarus adhuc ingentes pectore curas
Voluebat pater Eridanus: quis bella maneret
Exitus, imperiúmne Ioui, legesq́; placerent,
Et uitæ Romana quies: an iura peroſus
Ad priſcos pecudum damnaret ſecula ritus.
Talia dum ſecum mouet anxius, aduolat una
Naiadum reſoluta comam, complexaq́; patrem:
En Alaricus, ait, non qualem nuper ouantem
Vidimus: exangues genitor mirabere uultus.
Percenſere manum, tantaq́; ex gente iuuabit
Relliquias numeraſſe breues. iam deſine mœſta
Fronte queri, nymphasq́; choris iam redde ſorores.
Dixerat. ille caput placidis ſublime fluentis
Extulit, & totis lucem ſpargentia ripis

Illas inferius collo, præceptaq; ſummæ
Paſſuras dominæ, digna ſtatione locauit.
Quippe opifex ueritus confundere ſacra prophanis
Diſtribuit partes animæ, ſedesq; remouit.
Iram ſanguinei regio ſub pectore cordis
Protegit, imbutam flammis, auidamq; nocendi,
Præcipitemq; ſui rabie ſuccenſa tumeſcit,
Contrahitur tepefacta metu: cumq; omnia ſecum
Duceret, & requiem membris ueſana negaret,
Inuenit pulmonis opem, madidumq; fluenti
Præbuit, ut tumidæ ruerent in mollia fibræ.
At ſibi cuncta petens, nil collatura cupido
In iecur & tractus imos compulſa receßit,
Quæ uelut immanes reſerat dum bellua rictus,
Expleri paſciq; nequit, nunc uerbere curas
Torquet auaritiæ, ſtimulis nunc flagrat amorum,
Nunc gaudet, nunc mœſta dolet, ſatiataq; rurſus
Exoritur, cæſaq; redit pollentius Hydra.
Hos igitur potuit ſi quis ſedare tumultus,
Inconcuſſa dabit puræ ſacraria menti.
Tu licet extremos latè dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, ſi parua cupis, ſi duceris ira,
Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia iure tenebis,
Cùm poteris Rex eſſe tui: procliuior uſus
In peiora datur, ſuadetq; licentia luxum,
Illecebrisq; effræna fauet: tunc uiuere caſtè
Aſperius, cùm prompta Venus: tum durius iræ
Conſulimus, cùm pœna patet. ſed comprime motus:
Nec tibi quid liceat: ſed quid feciſſe decebit.

Occur

Occurrat, mentemq́; domet reſpectus honeſti.
Hoc te præterea crebro ſermone monebo,
Vt te totius medio telluris in orbe
Viuere cognoſcas, cunctis tua gentibus eſſe
Facta palàm, nec poſſe dari regalibus uſquam
Secretum uitijs. nam lux altiſsima fati
Occultum nihil eſſe ſinit, latebrasq́; per omnes
Intrat, & obtruſos implorat fama receſſus.
Sis pius in primis: nam cùm uincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.
Neu dubiè ſuſpectus agas, neu falſus amicis,
Rumorúmue auidus: qui talia curat, inanes
Horrebit ſtrepitus, nulla non anxius hora.
Non ſic excubiæ, nec circunſtantia pila,
Quàm tutatur amor, non extorquebis amari.
Hoc alterna fides, hoc ſimplex gratia donat.
Nónne uides operum quì ſe pulcherrimus ipſe
Mundus amore ligat? nec ui connexa per æuum
Conſpirant elementa ſibi? quid limite Phœbus
Contentus medio, contentus littore pontus?
Et qui perpetuò terras ambitq́; uebitq́;,
Nec premat incumbens oneri, nec ceſſerit aër.
Qui terret, plus ipſe timet. ſors iſta tyrannis
Conuenit, inuideant claris, fortesq́; trucident,
Muniti gladijs uiuant, ſeptiq́; uenenis
Ancipites habeant arces, trepidiq́; minentur.
Tu ciuem patremq́; geras, tu conſule cunctis,
Nec tibi: nec tua te moueant, ſed publica uota.
In commune iubes ſi quid, cenſesq́; tenendum,
Primus iuſſa ſubi: tunc obſeruantior æqui
Fit populus, nec ferre uetat, cùm uiderit ipſum

Auto

Saxa rotet præceps aries, protectáq; portas
Teſtudo feriat: ruat emerſura iuuentus
Effoßi per operta ſoli. ſi longa moretur
Obſidio, tum uota caue ſecura remittas,
Incluſúmue putes: multis damnoſa fuere
Gaudia, diſperſi pereunt, ſomnoq; ſoluti.
Sæpius incautæ nocuit uictoria turbæ.
Neu tibi regificis tentoria larga redundent
Delicijs, néue imbelles ad ſigna miniſtros
Luxuries armata trahat: neu flantibus Auſtris,
Neu pluuijs cedas, neu defenſura calorem
Aurea ſummoueant rapidos umbracula ſoles:
Inuentis utare cibis: ſolabere partes
Aequali ſudore tuas. ſi collis iniquus,
Primus ini: ſyluam ſi cædere prouocat uſus,
Ne pudeat ſumpta quercum ſtrauiſſe bipenni.
Calcatur ſi pigra palus, tuus antè profundum
Prætentet ſonipes: fluuios tu protere curru
Horrentes glacie, liquidos tu ſcinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te conſere turmas,
Nunc pedes aßiſtas pediti: tum pomptius ibunt
Te ſocio, tum conſpicuus gratúsq; feretur
Sub te teſte labor. dicturum plura parentem
Voce ſubit, Equidem (faueant modò numina cœptis)
Hæc effecta dabo, nec me fratriq; tibiq;
Dißimilem, populi commiſſaq; regna uidebunt.
Sed cur non potius uerbis quæ diſſeris uſu
Experior? gelidas certè nunc tendis in Alpes,
Duc tecum comitem, figant ſine noſtra tyrannum
Spicula, palleſcat noſtro ſine barbarus arcu.
Italiámne feram furijs prædonis acerbi

Subiectam? patiar Romam ſeruire clienti?
Vſque adeóne puer? nec me polluta poteſtas,
Nec pia cognati tanget uindicta cruoris?
Per ſtrages equitare libet: da protinus arma.
Cur annos obicis? pugnæ cur arguor impar?
Aequalis mihi Pyrrhus erat, cùm Pergama ſolus
Verteret, & patri non degeneraret Achilli.
Deniq; ſi princeps caſtris hærere nequibo,
Vel miles ueniam. delibat dulcia nati
Oſcula, miratusq; refert: Laudanda petiſti,
Sed feſtinus amor: ueniet robuſtior ætas,
Ne propera, necdum decimas emenſus ariſtas
Aggrederis metuenda uiris: ueſtigia magnæ
Indolis agnoſco. fertur Pellæus Eoum
Qui domuit Porum, cùm proſpera ſæpe Philippi
Audiret lætos inter fleuiſſe ſodales,
Nil ſibi uincendum patris uirtute relinqui.
Hos uideo motus, fas ſit promittere patri,
Tantus eris: noſtro nec debes regna fauori,
Quæ tibi iam natura dedit. Sic mollibus olim
Stridula ductorum pratis examina Regem
Naſcentem uenerantur apes; & publica mellis
Iura petunt, traduntq; fauos. ſic paſcua paruus
Vendicat, & necdum firmatis cornibus audax
Iam regit armentum uitulus; ſed prælia differt
In iuuenem, patiensq; meum cum fratre tuere
Me bellante locum. uos impacatus Araxes,
Vos celer Euphrates timeat, ſit Nilus ubiq;
Veſter, & emiſſo quicquid ſol imbuit ortu.
Si pateant Alpes, habeat ſi cauſa ſecundos
Iuſtior euentus, aderis, parteſq; receptas

Suſci

Suſcipies, animoſa tuas ut Gallia leges
Audiat, & noſtros æquus modereris Iberos.
Tunc ego ſecurus fati, lætusq; laborum
Diſcedam, uobis utrunq; regentibus axem.
Interea Muſis animus dum mollior inſtet,
Et quæ mox imitere legas: nec deſinat unquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana uetuſtas.
Antiquos euolue duces. aſſueſce futuræ
Militiæ, Latium retro te confer in æuum.
Libertas quæſita placet, mirabere Brutum.
Perfidiam damnas, Metij ſatiabere pœnis.
Triſte rigor nimius, Torquati deſpue mores.
Mors impenſa bonum, Decios uenerare ruentes.
Vel ſolus quid fortis agat, te ponte ſoluto
Oppoſitus Cocles, Mutij te flamma docebit.
Quid mora perfringat, Fabius: quid rebus in arctis
Dux gerat, oſtendat Gallorum ſtrage Camillus.
Diſcitur hinc nullos meritis obſiſtere caſus.
Prorogat æternam feritas tibi Punica famam
Regule: ſucceſſus ſuperant aduerſa Catonis.
Diſcitur hinc quantum paupertas ſobria poßit.
Pauper erat Curius, Reges cùm uinceret armis.
Pauper Fabricius, Pyrrhi cùm ſperneret aurum.
Sordida Serranus flexit dictator aratra:
Luſtratæ lictore caſæ, faſcesq; salignis
Poſtibus affixi, collectæ conſule meſſes,
Et ſulcata diu trabeato rura colono.
Hæc genitor præcepta dabat, uelut ille carinæ
Longæuus rector, uarijs quem ſæpe procellis
Explorauit hyems, ponto iam feſſus & annis,
Aequoreas alni nato commendat habenas:

Annuit, & magno pacem pro munere donat.
Nobilitant ueteres Germanica fœdera Druſos,
Marte ſub ancipiti, ſed multis cladibus empta.
Quis uictum meminit ſola formidine Rhenum?
Quod longis alij bellis potuere mereri,
Hoc tibi dat Stiliconis iter, poſt otia Galli
Limitis, hortaris Graias fulcire ruinas,
Ionium tegitur uelis, uentiq; laborant
Tot curuare ſinus, ſeruaturasq; Corinthum
Proſequitur facili Neptunus gurgite claſſes.
Et puer Iſthmiaci iam pridem littoris exul
Secura repetit portus cum matre Palæmon.
Caſtra cruore natant, moritur pellita iuuentus,
Pars morbo, pars enſe perit, non luſtra Lycæi,
Non Erymantheæ iam copia ſufficit umbræ
Innumeris exuſta rogis, nudataq; ferro.
Sic flagraſſe ſuas lætantur Mænala ſyluas.
Excutiat cineres Ephyræ, Spartanus, & Arcas
Tutior, exangues pedibus proculcet aceruos,
Feſſaq; penſatis reſpiret Græcia pœnis.
Gens qua non Scythicos diffuſior ulla Triones
Incoluit: cui paruus Athos, anguſtaq; Thrace
Cùm tranſiret erat, per te uireſq; tuorum
Fracta ducum, lugetq; ſibi iam rara ſuperſtes.
Et quorum turbæ ſpatium uix præbuit orbis,
Vno colle latent: ſitiens incluſaq; uallo
Ereptas quæſiuit aquas, quas hoſtibus antè
Contiguas, alio Stilico deflexerat arcu,
Mirantemq; nouas ignota per auia ualles
Iuſſerat auerſo fluuium migrare meatu.
Obuia quid mirum uinci, quum barbarus ultro

Iam cupiat ſeruire tibi? tua Sarmata diſcors
Sacramenta petit: proiecta fraude Gelonus
Militat: in Latios ritus tranſiſtis Alani:
Vt fortes in Marte uiros, animiſq; paratos,
Sic iuſtos in pace legis, longumq; tueris
Electos, crebris nec ſuccedentibus urges
Iudicibus, notis regimur, fruimurq; quietis,
Militiæq; bonis, ceu bellatore Quirino,
Ceu placido moderante Numa. non imminet enſis,
Nullæ nobilium cædes, non crimina uulgo
Texuntur, patria mœſtus non truditur exul,
Impia continui ceſſant augmenta tributi.
Non infelices tabulæ, non haſta refixas
Vendit opes auidas, emptor non uoce citatur,
Nec tua priuatis creſcunt æraria damnis.
Munificus laudis, ſed non es prodigus auri.
Perdurat non empta fides, nec pectora merces
Alligat, ipſa ſuo pro pignore caſtra laborant.
Te miles nutritor amat. Quæ deniq; Romæ
Cura tibi? quàm fixa manet reuerentia patrum?
Firmatur ſenium iuris, priſcamq; reſumunt
Caniciem leges, emendanturq; uetuſtæ,
Acceduntq; nouæ. talem ſenſere Solonem
Res Pandioniæ: ſic armipotens Lacedæmon
Deſpexit muros, rigido munita Lycurgo.
Quæ ſub te uel cauſa grauis, uel iudicis error?
Nec legitur dubijs quis litibus addere finem
Iuſtior, & merſum latebris educere uerum.
Quæ pietas? quantusq; rigor? tranquillaq; magni
Vis animi? nulloq; leuis terrore moueri?
Nec noua mirari facilis? quæ docta facultas

Inge

Ingenij linguæq; modus? reſponſa uerentur
Legati, grauibusq; latet ſub moribus ætas.
Quantus in ore pater radiat, quàm torua uoluptas
Frontis, & auguſti maieſtas grata pudoris?
Iam patrias imples galeas, iam cornus auita
Tentatur, uibranda tibi, promittitur ingens
Dextra rudimentis, Romanaq; uota moratur.
Quis decor, incedis quoties clypeatus, & auro
Squameus, & rutilus criſtis, & caſide maior?
Sic quum Threïcia primum ſudaret in haſta,
Flumina lauerunt puerum Rhodopeïa Martem.
Quæ uires iaculis? uel quum Gortynia tendis
Spicula, quàm felix arcus, certiq; petitor
Vulneris, & iuſſum mentiri neſcius ictum?
Scis quo more Cydon, qua dirigat arte ſagittas
Armenius, refugo quæ ſit fiducia Partho.
Sic Amphioniæ pulcher ſudore palæſtræ
Alcides pharetras, Dircæaq; tela ſolebat
Prætentare feris, olim domitura gigantes,
Et pacem latura polo, ſemperq; cruentus
Ibat, & Alcmenæ prædam referebat ouanti.
Cœruleus tali proſtratus Apolline Python,
Implicuit fractis moritura uolumina ſyluis.
Quum uecteris equo, ſimulacraq; Martia ludis,
Quis molles ſinuare fugas, quis tendere contum
Acrior? aut ſubitos melior flexiſſe recurſus?
Non te Maſſagetæ, non gens exercita campo
Theſſala, non ipſi poterunt æquare bimembres.
Vix comites alæ, uix te ſuſpenſa ſequuntur
Agmina, feruenteſq; tument poſt terga Dracones.
Vtq; tuis primum ſonipes calcaribus arſit,

Tybridis & Latij ſoboles: conuenit in unum
Quicquid in orbe fuit procerum, quibus autor honoris
Vel tu uel genitor: numeroſo conſule conſul
Cingeris, & ſocios gaudes admittere patres.
Illuſtri te prole Tagus, te Gallia doctis
Ciuibus, & toto ſtipauit Roma ſenatu.
Portatur iuuenum ceruicibus aurea ſedes,
Ornatuq; nouo grauior Deus: aſperat Indus
Velamenta lapis, pretioſaq; fila Smaragdis
Ducta uirent: Amethyſtus ineſt, & fulgor Iberus
Temperat arcanis Hyacinthi cærula flammis.
Nec rudis in tali ſufficit gratia textu:
Auget acus meritum, picturatumq; metallis
Viuit opus, multaq; ornantur Iaſpide uultus,
Et uarijs ſpirat Nereïa bacca figuris.
Quæ tantum potuit digitis mollire rigorem
Ambitioſa colus? uel cuius pectinis arte
Traxerunt ſolidæ gemmarum ſtamina telæ?
Inuia quis calidi ſcrutatus ſtagna profundi
Tethyos inuaſit gremium? quis diuitis algæ
Germina flagrantes inter quæſiuit harenas?
Quis iunxit lapides oſtro? quis miſcuit ignes
Sidonij rubriq; maris? tribuere colorem
Phœnices, Seres ſubtegmina, pondus Hydaſpes.
Hoc ſi Mæonias cinctu graderere per urbes,
In te pampineos proferret Lydia thyrſos,
In te Niſa choros: dubitarent Orgia Bacchi
Cui furerent: irent blandæ ſub uincula tigres.
Talis Erythræis intextus Nebrida gemmis
Liber agit currus, & Caſpia flectit eburnis
Colla iugis: Satyri circum, crinemq; ſolutæ

Mænades aſtringunt hederis uictricibus Indos.
Ebrius hoſtili uelatur palmite Ganges.
Aſpice mox lætum ſonuit clamore tribunal,
Te faſtos ineunte quater, ſolennia ludit
Omnia libertas, deductum uindice morem
Lex celebrat, famulusq; iugo laxatus herili
Ducitur, & grato remeat ſecurior ictu.
Triſtis conditio pulſata fronte recedit
In ciuem, rubuere genæ, tergoq́; remouit
Verbera promiſſi fælix iniuria uoti.
Proſpera Romuleis *ſperantur tempora rebus*
In nomen uentura tuum: præmiſſa futuris
Dant exempla fidem: quoties te curſibus æui
Præfecit, toties acceſſit laurea patri.
Auſi Danubium *quondam tranſnare* Gothunni,
In lintres fregere nemus, tibi mille ruebant
Per fluuium plenæ cuneis immanibus alni.
Dux Odothetis *erat. tantæ conamina claſſis*
Incipiens ætas, & primus concutit annus.
Submerſæ ſedere rates, fluitantia nunquam
Largius Arctoos *pauere cadauera piſces.*
Corporibus premitur Peuce: *per quinq; recurrens*
Oſtia barbaricos uix egerit unda cruores.
Confeſſusq; parens, Odothei *regis opimas*
Rettulit, exuuiasq; tibi. ciuile ſecundis
Conficis auſpicijs bellum. tibi debeat orbis
Fata Gothunnorum, *debellatumq; tyrannum.*
Iſter ſanguineos egit te conſule fluctus.
Alpinos genitor rupit te conſule montes.
Sed patrijs olim fueras ſucceſſibus autor,
Nunc eris ipſe tuis. ſemper uenere triumphi

Cum

Cum trabeis,ſequiturq́; tuos uictoria faſces.
Sis precor aßiduæ conſul,Mariję; relinquas
Et ſenis Auguſti numerum.Quæ gaudia mundi,
Per tua lanugo quum ſerpere cœperit ora?
Quum tibi prodiderit feſtas nox pronuba tædas,
Quæ tali donata toro?quæ murice fulgens
Ibit in amplexus tanti regina mariti?
Quænam tot diuis ueniet nurus?omnibus arUis,
Et toto dotanda mari.quantusq́; feretur
Idem per Zephyri metas Hymenæus,& Euri?
O! mihi ſi liceat thalamis intendere carmen
Connubiale tuis.ſi te iam dicere patrem
Tempus erit,quum tu trans Rheni cornua uictor
Arcadius,captæ ſpolijs Babylonis onuſtus
Communem maiore toga ſignabitis annum,
Crinitusq́; tuo ſudabit faſce Lyæus.
Vltima fraternas horrebunt Bactra ſecures.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN VI. CONSVLATVM HONORII AVG. PRAEFATIO.

OMnia quæ ſenſu uoluuntur uota diurno,
Pectore ſopito reddit amica quies.
Venator defeſſa toro quum membra reponit,
Mens tamen ad ſyluas,& ſua luſtra redit.
Iudicibus lites,aurigæ ſomnia currus,
Vanaq́; nocturnis meta cauetur equis.
Furto gaudet amans,permutat nauita merces,
Et uigil elapſas quærit auarus opes.
Blandaq́; largitur fruſtra ſitientibus ægris

Irriguus

Luditur in morem: ſpecies nec diſſona cœtu,
Aut peregrina nitet ſimulati iuris imago.
Indigenas habitus natiua palatia ſumunt.
Et patrijs plebem caſtris ſociante Quirino,
Mars auguſta ſibi renouat ſuffragia campi.
Qualis erit terris, quem mons Euandrius offert
Romanis auibus, quem Tybris inaugurat annus?
Quanquam omnes quicunq; tui cognominis anni,
Semper inoffenſum dederit ſucceßibus omen,
Sintq; trophæa tuas ſemper comitata ſecures:
Hic tamen ante omnes miro promittitur ortu
Vrbis, & Auguſti geminato nomine felix.
Nanq; uelut ſtellas Babylonia cura ſalubres
Optima tunc ſpondet mortalibus edere fata,
Cœlicolæ quum celſa tenent, ſummoq; feruntur
Cardine, nec radios humili ſtatione recondunt:
Haud aliter Latiæ ſublimis ſignifer aulæ,
Imperij ſidus prima cum ſede locauit:
Auget ſpes Italas, & certius omnia ſurgunt
Victrici concepta ſolo, quum pulcher Apollo
Luſtrat Hyperboreas Delphis ceſſantibus aras.
Nil tum Caſtaliæ riuis communibus undæ
Dißimiles, uili nec diſcrepat arbore laurus,
Antraq; mœſta ſilent, inconſultiq; receſſus.
At ſi Phœbus adeſt, & frænis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorſit ab axe,
Tunc ſyluæ, tunc antra loqui, tunc uiuere fontes,
Tunc ſacer horror aquis, adytisq; effunditur Echo
Clarior, & doctæ ſpirant præſagia rupes.
Ecce Palatino creuit reuerentia monti,
Exultatq; habitante Deo, potioraq; Delphis

Suppli

Induit, & magnis docuit prælud ere faſtis.
Te linguis uariæ gentes, miſsique rogatum
Fœdera, Perſarum proceres cum patre ſedentem
Hac quondam uidere domo, poſitáque tiara
Submiſere genu. te cum prælarga uocauit
Ditandas ad dona tribus, fulgentia tecum
Collecti trabeatus adit delubra ſenatus,
Romano puerum gaudens offerre fauori,
Vt nouus imperio iam tunc aſſueſceret hæres.
Hinc tibi concreta radice tenacius hæſit,
Et penitus totis inoleuit Roma medullis,
Dilectáq; urbis teneris conceptus ab annis
Tecum creuit amor, nec te mutare reuerſum
Eualuit propria nutritor Boſphorus arce.
Et quoties optare tibi, quæ mœnia malles,
Alludens genitor regni pro parte dediſſet,
Diuitis Auroræ ſolium, ſortémque paratam,
Sponte remittebas fratri. regat ille uolentes
Aſſyrios: habeat Pharium cum Tigride Nilum;
Contingat mea Roma mihi. nec uota feſellit
Euentus. fortuna nouum molita tyrannum
Iam tibi quærebat Latium, bellóque ſecundo
Protinus Eoa uelox accitus ab aula,
Suſcipis Heſperiam patrio bis Marte receptam.
Ipſa per Illyricas urbes Oriente relicto
Ire Serena comes, nullo deterrita caſu,
Materna te mente fouens, Latióque futurum
Rectorem generúmque ſibi, ſeniore ſupernas
Iam repetente plagas, illo ſub cardine rerum
Sedula ſeruatum per tot diſcrimina pignus
Reſtituit ſceptris patrui, caſtriſque mariti.

Direptis opibus, Latio diſcedere iuſſus
Hoſtis, & immenſi reuolutus culmine fati,
Turpe retexit iter. Qualis piratica puppis,
Quæ cunctis infenſa fretis, ſcelerumq́; referta
Diuitijs, multasq́; diu populata carinas,
Incidit in magnam, bellatricemq́; triremem,
Dum prædam de more putat, uiduataq́; cæſis
Remigibus, ſciſsis uelorum debilis alis,
Orba gubernaclis, antennis ſaucia fractis,
Ludibrium pelagi uento iactatur & unda,
Vaſtato tandem pœnas luitura profundo:
Talis ab urbe minas retro flectebat inanes
Italiam fugiens, & quæ uenientibus ante
Prona fuit, iam difficilis, iam dura reuerſis.
Clauſa putat ſibi cuncta pauor, retroq́; relictos
Quos modo terrebat rediens exhorruit amnes.
Vndoſa tum forte domo, uitreisq́; ſub antris
Rerum ignarus adhuc ingentes pectore curas
Voluebat pater Eridanus: quis bella maneret
Exitus, imperiúmne Ioui, legesq́; placerent,
Et uitæ Romana quies: an iura peroſus
Ad priſcos pecudum damnaret ſecula ritus.
Talia dum ſecum mouet anxius, aduolat una
Naïadum reſoluta comam, complexaq́; patrem:
En Alaricus, ait, non qualem nuper ouantem
Vidimus: exangues genitor mirabere uultus.
Percenſere manum, tantaq́; ex gente iuuabit
Relliquias numeraſſe breues. iam deſine mœſta
Fronte queri, nymphasq́; choris iam redde ſorores.
Dixerat. ille caput placidis ſublime fluentis
Extulit, & totis lucem ſpargentia ripis

Aurea roranti micuerunt cornua uultu.
Non illi madidum uulgaris arundine crinem
Velat honos, rami caput umbrauere uirentes
Heliadum, totisq; fluunt electra capillis.
Palla tegit latos humeros, currusq; paterno
Intextus Phaëthon glaucos incendit amictus,
Fultaq; ſub gremio cælatis nobilis aſtris
Aethereum probat urna decus. nanq; omnia luctus
Argumenta ſui Titan ſignauit Olympo,
Mutatumq; ſenem plumis, & fronde ſorores,
Et fluuium, nati qui uulnera lauit anheli.
Stat gelidis auriga plagis, ueſtigia fratris
Germanæ ſeruant Hyades, Cygniq; ſodalis
Lacteus extentas aſpergit circulus alas.
Stellifer Eridanus ſinuatis fluctibus errans,
Clara Noti conuexa rigat, gladioq; tremendum
Gurgite ſidereo ſubterluit Oriona.
Hoc Deus effulgens habitu proſpexit euntes
Deiecta ceruice Getas, tunc talia fatur:
Siccine mutatis properas Alarice reuerti
Conſilijs? Italæ ſic te iam pœnitet oræ?
Nec iam cornipedem Tyberino gramine paſcis,
Vt rebare tuum: Thuſcis nec figis aratrum
Collibus. ô cunctis Herebi digniſſime pœnis.
Túne gigantæis urbem tentare deorum
Aggreſſus furijs? nec te meus improbe ſaltem
Terruit exemplo Phaëthon? qui fulmina præceps
In noſtris efflauit aquis, dum flammea cœli
Flectere terrenis meditatur fræna lacertis,
Mortaliq; diem ſperat diffundere uultu.
Crede mihi, ſimili bacchatur crimine quiſquis

Aſpi

Aſpirat Romæ ſpolijs,aut ſolis habenis.
Sic fatus,Ligures Venetoſq; erectior amnes
Magna uoce ciet,frondentibus humida ripis
Colla leuant,pulcher Ticinus,& Addua uiſu
Cærulus,& uelox Atheſis,tarduſq; meatu
Mincius,inq; nouem conſurgens ora Timauus.
Inſultant omnes profugo,pacataq; lætum
Inuitant ad prata pecus,iam Pana Lycæum,
Iam Dryades reuocant,& ruſtica numina Faunos.
Tu quoq; non paruum Getico Verona triumpho
Adiungis cumulum:nec plus Pollentia rebus
Contulit Auſonijs,aut mœnia uindicis Aſtæ.
Hic rurſus dum pacta mouet,damniſq; coactus
Extremo mutare parat præſentia caſu,
Nil ſibi periurum ſenſit prodeſſe furorem,
Conuerti nec fata loco,multiſq; ſuorum
Diras pauit aues,inimicaq; corpora uoluens
Ionios Atheſis mutauit ſanguine fluctus.
Oblatum Stilico uiolato fœdere Martem
Omnibus arripuit uotis,ubi Roma periclo
Iam procul,& belli medius Padus arbiter ibat:
Iamq; opportunam motu ſtrepuiſſe rebelli
Gaudet perfidiam,præbenſq; exempla labori
Suſtinet accenſos æſtiuo puluere ſoles.
Ipſe manu metuendus adeſt,inopinaq; cunctis
Inſtruit arma locis,& quà uocat uſus ab omni
Parte uenit:feſſo ſi deficit agmine miles
Vtitur auxilijs,damni ſecurus,& aſtu
Debilitat ſæuum cognatis uiribus Iſtrum,
Et duplici lucro committens prælia,uertit
In ſe barbariem,nobis utrinq; cadentem.

Ipſum te caperet, letoq; Alarice dediſſet,
Ni calor incauti malę feſtinatus Alani
Diſpoſitum turbaſſet opus. propè captus anhelum
Verbere cogis ęquum, nec te uitaſſe dolemus.
I potius gentis reliquum, tantisq; ſuperſtes
Danubij populis, & noſtrum uiue trophæum.
Non tamen ingenium tantis ſe cladibus atrox
Deijcit, occulto tentabat tramite montis,
Si quas per ſcopulos ſubitas exquirere poſſet
In Rhetos Galloſq; uias. ſed fortior obſtat
Cura ducis (quis enim diuinum fallere pectus
Poßit?) & excubijs uigilantia lumina regni:
Cuius conſilium non unquam repperit hoſtis,
Nec potuit texiſſe ſuum. ſecreta Getarum
Noſſe prior, celeriq; dolis occurrere ſenſu:
Omnibus excluſus cœptis conſedit in imo
Colle tremens, frondeſq; licet depaſtus amaras,
Arboreo figat ſonipes in cortice morſus,
Et tetris collecta cibis, anniq; uapore
Sæuiat aucta lues, & miles probra ſuperbus
Ingerat obſeſſo, captiuaq; pignora monſtret:
Non tamen aut morbi tabes, aut omne periclum
Docta ſubire fames, aut prædæ luctus ademptæ,
Aut pudor, aut dictis mouere procacibus iræ,
Vt male tentato toties ſe credere campo
Comminus auderet. nulla eſt uictoria maior,
Quàm quæ confeſſos animo quoq; ſubiugat hoſtes.
Iamq; frequens rarum decerpere transfuga robur
Cœperat, inq; dies numerus decreſcere caſtris,
Nec iam deditio paucis occulta parari,
Sed cunei, totæq; palàm diſcedere turmæ:

Conſequitur, uanoq; fremens clamore retentat,
Cumq; ſuis iam bella gerit: mox numina ſupplex
Cum precibus, fletuq; ciet, ueterumq; laborum
Admonet, & fruſtra iugulum parcentibus offert,
Defixoq; malis animo ſua membra, ſuaſq;
Cernit abire manus. Qualis Cybleïa quaſſans
Hyblæus procul æra ſenex, reuocare fugaces
Tinnitu conatur apes, quæ ſponte relictis
Deſciuere fauis, ſonituq; exhauſtus inani,
Raptas mellis opes, ſolitæq; oblita latebræ
Perfida deplorat uacuis examina ceris.
Ergo ubi præcluſæ uoci laxata remiſit
Fræna dolor, notaſq; oculis humentibus Alpes
Aſpicit, & nimium diuerſi ſtamine fati
Præſentes reditus, fortunatoſq; reuoluit
Ingreſſus, ſolo peragens cum murmure bellum,
Protento leuiter frangebat mœnia conto,
Irridens ſcopulos, nunc deſolatus & expes
Debita pulſato reddit ſpectacula monti.
Tunc ſic Auſonium reſpectans æthera fatur:
Heu regio funeſta Getis, heu terra ſiniſtris
Augurijs calcata mihi, ſatiare nocentum
Cladibus, & tandem noſtris inflectere pœnis.
En ego qui toto ſublimior orbe ferebar,
Ante tuum felix aditum, ceu legibus exul,
Addictuſq; reus flatu propiore ſequentum
Terga premor. quæ prima miſer, quæ funera dictis
Poſteriora querar? nec me Pollentia tantum,
Nec captæ cruciatis opes. hæc aſpera fati
Sors tulerit, Martiſq; uices; non funditus armis
Concideram, ſtipatus adhuc equitumq; cateruis

Integer, ad montes reliquo cum robore ceſſi.
Quos Apenninum perhibent, hunc eſſe ferebat
Incola, qui Siculum porrectus ad uſq; Pelorum
Finibus ad Ligurum populos amplectitur omnes
Italiæ, geminumq́; latus ſtringentia longe,
Vtraq; perpetuo diſcriminat æquora tractu.
Hunc ego continuum ſi per iuga tendere curſum,
Vt prior iratæ fuerat ſententia menti,
Iam deſperata uoluiſſem luce quid ultra?
Omnibus oppeterem fama meliore peruſtis,
Et certe moriens propius te Roma uiderem:
Ipſaq́; per cultas ſegetes mors noſtra ſequuto
Victori damnoſa foret: ſed pignora nobis
Romanus, charaſq́; nurus, prædamq́; tenebat.
Hoc magis exertum raperem ſuccinctior agmen,
Heu quibus inſidijs, qua me circundedit arte
Fatalis ſemper Stilico: dum parcere fingit,
Rettulit hoſtiles animos, bellumq́; remenſo
Eualuit transferre Pado. proh fœdera ſæuo
Deteriora iugo. tunc uis extincta Getarum,
Tunc mihi tunc letum pepigi uiolentior armis
Omnibus, expugnat noſtram clementia gentem.
Mars grauior ſub pace latet, capiorq́; uiciſſim
Fraudibus ipſe meis. Quis iam ſolatia feſſo
Conſiliúmue ferat, focijs ſuſpectior hoſte?
Atq; utinam cunctos licuiſſet perdere bello.
Nam quiſquis duro cecidit certamine, nunquam
Deſinet eſſe meus. melius mucrone perirent,
Auferretq́; mihi luctu leuiore ſodales
Victa manus, quàm læſa fides. nullúsne clientum
Permanet? infenſi comites, odere propinqui.

Quid moror inuiſam lucem? qua ſede recondam
Naufragij fragmenta mei? quæ'ue arua requiram,
In quibus haud unquam Stilico, nimiumq́; potentis
Italiæ noſtras nomen circunſonat aures?
Hæc memorans, inſtante fugam Stilicone tetendit,
Expertas horrens aquilas. comitatur euntem
Pallor, & atra fames, & ſaucia liuidus ora
Luctus, & inferno ſtridentes agmine morbi.
Luſtralem ſic triſte facem, cui lumen odorum
Sulfure cæruleo, nigroq́; bitumine fumat,
Circum membra rotat doctus purganda ſacerdos,
Rore pio ſpargens: & dira fugantibus herbis
Numina, terrificumq́; Iouem, Triuiamq́; precatus,
Trans caput auerſus manibus iaculatur in auſtrum
Secum rapturas cantata piacula tædas.
Acrior interea uiſendi principis ardor
Accendit cum plebe patres, & ſæpe negatum
Flagitat aduentum. nec tali publica uota
Conſenſu tradunt ataui caluiſſe per urbem,
Dacia bellipotens quum fregerit Vlpius arma,
Atq; indignantes in iura redegerit Arctos,
Quum cinxere faces Hypanim, mirataq́; leges
Romanum ſtupuit Mæotica terra tribunal.
Non tantis patriæ ſtudijs ad templa uocatus
Clemens Marce redis, quum gentibus undiq; cinctam
Exuit Heſperiam paribus fortuna periclis.
Laus ibi nulla ducum: nam flammeus imber in hoſtem
Decidit: hunc dorſo trepidum flammante ferebat
Ambuſtus ſonipes, hic tabeſcente ſolutus
Subſedit galea, liquefactaq́; fulgure cuſpis
Canduit, & ſubitis fluxere uaporibus enſes.

Tunc contenta polo mortalis neſcia teli
Pugna fuit, Chaldæa mago ſeu carmina ritu
Armauere deos, ſeu quod reor, omne Tonantis
Obſequium Marci mores potuere mereri.
Nunc quoq; præſidium Latio non deeſſet olympi,
Deficeret ſi noſtra manus: ſed prouidus æther
Noluit humano titulos auferre labori,
Ne tibi iam princeps ſoceri ſudore paratam,
Quam meruit uirtus, ambiret fulmina laurum.
Iam toties miſſi proceres, reſponſa morandi
Rettulerant, donec differri longius urbis
Communes non paſſa preces, penetralibus altis
Proſilijt, uultuq; palàm confeſſa coruſco
Impulit ipſa ſuis cunctantem Roma querelis,
Diſſimulata diu triſtes in amore repulſas:
Veſtra parens Auguſte queror: quónam uſq; tenebit
Prælatus mea uota Ligur? uetitumq; propinqua
Luce frui, ſpatijs decernens gaudia paruis
Torquebit Rubicon uicino nomine Tybrim?
Nónne ſemel ſpreuiſſe ſat eſt? quum reddita bellis
Africa uenturi ſpe luſit principis urbem?
Nec duras tantis precibus permouimus aures?
Aſt ego frænabam geminos, quibus altior ires
Electi candoris equos: & nominis arcum
Iam molita tui, per quem radiante decorus
Ingrederere toga, pugnæ monumenta dicabam,
Defenſam titulo Libyam teſtata perenni.
Iamq; parabantur pompæ ſimulacra futuræ,
Tarpeio ſpectanda Ioui, cælata metallo
Claſſis, ut auratos ſulcaret remige fluctus,
Vt Maſſila tuos anteirent oppida currus,

Palladiaq; comas innexus arundine Triton
Edomitis ueheretur equis, & in ære trementem
Succinctæ famulum ferrent Atlanta cohortes.
Ipſe Iugurthinam ſubiturus carcere pœnam,
Præberet fera colla iugo, ui captus & armis,
Nec Bocchi Syllæ'ue dolis, ſed prima remitto.
Nunc præſens etiam Getici me laurea belli
Declinare poteſt? ſedéſne capacior ulla
Tantæ laudis erit? tua te benefacta morantem
Conueniunt, meritisq; ſuis obnoxia uirtus,
Quod ſeruauit amat. Iam flaueſcentia centum
Meßibus æſtiuæ detondent Gargara falces:
Spectatosq; iterum nulli celebrantia ludos
Circunflexa rapit centenus ſecula conſul.
His annis qui luſtra mihi biſdena recenſent,
Noſtra ter Auguſtos intra pomœria uidi,
Temporibus uarijs: eadem ſed cauſa trophæi
Ciuilis diſſenſus erat: uenere ſuperbi,
Scilicet ut Latio reſperſos ſanguine currus
Aſpicerem. quiſquámne piæ lætanda parenti
Natorum lamenta putat? fauere tyrannis,
Sed nobis periere tamen: cùm Gallica uulgo
Prælia iactaret, tacuit Pharſalica Cæſar.
Nanq; inter ſocias acies, cognataq; ſigna,
Vt uinci miſerum, nunquam uiciſſe decorum.
Reſtituat priſcum per te iam gloria morem
Verior, & fructum ſyncerę laudis ab hoſte,
Deſuetum iam redde mihi, ſumptisq; furoris
Externi ſpolijs ſontes abſolue triumphos.
Quem precor ad finem laribus ſeiuncta poteſtas
Exulat? imperiumq; ſuis à ſedibus errat?

Cur mea quæ cunctis tribuere Palatia nomen
Neglecto ſqualent ſenio? nec creditur orbis
Illic poſſe regi? medium non deſerit unquam
Cœli Phœbus iter, radijs tamen omnia luſtrat.
Segnius an ueteres Iſtrum, Rhenumq́; tenebant?
Qui noſtram coluere domum: leuiúsne timebant
Tigris, & Euphrates, cùm fœdera Medus, & Indus
Hinc peteret, pacemq́; mea ſperaret ab arce?
Hic illi manſere uiri, quos mutua uirtus
Legit, & in nomen Romanis rebus adoptans:
Iudicio pulchram ſeriem, non ſanguine duxit.
Hic proles atauum deducens Helia Neruam,
Tranquilliq́; pij, bellatoresq́; Seueri.
Hic ciuis dignare forum, conſpectaq́; dudum
Ora refer, pompam recolens ſub mente priorem,
Quem tenero patris comitem ſuſceperat æuo,
Nunc duce cum ſocero iuuenem te Tybris adoret.
Orantem medio princeps ſermone refouit:
Nunquam aliquid fruſtra per me uoluiſſe dolebis,
O Dea, nec legum fas eſt occurrere matri.
Sed nec poſt Libyam, (falſis ne perge querelis
Incuſare tuos) patriæ mandata uocantis
Spreuimus: aduectæ miſſo Stilicone curules,
Vt noſtras tibi Roma uices pro principe conſul
Impleret, generoq́; ſocer: uidiſtis in illo
Me quoq́;. ſic credit pietas: nec ſanguine ſolo,
Sed claris potius factis experta parentem.
Cuncta quidem centum nequeam perſtringere linguis,
Quæ pro me mundoq́; gerit: ſed ab omnibus unum,
Si fama nondum patuit, te Roma docebo,
Subiectum noſtris oculis, & cuius agendi

Spectator uel cauſa fuit. populator Achiuæ,
Biſtoniæq; plagæ, crebris ſucceßibus amens,
Et ruptas animis ſpirans immanibus Alpes,
Iam Ligurum trepidis admouerat agmina muris.
Tutior auxilio brumæ, quòd gentibus illis
Frigore conſuetis fauet inclementia cœli,
Meq; minabatur calcato obſidere uallo,
Spem uano terrore fouens, ſi forte remotis
Præſidijs urgente metu, qua uellet obirem
Conditione fidem: nec me timor impulit ullus,
Et duce uenturo fretum, memoremq; tuorum
Roma ducum, quibus haud unquam uel morte parata
Fœdus lucis amor pepigit diſpendia famæ.
Mox & per Latium ſtellarum more uidebam
Barbaricos ardere focos, iam claßica primos
Excierant uigiles, gelida cùm pulcher ab Arcto
Aduentat Stilico: medius ſed clauſerat hoſtis
Inter me & ſocerum, pontemq; uiamq; tenebat
Addua, quo ſciſſas ſpumoſior incitat undas.
Quid faceret? differret iter? diſcrimina nullas
Noſtra dabant adeunda moras. perrumperet agmen?
Sed paucis comitatus erat: nam plurima retrò
Dum nobis properat ſuccurrere, liquerat arma
Extera, uel noſtras acies. hæc ille loquutus
Ancipiti longum ſocias, tardumq; putauit
Expectaſſe manus, & noſtra pericula tendit
Poſthabitis pulſare ſuis, mediumq; per hoſtem
Flammatus uirtute pia, propriæq; ſalutis
Immemor, & ſtricto proſternens obuia ferro,
Barbara fulmineo ſecuit tentoria curſu.
Nunc mihi Tydiden attollant carmina uatum,

Quod

Quod iuncto fidens Ithaco patefacta Dolonis
Indicio, dapibusq; ſimul, religataq; ſomno
Thracia ſopiti penetrauerit agmina Rhœſi,
Graiaq; rettulerit captos ad caſtra iugales.
Quorum (ſi qua fides augentibus omnia Muſis)
Impetus exceßit Zephyros, candorq; pruinas.
Ecce uirum, taciti nulla qui fraude ſoporis
Enſe palàm ſibi pandit iter, remeatq; cruentus,
Et Diomedæis tantum præclarior auſis,
Quantum lux tenebris, manifeſtaq; prælia furtis.
Adde quòd & ripis ſteterat munitior hoſtis,
Et cui non uigilem fas eſt componere Rhœſum,
Thrax erat, hic Thracum domitor. non tela retardant,
Obice nõn hæſit fluuij. Sic ille minacem
Tyrrhenam labente manum pro ponte repellens
Traiecit clypeo Tybrim, quo texerat urbem
Tarquinio mirante Cocles, medijsq; ſuperbus
Porſennam reſpexit aquis. celer Addua noſtro
Sulcatur ſocero: ſed cùm tranſnaret Hetruſcis
Ille dabat tergum, Geticis hic pectora bellis:
Exere nunc doctos tantæ certamine laudis
Roma cohors, & quanta tuis facundia pollet
Ingenijs, noſtrum digno ſonet ore parentem.
Dixit: & antiquæ muros egreſſa Rauennæ
Signa mouet: iamq; ora Padi, portusq; relinquit
Flumineos, certis ubi legibus aduena Nereus
Aeſtuat, & pronas puppes nunc amne ſecundo,
Nunc redeunte uehit, nudataq; littora fluctu
Deſerit: Oceani lunaribus æmula damnis.
Lætior hinc fano recipit Fortuna uetuſto,
Deſpiciturq; uagus prærupta ualle Metaurus.

Qua mons arte patens uiuo ſe perforat arcu,
Admiſitq; uiam ſectæ per uiſcera rupis,
Exuperans delubra Iouis, ſaxoq; minantes
Apenninigenis cultas paſtoribus aras.
Quin & Clitumni ſacras uictoribus undas,
Candida quæ Latijs præbent armenta triumphis,
Viſere cura fuit. nec te miracula fontis
Prætereunt, tacito paſſu quem ſi quis adiret,
Lentus erat: ſi uoce gradum maiore citaſſet,
Commixtis feruebat aquis. cumq; omnibus una
Sit natura uadis, ſimiles ut corporis umbras
Oſtendant, hæc ſola nouam iactantia ſortem,
Humanos properant imitari flumina mores.
Celſa dehinc patulum proſpectans Narnia campum
Regali calcatur equo: rariq; coloris
Non procul amnis abeſt urbi, qui nominis autor
Ilice ſub denſa ſyluis arctatur opacis.
Inter utrunq; iugum tortis anfractibus albet.
Inde ſalutato libatis Tybride lymphis,
Excipiunt arcus, operoſaq; ſemita uaſtis
Molibus, & quicquid tantæ præmittitur urbi.
Ac uelut officijs trepidantibus ora puellæ
Spe propriore tori mater ſolertior ornat
Adueniente proco: ueſteſq; & cingula comit
Sæpe manu, uiridiq; anguſtat iaſpide pectus,
Subſtringitq; comam gemmis, & colla monili
Circuit, & baccis onerat candentibus aures:
Sic oculis, placitura tuis, inſignior auctis
Collibus, & nota maior ſe Roma uidendam
Obtulit, addebant pulchrum noua mœnia uultum,
Audito perfecta recens rumore Getarum:

Proſt

Proſecitq; opifex decori timor, & uice mira,
Quam pax intulerat, bello diſcuſſa ſenectus.
Erexit ſubitas turres, cinctosq; coëgit
Septem continuo montes iuueneſcere muro.
Ipſe fauens uotis, ſolitoq; decentior aër,
Quamuis aßiduo noctem fœdauerat imbre,
Principis, & ſolis radijs deterſa remouit
Nubila. nam pluuijs ideo turbauerat omnes
Antè dies, lunamq; rudem madefecerat Auſter,
Vt tibi ſeruatum ſcirent conuexa ſerenum
Omne, Palatino qua pons à colle recedit
Miluius, & quantum licuit conſurgere tectis,
Vna replet turbæ facies: undare uideres
Ima uiris, altas effulgere matribus ædes.
Exultant iuuenes æquæui principis annis,
Temnunt priſca ſenes, & in hunc ſibi proſpera fata
Gratantur duraſſe diem, moderataq; laudant
Tempora, quòd clemens aditu, quo tempore ſolus
Romanos uetuit currum præcedere patres.
Cùm tamen Eucherius, cui regius undiq; ſanguis,
Atq; Auguſta ſoror, fratri præberet ouanti
Militis officium, ſic illum dura parentis
Inſtituit pietas, in ſe, uel pignora parci.
Quiq; neget nato, procerum quod præſtet honori.
Hoc ſibi cura ſenum, maturaq; comprobat ætas,
Idq; inter ueteris ſpeciem, præſentis & aulæ
Iudicat hunc ciuem, dominos ueniſſe priores,
Conſpicuas cum flore genas, diademate crinem,
Membraq; gemmato trabeæ uiridantia cinctu,
Et fortes humeros, & certatura Lyæo
Inter Erythræos ſurgentia colla Smaragdos.

Mirari ſine fine nurus, ignaraq; uirgo,
Cui ſimplex calet ore pudor, per ſingula cernens,
Nutricem conſultat anum, quid fixa draconum
Ora uelint, uentis fluitent, an uera minentur
Sibila, ſuſpenſum rapturi faucibus hoſtem.
Vt chalybe indutos equites, & in ære latentes
Vidit cornipedes, quánam de gente rógabat
Ferrati uenere uiri: quæ terra metallo
Naſcentes informat equos? num Lemnius autor
Addidit hinnitum ferro, ſimulacraq; bellis
Viua dedit? gaudet metuens, & pollice monſtrat,
Quòd picturatas galeæ Iunonia criſtas
Ornet auis, uel quòd rigidos uibrata per armos
Rubra ſub aurato criſpentur ſerica dorſo.
Tunc tibi magnorum mercem fortuna laborum
Perſoluit Stilico, curru cùm uectus eodem
Vrbe triumphantem generum florente iuuenta
Conſpiceres, illumq; diem ſub corde referres,
Quo tibi confuſa dubijs formidine rebus
Infantem genitor moriens commiſit alendum,
Virtutes uariæ fructus ſenſere receptos:
Depoſitum ſeruaſſe fides, conſtantia paruum
Præfeciſſe orbi, pietas fuiſſe propinquum.
Hic eſt ille puer, qui nunc ad roſtra Quirites
Euocat, & ſolio fultus genitoris eburno,
Geſtarum patribus cauſas ex ordine rerum,
Euentuſq; refert: ueterumq; exempla ſequutus,
Digerit imperij ſub iudice facta Senatu.
Nil cumulat, uerbiſq; nihil fiducia celat,
Fucati ſermonis opem, mens conſcia laudis
Abnuit: agnoſcunt proceres, habituq; Gabino

Principis, & ducibus circumſtipata togatis
Iure paludatæ iam curia militat aulæ.
Affuit ipſa ſuis talis Victoria templis
Romanæ tutela togæ, quæ diuite penna
Patritij reuerenda fouet ſacraria cœtus:
Caſtrorumq; eadem comes indefeſſa tuorum,
Nunc tandem fruitur uotis, atq; omne futurum
Te Romæ, ſeſeq; tibi promittit in æuum.
Hinc te iam patrijs laribus uia nomine uero
Sacra refert: flagrat ſtudijs concordia uulgi,
Quam non illecebris diſperſi colligis auri,
Nec tibi uænales captant æraria plauſus
Corruptura fidem: meritis offertur inemptus
Pura mente fauor. nam munere charior omni
Adſtringit ſua quenq; ſalus. procul ambitus errat.
Non quærit pretium, uitam qui debet amori.
O quantum populo ſecreti numinis addit
Imperij præſens ſpecies, quantamq; rependit
Maieſtas alterna uicem, cum regia, circi,
Connexum gradibus ueneratur purpura uulgus:
Conſenſuq; cauæ ſublatus in æthera uallis
Plebis adoratæ reboat fragor, unaq; totis
Intonat Auguſtum ſeptenis arcibus Echo.
Nec ſolis hic curſus equis: aſſueta quadrigis
Cingunt arua tigres, ſubitæq; aſpectus arenæ
Diffundit Libycos aliena ualle cruores.
Hic & belligeros exercuit area luſus:
Armatos hic ſæpe choros, certaq; uagandi
Textas lege fugas, inconfuſoſq; recurſus,
Et pulchras errorum artes, iucundaq; Martis
Cernimus. inſonuit cum uerbere ſigna magiſter,
Muta

Mutatos edunt pariter tunc pectora motus.
In latus illiſis clypeis, aut rurſus in altum
Vibratis, graue parma ſonat, mucronis acutum
Murmur, & umbonum pulſu modulante reſultans,
Ferreus alterno concentus clauditur enſe.
Vnà omnis ſubmiſſa phalanx, tantaeq; ſalutant
Te princeps galeae: partitis inde catervis
In uarios docto diſcurritur ordine gyros,
Quos neq; ſemiferi Gortinia tecta iuuenci,
Flumina nec crebro uincant Maeandria flexu,
Diſcreto reuoluta gradu. torquentur in orbes
Agmina, perpetuisque immota cardine clauſtris
Ianus bella premens, laeta ſub imagine pugnae
Armorum innocuos paci largitur honores.
Iamq; nouum faſtis aperit felicibus annum,
Ore coronatus gemino iam Tybris, in uno
Et Bruti cernit trabeas, & ſceptra Quirini.
Conſule laetatur poſt plurima ſecula uiſo
Pallantaeus apex, agnoſcunt roſtra curules
Auditas quondam proauis, deſuetáque cingit
Regius auratis fora faſcibus Vlpia lictor,
Et ſextas Getica praeuelans fronde ſecures
Colla triumphati proculcat Honorius Iſtri.
Exeat in populos cunctis illuſtrior annus
Natus fonte ſuo, quem non aliena per arua
Induit hoſpes honor, cuius cunabula fouit
Curia, quem primi tandem uidere Quirites,
Quem domitis auſpex peperit uictoria bellis.
Hunc & priuati titulis famulantibus anni,
Et quos armipotens genitor, Regésque priores
Diuerſis geſſere locis, ceu numen adorent.

o Hunc

Hunc & quinq; tui, uel quos habiturus in urbe,
Poſt alios Auguſte colant: licet unus in omnes
Conſul eas, magno ſextus tamen ipſe ſuperbit
Nomine, præteritis melior uenientibus autor.

FINIS.

IN PANEGYRIN
MANLII THEODORI CONSVLIS PROLOGVS.

AVdebiſne precor doctæ ſubiecta cateruæ
Inter tot proceres noſtra Thalia loqui?
Nec te fama uetat uerò quàm celſius actam,
Vel ſeruaſſe labor, uel minuiſſe pudor.
An tibi continuis creuit fiducia caſtris,
Totáque iam uatis pectora miles habet?
Culmina Romani, maieſtatémque Senatus,
Et quibus exultat Gallia cerne uiros.
Omnibus audimur terris, mundíque per aures
Ibimus, ab nimius Conſulis urget amor.
Iuppiter (ut perhibent) ſpatium cùm diſcere uellet
Naturæ, regni neſcius ipſe ſui;
Armigeros utrinq; duos æqualibus alis,
Miſit ab Eois occiduiſque plagis.
Parnaſſus geminos fertur iunxiſſe uolatus,
Contulit alternas Pythius axis aues.
Princeps non aquilis terram cognoſcere curat,
Certius in nobis æſtimat imperium.
Hoc ego concilio collectum metior orbem,
Hoc uideo cœtu quicquid ubiq; micat.

CL. CLAVDIANI IN CONSVLATVM MANLII THEODORI PANEGYRIS.

IPSA quidem uirtus pretium ſibi, ſoláque latè
Fortunæ ſecura nitet, nec faſcibus ullis
Erigitur, plauſúue petit clareſcere uulgi.
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Diuitijs animoſa ſuis, immotáque cunctis
Caſibus, ex alta mortalia deſpicit arce.
Attamen inuitam blandè ueſtigat, & ultrò
Ambit honor: docuit toties à rupe profectus
Lictor, & in medijs conſul quæſitus aratris.
Te quoq; naturæ ſacris, mundique uacantem,
Emeritum pridem, deſudatíſque remotum
Iudicijs eadem rurſus complexa poteſtas
Euehit, & reducem notis imponit habenis.
Accedunt trabeæ, nil iam Theodore relictum,
Quo uirtus animo creſcat, uel ſplendor honore.
Culmen utrunq; tenes. talem te protinus anni
Formauere rudes, & dignum uita curuli
Traxit iter, primæq; ſenes ceſſere iuuentæ.
Iam tunc canicies animi, iam dulce loquendi
Pondus, & attonitas ſermo qui duceret aures.
Mox undare foro uictrix opulentia linguæ,
Tutarique reos. ipſa hæc ampliſſima ſedes

Orantem ſtupuit, bis laudatura regentem.
Hinc te pars Libyæ moderantem iura probauit,
Quæ nunc tota probat: longi ſed pignus amoris
Exiguæ peperere moræ, populúmque clientem
Publica manſuris teſtantur uocibus æra.
Inde tibi Macedûm tellus, & condita Pellæ
Mœnia, quæ famulus quondam ditauit Hydaſpes.
Tantâque commiſſæ reuocaſti gaudia genti
Mitibus arbitrijs, quantum bellante Philippo
Floruit, aut nigri cecidit quum regia Pori.
Sed non ulterius te præbuit urbibus aula,
Maluit eſſe ſuum. terris edicta daturus
Supplicibus reſponſa uenis: oracula regis
Eloquio creuere tuo, nec dignius unquam
Maieſtas meminit ſeſe Romana loquutam.
Hinc ſacræ mandantur opes, orbisque tributa
Poſſeßi quicquid fluuijs euoluitur auri,
Quicquid luce procul uenas rimata ſequaces
Addita pallentis fodit ſolertia Beßi.
Ac uelut excitus lentandiſq; nauita tonſis
Præficitur lateri cuſtos, hinc ardua proræ
Temperat, & fluctus tempeſtatésque futuras
Edocet, aßiduo cùm Dorida uicerit uſu:
Iam clauum totámque ſubit torquere carinam.
Sic quum clara diu rerum documenta dediſſes,
Non te parte ſui, ſed in omni corpore ſumpſit
Imperium, cunctáque dedit tellure regendos
Rectores: Hiſpana tibi, Germanáque Tethys
Paruit, & noſtro diducta Britannia mundo,
Diuersóque tuas coluerunt gurgite uoces,
Lentus Arar, Rhodanúsque celer, & diues Iberus.

O quo

O quoties doluit Rhenus, quà barbarus ibat,
Quòd te non geminis frueretur iudice ripis.
Vnius fit cura uiri, quodcunq; rubeſcit
Occaſu, quodcunq; dies deuexior ambit.
Tam celer aſsiduos expleuit curſus honores.
Vna poteſtatum ſpatijs interfuit ætas,
Tótque gradus fati iuuenilibus intulit annis.
Poſtquam parta quies, & ſummum nacta cacumen
Iam ſecura petit priuatum gloria portum,
Ingenij redeunt fructus, alijq; labores,
Et uitæ pars nulla perit: quodcunq; recedit
Litibus, incumbit ſtudijs, animúsque uiciſsim
Aut curam imponit populis, aut otia Muſis.
Omnia Cecropiæ relegis ſecreta ſenectæ,
Diſcutiens, quid quiſq; nouum mandauerit æuo,
Quantáque diuerſæ producant agmina ſectæ.
Nanq; alijs princeps rerum diſponitur aër;
Hic confidit aquis, hic procreat omnia flammis,
Alter in Aetnæas caſurus ſponte fauillas
Diſpergit, reuocátque Deum, rurſúsque receptis
Nectit amicitijs quicquid diſcordia ſoluit.
Corporis hic damnat ſenſus, uerúmque uideri
Pernegat, hic ſemper lapſuræ pondera terræ
Conatur rapido cœli fulcire rotatu,
Accendítque diem præerupti turbine ſaxi.
Ille ferox, unóque tegi non paſſus olympo,
Immenſum per inane uolat, finémque peroſus,
Parturit innumeros anguſto pectore mundos.
Hi uaga collidunt cæcis primordia plagis.
Numina conſtituunt alij, caſúsque relegant.
Graiorum obſcuras Romanis floribus artes

Irradias, uicibus gratis formare loquentes
Suetus, & alterno uerum contexere nodo.
Quicquid Socratico manauit ab ordine, quicquid
Docta Cleantææ ſonuerunt atria turbæ,
Inuentum quodcunq; tuo Chryſippe receſſu,
Quicquid Democritus riſit, dixitque tacendo
Pythagoras, uno ſe pectore cuncta uetuſtas
Condidit, & maior collectis uiribus exit.
Ornantur ueteres, & nobiliore magiſtro
In Latium ſpretis Academia migrat Athenis,
Vt tandem propius diſcat, quo fine beatum
Dirigitur, quæ norma boni, quis limes honeſti,
Quænam membra ſui uirtus diuiſa domandis
Obiectet uitijs, quæ pars iniuſta recidat,
Quæ uincat ratione metus, quæ frænet amores.
At quoties elementa doces, ſemperq; fluentis
Materiæ cauſas, quæ uis animauerit aſtra,
Impleritque choros, quo uiuat machina motu,
Sidera cur ſeptem retro nitantur in ortus
Obluctata polo: uarijsq; meatibus idem
Arbiter, an geminæ conuertant æthera mentes:
Sitne color proprius rerum, lucisque repulſu
Eludant aciem: tumidos quæ luna recurſus
Nutriat oceani, quo fracta tonitrua uento,
Quis trahat imbriferas nubes, quo ſaxa creentur
Grandinis, unde rigor niuibus, quæ flagra per auras
Excutiant rutilos tractus, aut fulmina uelox
Torqueat, aut triſtem figat crinita cometem.
Iam tibi compoſitam fundauerat anchora puppim,
Telluris iam certus eras, facunda placebant
Otia, naſcentes ibant in ſecula libri:

Quum

Quum ſubito liquida ceſſantem uidit ab æthra
Iuſtitia, & tanto uiduatas iudice leges:
Continuo frontem limbo uelata pudicam,
Deſerit autumni portas, quà uergit in auſtrum
Signifer, & noctis reparant diſpendia chelæ.
Pax auibus, quacunq; uolant, rabiémque frementes
Depoſuere feræ, lætatur terra reuerſo
Numine, quod priſci poſt tempora perdidit auri.
Illa per occultum Ligurum ſe mœnibus infert,
Et caſtos leuibus plauſtris ingreſſa penates,
Inuenit æthereos ſignantem in puluere curſus,
Quos pia ſollicito deprændit pollice Memphis:
Quæ noceant momenta polum, quàm certus in aſtris
Error, quis tenebras ſolis, cauſiſq; meantem
Defectum uideat numerus, quæ linea Phœben
Damnet, & excluſo pallentem fratre relinquat.
Vt procul aſpexit fulgentia uirginis ora,
Cognouitque deam, uultus ueneratur amicos,
Occurrit, ſcriptæq; notas confundit arenæ.
Tunc ſic diua prior: Manli ſyncera bonorum
Congeries, in quo ueteris ueſtigia recti,
Et ductos uideo mores meliore metallo:
Iam ſatis indultum ſtudijs, Muſæq; tot annos
Eripuere mihi, pridem te iura repoſcunt.
Aggredere, & noſtro rurſum te redde labori:
Nec tibi ſufficiat tranſmiſſæ gloria uitæ:
Humanum curare genus, quis terminus unquam
Præſcripſit? nullas recipit prudentia metas.
Adde quòd hæc potuit multis contingere ſedes,
Sed meritis tantum redeunt, actúsque priores
Commendat repetitus honor, uirtuſq; reducit,

Quos fortuna regit. melius, magnoq́; petendum
Credis, in abſtruſa rerum ratione morari?
Scilicet illa tui patriam præcepta Platonis
Erexere magis, quàm qui reſponſa ſequutus
Obruit Eoas claſſes, urbesq́; carinis
Vexit, & arſuras Medo ſubduxit Athenas.
Spartanis potuit robur præſtare Lycurgus
Matribus, & ſexum leges uicere ſeueræ.
Ciuibus & uetitis ignauo credere muro,
Tutius obiecit nudam Lacedæmona bellis.
At non Pythagoræ monitus annią; ſilentes,
Famoſum Oebalij luxum preſſere Tarenti.
Quis uero inſignem tanto ſub principe curam
Reſpuat? aut quando meritis maiora patebunt
Præmia? quis demens adeò, qui iungere ſenſus
Cum Stilicone neget? ſimilem quæ pertulit ætas
Conſilio uel Marte uirum? nunc Brutus amaret
Viuere ſub regno tali, ſuccumberet aulæ
Fabritius, cuperent ipſi ſeruire Catones.
Nónne uides ut noſtra ſoror clementia triſtes
Obtundat gladios? fratres amplexa ſerenos
Aſſurgat pietas? fractis ut lugeat armis
Perfidia? & laceris morientes crinibus hydri
Lambant inualido furiarum uincla ueneno?
Exultat cum pace fides, iam ſidera cunctæ
Liquimus, & placidas inter diſcurrimus urbes.
Nobiſcum Theodore redi. Subit ille loquentem
Talibus: Agreſtem dudum me diua reuerti
Cogis, & infectum longi rubigine ruris
Ad tua ſigna uocas: nunquam mihi cura tot annis
Altera, quàm duras ſulcis mollire nouales,

Noſſe

Noſſe ſoli uires, nemori quæ commoda rupes,
Quis felix oleæ tractus, quæ gleba faueret
Frugibus, aut quales tegeret uindemia colles.
Terribiles rurſum lituos ueteranus adibo?
Et deſueta uetus tentabo cærula uector?
Collectamq; diu, & certis utcunq; locatam
Sedibus, in dubium patiar deponere famam?
Nec me quid ualeat natura fortior uſus
Præterit, aut quantum neglectæ defluat arti.
Deſidis aurigæ non audit uerbera currus,
Nec manus agnoſcit quem non exercuit arcum.
Eſſe ſed iniuſtum fateor quodcunq; negatur
Iuſtitiæ. Tu prima hominem ſyluestribus antris
Elicis, & fœdo detergis ſecula uictu.
Te propter colimus leges, animosq; ferarum
Exuimus: nitidis quiſquis te ſenſibus hauſit,
Irruet intrepidus flammis, hyberna ſecabit
Aequora, conſertos hoſtes ſuperabit inermis.
Ille uel Aethiopum pluuijs ſolabitur æſtus.
Illum trans Scythiam uernus comitabitur aër.
Sic fatus, tradente dea ſuſcepit habenas,
Quattuor ingenti iuris temone refuſas.
Prima Padum, Tyberimq; ligat, crebrisq; micantem
Vrbibus Italiam: Lydos, Pœnosq; ſecunda
Temperat: Illyrico ſe tertia porrigit orbi.
Vltima Sardiniam, Cirnon, trifidamq; retentat
Sicaniam, & quicquid Tyrrhena funditur unda,
Vel gemit Ionia. nec te tot limina rerum,
Aut tantum turbauit onus, ſed ut altus olympi
Vertex, qui ſpatio uentos hyemesq; relinquit,
Perpetuum nulla uiolatus nube ſerenum,

Celſior exurgit pluuijs, auditq́; ruentes
Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcat.
Sic patiens animus per tanta negotia liber
Emergit, ſimilisq́; ſui, iuſtiq́; tenorem
Flectere, non odium cogit, non gratia ſuadet.
Nam ſpretas quis opes, intactaq́; pectora lucro
Commemoret? fuerint alijs hæc fortè decora,
Nulla poteſt laus eſſe tibi, quæ crimina purget.
Seruat inoffenſam diuina modeſtia uocem,
Temperiem ſeruant oculi, nec lumina feruor
Aſperat, aut rabidas diffundit ſanguine uenas,
Nullique mutati tempeſtas proditur oris.
Quinetiam ſontes expulſa corrigis ira,
Et placidus delicta domas, nec dentibus unquam
Inſtrepis horrendum, fremitu nec uerbera poſcis.
Qui fruitur pœna, ferus eſt, legumq́; uidetur
Vindictam præſtare ſibi: quum uiſcera felle
Canduerint, ardet ſtimulis, fertúrque nocendi
Prodigus, ignarus cauſæ. dijs proximus ille eſt,
Quem ratio, non ira mouet: qui facta rependens
Conſilio punire poteſt. mucrone cruento
Se iactent alij, ſtudeant feritate timeri,
Abductóque hominum cumulent æraria cenſu.
Lene fluit Nilus, ſed cunctis amnibus extat
Vtilior, nullas confeſſus murmure uires.
Acrior at rapidus tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas. eadem clementia ſæui
Gurgitis immenſum deduxit in hoſtia Gangen.
Torrentes immane fremant, lapſisq́; minentur
Pontibus, inuoluant ſpumoſo uertice ſyluas.
Pax maiora decet: peragit tranquilla poteſtas,

Quod uiolenta nequit:mandatáque fortius urget
Imperioſa quies.idem prædurus iniquas
Accepiſſe preces:rurſus quæ digna petitu
Largitor facilis:nec quæ comitatur honores,
Auſa tuam leuiter tentare ſuperbia mentem:
Frons priuata manet.non ſe meruiſſe fatetur,
Qui creuiſſe putat,rigidi ſed plena pudoris
Elucet grauitas faſtu iucunda modeſto.
Quæ non ſeditio?quæ non inſania uulgi,
Te uiſo lenita cadat?quæ diſſona ritu
Barbaries,media quam non reuerentia frangat?
Vel quis non ſitiens ſermonis mella politi,
Deſerat Orpheos blanda teſtudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem,aut partes animæ,per ſingula talem
Cernimus,& ſimiles agnoſcit pagina mores.
Nec dilata tuis Auguſto iudice merces
Officijs,illúmque habitum, quo iungitur aulæ
Curia,qui ſocios proceres cum principe nectit,
Quem quater ipſe gerit,perfecto detulit anno,
Depoſuitq; ſuas te ſuccedente curules.
Creſcite uirtutes,fœcundáque floreat ætas.
Ingenijs patuit campus,certusq; merenti
Stat fauor,ornatur proprijs induſtria donis.
Surgite ſopitæ, quas obruit ambitus,artes,
Nil licet inuidiæ,Stilico dum proſpicit orbi,
Sidereusq; gener.non hic uiolata curulis,
Turpia non Latios inceſtant nomina faſtos.
Fortibus hæc conceſſa uiris,ſoliſq; gerenda
Patribus,& Romæ nunquam latura pudorem.
Nuntia uotorum celeri iam fama uolatu,

Mouerat

Mouerat Aonios audito conſule lucos:
Concinuit felix Helicon, fluxitq́; Aganippe
Largior, & docti riſerunt floribus amnes.
Vranie redimita comas, quæ ſæpe magiſtra
Manlius igniferos radio deſcripſerat axes,
Sic alias hortata deas: Patimurne ſorores
Optato procul eſſe die? nec limina noſtri
Conſulis, & ſemper dilectas uiſimus ædes?
Et faſces ſubiiſſe libet? miracula plebi
Colligite, & claris nomen celebrate theatris.
Tu Iouis æquorei ſubmerſam fluctibus aulam
Oratum uolucres Erato iam perge quadrigas,
A quibus haud unquam palmam rapturus Arion.
Illuſtret circum ſonipes, quicunq́; ſuperbo
Perſtrepit hinnitu Betim, qui ſplendida potat
Stagna Tagi, madidoq́; iubas aſpergitur auro.
Calliope liquidas Alciden poſce palæſtras.
Cuncta Palæmoniis manus explorata coronis
Adſit, & Eleo pubes laudata Tonanti.
Tu iuga Taygeti, frondoſaq́; Mænala Clio
I, Triuiæ ſupplex, non aſpernata rogantem
Amphitheatrali faueat Latonia pompæ.
Audaces legat ipſa uiros, qui colla ferarum
Arte ligent, certoq́; premant uenabula niſu:
Ipſa truces fœtus, captiuaq́; ducat ab antris
Prodigia, & cædis ſitientem deferat arcum.
Conueniant urſi, magna quos mole ruentes
Torua Lycaoniis Helice miretur ab aſtris,
Perfoßiq́; ruant populo pallente leones,
Quales Mygdonio curru frænare Cybelle
Optat, & Herculei mallent fregiſſe lacerti.

Obuia

Obuia fulminei properent ad uulnera pardi.
Semine permixto geniti,quum fortè leænæ
Nobiliorem uterum uiridis corrupit adulter.
Hi maculis patres referunt,& robore matres.
Quicquid monſtriferis nutrit Getulia campis,
Alpina quicquid tegitur niue,Gallica ſi quid
Sylua timet,iaceat:largo diteſcat harena
Sanguine,conſument totos ſpectacula montes:
Nec molles egeant noſtra dulcedine ludi,
Qui lætis riſum ſalibus mouiſſe facetus,
Qui nutu,manibúſque loquax,cui tibia flatu,
Cui plectro pulſanda chelys,qui pulpita ſocco
Perſonat,aut alte graditur maiore cothurno,
Et qui magna leui detrudens murmura tactu,
Innumeras uoces ſegetis moderatur ahenæ,
Intonat erranti digito,penitúſque trabali
Vecte laborantes in carmina concitat undas.
Vel qui more auium ſeſe iaculantur in auras,
Corporáque ædificant celeri creſcentia nexu,
Quorum compoſitam puer augmentatus in artem
Emicet,& uinctus plantæ uel curribus hærens
Pendula librato figat ueſtigia ſaltu.
Mobile ponderibus deſcendat pegma reductis,
Inq; chori ſpeciem ſpargentes ardua flammas
Scena rotet,uarios effingat Mulciber orbes.
Per tabulas impune uagus,pictæq; citato
Ludant igne trabes,& non permiſſa morari
Fida per innocuas errent incendia turres.
Laſciui ſubito confligant æquore lembi,
Stagnáque remigibus ſpument inuerſa canoris.
Conſul per populos, idem grauiſſimus autor

Eloquij

Eloquij,duplici uita ſubnixus in æuum,
Procedat pariter libris faſtiſq; legendus.
Accipiat patris exemplum,tribuátque nepoti
Filius,& cœptis ne deſit faſcibus hæres.
Decurrat trabeata domus,tradátque ſecures
Mutua poſteritas, ſeruatóque ordine fati,
Manlia continuo numeretur conſule proles.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LAVDES STILICONIS PANEGYRIS I.

CONTINVANT ſuperi pleno Romana fauore
Gaudia, ſucceſſuſq; nouis ſucceßibus augent.
Coniugij needum feſtiuos regia cantus
Sopierat,cecinit fuſo Gildone triumphos,
Et calidis thalami ſucceßit laurea ſertis,
Sumeret ut pariter princeps noménque mariti,
Victoriſq; decus.Libyæ poſt prælia crimen
Concidit Eoum,rurſuſq; Oriente ſubacto
Conſule defenſæ ſurgunt Stilicone ſecures.
Ordine uota meant.Equidem ſi carmen in unum
Tantarum ſperem cumulos aduoluere rerum,
Promptius imponam glaciali Pelion Oſſæ.
Si partem tacuiſſe uelim,quodcunq; relinquam,
Maius erit,ueteres actus,primámque iuuentam
Proſequar,adſeſe mentem præſentia ducunt.

Narrem

Narrem iuſtitiam, reſplendet gloria Martis.
Armati referam uires, plus egit inermis.
Quòd floret Latium, Latio quòd reddita ſeruit
Africa, uicinum quòd neſcit Iberia Maurum,
Tuta quòd imbellem miratur Gallia Rhenum.
An gelidam Thracem, decertatóſque labores,
Hebro teſte canam? magnum mihi panditur æquor,
Ipſaq; Pierios laſſant procliuia currus
Laudibus innumeris. etenim mortalibus ex quo
Tellus cœpta coli, nunquam ſyncera bonorum
Sors ulli conceſſa uiro: quem uultus honeſtat,
Dedecorant mores: animus quem pulchrior ornat,
Corpus deſtituit. Bellis inſignior ille,
Sed pacem fœdat uitijs: in publica felix,
Sed priuata minus partitum ſingula quenq;
Nobilitant, hunc forma decens, hunc robur in armis,
Hunc rigor, hunc pietas, illum ſolertia iuris,
Hunc ſoboles, caſtiq; tori, ſparguntur in omnes,
In te mixta fluunt, & quæ diuiſa beatos
Efficiunt, collecta tenes. Quid facta reuoluam,
Militiamq; patris? cuius protendere famam,
Si nihil egiſſet clarum, nec fida ualenti
Dextera duxiſſet rutilantes crinibus alas,
Sufficeret natus Stilico. mens ardua ſemper
A puero, tenerisq; etiam fulgebat in annis.
Fortunæ maioris honos, erectus & acer,
Nil breue moliri, nullis hærere potentum
Liminibus, faſtisq; loqui iam digna futuris.
Iam tunc conſpicuus, iam tunc uenerabilis ibas,
Spondebatq; ducem celſi nitor igneus oris,
Membrorumq; modus, qualem nec carmina fingunt

 Semi

Et gener Auguſtis olim ſocer ipſe futurus
Accedis radijs auri, Tyriáque ſuperbit
Maieſtate torus. comitata parentibus exit
Purpureis uirgo: ſtabat pater inde trophæis
Inclytus: inde pium matris regina gerebat
Obſequium, grauibus ſubnectens flammea gemmis.
Tunc & ſolis equos, tunc exultaſſe choreis
Aſtra ferunt, melliſque lacus, & flumina lactis
Erupiſſe ſolo, quum floribus æquora uernis
Boſphorus indueret, roſeiſque euincta coronis
Certantes Aſiæ tædas Europa leuaret.
Felix arbitrij princeps, qui congrua mundo
Iudicat, & primus cenſet quod cernimus omnes.
Talem quippe uirum natis adiunxit, & aulæ,
Cui nec luxuries bello, nec blanda periclis
Otia, nec lucis fructus precioſior unquam
Laude fuit. Quis enim Myſos in plauſtra feroces
Reppulit? aut ſæua Proponti cæde tumentes
Baſternas una potuit delere ruina?
Pallantis iugulum Turno moriente piauit
Aeneas, tractúſque rotis ultricibus Hector
Irato uindicta fuit, uel quæſtus Achilli.
Tu neq; ueſano raptas uenalia curru
Funera, nec uanam corpus meditaris in unum
Sæuitiam. turmas equitum, peditúmque cateruas,
Hoſtiles globos tumulo proſternis amici.
Inferijs gens tota datur, nec Mulciber autor
Mendacis clypei, fabricatáque uatibus arma
Conatus iuuere tuos, tot barbara ſolus
Millia, iampridem miſeram uaſtantia Thracen
Finibus exiguæ uallis concluſa tenebas.

Obruimur. Genitor cæſi poſt bella tyranni
Iam tibi commiſſis conſcenderat æthera terris.
Ancipites rerum ruituro culmine lapſus
Aequali ceruice ſubis. Sic Hercule quondam
Suſtentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit ſignifer aſtris,
Perpetuáque ſenex ſubductus mole parumper
Obſtupuit proprij ſpectator ponderis Atlas.
Nil ibi barbariæ motus, nil turbida rupto
Ordine tentauit nouitas: tantóque remoto
Principe mutatas orbis non ſenſit habenas.
Nil inter geminas acies, ſeu libera frænis
Auſa manus: certe nec tantis diſſona linguis
Turba, nec armorum cultu diuerſior unquam
Confluxit populus. totam pater undiq; ſecum
Mouerat Auroram: mixtis hic Colchus Iberis,
Hic mitra uelatus Arabs, hic crine decoro
Armenius, hic picta Saces, fucatáque Medus,
Hic gemmata niger tentoria fixerat Indus,
Hic Rhodani procera cohors, hic miles alumnus
Oceani, ductor Stilico tot gentibus unus,
Quas uel progrediens, uel conſpicit occiduus ſol.
In quo tam uario uocum, generúmque tumultu
Tanta quies, iuriſq; metus ſeruator honeſti
Te moderante fuit, nullis ut uinea furtis,
Vt ſeges erepta fraudaret meſſe colonum:
Vt nihil aut ſæuum rabies, aut turpe libido
Suaderet: placidi ſeruirent legibus enſes.
Scilicet in uulgus manant exempla regentum,
Vtq; ducum lituos, ſic mores caſtra ſequuntur.
Deniq; felices aquilas quocunq; moueres,

Arebant tantis epoti millibus amnes.
Illyricum peteres, campi, montéſque latebant.
Vexillum nauale dares, ſub puppibus ibat
Ionium, nullis ſuccincta Ceraunia nimbis,
Nec iuga Leucates feriens ſpumantia fluctu
Deterrebat hyems. tu ſi glaciale iuberes
Veſtigare fretum, ſecuro milite ducti
Stagna reluctantes quaterent Saturnia remi.
Si deſerta Noti, fontem ſi quærere Nili,
Aethiopum medios penetraſſent uela uapores.
Te memor Eurotas, te ruſtica muſa Lycæi,
Te paſtorali modulantur Mænala cantu:
Partheniúmque nemus, quod te pugnante reſurgens,
Aegra caput medijs erexit Græcia flammis.
Plurima Parrhaſius tunc inter corpora Ladon
Hæſit, & Alphæus Geticis anguſtus aceruis,
Tardior ad Siculos etiam nunc pergit amores.
Miramur rapidis hoſtem ſuccumbere bellis,
Quum ſolo terrore ruant: nunc claßica Francis
Intulimus, iacuere tamen: nos Marte Sűeuos
Contudimus, queis iura damus: quis credere poßit?
Ante tubam nobis audax Germania ſeruit.
Cedant Druſe tui, cedant Traiane labores,
Veſtra manus dubio quicquid diſcrimine geßit,
Tranſcurrens egit Stilico, totidémque diebus
Edomuit Rhenum, quot uos potuiſtis in annis,
Quem ferro, alloquijs, quem nos cum milite, ſolus
Impiger à primo deſcendens fluminis ortu
Ad bifidos tractus, & iuncta paludibus ora
Fulmineum perſtrinxit iter: ducis impetus undas
Vincebat celeres, & pax à fonte profecta

Cum Rheni creſcebat aquis.ingentia quondam
Nomina,crinigero flauentes uertice reges,
Qui nec principibus donis precibúſque uocati
Paruerant,iuſsi properant,ſegniq; uerentur
Offendiſſe mora,tranſuecti lintribus amnem,
Occurſant ubicunq; uelis.nec fama feſellit
Iuſtitiæ,uidere pium,uidere fidelem.
Quem ueniens timuit,rediens Germanus amauit.
Illi terribiles,quibus otia uendere ſemper
Mos erat,& fœda requiem mercede paciſci,
Natis obſidibus pacem tam ſupplice uultu,
Captiuóque rogant,quàm ſi poſt terga reuincti,
Tarpeias preßis ſubeant ceruicibus arces.
Omne quod Oceanum,fontémque interiacet Iſtri,
Vnius incurſu tremuit.ſine cæde ſubactus
Seruitio Boreas,exarmatique Triones
Tempore tam paruo.tot prælia ſanguine nullo
Perficis,& luna nuper naſcente profectus,
Antè redis,quàm plena fuit,Rhenúmque minacem
Cornibus infractis adeò miteſcere cogis,
Vt Sueuus iam rura colat,flexoſq; Sicambri
In falcem curuent gladios, gemináſque uiator
Quum uideat ripas,quæ ſit Romana requirat.
Vt iam trans fluuium non indignante Cayco
Paſcat Belga pecus:mediúmque ingreſſa per Albim,
Gallica Francorum montes armenta pererrent.
Vt procul Herciniæ per uaſta ſilentia ſyluæ,
Venari tutò liceat,lucóſque uetuſta
Relligione truces,& robora numinis inſtar
Barbarici,noſtræ feriant impune bipennes.
Vltro quinetiam deuota mente tuentur,

Victoriq; fauent, quoties ſociare cateruas
Orauit, iungiq; tuis Alemania ſignis:
Nec doluit, contempta tamen ſpretóque receßit
Auxilio, laudata fides. prouincia miſſos
Expellet citius faſces, quàm Francia reges
Quos dederis feriat. nec iam pulſare rebelles,
Sed uinclis punire licet. ſub iudice noſtro
Regia Romanus diſquirit crimina carcer.
Marcomanes, Sueuusq; docent: quorum alter Hetruſcum
Pertulit exilium, quum ſe promitteret alter
Exulis ultorem iacuit mucrone ſuorum:
Res auidi conſcire nouas, odióque furentes
Pacis, & ingenio ſcelerúmque cupidine fratres.
Poſt domitas Arctos alio prorumpit ab axe
Tempeſtas, & ne qua tuis intacta trophæis
Pars foret, Auſtralis ſonuit tuba. mouerat omnes
Maurorum Gildo populos, quibus imminet Atlas,
Et quos interior nimio plaga ſole relegat.
Quos uagos humectat Cinyphs, & proximus hortis
Heſperidum Triton, & Gir notißimus amnis
Aethiopum, ſimili mentitus gurgite Nilum.
Venerat & paruis redimitus Iuba ſagittis,
Et uelox Garamas: nec quamuis triſtibus Hammon
Reſponſis, alacrem potuit Naſamona morari.
Stipantur Numidæ campis, ſtant puluere Syrtes
Getulæ, Pœnis iaculis obtexitur aër.
Hi uirga moderantur equos, his fulua leones
Velamenta dabant, ignotarumq; ferarum
Exuuiæ, uaſtis Meroë quas nutrit harenis.
Serpentum geſtant patulos pro caßide rictus.
Pendent uipereæ ſquamoſa pelle pharetræ.

Non

Non ſic intremuit Simois,quum montibus Idæ
Nigra coloratus produceret agmina Memnon.
Non Ganges,quum tela procul uibrantibus Indis
Immanis medium uectaret bellua Porum.
Porus Alexandro,Memnon proſtratus Achilli,
Gildo nempe tibi.nec ſolum feruidus Auſtrum,
Sed partes etiam Mauors agitabat Eoas.
Quamuis obſtreperet pietas.his ille regendæ
Tranſtulerat nomen Libyæ,ſceleriq; prophano
Fallax legitimam regni prætenderat umbram.
Surgebat uaria geminum formidine bellum.
Hoc armis,hoc triſte dolis,hoc Africa ſæuis
Cinxerat auxilijs,hoc coniuratus alebat
Inſidijs Oriens:illinc edicta meabant
Corruptura duces,hinc frugibus atra negatis
Vrgebat,trepidámque fames obſederat urbem.
Exitiale palàm Libycum,ciuile pudoris
Obtentu tacitum.tales utrinq; procellæ
Cùm fremerent,Latiumq; alternis ictibus anceps
Imperium pulſaret hyems,nil feſſa remiſit
Officij uirtus,contráque minantia fata
Peruigil,euentusq; ſibi latura ſecundos,
Maior in aduerſis micuit.uelut arbiter alni,
Nubibus Aegæo quam turbine uerſat Orion,
Exiguo claui flexu declinat aquarum
Verbera,nunc recta,nunc obliquante carina
Callidus,& pelagi cœliq; obnititur iræ.
Quid primum mirer Stilico?quòd cautus ad omnes
Reſtiteris fraudes,ut te,nec noxia furto
Littera,nec pretio manus inflammata lateret?
Quòd nil in tanto rerum terrore locutus

Celſior exurgit pluuijs, auditq; ruentes
Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcat.
Sic patiens animus per tanta negotia liber
Emergit, ſimiliſq; ſui, iuſtiq; tenorem
Flectere, non odium cogit, non gratia ſuadet.
Nam ſpretas quis opes, intactaq; pectora lucro
Commemoret? fuerint alijs hæc forte decora,
Nulla poteſt laus eſſe tibi, quæ crimina purget.
Seruat inoffenſam diuina modeſtia uocem,
Temperiem ſeruant oculi, nec lumina feruor
Aſperat, aut rabidas diffundit ſanguine uenas,
Nullique mutati tempeſtas proditur oris.
Quinetiam ſontes expulſa corrigis ira,
Et placidus delicta domas, nec dentibus unquam
Inſtrepis horrendum, fremitu nec uerbera poſcis.
Qui fruitur pœna, ferus eſt, legumq; uidetur
Vindictam præſtare ſibi: quum uiſcera felle
Canduerint, ardet ſtimulis, fertúrque nocendi
Prodigus, ignarus cauſæ. dijs proximus ille eſt,
Quem ratio, non ira mouet: qui facta rependens
Conſilio punire poteſt. mucrone cruento
Se iactent alij, ſtudeant feritate timeri,
Abductóque hominum cumulent æraria cenſu.
Lene fluit Nilus, ſed cunctis amnibus extat
Vtilior, nullas confeſſus murmure uires.
Acrior at rapidus tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas. eadem clementia ſæui
Gurgitis immenſum deduxit in hoſtia Gangen.
Torrentes immane fremant, lapſiſq; minentur
Pontibus, inuoluant ſpumoſo uertice ſyluas.
Pax maiora decet: peragit tranquilla poteſtas,

Quod

Quod uiolenta nequit: mandatáque fortius urget
Imperioſa quies. idem prædurus iniquas
Accepiſſe preces: rurſus quæ digna petitu
Largitor facilis: nec quæ comitatur honores,
Auſa tuam leuiter tentare ſuperbia mentem:
Frons priuata manet. non ſe meruiſſe fatetur,
Qui creuiſſe putat, rigidi ſed plena pudoris
Elucet grauitas faſtu iucunda modeſto.
Quæ non ſeditio? quæ non inſania uulgi,
Te uiſo lenita cadat? quæ diſſona ritu
Barbaries, media quam non reuerentia frangat?
Vel quis non ſitiens ſermonis mella politi,
Deſerat Orpheos blanda teſtudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animæ, per ſingula talem
Cernimus, & ſimiles agnoſcit pagina mores.
Nec dilata tuis Auguſto iudice merces
Officijs, illúmque habitum, quo iungitur aulæ
Curia, qui ſocios proceres cum principe nectit,
Quem quater ipſe gerit, perfecto detulit anno,
Depoſuitq; ſuas te ſuccedente curules.
Creſcite uirtutes, fœcundáque floreat ætas.
Ingenijs patuit campus, certuſq; merenti
Stat fauor, ornatur proprijs induſtria donis.
Surgite ſopitæ, quas obruit ambitus, artes,
Nil licet inuidiæ, Stilico dum proſpicit orbi,
Sidereuſq; gener. non hic uiolata curulis,
Turpia non Latios inceſtant nomina faſtos.
Fortibus hæc conceſſa uiris, ſoliſq; gerenda
Patribus, & Romæ nunquam latura pudorem.
Nuntia uotorum celeri iam fama uolatu,

Mouerat Aonios audito conſule lucos:
Concinuit felix Helicon,fluxitq; Aganippe
Largior,& docti riſerunt floribus amnes.
Vrante redimita comas,quæ ſæpe magiſtra
Manlius igniferos radio deſcripſerat axes,
Sic alias hortata deas:Patimúrne ſorores
Optato procul eſſe die?nec limina noſtri
Conſulis,& ſemper dilectas uiſimus ædes?
Et faſces ſubiiſſe libet?miracula plebi
Colligite, & claris nomen celebrate theatris.
Tu Iouis æquorei ſubmerſam fluctibus aulam
Oratum uolucres Erato iam perge quadrigas,
A quibus haud unquam palmam rapturus Arion.
Illuſtret circum ſonipes,quicunq; ſuperbo
Perſtrepit hinnitu Betim,qui ſplendida potat
Stagna Tagi,madidoq; iubas aſpergitur auro.
Calliope liquidas Alciden poſce palæſtras.
Cuncta Palæmoniis manus explorata coronis
Adſit,& Eleo pubes laudata Tonanti.
Tu iuga Taygeti,frondoſaq; Mænala Clio
I,Triuiæ ſupplex,non aſpernata rogantem
Amphitheatrali faueat Latonia pompæ.
Audaces legat ipſa uiros,qui colla ferarum
Arte ligent,certoq; premant uenabula niſu:
Ipſa truces fœtus,captiuaq; ducat ab antris
Prodigia,& cædis ſitientem deferat arcum.
Conueniant urſi,magna quos mole ruentes
Torua Lycaoniis Helice miretur ab aſtris,
Perfoßiq; ruant populo pallente leones,
Quales Mygdonio curru frænare Cybelle
Optat,& Herculei mallent fregiſſe lacerti.

Obuia fulminei properent ad uulnera pardi.
Semine permixto geniti, quum fortè leænæ
Nobiliorem uterum uiridis corrupit adulter.
Hi maculis patres referunt, & robore matres.
Quicquid monſtriferis nutrit Getulia campis,
Alpina quicquid tegitur niue, Gallica ſi quid
Sylua timet, iaceat: largo diteſcat harena
Sanguine, conſument totos ſpectacula montes:
Nec molles egeant noſtra dulcedine ludi,
Qui lætis riſum ſalibus mouiſſe facetus,
Qui nutu, manibúsque loquax, cui tibia flatu,
Cui plectro pulſanda chelys, qui pulpita ſocco
Perſonat, aut alte graditur maiore cothurno,
Et qui magna leui detrudens murmura tactu,
Innumeras uoces ſegetis moderatur ahenæ,
Intonat erranti digito, penitúsque trabali
Vecte laborantes in carmina concitat undas.
Vel qui more auium ſeſe iaculantur in auras,
Corporáque ædificant celeri creſcentia nexu,
Quorum compoſitam puer augmentatus in artem
Emicet, & uinctus plantæ uel curribus hærens
Pendula librato figat ueſtigia ſaltu.
Mobile ponderibus deſcendat pegma reductis,
Inq; chori ſpeciem ſpargentes ardua flammas
Scena rotet, uarios effingat Mulciber orbes.
Per tabulas impune uagus, pictæq; citato
Ludant igne trabes, & non permiſſa morari
Fida per innocuas errent incendia turres.
Laſciui ſubito confligant æquore lembi,
Stagnáque remigibus ſpument inuerſa canoris.
Conſul per populos, idem grauiſsimus autor

Eloquij

Eloquij,duplici uita ſubnixus in æuum,
Procedat pariter libris faſtisq; legendus.
Accipiat patris exemplum,tribuátque nepoti
Filius,& cœptis ne deſit faſcibus hæres.
Decurrat trabeata domus,tradátque ſecures
Mutua poſteritas,ſeruatóque ordine fati,
Manlia continuo numeretur conſule proles.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LAVDES STILICONIS PANEGYRIS I.

CONTINVANT ſuperi pleno Romana fauore
Gaudia, ſucceſſuſq; nouis ſucceſſibus augent.
Coniugij necdum feſtiuos regia cantus
Sopierat,cecinit fuſo Gildone triumphos,
Et calidis thalami ſucceſſit laurea ſertis,
Sumeret ut pariter princeps noménque mariti,
Victoriſq; decus.Libyæ poſt prælia crimen
Concidit Eoum,rurſuſq; Oriente ſubacto
Conſule defenſæ ſurgunt Stilicone ſecures.
Ordine uota meant.Equidem ſi carmen in unum
Tantarum ſperem cumulos aduoluere rerum,
Promptius imponam glaciali Pelion Oſſæ.
Si partem tacuiſſe uelim,quodcunq; relinquam,
Maius erit,ueteres actus,primámque iuuentam
Proſequar,adſeſe mentem præſentia ducunt.

Narrem iuſtitiam, reſplendet gloria Martis.
Armati referam uires, plus egit inermis.
Quòd floret Latium, Latio quòd reddita ſeruit
Africa, uicinum quòd neſcit Iberia Maurum,
Tuta quòd imbellem miratur Gallia Rhenum.
An gelidam Thracem, decertatóſque labores,
Hebro teſte canam? magnum mihi panditur æquor,
Ipſaq; Pierios laſſant procliuia currus
Laudibus innumeris. etenim mortalibus ex quo
Tellus cœpta coli, nunquam ſyncera bonorum
Sors ulli conceſſa uiro: quem uultus honeſtat,
Dedecorant mores: animus quem pulchrior ornat,
Corpus deſtituit. Bellis inſignior ille,
Sed pacem fœdat uitijs: in publica felix,
Sed priuata minus partitum ſingula quenq;
Nobilitant, hunc forma decens, hunc robur in armis,
Hunc rigor, hunc pietas, illum ſolertia iuris,
Hunc ſoboles, caſtiq; tori, ſparguntur in omnes,
In te mixta fluunt, & quæ diuiſa beatos
Efficiunt, collecta tenes. Quid facta reuoluam,
Militiamq; patris? cuius protendere famam,
Si nihil egiſſet clarum, nec fida ualenti
Dextera duxiſſet rutilantes crinibus alas,
Sufficeret natus Stilico. mens ardua ſemper
A puero, tenerisq; etiam fulgebat in annis.
Fortunæ maioris honos, erectus & acer,
Nil breue moliri, nullis hærere potentum
Liminibus, faſtisq; loqui iam digna futuris.
Iam tunc conſpicuus, iam tunc uenerabilis ibas,
Spondebatq; ducem celſi nitor igneus oris,
Membrorumq; modus, qualem nec carmina fingunt

Et gener Auguſtis olim ſocer ipſe futurus
Accedis radijs auri, Tyriáque ſuperbit
Maieſtate torus. comitata parentibus exit
Purpureis uirgo: ſtabat pater inde trophæis
Inclytus: inde pium matris regina gerebat
Obſequium, grauibus ſubnectens flammea gemmis.
Tunc & ſolis equos, tunc exultaſſe choreis
Aſtra ferunt, melliſque lacus, & flumina lactis
Erupiſſe ſolo, quum floribus æquora uernis
Boſphorus indueret, roſeiſque euincta coronis
Certantes Aſiæ tædas Europa leuaret.
Felix arbitrij princeps, qui congrua mundo
Iudicat, & primus cenſet quod cernimus omnes.
Talem quippe uirum natis adiunxit, & aulæ,
Cui nec luxuries bello, nec blanda periclis
Otia, nec lucis fructus precioſior unquam
Laude fuit. Quis enim Myſos in plauſtra feroces
Reppulit? aut ſæua Proponti cæde tumentes
Baſternas una potuit delere ruina?
Pallantis iugulum Turno moriente piauit
Aeneas, tractúsque rotis ultricibus Hector
Irato uindicta fuit, uel queſtus Achilli.
Tu neq; ueſano raptas uenalia curru
Funera, nec uanam corpus meditaris in unum
Sæuitiam. turmas equitum, peditúmque cateruas,
Hoſtiles globos tumulo proſternis amici.
Inferijs gens tota datur, nec Mulciber autor
Mendacis clypei, fabricatáque uatibus arma
Conatus iuuere tuos, tot barbara ſolus
Millia, iampridem miſeram uaſtantia Thracen
Finibus exiguæ uallis concluſa tenebas.

Nec te terriſonus ſtridor uenientis Alani,
Nec uaga Hunnorum feritas,non falce Gelonus,
Non arcu pepulere Getæ,non Sarmata conto.
Extinctiq; forent penitus,ni more maligno
Falleret auguſtas occultus proditor aures,
Obſtrueretq; moras,ſtrictúmque reconderet enſem,
Solueret obſeſſos,præberet fœdera captis.
Aßiduus caſtris aderat,rarißimus urbi.
Si quando trepida princeps pietate uocaret,
Vixq; ſalutatis laribus,uix coniuge uiſa,
Deterſo needum repetebat ſanguine campum.
Nec ſtetit Eucherij,dum carperet oſcula ſaltem,
Per galeam patris ſtimulos,ignésque mariti
Vincit cura ducis.Quoties ſub pellibus egit
Aedonas hyemes,& tardi flabra Bootæ?
Sub diuo Riphæa tulit?quumq; igne propinquo
Frigora uix ferrent alij,tunc iſte rigentem
Danubium calcabat eques,niuibusq; profundum
Scandebat criſtatus Athon,latéque coruſco
Curuatas glacie ſyluas umbone ruebat.
Nunc prope Cimmerij tendebat littora ponti,
Nunc dabat hybernum Rhodope nimboſa cubile.
Vos Hæmi gelidæ ualles,quas ſæpe cruentis
Stragibus æquauit Stilico,uos Thracia teſtor
Flumina,quæ largo mutaſtis ſanguine fluctus.
Dicite Biſaltæ,uel qui Pangæa iuuencis
Sciditis,offenſo quantæ ſub uomere putres
Dißiliant glebis galeæ,uel qualia raſtris
Oſſa peremptorum reſonent immania regum.
Singula complecti cuperem,ſed denſior inſtat
Geſtorum ſeries,laudumq; ſequentibus undis

Obru

Obruimur. Genitor cæſi poſt bella tyranni
Iam tibi commiſsis conſcenderat æthera terris.
Ancipites rerum ruituro culmine lapſus
Aequali ceruice ſubis. Sic Hercule quondam
Suſtentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit ſignifer aſtris,
Perpetuáque ſenex ſubductus mole parumper
Obſtupuit proprij ſpectator ponderis Atlas.
Nil ibi barbariæ motus, nil turbida rupto
Ordine tentauit nouitas: tantóque remoto
Principe mutatas orbis non ſenſit habenas.
Nil inter geminas acies, ſeu libera frænis
Auſa manus: certe nec tantis diſſona linguis
Turba, nec armorum cultu diuerſior unquam
Confluxit populus. totam pater undiq; ſecum
Mouerat Auroram: mixtis hic Colchus Iberis,
Hic mitra uelatus Arabs, hic crine decoro
Armenius, hic picta Saces, fucatáque Medus,
Hic gemmata niger tentoria fixerat Indus,
Hic Rhodani procera cohors, hic miles alumnus
Oceani, ductor Stilico tot gentibus unus,
Quas uel progrediens, uel conſpicit occiduus ſol.
In quo tam uario uocum, generúmque tumultu
Tanta quies, iuriśq; metus ſeruator honeſti
Te moderante fuit, nullis ut uinea furtis,
Vt ſeges erepta fraudaret meſſe colonum:
Vt nihil aut ſæuum rabies, aut turpe libido
Suaderet: placidi ſeruirent legibus enſes.
Scilicet in uulgus manant exempla regentum,
Vtq; ducum lituos, ſic mores caſtra ſequuntur.
Deniq; felices aquilas quocunq; moueres,

Arebant tantis epoti millibus amnes.
Illyricum peteres, campi, montésque latebant.
Vexillum nauale dares, ſub puppibus ibat
Ionium, nullis ſuccincta Ceraunia nimbis,
Nec iuga Leucates feriens ſpumantia fluctu
Deterrebat hyems. tu ſi glaciale iuberes
Veſtigare fretum, ſecuro milite ducti
Stagna reluctantes quaterent Saturnia remi.
Si deſerta Noti, fontem ſi quærere Nili,
Aethiopum medios penetraſſent uela uapores.
Te memor Eurotas, te ruſtica muſa Lycæi,
Te paſtorali modulantur Mænala cantu:
Partheniúmque nemus, quod te pugnante reſurgens,
Aegra caput medijs erexit Græcia flammis.
Plurima Parrhaſius tunc inter corpora Ladon
Hæſit, & Alphæus Geticis anguſtus aceruis,
Tardior ad Siculos etiam nunc pergit amores.
Miramur rapidis hoſtem ſuccumbere bellis,
Quum ſolo terrore ruant: nunc claßica Francis
Intulimus, iacuere tamen: nos Marte Sueuos
Contudimus, queis iura damus: quis credere poßit?
Ante tubam nobis audax Germania ſeruit.
Cedant Druſe tui, cedant Traiane labores,
Veſtra manus dubio quicquid diſcrimine geßit,
Tranſcurrens egit Stilico, totidémque diebus
Edomuit Rhenum, quot uos potuiſtis in annis,
Quem ferro, alloquijs, quem nos cum milite, ſolus
Impiger à primo deſcendens fluminis ortu
Ad bifidos tractus, & iuncta paludibus ora
Fulmineum perſtrinxit iter: ducis impetus undas
Vincebat celeres, & pax à fonte profecta

Cum

Cum Rheni creſcebat aquis.ingentia quondam
Nomina,crinigero flauentes uertice reges,
Qui nec principibus donis precibúsque uocati
Paruerant,iuſſi properant,ſegniq; uerentur
Offendiſſe mora,tranſuecti lintribus amnem,
Occurſant ubicunq; uelis.nec fama fefellit
Iuſtitiæ;uidere pium,uidere fidelem.
Quem ueniens timuit,rediens Germanus amauit.
Illi terribiles,quibus otia uendere ſemper
Mos erat,& fœda requiem mercede paciſci,
Natis obſidibus pacem tam ſupplice uultu,
Captiuóque rogant,quàm ſi poſt terga reuincti,
Tarpeias preſſis ſubeant ceruicibus arces.
Omne quod Oceanum,fontémque interiacet Iſtri,
Vnius incurſu tremuit.ſine cæde ſubactus
Seruitio Boreas,exarmatique Triones
Tempore tam paruo.tot prælia ſanguine nullo
Perficis,& luna nuper naſcente profectus,
Antè redis,quàm plena fuit,Rhenúmque minacem
Cornibus infractis adeò miteſcere cogis,
Vt Sueuus iam rura colat,flexoſq; Sicambri
In falcem curuent gladios, geminásque uiator
Quum uideat ripas,quæ ſit Romana requirat.
Vt iam trans fluuium non indignante Cayco
Paſcat Belga pecus:mediúmque ingreſſa per Albim,
Gallica Francorum montes armenta pererrent.
Vt procul Hercinię per uaſta ſilentia ſyluæ,
Venari tutò liceat,lucósque uetuſta
Relligione truces,& robora numinis inſtar
Barbarici,noſtræ feriant impune bipennes.
Vltro quinetiam deuota mente tuentur,

Victoriq; fauent, quoties ſociare cateruas
Orauit, iungiq; tuis Alemania ſignis:
Nec doluit, contempta tamen ſpretóque receßit
Auxilio, laudata fides. prouincia miſſos
Expellet citius faſces, quàm Francia reges
Quos dederis feriat. nec iam pulſare rebelles,
Sed uinclis punire licet. ſub iudice noſtro
Regia Romanus diſquirit crimina carcer.
Marcomanes, Sueuuſq; docent: quorum alter Hetruſcum
Pertulit exilium, quum ſe promitteret alter
Exulis ultorem iacuit mucrone ſuorum:
Res auidi conſcire nouas, odióque furentes
Pacis, & ingenio ſcelerúmque cupidine fratres.
Poſt domitas Arctos alio prorumpit ab axe
Tempeſtas, & ne qua tuis intacta trophæis
Pars foret, Auſtralis ſonuit tuba. mouerat omnes
Maurorum Gildo populos, quibus imminet Atlas,
Et quos interior nimio plaga ſole relegat.
Quos uagos humectat Cinyphs, & proximus hortis
Heſperidum Triton, & Gir notiſsimus amnis
Aethiopum, ſimili mentitus gurgite Nilum.
Venerat & paruis redimitus Iuba ſagittis,
Et uelox Garamas: nec quamuis triſtibus Hammon
Reſponſis, alacrem potuit Naſamona morari.
Stipantur Numidæ campis, ſtant puluere Syrtes
Getulæ, Pœnis iaculis obtexitur aër.
Hi uirga moderantur equos, his fulua leones
Velamenta dabant, ignotarumq; ferarum
Exuuiæ, uaſtis Meroë quas nutrit harenis.
Serpentum geſtant patulos pro caſside rictus,
Pendent uipereæ ſquamoſa pelle pharetræ,

Non

Non ſic intremuit Simois, quum montibus Idæ
Nigra coloratus produceret agmina Memnon.
Non Ganges, quum tela procul uibrantibus Indis
Immanis medium uectaret bellua Porum.
Porus Alexandro, Memnon proſtratus Achilli,
Gildo nempe tibi. nec ſolum feruidus Auſtrum,
Sed partes etiam Mauors agitabat Eoas.
Quamuis obſtreperet pietas. his ille regendæ
Tranſtulerat nomen Libyæ, ſceleriq; prophano
Fallax legitimam regni prætenderat umbram.
Surgebat uaria geminum formidine bellum.
Hoc armis, hoc triſte dolis, hoc Africa ſæuis
Cinxerat auxilijs, hoc coniuratus alebat
Inſidijs Oriens: illinc edicta meabant
Corruptura duces, hinc frugibus atra negatis
Vrgebat, trepidámque fames obſederat urbem.
Exitiale palàm Libycum, ciuile pudoris
Obtentu tacitum. tales utrinq; procellæ
Cùm fremerent, Latiumq; alternis ictibus anceps
Imperium pulſaret hyems, nil feſſa remiſit
Officij uirtus, contráque minantia fata
Peruigil, euentusq; ſibi latura ſecundos,
Maior in aduerſis micuit. uelut arbiter alni,
Nubibus Aegæo quam turbine uerſat Orion,
Exiguo claui flexu declinat aquarum
Verbera, nunc recta, nunc obliquante carina
Callidus, & pelagi cœliq; obnititur iræ.
Quid primum mirer Stilico? quòd cautus ad omnes
Reſtiteris fraudes, ut te, nec noxia furto
Littera, nec pretio manus inflammata lateret?
Quòd nil in tanto rerum terrore locutus

Indignum Latio? reſponſa quòd ardua ſemper
Eois dederis? quæ mox effecta probaſti
Securus, quamuis & opes, & rura tenerent,
Inſignésque domos. leuis hæc iactura, nec unquam
Publica priuatæ ceſſerunt commoda cauſæ.
Diuidis ingentes curas, teq́; omnibus unum
Obijcis, inueniens animo quæ mente gerenda,
Efficiens patranda manu: dictare paratus,
Quæ ſcriptis peragenda forent. quæ brachia centum,
Quis Briareus alijs numero creſcente lacertis,
Tot ſimul obiectis poſſet confligere rebus?
Euitare dolos? ueteres firmare cohortes?
Explorare nouas? duplices diſponere claſſes?
Quæ fruges, uel bella ferant, aulæq́; tumultum,
Et Romæ lenire famem? quot nube ſoporis
Immunes oculi, per tot diſcurrere partes?
Tot loca ſufficerent, & tot longinqua tueri?
Argum fama canit centeno lumine cinctum,
Corporis excubijs unam ſeruaſſe iuuencam.
Vnde tot alatæ ſegetes? quæ ſylua carinas
Texuit? unde rudis tanto tyrone iuuentus
Enituit? ſenióque iterum uernante reſumpſit
Gallia bis fractas Alpino uulnere uires?
Non ego delectu Tyrij, ſed uomere Cadmi
Tam ſubitas acies concepto dente draconis
Exiluiſſe reor. Dircæis qualis in aruis
Meßis, cum proprio mox bellatura colono,
Cognatos ſtrinxit gladios, cùm ſemine iacto
Terrigenæ galea matrem naſcente ferirent,
Armifer & uiridi floreret milite ſulcus.
Hoc quoq́; non parua fas eſt cum laude relinqui,

Quòd

Quòd non antè fretis exercitus aſtitit ultor,
Ordine quàm priſco cenſeret bella Senatus.
Neglectum Stilico iam tot per ſecula morem
Rettulit,ut ducibus mandarent prælia patres,
Decretoq; togæ felix legionibus iret
Teſſera.Romuleas leges rediiſſe fatemur,
Cùm procerum iuſsis famulantia cernimus arma.
Tyrrhenum poteras cunctis tranſmittere ſignis,
Et ratibus Syrtes, Libyam complere maniplis.
Conſilio ſtetit ira minor,ne territus ille
Te duce,ſuſcepto Martis grauiore paratu,
Aut in arenoſos æſtus,Zonamq; rubentem
Tenderet,aut ſolis fugiens tranſiret in ortus,
Miſſurúsue ſibi certæ ſolatia mortis,
Oppida dirueret flammis.res mira relatu,
Ne timeare times,& quem uindicta manebat,
Deſperare uetas.quantum fiducia nobis
Profuit hoſtilis?ſaluæ Carthaginis arces,
Illæſis Tyrij gaudent cultoribus agri,
Quos potuit uaſtare fuga ſpe captus inani,
Nec ſe ſurripuit pœnæ,noſtriſq; pepercit
Demens,qui numero tantùm,non robore menſus
Romanos, rapidis ibat ceu protinus omnes
Calcaturus equis:& quod iactare ſolebat
Solibus effœtos merſurus puluere Gallos.
Sed didicit non Aethiopum geminata uenenis
Vulnera,non fuſum crebris haſtilibus imbrem,
Non equitum nimbos Latijs obſiſtere pilis.
Sternitur ignauus Naſamon,nec ſpicula ſupplex
Intorquet Garamas,repetunt deſerta fugaces
Autololes,pauidus proiecit miſsile Maſas.

Cornipedem Maurus nequicquam hortatur anhelum,
Prædonem lembo profugum, uentiſq; repulſum
Suſcepit meritò fatalis Tabraca portu:
Expertum quòd nulla tuis elementa paterent
Hoſtibus, & læta paſſurum iurgia plebis,
Fracturumq; reos humili ſub iudice uultus.
Nil tribuat fortuna ſibi, ſit proſpera ſemper
Illa quidem: ſed non uni certamina pugnæ
Credidimus, totis nec conſtitit alea caſtris
Nutatura ſemel: ſi quid licuiſſet iniquis
Caſibus, inſtabant aliæ poſt terga biremes.
Venturus dux maior erat, uictoria nulla
Clarior, aut hominum uotis optatior unquam
Contigit. an quiſquam Tigranen, armáque Ponti,
Vel Pyrrhum, Antiochiq; fugam, uel uincla Iugurthæ,
Conferat, aut Perſen, debellatumq; Philippum?
Hi propagandi ruerent pro limite regni,
Hic ſtabat Romana ſalus. ibi tempora tuto
Traxerunt dilata moras. hic uincere tardè
Vinci penè fuit: diſcrimine Roma ſupremo
Inter ſupplicium populi deforme pependit.
Et tantum Libyam fructu maiore recepit,
Quàm peperit, quantum grauiorem amiſſa dolorem,
Quàm necdum quæſita mouent. quis Punica geſta?
Quis uos Scipiadæ? quis te iam Regule noſſet?
Quis lentum caneret Fabium, ſi iure perempto
Inſultaret atrox famula Carthagine Maurus?
Hæc omnes ueterum reuocauit adorea laurus.
Reſtituit Stilico cunctos tibi Roma triumphos.

FINIS.

CL.

CL. CLAVDIANI
PANEGYRIS SECVNDA IN LAVDES STILICONIS.

HActenus armatæ laudes, nunc qualibus urbem
Moribus, & quanto frænet metuendus amore,
Quo tandem flexus trabeas actore rogantes
Induerit, faſtisq́; ſuum conceſſerit annum,
Mitior incipiat fidibus iam Muſa remiſsis.
Principio magni cuſtos clementia mundi
Quæ Iouis incoluit zonam, quæ temperat æthram
Frigoris & flammæ mediam, quæ maxima natu
Cœlicolûm. nam prima chaos clementia ſoluit,
Congeriem miſerata rudem, uultuq́; ſereno
Diſcuſsis tenebris in lucem ſecula fudit.
Hæc Dea pro templis, & thure calentibus aris
Te fruitur, poſuitq́; ſuas hoc pectore ſedes.
Hæc docet ut pœnis hominum, uel ſanguine paſci
Turpe, ferumq́; putes: ut ferrum Marte cruentum
Sic cum pace premas, ut non infenſus alendis
Materiam præſtes odijs, ut ſontibus ultro
Ignouiſſe uelis, deponas ocyus iram
Quàm moueas, precibus nunquam implacabilis obſtes,
Obuia proſternas, proſtrataq́; amore leonum
Deſpicias, alacres ardent cùm ſternere tauros,
Tranſiliunt prædas humiles. hac ipſe magiſtra
Das ueniam uictis, hac exhortante calores

Horri

Horrificos, & quæ nunquam nocitura timentur
Iurgia contentus ſolo terrore coërces,
Aetherei patris exemplo, qui cuncta ſonoro
Concutiens tonitru, Cyclopum ſpicula differt
In ſcopulos, & monſtra maris: noſtriq; cruoris
Parcus, in Oetæis exercet fulmina ſyluis.
Huic diuæ germana Fides, eademq; ſororis
Corde tuo delubra tenens, ſeſe omnibus actis
Inſerit. hæc nullo docuit liueſcere fuco:
Nunquam falſa loqui, nunquam promiſſa morari:
Inuiſos odiſſe palàm, non uirus in alto
Condere, non lætam ſpeciem prætendere fraudi,
Sed certum, mentiq; parem componere uultum
Occulto ſæuire uetat, prodeſſe remittit.
Hæc & amicitias longo pòſt tempore firmat,
Manſuroq; adamante ligat, nec mobile mutat
Ingenium, paruo ſtrepitu nec uincula noxæ
Diſſolui patitur, nec faſtidire priorem
Allicitur ueniente nouo: benefacta tenere,
Reſpuere offenſas facilis, pariterque minoris
Officij magniq; memor, ſuperare laborat.
Vtq; hoſtes armis, meritis ſic uincit amicos.
Hæc fouet abſentes, hæc longe ſola remotis
Conſulit, hæc nullis auidam rumoribus aurem
Pandit, & ignarum nunquam læſura clientem.
Inſidioſa tuos alienent murmura ſenſus.
Non uiuis adnexus amor, meminiſſe ſepultos
Deſinit, in prolem tranſcurrit gratia patrum.
Hac tu Theodoſium, tenuit dum ſceptra, colebas,
Hac etiam poſt fata colis, nec pignora curas
Plus tua, quàm natos dederat quos ille monendos,

Tutand

Tutandosq́; tibi.iuſtos nimiumq́; fideles
Fama putat, qui cùm poßint commiſſa negare,
Maluerint nullo uiolati reddere quæſtu.
Aſt Stilico non diuitias, auriq́; relictum
Pondus, ſed geminos axes, tantumq́; reſeruat
Depoſitum teneris, quantum ſol igneus ambit.
Quid non intrepidus credas, cui regia tuto
Creditur? hoc clypeo munitus Honorius *altum*
Non gemuit patrem, uitæq́; & lucis in ipſo
Limine contentus, nunquam dat iura ſubactis
Gentibus, & ſecum ſentit creuiſſe triumphos.
Quam tu ſic placida formas, ſic mente ſeuera,
Vt neq; deſidiæ tradas, dum pronus ad omne
Quodlibet obſequeris: nec contrà nixus ouantem
Confringas animum, ceu cernas conſona regno,
Ceu iuuenem doceas, moles quid publica poſcat,
Ceu ſanctum uenerere ſenem, patrijsq́; gubernes
Imperium monitis, dominum ſubmißus adores,
Obſequio moderere ducem, pietate parentem.
Hinc fuit ut primos in coniuge diſceret ignes,
Ordiriq́; uirum non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege tori, caſto cum fœdere uellet.
Principe tu felix genero, felicior ille
Te ſocero, fratrem leuior nec cura tuetur
Arcadium. nec ſi quid iners, aut impia turba
Prætendens proprio nomen regale furori
Audeat: adſcribis iuueni. diſcordia quippe
Cùm fremuit, nunquam Stiliconis canduit ira.
Sæpe laceßitus probris, gladijsq́; petitus,
Vt bello furias ultum quas pertulit iret,
Illicito, cauſamq́; daret ciuilibus armis,

Cuius fulta fide medijs diſſenſibus aulæ
Intemeratorum ſtabat reuerentia fratrum.
Quin & Sidonias chlamydes, & cingula baccis
Aſpera, gemmataſq; togas, uiridésque Smaragdis
Loricas, galeaſq; renidentes Hyacinthis,
Geſtatósque patri ſcapulis radiantibus enſes,
Et uario lapidum diſtinctas igne coronas
Diuidis ex æquo, ne non auguſta ſupellex,
Ornatuſq; pares geminis hæredibus eſſent.
Mittitur & miles: quamuis certamine partes
Iam tumeant, hoſtem muniri robore mauis,
Quàm uiolare fidem: permittis iuſta petenti,
Idq; negas ſolum, cuius mox ipſe repulſa
Gaudeat, & quicquid fuerat deforme mereri.
Omnes præterea puro quæ crimina pellunt
Ore Deæ uinxere choros, unóque receptæ
Pectore, diuerſos tecum cinguntur in uſus.
Iuſtitia utilibus rectum præponere ſuadet,
Communéſque ſequi leges, iniuſtáque nunquam
Largiri ſocijs. durum Patientia corpus
Inſtruit, ut nulli cupiat ceßiſſe labori.
Temperies ut caſta petas. Prudentia ne quid
Inconſultus agas. Conſtantia futile ne quid,
Infirmumq; geras. procul importuna fugantur
Numina, monſtriferis quæ Tartarus edidit antris.
At primùm ſcelerum matrem, quæ ſemper habendo
Plus ſitiens patulis rimatur faucibus aurum,
Trudis Auaritiam. cuius fœdißima nutrix
Ambitio, quæ ueſtibulis foribuſq; potentum
Excubat, & pretijs commercia poſcit honorum,
Pulſa ſimul. nec te gurges corruptior æui

Traxit ad exemplum, quod iam firmauerat annis
Crimen, & in legem rapiendi uerterat uſum.
Deniq; non diues ſub te pro rure paterno,
Vel laribus pallet: non inſidiator oberrat,
Facturus quencunq; reum: non obruta uirtus
Paupertate latet: lectos ex omnibus oris
Euehis, & nunquam meriti cunabula quæris.
Et qualis, non unde ſatus. ſub teſte benigno
Viuitur, egregios inuitant præmia mores.
Hinc priſcæ redeunt artes, fœlicibus inde
Ingenijs aperitur iter, deſpectaq́; Muſæ
Colla leuant, opibusq́; fluens, & pauper eodem
Nititur ad fructum ſtudio, cùm cernat uterq;,
Quòd nec inops iaceat probitas, nec inertia ſurgat
Diuitijs. nec te iucunda fronte fefellit
Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper
Corporis arbitrijs, hebetat caligine ſenſus,
Membraq́; Circæis effœminat acrius herbis.
Blanda quidem uultu, ſed qua non tetrior ulla
Interius, fucata genas, & amicta doloſis
Illecebris, toruos auro circumlinit hydros.
Illa uoluptatum multos innexuit hamis,
Te nunquam conata capit. non praua libido
Aduigilat ſtupris, non tempora ſomnus agendi
Fruſtratur, nullo cytharæ conuiuia cantu,
Non pueri laſciua ſonant. quis cernere curis
Te uacuum potuit? quis tota mente remiſſum,
Aut indulgentem dapibus? ni cauſa iuberet
Lætitiæ, non indecores æraria laſſant
Expenſæ: paruo non improba littera libro
Abſentum condonat opes. à milite parcus

Dili

Diligeris,neq; enim neglectas pace cohortes
Tum dicas,cùm bella fremunt.ſcis nulla placere
Munera,quæ metuens illis,quos ſpreuerit offert
Seruus,& incaſſum ſeruati prodigus auri.
Anteuenis tempus,non expectantibus ultro
Munificus,menſæq; adhibes,& nomine quenq;
Compellas:clari ſub te quod geſſerat olim
Admonitor facti,figendáque ſenſibus addis
Verba,quibus magni geminatur gratia doni.
Nec ſi quid tribuas, iactatum ſæpius idem
Exprobrare ſoles:nec quos promoueris, alto
Turgidus alloqueris faſtu:nec proſpera flatus
Attollunt nimios:quin ipſa ſuperbia longe
Diſceſsit,uitium rebus ſolenne ſecundis,
Virtutum ingrata comes,contingere paßim,
Affaríque licet:non inter pocula ſermo
Captatur,pura ſed libertate loquendi,
Seria quiſq; iocis nulla formidine miſcet.
Quem uidet Auguſti ſocerum,regniq; parentem,
Miratur conuiua parem,cùm tanta poteſtas
Ciuem lenis agat.te doctus priſca loquentem,
Te matura ſenex audit,te fortia miles,
Aſperſis ſalibus,quibus haud Amphiona quiſquam
Præferat,Aonios meditantem carmine muros,
Nec uelit Orphæo migrantes pectine ſyluas.
Hinc amor,hinc ueris,& non fallentibus omnes
Pro te ſolliciti uotis,hinc nomen ubiq;
Plauſibus,auratis celebrant hinc ora figuris.
Quæ non incudes ſtreperent?quæ flamma uacaret
Fabrilis?quæ ſufficerent fornacibus æra
Effigies ductura tuas?quis deuius eſſet

Angulus, aut regio, quæ non pro numine uultus
Dilectos colerent, talem ni ſemper honorem
Reſpueres? decus hoc rapiat, quem falſa timentum
Munera decipiunt, qui ſe diffidit amari.
Hic ſolus ſpreuiſſe poteſt, qui iure meretur.
Vndiq; legati properant, generiq; ſub ore
In tua centenas aptant præconia uoces.
Grates Gallus agit, quòd milite tutus inermi,
Et metuens hoſtile nihil, noua culmina totis
Aedificet ripis, & ſæuum gentibus amnem
Tybridis in morem, domibus præuelet amœnis.
Hinc Pœni cumulant laudes, quòd rura tyranno
Libera poßideant. hinc obſidione ſolutus
Pannonius, potorq; Saui, qui clauſa tot annis
Oppida, laxatis auſus iam pandere portis
Rurſum cote nouat nigras rubigine falces,
Exeſosq; ſitu cogit ſplendere ligones,
Agnoſcitq; caſas, & collibus oſcula notis
Figit, & impreſſo glebis non cedit aratro.
Exectis inculta dabant quas ſecula ſyluis,
Reſtituit terras, & opacum uitibus Iſtrum
Conſerit, & patrium uectigal ſoluere gaudet,
Immunis qui clade fuit. te ſoſpite fas eſt
Vexatum laceri corpus iuueneſcere regni.
Sub tot principibus quæcunq; amiſimus olim
Tu reddis: ſolo poterit Stilicone medente
Creſcere Romanum uulnus tectura cicatrix:
Inq; ſuos fines tandem redeunte colono,
Illyricis iterum ditabitur aula tributis.
Nec tamen humano cedit cœleſte fauori
Iudicium: cingunt ſuperi concordibus unum

Præſidijs,hoſteſq́; tuos aut littore produnt,
Aut totum oppoſiti claudunt fugientibus æquor,
Aut in ſe uertunt furijs,aut militis enſe
Bacchati laniant Pentheo corpora ritu,
Inſidias retegunt,& in ipſa cubilia fraudum
Ducunt,ceu teneræ uenantem nare moloßi.
Ominibus uentura notant,aut alite monſtrant,
Aut monitos certa dignantur imagine ſomnos.
Pro quibus innumeræ trabearum inſignia terræ
Certatim petiere tibi:poſcentibus ipſe
Reſtiteras,& mens aliorum prona fauori,
Iudex dura ſui facibus ſuccenſa pudoris,
Tarda uerecundis excuſat præmia cauſis.
Ergo auidæ,tantoſq́; noui ſpe Conſulis annos
Eluſæ,dominæ pergunt ad limina Romæ.
Si minus annuerit precibus,uel cogere certe
Cunctantem,uotoq́; moras auferre paratæ
Conueniunt ad tecta deæ,quæ candida lucent
Monte Palatino.glaucis tum prima Mineruæ
Nexa comam folijs,fuluaq́; intexta micantem
Veſte Tagum,tales profert Hiſpania uoces:
Cuncta mihi ſemper Stilico quæcunq; popoſci
Conceßit,tantumq́; ſuos inuidit honores.
Auguſti potuit ſoceri contemnere faſces,
Iam negat & genero:ſi non ut ductor ab orbe
Quem regit accipiat ſaltem cognatus ab aula.
Exiguúmne putat,quòd ſic amplexus Iberam
Progeniem?noſtros immoto iure nepotes
Suſtinet?ut patrium commendet purpura Betim?
Quòd pulchro Mariæ fœcundet germine regnum?
Quòd domini ſperatur auus?Tum flaua repexo

Gallia crine ferox, euinctaq; torque decoro,
Binaq; geſa tenens, animoſo pectore fatur:
Qui mihi Germanos ſolus, Francosq; ſubegit,
Cur nondum legitur faſtis? cur pagina tantum
Neſcit adhuc nomen? quod iam numerare decebat.
Vſque adeóne leuis pacati gloria Rheni?
Inde Caledonio uelata Britannia monſtro,
Ferro picta genas, cuius ueſtigia uerrit
Cærulus, oceaniq; æſtum mentitur amictus.
Me quoq; uicinis pereuntem gentibus, inquit,
Muniuit Stilico, totam quum Scotus Hybernam
Mouit, & infeſto ſpumauit remige Tethys.
Illius effectum curis, ne bella timerem
Scotica, ne Pictum tremerem, ne littore toto
Proſpicerem dubijs uenturum Saxona uentis.
Tunc ſpicis, & dente comas illuſtris eburno,
Et calido rubicunda die, ſic Africa fatur:
Sperabam nullas trabeis Gildone perempto
Naſci poſſe moras: etiam nunc ille repugnat?
Et tanto dubitat faſces præbere triumpho?
Qui mihi Maurorum penitus lacrymabile nomen
Ignorare dedit. Poſt hæc Oenotria lentis
Vitibus intorquens hederas, & palmite largo
Vina fluens: Si uos adeo Stilicone curules
Augeri flagratis, ait, quas ſola iuuare
Fama poteſt: quanto me dignius incitat ardor,
Vt præſente fruar, conſcendentemq; tribunal
Proſequar, atq; anni pandentem clauſtra ſalutem.
Talibus alternant ſtudijs, Romamq; precantes
Pro cunctis hortantur eat. Nec ſegnius illa
Paruit officio, raptis ſed protinus armis

Ocyor excuſſo per nubila ſidere tendit:
Tranſuebitur Tuſcos, Apenninusq́; uolatu
Stringitur, Eridanus clypei iam fulgurat umbra.
Conſtitit ante ducem, tetrica nec Pallade uultu
Deterior, nec Marte minor, tremit ore coruſco
Iam domus, & ſummæ tangunt laquearia criſtæ.
Tum prior attonitum gratis affata querelis:
Seruatas Stilico per te uenerande curules,
Ornatas necdum fateor. quid profuit anni
Seruilem depuliſſe notam? defendis honorem,
Quem fugis & ſpernis, tanta quem mole tueris,
Reſpuis oblatum, pro quo labente reſiſtis.
Quænam cauſa moræ? quónam cunctabere rurſus
Ingenio? nullus Boreæ metus, omnis & Auſtri
Ora ſilet: cecidit Maurus, Germania ceſſit,
Et Ianum pax alta ligat: te conſule necdum
Digna feror. titulúmne leuem, paruiq́; nitoris
Credimus Auguſti quo ſe decorare fatentur?
Sub iuga quo gentes captiuis regibus egi.
Non ſi prodigijs caſus natura futuros
Signat, polluimur macula, quod rebus Eois
Omen erat, quanquam nullis mihi cognita rebus
Fabula, uix tanto riſit de crimine rumor.
Opprobrijs ſtat nulla fides, nec littera uenit
Vulgatura nefas: in quo uel maxima uirtus
Eſt tua, quòd noſtros qui conſulis omnia patres
De monſtris taceas pellendis. deniq; nulla
Dedecoris ſanctum uiolant oracula cœtum,
Nec mea funeſtum uerſauit curia nomen,
Pars ſceleris dubitaſſe fuit. quæcunq; profana
Pagina de primo ueniſſet limite Phœbi,

Ante

Ante fretum deleta mihi, ne turpia caſtis
Auribus Italiæ *factorum exempla nocerent.*
Publicus ille furor, quantum tua cura peregit
Secretum meruit: lætetur quiſquis Eous
Scribere deſierit, faſtos, portenta Gabinos
Iſta latent, propriam labem terſiſſe laborent.
Cur ego quæ nunquam didici, ſenſiue creatum,
Gratulor exemptum? delicti pœnitet illos,
Nos nec credidimus, fuerit tamen omnibus unum
Crimen, & ad noſtras manauerit uſque ſecures.
Plus ideo ſumenda tibi faſtigia iuris,
Ne pereat tam priſcus honos, qui portus honorum
Semper erat. nullo ſarciri conſule damnum
Excepto Stilicone *poteſt, bene præſcia tempus*
Mens tua diſtulerat: titulo tunc creſcere poſſes,
Nunc per te titulus: conſul ſuccurre grauatis
Conſulibus: quicunq; fuit, quicunq; futurus
Annum redde tuum, quem mox ſecura ſequatur
Poſteritas, nec iam doleat defenſa uetuſtas.
Sit trabeis ultor Stilico, Brutusq́; *repertor:*
Libertas populi primo tunc conſule Bruto
Reddita per faſces, hic faſcibus expulit ipſis
Seruitium: inſtituit ſublimem Brutus *honorem,*
Aſſeruit Stilico. *plus eſt ſeruaſſe repertum,*
Quàm quæſiſſe nouum. quid tardius ore uerendo
Annuis? inſolitus frontem circunfluit ignis?
Tandem uince tuum, qui uincis cuncta, pudorem.
Hoc etiam, quamuis corrumpi munere nullo
Te certum eſt, mirare libens, ac ſuſcipe cinctus,
Quos tibi diuino mecum Tritonia *duxit*
Pectine: tincta ſimul repetito murice fila

Contulimus penſis, & eodem neuimus auro,
Aurea quo Lacheſis ſub te mihi ſecula texit.
Hic ego promiſſam ſobolem, ſperataq́; mundo
Pignora prælusi. ueram mox ipſe probabis
Me uatem, noſtræq́; fidem uenientia telæ
Fata dabunt. dixit, gremioq́; rigentia profert
Dona, graues auro trabeas, inſigne Mineruæ
Spirat opus, rutilis hic pingitur aula columnis,
Et ſacri Mariæ partus Lucina dolores
Solatur, reſidet fulgente puerpera lecto,
Sollicitæ iuxta palleſcunt gaudia matris.
Suſceptum puerum redimitæ tempora Nymphæ
Auri fonte lauant: teneros de ſtamine riſus
Vagitusq́; audire putes. iam creuerat infans
Ore ferens patrem, Stilico maturior æuo
Martia recturo tradit præcepta nepoti.
Parte alia ſpumis fumantem ſerica fræna
Purpureo primæ ſignatus flore iuuentæ
Eucherius flectebat equum, iaculisq́; uel arcu
Aurea purpureos tollentes cornua ceruos,
Aureus ipſe ferit. Venus hic inuecta columbis,
Tertia regali iungit connubia nexu,
Pennatiq́; nurum circunſtipantur amores,
Progenitam Auguſtis, Auguſtorumq́; ſororem.
Eucherius timido iam flammea ſubleuat ore
Virginis, arridet læto Therimantia fratri.
Nam domus hæc utroq; petit diademata ſexu,
Reginasq́; parit, reginarumq́; maritos.
Talibus inuitat donis, dextræq́; regendum
Diua ſimul porrexit ebur, ſolennibus urnam
Commouet auſpicijs, auibusq́; incœpta ſecundat.

Tunc habiles humeros armis, dea ueſtibus ambit
Romuleis. Latij ſederunt pectore cultus,
Loricæq́; locum decuit toga. Talis ab Iſtro
Vel Scythico uictor rediens Gradiuus ab axe,
Depoſito mitis clypeo, candentibus urbem
Ingreditur trabeatus equis, ſpatioſa Quirinus
Fræna regit, currumq́; patris Bellona cruentum
Ditibus exuuijs, tendentem ad ſidera quercum,
Præcedit: lictorq́; Metus cum fratre Pauore
Barbara ferratis innectunt terga catenis,
Velati galeas lauro: propiusq́; iugales
Formido ingentem uibrat ſuccincta ſecurim.
Vidit ut optato ſe conſule Roma potitam:
Nunc, ait, Elyſij lucos irrumpere campi
Nunc libet, ut tanti Curijs miracula uoti
Fabritijsq́; feram, famæ qui uulnere nuper
Calcatam fleuere togam. iam prata choreis
Pulſent, nec rigidos pudeat luſiſſe Catones.
Audiat hoc ſenior Brutus, Pœnisq́; tremendi
Scipiadæ, geminis tandem quòd libera damnis
Vnius auxilio faſces, Libyamq́; recepi.
Quod ſupereſt unum precibus fortiſsime conſul
Adde meis, urbiq́; tuum largire parumper
Quem rogat aduentum, quam tu belloq́; fameq́;
Depulſa terris iterum regnare dediſti,
Splendida ſuſcipiant alium te roſtra Camillum,
Vltorem uideant, ſeruatoremq́; Quirites.
Et populus quem ductor amas, quibus Africa per te
Nec prius auditas Rhodanus iam donat ariſtas:
Vt mihi uel Maſsyla Ceres, uel Gallica proſit
Fertilitas, meſſesq́; ferat nunc humidus Auſter,

Nunc Aquilo, cunctis diteſcant horrea uentis.
Quæ tunc Flaminiam ſtipabunt millia uulgi?
Fallax ô quoties rumor deludet amorem
Suſpenſum, ueniens omni dum crederis hora?
Spectabunt cupidæ matres, ſpargentur & omnes
Flore uiæ, ſuperet quum Pythia limina conſul
Arduus, antiqui ſpecies Romana ſenatus
Pompeiana dabunt, quantos proſcenia plauſus
Ad cœlum, quoties uallis tibi Martia ducet
Nomen, Auentino Pallantæoq; receſſu.
Nunc te conſpicuum caſtris permitte relictis,
Mox & cum genero trabeis uiſura ſecundis.
Hæc dum Roma refert, iam fama loquacibus alis
Peruolat oceanum, linguis & mille citatos
Feſtinare iubet proceres, nullisq; ſenectus,
Non iter, hybernis obſtant nec flatibus Alpes.
Vincit amor meriti pridem, clariq; uetuſtis
Faſcibus ad ſocij properant, & uindicis annum.
Sic ubi fœcunda reparauit morte iuuentam,
Et patrios idem cineres, collectaq; portat
Vnguibus oſſa pijs, Niliq; ad littora tandem
Vnicus extremo Phœnix procedit ab Euro,
Conueniunt aquilæ, cunctæq; ex orbe uolucres,
Vt ſolis mirentur auem, procul ignea lucet
Ales, odorati redolent cui cinnama buſti.
Nec minor in cœlo chorus eſt. Exultat uterq;
Theudoſius, diuiq; tui: ſol ipſe quadrigis
Vere coronatus, dignum tibi præparat annum.
Eſt ignota procul, noſtræq; imperuia menti
Vix adeunda deis, annorum ſqualida mater,
Immenſi ſpelunca æui, quæ tempora uaſto

Suppeditat,reuocatq́; ſinu:complectitur antrum
Omnia qui placido conſumit numine ſerpens,
Perpetuumq́; uiret ſquamis,caudamq́; reducto
Ore uorat,tacito relegens exordia lapſu.
Veſtibuli cuſtos uultu longæua decoro,
Ante fores Natura ſedet,cunctisq́; uolantes
Dependent membris animæ:manſura uerendus
Scribit iura ſenex,numeros qui diuidit aſtris,
Et curſus,ſtabilesq́; moras,quibus omnia uiuunt,
Ac pereunt:fixis cum legibus ille recenſet,
Incertum quid Martis iter,certumq́; Tonantis
Proficiat mundo:quid uelox ſemita lunæ,
Pigraq́; Saturni:quantum Cytherea ſereno
Curriculo,Phœbiq́; comes Cyllenius erret.
Illius ut Phœbus ad limen conſtitit antri,
Occurrit Natura potens,ſeniorq́; ſuperbis
Caniciem inclinat radijs:tunc ſponte recluſos
Laxauit poſtes Adamas,penetrale profundum
Panditur,& ſedes,æuiq́; arcana pateſcunt.
Hic habitant uario facies,diſtincta metallo
Secula certa locis,illic glomerantur abena,
Hic ferrata rigent,illic argentea candent
Eximia regione domus,contingere terris
Difficilis,ſtabat rutili grex aureus anni.
Quorum præcipuum pretioſo corpore Titan
Signandum Stilicone legit,tunc imperat omnes
Pone ſequi,dictisque ſimul compellat euntes:
En cui diſtulimus melioris ſecla metalli
Conſul adeſt.ite optati mortalibus anni,
Ducite uirtutes hominum,floreſcite rurſus
Ingenijs,hilares Baccho,frugúmque feraces.

Non inter geminos anguis glaciale Triones
Sibilet, immodico nec frigore ſæuiat Vrſa.
Non toruo fremat igne Leo, nec brachia Cancri
Vrat atrox æſtas, madidæ nec prodigus urnæ
Semina prærupto diſſoluat Aquarius imbre.
Phryxæus roſeo producat fertile cornu
Ver Aries, pingues nec grandine tundat oliuas
Scorpius, autumni maturet gramina Virgo.
Lenior & grauidis allatret Syrius uuis.
Sic fatus, croceis rorantes ignibus hortos
Ingreditur, uallemq́; ſuam, quam flammeus ambit
Riuus, & irriguis largum iubar ingerit herbis
Quas Solis paſcuntur equi: flagrantibus inde
Cæſariem ſertis, & lutea lora, iubasq́;
Subligat alipedum: gelidas hinc Lucifer ornat,
Hinc Aurora comas, iuxtaq́; arridet habenis
Aureus, & nomen prætendit conſulis annus,
Inq́; nouos iterum reuoluto cardine curſus
Scribunt æthereis Stiliconem ſidera faſtis.

IN PANEGYRIN

TERTIAM PRAE-FATIO.

MAior Scipiades, Italis qui ſolus ab oris
In proprium uertit Punica bella caput,
Non ſine Pierijs exercuit artibus arma,
Semper erat uatum maxima cura duci.
Gaudet enim uirtus teſtes ſibi iungere Muſas:
Carmen amat, quiſquis carmine digna gerit.
Ergo ſeu patrijs primæuus manibus ultor,
Subderet Hiſpanum legibus oceanum,

Seu Tyrias certa fracturus cuſpide uires,
Inferret Libyco ſigna tremenda mari:
Hærebat doctus lateri, caſtriſq; ſolebat
Omnibus in medias Ennius ire tubas.
Illi poſt lituos pedites fauere canenti,
Laudauitq; noua cæde cruentus eques.
Quumq; triumpharet gemina Carthagine uicta,
Hanc uindex patris, uicerat hanc patriæ.
Quum longi Libyam tandem poſt funera belli
Ante ſuas mœſtam cogeret ire rotas,
Aduexit reduces ſecum uictoria Muſas,
Et ſertum uati Martia laurus erat.
Noſter Scipiades Stilico: quo concidit alter
Annibal, antiquo ſæuior Annibale.
Te mihi poſt quintos annorum Roma recurſus
Reddidit, & uotis iuſſit adeſſe ſuis.

CL. CLAVDIANI
IN LAVDES STILICO-NIS PANEGYRIS TERTIA.

QVEM populi plauſu, procerum quem uoce petebas,
Aſpice Roma uirum. iam tempora deſine longæ
Dinumerare uiæ, uiſoq; aſſurgere ſemper
Puluere, non dubijs ultrà torquebere uotis.
Totus adeſt oculis, aderat qui mentibus olim,
Spe maior, fama melior. uenerare curulem,

Quæ

Quæ tibi reſtituit faſces: complectere dextram,
Sub iuga quæ Pœnos iterum Romana redegit.
Excipe magnanimum pectus, quo fræna reguntur
Imperij, cuius libratur ſenſibus orbis.
Os ſacrum quod in ære colis, miraris in auro,
Cerne libens: hic eſt pro te bellator ubiq;
Defenſor Libyæ, Rheni pacator & Iſtri.
Oſtentare ſuos priſco ſi more labores,
Et gentes cuperet uulgo monſtrare ſubactas,
Certarent utroq; pares à cardine laurus.
Hæc Alemannorum ſpolijs, Auſtralibus illa
Ditior exuuijs: illinc flauente Sicambri
Cæſarie, nigris hinc Mauri crinibus irent.
Ipſe albis ueheretur equis: currumq; ſequutus
Laurigerum, feſto fremuiſſet carmine miles.
Hi famulos traherent reges, hi facta metallis
Oppida, uel montes captiuaq; flumina ferrent.
Hinc Libyci fractis lugerent cornibus amnes:
Inde catenato gemeret Germania Rheno.
Sed non immodicus proprij iactator honoris
Conſul Roma tuus, non illum præmia tantum,
Quàm labor ipſe iuuat: ſtrepitus faſtidit inanes,
Inq; animis hominum pompa meliore triumphat.
Non alium certè Romanæ clarius arces
Suſcepere ducem, nec quum cedente rediret
Fabricius Pyrrho, nec quum Capitolia curru
Pellææ domitor Paulus conſcenderet aulæ.
Nec ſimilis Latias patefecit gloria portas.
Poſt Numidas Mario, poſt claſsica Martis Eoi,
Pompeio, nulli pars æmula defuit unquam,
Quæ grauis obſtreperet laudi ſtimuliſq; malignis,

Facta

Facta ſequebatur quamuis ingentia liuor.
Solus hic inuidiæ fines uirtute reliquit,
Humanúmque modum. quis enim liueſcere poßit,
Quòd nunquam pereant ſtellæ? quòd Iuppiter olim
Poßideat cœlum? quòd nouerit omnia Phœbus?
Eſt aliquod meriti ſpatium, quod nulla furentis
Inuidiæ menſura capit. ductoribus illis
Præterea diuerſus erat fauor: æquior ille
Patribus, inuiſus plebi. popularibus illi
Munito ſtudijs, languebat gratia patrum.
Omnis in hoc uno uarijs diſcordia ceßit
Ordinibus: lætatur eques, plauditque ſenator,
Votáque patritio certant plebeia fauori.
O felix, ſeruata uocat quem Roma parentem,
O mundi communis amor, cui militat omnis
Gallia, quem regum thalamis Hiſpania nectit,
Cuius & aduentum crebris petiere Quirites
Vocibus, & meruit genero præſtante ſenatus.
Non ſic uirginibus flores, non frugibus imbres,
Proſpera non feßis optantur flamina nautis,
Vt tuus aſpectus populo. quæ numine tanto
Littora fatidicas attollunt Delia lauros,
Venturi quoties affulſit Apollinis arcus?
Quæ ſic aurifero Pactoli fonte tumeſcit
Lydia, quum domitis apparuit Euchyus Indis?
Nónne uides & plebe uias, & tecta latere
Matribus. hic Stilico cunctis inopina reluxit
Te uictore ſalus: ſeptem circunſpice montes,
Qui ſolis radios auri fulgore laceſſunt,
Indutóſque arcus ſpolijs, æquatáque templa
Nubibus, & quicquid tanti ſtruxere triumphi.

Quan

Quantum profueris, quantum ſeruaueris urbem,
Attonitis metire oculis. hæc fabula certe
Cuncta forent, ſi Pœnus adhuc incumberet Auſtro.
Mos erat in ueterum caſtris, ut tempora quercu
Velaret ualidis fuſo qui uiribus hoſte,
Caſurum potuit morti ſubducere ciuem.
At tibi quæ poterit pro tantis ciuica reddi
Mœnibus? aut quantæ penſabunt facta coronæ?
Non ſolùm populi uitam debere fatetur
Armis Roma tuis, ſed quòd iucundior eſſet
Lucis honoratæ fructus, uenerabile famæ
Pondus, & amiſſas uires & regna recepit.
Iam non prætumidi ſupplex Orientis ademptam
Legatis poſcit Libyam, famulóſue precatur
(Dictu turpe) ſuos, ſed robore freta Gabino
Te duce Romana tandem ſe uindicat ira.
Ipſa iubet ſignis, bellaturoq; togatus
Imperat, & ſpectant Aquilæ decreta ſenatus.
Ipſa tibi trabeas ultro dedit, ipſa curulem
Obtulit, hæc ultro faſtos ornare coëgit.
Nil perdit decoris priſci, nec libera quærit
Secula, quum donet faſces, quum prælia mandet.
Seq; etiam creuiſſe uidet. quis Gallica rura?
Quis meminit Latio Senonum ſeruiſſe ligones?
Aut quibus exemplis fœcunda Tybris ab Arcto
Vexit Lingonico ſudatas uomere meſſes?
Auxilium non illa ſeges modo præbuit urbi,
Sed fuit indicio. quantum tibi Roma liceret,
Ammonuit dominæ gentes, inſtarq; trophæi
Rettulit ignotum gelidis uectigal ab oris.
Hoc quoq; maieſtas augeſcit plena Quirini,

Rectores Libyæ populo quòd iudice pallent,
Et poſt emeritas moderator quiſq; ſecures
Diſcrimen letale ſubit: quòd Pœnus arator
Intulerit, madidus quantum tranſmiſerit Auſter.
Ardua qui late terris reſponſa dedere,
Hinc trepidant humiles: tremuit quos Africa nuper,
Cernunt roſtra reos. cani uirtutibus æui
Materiam pandit Stilico, populumq; uetuſti
Culminis immemorem, dominandi rurſus in uſum
Excitat, ut magnos calcet metuendus honores.
Pendat iuſtitia crimen, pietate remittat
Errorem, puroſq; probet, damnetq; nocentes,
Et patrias iterum clemens exerceat artes.
Fallitur, egregio quiſquis ſub principe credit
Seruitium: nunquam libertas gratior extat,
Quàm ſub rege pio, quos præficit ipſe regendis
Rebus: ad arbitrium plebis, patrumq; reducit,
Conceditq; libens, meritis ſeu præmia poſcant,
Seu punire uelint: poſito iam purpura faſtu,
De ſe iudicium non indignatur haberi.
Sic docuit regnare ſocer, ſic caſta iuuentæ
Fræna dedit, teneros his moribus imbuit annos.
Verior Auguſti genitor, fiducia belli,
Pacis conſilium, per quem ſqualore remoto
Priſtina Romuleis infloruit artibus ætas:
Per quem fracta diu, translataq; penè poteſtas
Non oblita ſui, ſeruilibus exulat armis,
In proprium ſeducta larem: uictricia reddit
Fata ſolo, fruiturq; iterum quibus hæſerat olim
Auſpicijs, capitiq; errantia membra reponit.
Proxime dis conſul, tantæ qui proſpicis urbi,

Qua nihil in terris complectitur altius æther:
Cuius nec ſpatium uiſus,nec corda decorum,
Nec laudem uox ulla capit:quæ luce metalli
Aemula uicinis faſtigia conſerit aſtris.
Quæ ſeptem ſcopulis zonas imitatur olympi,
Armorum,legumq́; parens:quæ fundit in omnes
Imperium,primiq́; dedit cunabula iuris.
Hæc eſt exiguis quæ finibus orta,tetendit
In geminos axes,paruaq́; à ſede profecta
Diſperſit cum ſole manus:hæc obuia fatis
Innumeras uno gereret cùm tempore pugnas:
Hiſpanas caperet,Siculas ſubmitteret urbes,
Et Gallum terris proſterneret,æquore Pœnum,
Nunquam ſuccubuit damnis,& territa nullo
Vulnere,poſt Cannas maior,Trebiamq́; fremebat.
Et quum iam premerent flammæ,murumq́; feriret
Hoſtis,in extremos aciem mittebat Iberos.
Nec ſtetit Oceano,remisq́; ingreſſa profundum,
Vincendos alio quæſiuit in orbe Britannos.
Hæc eſt in gremium uictos quæ ſola recepit,
Humanumq́; genus communi nomine fouit,
Matris,non dominæ ritu:ciuesq́; uocauit,
Quos domuit,nexuq́; pio longinqua reuinxit.
Huius pacificis debemus moribus omnes,
Quòd ueluti patrijs regionibus utitur hoſpes,
Quòd ſedem mutare licet,quòd cernere Thulen,
Rurſus & horrendos quondam penetrare receſſus.
Quòd bibimus paßim Rhodanum,potamus Orontem,
Quòd cuncti gens una ſumus,nec terminus unquam
Romanæ ditionis erit.nam cætera regna
Luxuries uitijs,odijsq́; ſuperbia uertit.

Sic

Sic male ſublimes fregit Spartanus Athenas,
Atq; idem Thebis cecidit. ſic Medus ademit
Aßyrio, Medoq́; tulit moderamina Perſes.
Subiecit Perſen Macedo, ceſſurus & ipſe
Romanis. hæc augurijs firmata Sibyllæ,
Hæc ſacris animata Numæ eſt: hinc fulmina uibrat
Iuppiter: hanc tota Tritonia Gorgone uelat.
Arcanas huc Veſta faces, huc Orgia ſecum
Tranſtulit, & Phrygios genitrix turrita leones.
Huc depulſurus morbos Epidaurius hoſpes
Reptauit placido tractu, uectumq́; per undas
Inſula Pæonium texit Tyberina draconem.
Hanc tu cum ſuperis Stilico præclarę tueris:
Protegis hanc clypeo, matrem regumq́; ducumq́;
Præcipueq́; tuam dedit hæc exordia lucis
Eucherio: puerumq́; ferens hic regia mater
Auguſto monſtrauit auo: lætatus at ille
Suſtulit in Tyria reptantem ueſte nepotem,
Romaq́; uenturi gaudebat præſcia fati,
Quòd te iam toto meruiſſet pignore ciuem.
Nec tamen ingratum, nec qui benefacta referre
Neſciat, hunc credas populum. ſi uoluere priſcos
Annales libeat, quoties hinc prælia ſumpſit
Pro ſocijs, quoties dono conceßit amicis
Regibus, Auſonio quæſitas ſanguine terras.
Publica ſed nunquam tanto ſe gratia fudit
Aſſenſu (quis enim princeps hæc omnibus egit
Obſequijs?) ſeſe dominum patremq́; uocari,
Quin tibi continuis reſonent conuexa diebus.
Macte nouis conſul titulis, Mauortia plebes
Te dominum Bruto non indignante fatetur.

Et quod adhuc nullo potuit terrore coacta
Libertas Romana pati, Stiliconis amori
Detulit, exultant auidi quocunq; decorus
Conſpiciare loco, nomenq́; ad ſidera tollunt,
Nec uaga dilecto ſatiantur lumina uultu:
Seu circum trabeis fulgentibus aureus intres,
Seu celebres ludos, ſolio ſeu fultus eburno
Cingas iure forum, denſo ſeu turbine uulgi
Circunfuſa tuæ conſcendant roſtra ſecures.
Quæ uerò procerum uoces, quàm certa fuere
Gaudia? cum totis exurgens ardua pennis
Ipſa duci ſacras Victoria panderet ædes,
Et palma uiridi gaudens, & amicta trophæis.
Cuſtos imperij uirgo, quæ ſola mederis
Vulneribus, nullumq́; doces ſentire laborem:
Seu tibi Dictææ placuerunt aſtra Coronæ,
Seu magis æſtiuo ſedes uicina Leoni,
Seu ſceptrum ſublime Iouis, ſeu Palladis ambis
Aegida, ſeu fessi mulces ſuſpiria Martis,
Adſis perpetuum Latio, uotisq́; ſenatus
Annue diua tui: Stilico tua ſæpius ornet
Limina, teq́; ſimul rediens in caſtra reducat.
Hunc bellis comitare fauens: hunc redde togatum
Conſilijs: ſemper placidis te moribus egit,
Seruauitq́; piam uictis, nec polluit unquam
Laurum ſæuitia, ciuem nec fronte ſuperba
Deſpicit, aut trepidam uexat legionibus urbem.
Sed uerus patriæ conſul, ceſſantibus armis
Contentus lictore uenit, nec inutile quærit
Ferri præſidium, ſolo munitus amore:
Magnarum nec parcus opum, geminare profundas

Diſtulit impenſas, & poſt miracula caſtris
Edita, uel genero Romæ maiora reſeruat.
Auratos Rhodijs imbres, naſcente Minerua
Indulſiſſe Iouem perhibent, Bacchoq; paternum
Iam pulſante femur, mutatus palluit Hermus
In precium, uotiq; famem paſſurus auari.
Ditabat rutilo quicquid Mida tangeret auro:
Fabula, ſeu uerum canitur, tua copia uincit
Fontem Hermi, tactumq; Midæ, pluuiasq; Tonantis
Obſcurat ueteres, obſcurabitq; futuros
Par donis armisq; manus, ſi ſolueret ignis
Quas dedit immanes uili pro pondere maſſas,
Argenti potuere lacus & flumina fundi.
Nec tibi, quæ pariter ſyluis dominaris & aſtris,
Exiguam Stilico mouit Latonia curam.
Tu quoq; nobilibus ſpectacula noſtra laboras
Illuſtrare feris, ſummoq; in uertice rupis
Alpinæ ſocias arcu ceſſante pudicas,
Et pharetratarum comitum inuiolabile cogis
Concilium: ueniunt humeros & brachia nudæ,
Armatæq; manus iaculis, & terga ſagittis
Incomptæ, pulchræq; tamen. ſudoribus ora
Puluerulenta rubent. ſexum nec cruda fatetur
Virginitas: ſine lege comæ: duo cingula ueſtem
Crure tenus pendere uetant, præcedit amicas
Flaua Leontodame, ſequitur nutrita Licæo
Nebrophone, telisq; domat quæ Mænala Thero,
Ignea Cretæa properat Britomartis ab Ida,
Et curſu Zephyris nunquam ceſſura Lycaſte.
Iungunt ſe geminæ, metuenda feris Erymanthe,
Et ſoror, optatum numen uenantibus Opis,

Progenies Scythiæ,diuas nemorumq; potentes
Fecit Hyperboreis Delos prælata pruinis.
Hæ ſeptem uenere duces,exercitus alter
Nympharum incedunt,acies formoſa Dianæ
Centum Taygeti,centum de uertice Cynthi,
Et totidem caſto genuit quas flumine Ladon.
Quas ubi collectas uidit,ſic Delia cœpit;
Ó ſociæ,mecum thalami quæ iura peroſæ,
Virgineo gelidos percurritis agmine montes,
Cernitis ut Latio ſuperi communibus ornent
Hunc annum ſtudijs:quantos Neptunus equorum
Donet ab orbe greges,laudi quàm nulla canendæ
Fratris plectra uacent:noſtram quoq; ſentiat idem,
Quam meritis debemus opem,non ſpicula poſcit
Iſte labor,maneant clauſis nunc ſicca pharetris,
Omnis & à ſolitis noſter uenatibus arcus
Temperet,in ſolam cruor hic ſeruetur harenam.
Retibus & clauſtris dilata morte tenendæ,
Ducendæq; feræ,cupidas arcete ſagittas,
Conſulis in plauſum caſuris parcite monſtris.
Acceleret diuiſa manus,mihi curſus anhelas
Tenditur ad Syrtes,mecum Dictæa Lycaſte,
Et comes Opis eat.ſteriles iuuat ire per æſtus.
Nanq; feras alijs tellus Mauruſia donum
Præbuit:huic ſoli debet ceu uicta tributum.
Dum nos horribiles Libyæ ſcrutamur alumnos,
Europæ uos interea perquirite ſaltus,
Et ſcopulos poſita ludat formidine paſtor,
Securisq; canat Stiliconem fiſtula ſyluis.
Parent numinibus montes,ut legibus urbes.
Dixit,& extempló frondoſa fertur ab Alpe

Trans

Trans pelagus.cerui currum ſubiere iugales,
Quos decus eſſe deæ primi ſub lumine cœli
Roſcida fœcundis concepit luna cauernis:
Par nitor intactis niuibus,frons diſcolor auro
Germinat,& ſpatio ſummas æquantia fagos
Cornua ramoſo ſurgunt procera metallo.
Opis fræna tenet,fert retia rara Lycaſte,
Auratasq; plagas,immortalesq; Moloßi
Latrantes medijs circum iuga nubibus ibant.
Quinq; aliæ paribus(Phœbe ſic iuſſerat)armis,
Diuerſa regione ruunt,ducitq; cohortem
Quæq; ſuam:uariæ formis,& gente ſequuntur
Ingentesq; canes:illæ grauioribus aptæ
Morſibus,hæ pedibus celeres,hæ nare ſagaces,
Hirſutæq; fremunt Creſſæ,tenuesq; Lacænæ,
Magnaq; taurorum fracturæ colla Britannæ.
Dalmatiæ lucos,abruptaq; brachia Pindi
Sparſa comam Britomartis agit.tu Gallica cingis
Luſtra Leontodame,Germanorumq; paludes
Eruis,& ſi quis defenſus arundine Rheni
Vaſtus aper nimio dentes curuauerat æuo.
Nubiferas Alpes,Apenniniq; receſſus,
Garganiq; niues Hecaërge prompta fatiget.
Speluncas canibus Thero rimatur Iberas,
Informesq; cauis urſos detrudit ab antris,
Quorum ſæpe Tagus manantes ſanguine rictus
Non ſatiauit aquis,& quos iam frigore ſegnes
Pyrenea tegit latebroſis frondibus ilex.
Cirnæis Siculisq; iugis uenata uirago,
Nebrophone ceruos,aliasq; in uincula cogit
Non ſæuas pecudes,ſed luxuriantis harenæ

Delicias,pompam nemorum quodcunq; tremendum
Dentibus,aut inſigne iubis,aut nobile cornu,
Aut rigidum ſetis capitur,decus omne,timorq́;
Syluarum,non cauta latent,non mole reſiſtunt
Fortia,non uolucri fugiunt pernicia curſu.
Hæc laqueis innexa gemunt,& clauſa feruntur
Ilignis domibus:fabri nec tigna polire
Sufficiunt:rudibus ſagis texuntur & ornis
Frondentes caueæ:ratibus pars ibat onuſtis
Per freta uel fluuios,exanguis dextera torpet
Remigis,& propriam metuebat nauita mercem.
Per terram pars ducta rotis,longoq́; morantur
Ordine plauſtra uias,montanis plena triumphis:
Et fera ſolicitis uehitur captiua iuuencis,
Explebat quibus antè famem:quotiesq́; reflexi
Conſpexere boues,pauidi temone recedunt.
Iamq́; pererratis Libyæ flagrantibus oris,
Legerat eximios Phœbi germana leones,
Heſperidas qui ſæpe fugant,uentoq́; citatis
Terrificant Atlanta iubis,armentaq́; longe
Vaſtant Aethiopum,quorumq́; impune fragoſa
Murmura paſtores nunquam excepere per aures.
Non illos tædæ ardentes,non ſtrata ſuperne
Lapſuro uirgulta ſolo,non uocibus hœdi
Pendentis ſtimulata fames,non foſſa fefellit:
Vltro ſe uoluere capi,gaudentq́; uideri
Tantæ præda Deæ,reſpirant paſcua tandem,
Agricolæ reſerant iam tuta mapalia Mauri,
Tum uirides pardos,& cætera colligit Auſtri
Prodigia,immaneſq́; ſimul Latonia dentes,
Qui ſecti ferro in tabulas,auroq́; micantes,

Inſcri

Inſcripti rutilum cælato conſule nomen,
Per proceres & uulgus eant. ſtupor omnibus Indis
Plurimus: ereptis elephas inglorius errat
Dentibus: inſedit nigra ceruice gementum,
Et fixum Dea quaſſat ebur, penituſq; cruentis
Stirpibus auulſis patulos exarmat hiatus.
Ipſos quinetiam nobis miracula uellet
Ducere, ſed pigra cunctari mole ueretur,
Tyrrhenas fœtus Libycos amplexa per undas.
Caßica turba ſonat, caudamq; à puppe retorquens
In proram iacet uſq; leo, uix ſubleuat unum
Tarda ratis, fremitus ſtagnis auditur in imis.
Cunctaq; proſiliunt cete, Tyrrhenaq; Nereus
Confert monſtra ſuis, ſed non æquare fatetur.
Aequora ſic uictor quoties per rubra Lyæus
Nauigat, intorquet clauum Silenus, & acres
Inſudant tonſis Satyri, taurinaq; pulſu
Baccharum Bromios inuitant tympana remos:
Tranſtra ligant hederæ, malum circunflua ueſtit
Pampinus, antennis illabitur ebria ſerpens,
Perq; mero madidos currunt, ſoluuntq; rudentes
Lynces, & inſolitæ mirantur carbaſa tigres.

FINIS.

CL. CLAVDIANI

PANEGYRIS IN PROBVM, ET PROBINVM, ATQVE OLIBRIVM FRATRES.

SOL qui flammiferis mundum compexus habenis,
Voluis inexhauſto redeuntia ſecula motu,
Sparge diem meliore coma, crinemq; repexi
Blandius elato ſurgant temone iugales,
Efflantes roſeum frænis ſpumantibus ignem.
Iam noua germanis ueſtigia torqueat annus
Conſulibus, lætiq; petant exordia menſes.
Scis genus Auchenium, nec te latuere parentes
Auniadæ: nam ſæpe ſoles ductoribus illis
Inſtaurare uias, & curſibus addere nomen.
His neq; per dubium pendet fortuna pauorem,
Nec nouit mutare uices, ſed fixus in omnes
Cognatos procedit honos: quemcunq; requires
Hac de ſtirpe uirum, certum eſt de conſule naſci.
Per faſces numerantur aui, ſemperq; renata
Nobilitate uirent, & prolem fata ſequuntur,
Continuum ſimili ſeruantia lege tenorem:
Nec quiſquam procerum tentat, licet ære uetuſto
Floreat, & claro cingatur Roma Senatu,
Se iactare parem: ſed prima ſede relicta
Auchenijs, de iure licet certare ſecundo.

Haud

Haud ſecus ac tacitam luna regnante per Arcton,
Sidereæ cedunt acies,cùm fratre retruſo,
Aemulus aduerſis flagrauerit ignibus orbis.
Tunc iubar Arcturi languet,tunc fulua Leonis
Ira perit,Plauſtro iam rara intermicat Arctos
Indignata tegi:iam caligantibus armis
Debilis Orion dextram miratur inermem.
Quem prius aggrediar?ueteris quis fata Probini
Neſciat?aut nimias laudes ignoret Olibri?
Viuit adhuc,completq; uagis ſermonibus aures
Gloria fuſa Probi,quam nec uentura ſilebunt
Luſtra,nec ignota rapiet ſub nube uetuſtas.
Illum fama uehit trans æquora,transq; remotas
Tethyos ambages,Atlanteosq; receſſus.
Audijt & gelido ſi quem Mæotica paſcit
Sub Ioue,uel calido ſi quis coniunctus in axe
Naſcentem te Nile bibit.uirtutibus ille
Fortunam domuit,nunquamq; leuantibus altè
Intumuit rebus,ſed mens circunflua luxu
Nouerat intactum uitio ſeruare uigorem.
Hic non diuitias nigrantibus abdidit antris,
Nec tenebris damnauit opes,ſed largior imbre
Sueuerat innumeras hominum ditare cateruas.
Quippe uelut denſo currentia munera nimbo,
Cernere ſemper erat populis undare penates,
Aſsiduos intrare inopes,remeare beatos.
Præceps illa manus fluuios ſuperabat Iberos,
Aurea dona uomens,ſi quis tellure reuulſa
Sollicitis fodiens miratur collibus aurum.
Quantum ſtagna Tagi rudibus ſtillantia uenis
Effluxere decus,quanto pretioſa metalli

Hermi ripa micat, quantas per Lydia culta
Deſpumat rutilas diues Pactolus harenas.
Non mihi centenis reſonent ſi uocibus ora,
Multifiduſq; ruat centum per pectora Phœbus,
Acta Probi narrare queam: quot in ordine gentes
Rexerit, ad ſummi quoties faſtigia iuris
Venerit, Italiæ late cùm fræna teneret,
Illyricoſq; ſinus, & quos arat Africa campos.
Sed nati uicere patrem, ſoliq; merentur
Victores audire Probi: non contigit illi
Talis honor, prima cùm parte uireſceret æui,
Non conſul cum fratre fuit. Vos nulla fatigat
Cura diu maiora petens, non anxia mentem
Spes agit, & longo tendit præcordia uoto.
Cœpiſtis quò finis erat. primordia ueſtra
Vix pauci meruere ſenes: metaſq; tenetis
Ante, genas dulces quàm flos iuuenilis inumbret,
Oraq; ridenti lanugine ueſtiat ætas.
  Tu precor ignarum doceas Parnaßia uatem,
Quis Deus ambobus tanti ſit muneris autor.
Poſtquam fulmineis impellens uiribus hoſtem
Belliger Auguſtus trepidas laxauerat Alpes,
Roma Probo cupiens dignas perſoluere grates,
Sedula pro natis dominum flexura rogando
Iure parat: famuli currum iunxere uolantem.
Impetus, horribiliſq; metus, qui ſemper agentes
Prælia cum fremitu Romam comitantur anhelo,
Siue petat Parthos, ſeu cuſpide turbet Hydaſpen.
Hic ligat axe rotas, hic ſub iuga ferrea nectit
Cornipedes, rigidiſq; docet ſeruire lupatis.
Ipſa triumphatis quæ poßidet æthera regnis.

Aßilit,

Aſsilit, innuptæ ritus imitata Mineruæ.
Nam neq; cæſariem crinali ſtringere cultu,
Colla nec ornatu patitur mollire retorto,
Dextrum nuda latus, niueos exerta lacertos,
Audacem retegit mammam, laxumq; coërcens
Mordet gemma ſinum, nodus qui ſubleuat enſem
Album puniceo rectus diſcriminat oſtro.
Miſcetur decori uirtus, pulcherq; ſeuero
Armatur terrore pudor, galeæq; minaci
Flaua cruentarum prætenditur umbra iubarum:
Et formidato clypeus Titana laceſsit
Lumine, quem tota uariarat Mulciber arte:
Hic patrius Mauortis amor, fœtusq; notantur
Romulei: poſt amnis ineſt, & bellua nutrix:
Electro Tyberis, pueri formantur in auro:
Tingunt æra lupam, Mauors adamante coruſcat.
Iam ſimul emiſsis rapido uelocior Euro
Fertur equis, ſtridunt Zephyri, curſuq; rotarum
Saucia diuiduis clareſcunt nubila ſulcis:
Nec traxere moras, ſed lapſu protinus uno
Quem poſcunt tetigere locum, quem fine ſub uno
Anguſtant aditum curuis anfractibus Alpes,
Clauſtraq; congeſtis ſcopulis duriſsima tendunt,
Non alia reſeranda manu, ſed peruia tantum
Auguſto, geminisq; fidem mentita tyrannis.
Semirutæ turres, auulſaq; mœnia fumant.
Creſcunt in cumulum ſtrages, uallemq; profundam
Aequauere iugis, ſtagnant immerſa cruore
Corpora, traduntur permixto funere manes.
Haud procul exacto lætus certamine uictor
Ceſpite gramineo conſederat, arbore fultus

Accliues humeros:dominum gauiſa coronat
Terra ſuum,ſurgunt toris maioribus herbæ.
Sudor adhuc per membra calet,crebroq́; recurrit
Halitus,& placidi radiant in caſſide uultus.
Qualis letifera populatus cæde Gelonos
Procubat horrendus Getico Gradiuus in aruo.
Exuuias Bellona leuat,belliq́; tepentes
Puluere ſoluit equos:immenſaq́; cornus in haſtam
Porrigitur,tremulisq́; ferit ſplendoribus Hebrum.
Vt ſtetit ante ducem diſcuſſas Roma per auras,
Conſcia tunc ſonuit rupes,& inhorruit acri
Maieſtate nemus.prior hic,O numen amicum
Dux ait,& legum genitrix,longæq́; regendo
Circunfuſa polo,conſors adiuncta Tonanti,
Dic agedum quæ cauſa uiæ?cur deſeris arces
Auſonias,cœlumq́; tuum?dic maxima rerum,
Non ego uel Libycos ceſſem tolerare labores,
Sarmaticosue pati medio ſub frigore Coros,
Si tu Roma uelis.pro te quaſcunq́; per oras
Ibimus,& nulla ſub tempeſtate timentes,
Solſtitio Meroën,bruma tentabimus Iſtrum.
Tum regina refert:Non me latet inclite rector,
Quòd tua pro Latio uictricia caſtra laborent.
Nec quòd ſeruitium rurſus furiæq́; rebelles,
Edomitæ paribus ſub te cecidere triumphis.
Sed precor hoc donum cum libertate recenti
Adijcias,ſi uera manet reuerentia noſtri.
Sunt mihi pubentes alto de ſemine fratres
Pignora chara Probi,feſta quos luce creatos
Ipſa meo foui gremio,cunabula partus
Ipſa dedi,cùm matris onus Lucina beatum

Solue

Solueret, & magnos præferrent ſidera partus.
His ego non Decios pulchros, fortéſue Metellos
Prætulerim: non qui Pœnum domuere ferocem
Scipiadas, Galliſq; genus fatale Camillos.
Pierijs pollent ſtudijs, multoq; redundant
Eloquio, nec deſidijs dapibúsue paratis
Indulgere iuuat, nec tanta licentia uitæ
Arripit, aut mores ætas laſciua relaxat:
Sed grauibus curis animum ſortita ſenilem,
Ignea longæuo frænatur corde iuuentus.
Illis quam propriam ducunt ab origine ſortem,
Oramus præbere uelis, annúq; futurum
Deuoueas uenientis iter. non improba poſco,
Non inſueta dabis, domus hæc de more requirit.
Annue, ſic nobis Scythicus famuletur Araxes,
Sic Rhenus per utrunq; latus: Mediſq; ſubactis,
Noſtra Semiramiæ timeant inſignia turres.
Sic fluat attonitus Romana per oppida Ganges.
Ductor ad hæc: Optata iubes, ultroq; uolentem
Diua rogas, non hæc precibus tentanda fuiſſent.
Vſqueadeóne meam condunt obliuia mentem,
Vt pigeat meminiſſe Probi? quo iudice totam
Vidimus Heſperiam feſſaſq; reſurgere gentes.
Antè dabunt hyemes Nilum, per flumina damæ
Errabunt, glacieq; niger damnabitur Indus.
Antè Thyeſteis iterum conterrita menſis
Interciſa dies refugos uertetur in ortus,
Quàm Probus à noſtro poßit diſcedere ſenſu.
Dixerat, & uelox iam nuntius aduolat urbem.
Extempló ſtrepuere chori, colleſq; canoris
Plauſibus impulſi ſeptena uoce reſultant.

Læta

Lætatur ueneranda parens, & pollice docto
Iam parat auratas trabeas, curruſq; micantes
Stamine, quod molli tondent de ſtipite Seres,
Frondea lanigeræ carpentes uellera ſyluæ:
Et longum tenues tractus producit in aurum,
Filaq; concreto cogit ſqualere metallo.
Qualis purpureas præbebat candida ueſtes
Numinibus Latona ſuis, cùm ſacra redirent
Ad loca nutricis iam non errantia Deli,
Illa feros ſaltus, & deſolata relinquens
Mænala, laſſato Cretam uenatibus arcu.
Phœbus adhuc nigris rorantia tela uenenis
Extincto Pythone ferens: tunc inſula notos
Lambit amica pedes, ridetq; Aegæus alumnis
Lenior, & blando teſtatur gaudia fluctu.
Sic Proba præcipuo natos exornat amictu:
Quæ decorat mundum, cuius Romana poteſtas
Fœtibus augetur. credas ex æthere lapſam
Stare pudicitiam, uel ſacro thure uocatam
Iunonem, Inachijs oculos aduertere templis.
Talem nulla refert antiquis pagina libris,
Nec Latiæ cecinere tubæ, nec Græca uetuſtas:
Coniuge digna Probo: nam tantum cœtibus extat
Fœmineis, quantum ſupereminet ille maritos:
Ceu ſibi certantes ſexus qui poßit uterq;
Hunc legere ad herum. taceat Nereïda nuptam
Pelione duplici fœcundam conſule matrem,
Felicemq; uterum, qui nomina parturit annis.
Vt ſceptrum geſſere manu, membriſq; rigentes
Aptauere togas, ſignum dat ſummus hiulca
Nube pater, gratamq; facem per inane rotantes

Proſp

Proſpera uibrati tenuerunt omnia nimbi.
Accepit ſonitus curuis Tyberinus in antris,
Ima ualle ſedens, arrectis auribus hæſit.
Vnde repentinus populi fragor? ilicet, herbis
Pallentes thalamos, & ſtructa cubilia muſco
Deſerit, ac Nymphis dominam commendat berilem.
Illi glauca nitent hirſuto lumina uultu,
Cæruleisq; infecta notis, reddentia patrem
Oceanum: criſpo denſantur gramine colla,
Vertice luxuriat toto crinalis harundo:
Quam neq; fas Zephyris frangi, nec ſole peruſtam
Aeſtiuo candore mori, ſed uiuida frondet
Aequæuum complexa caput: taurina leuantur
Cornua, temporibus raucos ſudantia riuos.
Diſtillant per pectus aquæ, frons hiſpida manat
Imbribus, in liquidos fontes ſe barba recepit.
Palla graues humeros uelat, quam neuerat uxor,
Illi percurrens uitreas ſub gurgite telas.
Eſt in Romuleo procumbens inſula Tybri,
Quà medius geminas interfluit alueus urbes
Diſcretas ſubeunte freto, pariterq; minantes,
Ardua turrigeræ ſurgunt in culmina ripæ.
Hic ſtetit, & ſubitum proſpexit ab aggere uotum:
Vnanimes fratres iunctos ſtipante Senatu
Ire forum, strictasq; procul radiare ſecures,
Atq; uno bijuges tolli de limine faſces.
Obſtupuit uiſu, ſuſpenſaq; gaudia uocem
Oppreſſam tenuere diu, mox inchoat ore:
Reſpice, ſi tales iactas aluiſſe fluentis
Eurota, Sparteue tuis. quid protulit æquum
Falſus olor, ualido quamuis decernere cæſtu

Norint.

Norint, & ratibus ſæuas arcere procellas.
En noua Ledæis ſoboles fulgentior aſtris.
Ecce mei ciues, quorum iam ſignifer optat
Aduentum, ſtellisq; parat conuexa futuris.
Iam per noctiuagos dominetur Olibrius axes,
Pro Polluce rubens, pro Caſtore flamma Probini.
Ipſi uela regent, ipſis dominantibus auras
Nauita tranquillo moderabitur æquore pinum.
Nunc pateras libare deis, nunc ſoluere multo
Nectare corda libet: niueos iam pandite cœtus
Naiades, & totum uiolis prætexite fontem.
Mella ferant ſyluæ, iam profluat ebrius amnis
Mutatis in uina uadis, iam ſponte per agros
Sudent irriguæ ſpirantia balſama uenæ.
Currat qui ſociæ roget in conuiuia menſæ
Indigenas fluuios, Italis quicunq; ſuberrant
Montibus, Alpinasq; bibunt de more pruinas:
Vulturnusq; rapax, & Nar uitiatus odoro
Sulfure, tardatusq; ſuis erroribus Vfens:
Et Phaëthonteæ perpeſſus damna ruinæ
Eridanus, flauæq; tenens querceta maricæ
Lyris, & Oebaliæ qui reparat arua Galeſus.
Semper honoratus noſtris celebrabitur undis
Iſte dies, ſemper dapibus recoletur opimis.
Sic ait, & nymphæ patris præcepta ſecutæ
Tecta parant epulis, oſtroq; infecta coruſco
Humida gemmiferis illuxit regia menſis.
O bene ſignatum fraterno nomine tempus,
O conſanguineis felix autoribus annus,
Incipe quadrifidum Phœbi torquere laborem.
Prima tibi procedat hyems, non frigore torpens,

Non canas ueſtita niues, non aſpera uentis,
Sed trepido calefacta Noto. *uer inde ſerenum*
Protinus, & liquidi clementior aura fauori
Pratis te croceis pingat: te meſſibus æſtas
Induat, autumnuſq; madentibus imbuat uuis.
Omni nobilior luſtro, tibi gloria ſoli
Contigit: exactum nunquam memorata per æuum
Germanos habuiſſe duces: te cuncta loquetur
Tellus, te uarijs ſcribent in floribus horæ,
Longaq; perpetui ducent in ſecula faſti.

FINIS.

CL. CLAVDIANI

LAVS SERENAE REGINAE, VXORIS STILICONIS.

DIC *mihi* Calliope, *tanto cur tempore differs*
Pierio meritã ſerto redimire Serenam?
Vile putas donum ſolitam conſurgere gemmis,
Aut rubro radiare mari, ſi floribus ornes
Reginæ regina comam? ſed floribus illis,
Quos neq; frigoribus Boreas, *nec* Sirius *urit*
Aeſtibus, æterno ſed ueris honore rubentes.
Fons Aganippæa Permeſſius *educat unda,*
Vnde piæ paſcantur apes, & prata legentes
Tranſmittunt ſeclis Heliconia *mella futuris.*
Dignius haud uates alios exercuit unum

Fœmineæ uirtutis opus: quòd ſponte redempto
Caſta maritali ſucceßit Theſſala fato,
Inq; ſuos migrare uirum non abnuit annos,
Hoc Graij memorant: Latijs mouet ora Camœnis
Præſcia fatorum Tanaquil, rediénsque per undas
Clœlia Tybrinas, & eodem flumine ducens
Claudia uirgineo cunctantem crine Cybellen.
An'ne aliud toto molitur carminis actu
Mæonij mens alta ſenis? quòd ſtagna Charybdis
Armauit, quòd Scylla canes, quòd pocula Circe,
Antiphatæ uitata fames, ſurdóque carina
Remige Sirenum cantus tranſuecta tenaces:
Lumine fraudatus Cyclops, contempta Calypſo,
Penelope decus atq; ſuum, cui tanta paratur
Scena pudicitiæ, terræ pelagíque labores,
Et ſæui totidem bellis quot fluctibus anni
Coniugij docuere fidem. ſit Claudia fœlix
Teſte dea, caſtósque probet ſub numine mores,
Abſoluens puppisq; moras, criménque pudoris.
Penelope trahat arte procos, fallatq; furentes
Stamine nocturnæ relegens ſolertia telæ.
Non tamen audebunt titulis certare Serenæ.
Quòd ſi nobilitas cunctis exordia pandit
Laudibus, atq; omnes redeunt in ſemina cauſæ,
Quis uenerabilior ſanguis? quæ maior origo,
Quàm regalis erit? non te priuata debere
Limina, nec tantum poterat contingere nomen
Anguſtis laribus. patruo te principe celſam
Bellipotens illuſtrat auus, qui ſigna Britanno
Intulit Oceano, Getuláque reppulit arma.
Claram Scipiadum taceant Cornelia gentem,

Seq;

Seq; minus iactet Libycis dotata trophæis:
Cardine tu gemino laurus prætendis auitas:
Inde Caledonijs, Auſtralibus inde parentum
Cingeris excubijs: necdum moderamina mundi
Sumpſerat illa domus, cùm te Lucina beatis
Adderet aſtrorum radijs: ô maxima rerum
Gloria, poſt genitam didicit regnare Serenam.
Quid dignum memorare tuis Hiſpania terris
Vox humana ualet? primo lauat æquore ſolem,
India, tu feſſos exacta luce iugales
Proluis, inq; tuo reſpirant ſidera fluctu.
Diues equis, frugum facilis, pretioſa metallis,
Principibus fœcunda pijs: tibi ſecula debent
Traianum: ſeries his fontibus Aelia fluxit.
Hinc ſenior pater, hinc iuuenum diademata fratrum.
Nanq; aliæ gentes quas fœdere Roma recepit,
Aut armis domuit, uarios aptantur in uſus
Imperij: Phariæ ſegetes, & Punica meſſis
Caſtrorum deuota cibo: dat Gallia robur
Militis: Illyricis ſudant equitatibus alæ.
Sola nouum Latijs uectigal Iberia rebus
Contulit, Auguſtos: fruges, æraria, miles
Vndiq; conueniunt, totóque ex orbe leguntur:
Hæc generat qui cuncta regant: nec laude uirorum
Cenſeri contenta fuit, niſi matribus æque
Vinceret, & gemino certatim ſplendida ſexu,
Flacillam, Mariamq; daret, pulchrámque Serenam.
Te naſcente ferunt, per pinguia culta tumentem
Diuitijs undaſſe Tagum, Callecia riſit
Floribus, & roſeis formoſus Duria ripis,
Vellere purpureo paſſim mutauit ouile.

Cantaber Oceanus uicino littore gemmas
Expuit, effoßis nec pallidus Aſtur oberrat
Montibus, oblatum ſacris natalibus aurum
Vulgo uena uomit, Pyreneisq́; ſub antris
Ignea fulmineis legêre Ceraunia nymphæ.
Quæq́; rebellantes undas, æſtúmque ſecutæ,
In refluos uenêre palàm Nereïdes amnes,
Confeſſæ plauſu dominam, cecinere futuris
Auſpicium thalamis. alio tum paruus in axe
Creſcebat Stilico, notiq́; ignarus agebat,
Debita cui longe coniunx, penitúsque remoto
Orbe parabatur, tanti concordia fati.
Nec tua mortalis meruit cunabula nutrix.
Vbera prima dabant gremijs redolentibus auræ,
Ternáque te nudis innectens Gratia membris
Afflauit, docuitq́; loqui: quocunq; per herbam
Reptares, fluxere roſæ, candentia naſci
Lilia: ſi placido ceßiſſent lumina ſomno,
Purpura fulgebat uiolæ factura cubile
Gramineum, uernátque tori regalis imago.
Omina non audet genitrix tam magna fateri,
Succeſſúsque ſuos, arcani conſcia uoti,
Spe trepidante tegit. geſtabat Honorius arcto
Te pater amplexu: quoties ad limina princeps
Theudoſius, priuatus adhuc, fraterna ueniret,
Oſcula libabat, téque in ſua tecta ferebat.
Lætior in matrem teneris conuerſa querelis:
Quis me de proprijs auferre penatibus, inquit,
Imperat? hic ſemper præſagia luſerat error,
Et dedit augurium regnis infantia linguæ.
Defuncto genitore tuo ſublimis adoptat

Te

Te patruus,magniq́; animo ſolatia luctus
Reſtituens,propius quàm ſi genuiſſet amauit
Defuncti fratris ſobolem.nec charior olim
Mutua Ledæos deuinxit cura Lacones.
Addidit & proprio germana uocabula nato,
Quaq́; datur fratris ſpeciem ſibi reddit adempti.
Deniq; cùm rerum ſummas delectus habenas
Suſciperet,non antè ſuis intendit amorem
Pignoribus,quàm te pariter fidámque ſororem
Littus ad Eoum terris acciret Iberis.
Deſeritur iam ripa Tagi,Zephyriq́; relictis
Sedibus,Auroræ famulas properatur in urbes.
Incedunt geminæ proles fraterna puellæ:
Inde Serena minor,prior hinc Termantia natu,
Expertes thalami,quarum Cythereïa necdum
Sub iuga ceruices niueas Hymenæus adegit.
Vtraq; luminibus timidum micat,utraq; pulchras
Excitat ore faces.qualis Latonia uirgo,
Et ſolo Ioue nata ſoror,cùm ſorte reuiſunt
Aequorei ſortem patrui,ſpumantia cedunt
Aequora,caſtarum greſſus uenerata dearum.
Non ludit Galatea procax,non improbus audet
Tangere Cimothoën Triton,totóque ſeueros
Inducit mores pelago pudor,ipſaq; Protheus
Arcet ab amplexu turpi Neptunia monſtra.
Tales ſceptriferi uiſuræ tecta parentis,
Limen Honoriades penetrant regale ſorores.
Ambas ille quidem patrio complexus amore,
Sed merito pietas in te procliuior ibat.
Et quoties rerum moles ut publica cogit
Triſtior,aut ira tumidus flagrante rediret,

Cùm patrem nati fugerent, atq; ipſa timeret,
Commotum Flacilla uirum, tu ſola frementem
Frangere, tu blando poteras ſermone mederi:
Alloquijs hærere tuis, ſecreta, fidelis.
Priſca puellares reuerentia tranſilit annos.
Non talem Triuiæ conferi laudator Homerus
Alcinoo genitam, quæ dum per littora ueſtes
Explicat, & famulas exercet læta choreas,
Auratam iaculata pilam poſt naufraga ſomni
Otia, progreſſum folijs expauit Vlyſſem.
Pierius labor, & ueterum tibi carmina uatum
Ludus erat: quos Smyrna dedit, quos Mantua libros
Percurrens, damnas Helenam, nec parcis Eliſæ.
Nobiliora tenent animos exempla pudicos.
Laodamia ſequens remeantem rurſus ad umbras
Phylaciden, & prona ruens Capaneïa coniux,
Communes ardente uiro mixtura fauillas,
Et grauis incumbens caſto Lucretia ferro,
Vulnere quæ proprio facinus teſtata tyranni,
Armauit patriæ iuſtos in bella dolores,
Exule Tarquinio, memorandáque concidit uno
Vlta pudicitiam, libertatemq́; cruore.
Talia facta libens non tu uirtute minore,
Sed fato meliore legis. iam nubilis ætas
Principe ſollicito uotis erexerat aulam
Incertis, quem tanta tori fortuna maneret.
Antiquos loquitur Muſarum pagina reges,
Quòd dura ſub lege procos certare iuberent,
Empturos thalamum dubij diſcrimine leti,
Et ſua crudeles gauderent pignora mortis
Ambitione peti. curru Piſæa marino

Fugit tela Pelops:nam prouidus obice regis
Prodidit Oenomai deceptus Mirtylus axem.
Hippomanes trepidus curſu,ferróque ſecutam
Aurato uolucrem,flexit Schœneïda pomo.
Herculeas uidit fluuio luctante palæſtras
Mœnibus ex altis Calidon,pretiumq; laboris
Deïanira fuit,cum pectore uictor anhelo
Alcides fremeret,retróque Acheloius iret
Decolor:attonitæ ſtringebant uulnera nymphæ,
Saucia truncato pallebant flumina cornu.
Te non Heſperidum pomis,non amne ſubacto,
Non ſocerum fallente rota,ſed iudice dignus
Auguſto,uarijs Stilico ſpectatus in armis
Accipit,& regni dotes uirtute parauit.
Sæpe duces meritis bello tribuere coronas:
Hunc cingit muralis honos,hunc ciuica quercus
Nexuit,hunc domitis ambit roſtrata carinis.
Solus militiæ mira mercede iugalem
Promeruit Stilico,ſocero referente, coronam.
Agnouit patrui ſimilem Termantia curam,
Nupſit & illa duci,ſed longe fata ſororis
Inferiora tuis:alio tibi numine tædas
Accendit Romana ſalus,magnisq; coronis
Coniugium fit cura tuum:delectus equorum,
Quos Phrygiæ matres,Argæaq; gramina paſtæ,
Semine Cappadocum ſacris præſepibus edunt.
Primus honor gemino,mox Idæ germine duxit
Agmina,commiſſosq; labor ſic geſſit honores,
Vt ſemper merito princeps cùm magna dediſſet,
Deberet maiora tamen.ſi bellica nubes
Ingrueret,quamuis annis,& iure minori

Cedere grandæuos equitum,peditumq; magiſtros
Aſpiceres,totumq; palàm committere Martem.
Nec gradus,ætatisq; pudor ſenioribus obſtat,
Ne iuueni parere uelint.Ceu flumine molli
Tranquillisq; fretis clauum ſibi quiſq; regendum
Vendicat:incumbat ſi turbidus Auſter,& unda
Pulſet utrunq; latus:poſito certamine nautæ
Contenti meliore manu,ſeſeq; pauere
Confeſſi,finem ſtudijs fecere procellæ.
Haud aliter Stilico,fremuit cùm Thracia belli
Tempeſtas,cunctis pariter cedentibus,unus
Eligitur ductor:ſuffragia quippe peregit
Iudex uera timor,uictus ratione ſalutis
Ambitus,& pulſus iacuit formidine liuor.
Quis tibi tunc per mēbra tremor?quantæq; cadeban
Vbertim lacrymæ?quum ſæua uocantibus arma
Iam lituis,madido reſpectans limina uultu
Optares reducem,galeæq; inſerta minaci
Oſcula criſtati raperes feſtina mariti?
Gaudia quæ rurſus,quum poſt uictricia tandem
Claßica,ſidereas ferratum pectus in ulnas
Exciperes?caſtæ tuto per dulcia noctis
Otia, pugnarum ſeriem narrare iuberes?
Non illo nitidos,nunquam bellante capillos
Comere,non ſolitos gemmarum ſumere cultus,
Numinibus uotisq; uacas,& ſupplice crine
Verris humum:tegitur neglectæ gratia formæ,
Cum proprio reditura uiro:nec deſide cura
Segnis marcet amor.laudem prudentia belli
Fœminea pro parte ſubit,dum gentibus ille
Confligit,uigili tu proſpicis omnia ſenſu,

Ne

Ne quid in abſentem uirtutibus obuia ſemper
Audeat inuidiæ rabies, neu feruor iniquis,
Ne qua procul poſitis furto ſubſederit armis
Calliditas nocitura domi. tu ſedula quondam
Ruffino meditante nefas, quum quæreret artes
In ducis exitium, coniuratosq; foueret
Contra pila Getas, motus rimata latentes,
Mandatis tremebunda uirum, ſcriptisq; mouebas.

FINIS.

CL. CLAVDIANI LAVDES HERCVLIS.

PIERIDVM *columen, cuius Parnaſſia magno*
Numine templa ſonant, læto precor huc age Phœbe
Tecum cuncta choro penetralia ſancta ſororum,
Et noua Caſtalios latices per rura petentem
Hippocrenæum uictorem ſiſtere fontem
Me: famaq; tuam non nunc nouus aduena turbam
Ingredior: laurosq; gerens, & florea ſertis
Tempora uincta tuis, doctorum munera uatum,
Teſtor adhuc, ueteres quamuis deſuctus honores.
Alcides mihi carmen erit, Romana Tonantis
Progenies, dignus credi poſt uiſcera numen,
Semper in immenſos inuicti roboris æſtus.
Nec naſci potuiſſe uacat: nam lucis in ipſis
Inclite principijs, tardo uix editus ortu
Feciſti de patre fidem. Sed cur mihi lentis

Ludis adhuc Cyrrhæa modis? tenerumq́; reſultans
Luxuriante leues impellis pollice chordas?
Pone habitum quo mollis amas, & frondis amatæ
Linque nemus, molliq́; exutus tempora lauro,
Populea mecum carmen luctare ſub umbra.
Iam graue plus etiam, quàm uentris tempora uellent,
Alcmenam tendebat onus: ſed regia Iuno
Impedit, & partus prohibet, naſciq́; uetabat,
Vt metus ipſe Deum monſtret, nec uiuida cœli
Semina mortales norunt ſentire latebras,
Nec poſſunt ſufferre moras. Datur inde nouercæ
Materies, grauibusq́; odijs augmenta miniſtrat,
Quod uinci cœpiſſe pudet: mox improba binos
In tua membra iubet, dum naſceris, ire dracones.
Incumbunt celeres illi, ſquamoſaq́; iuſſus
Armat colla furor: nec quamuis maxima tractu
Tardantur ſpiris, ſequitur pars cætera pectus,
Triſtis tartarea uibratur ſibilus aura,
Morte rubent oculi, trifidisq́; horrentia linguis
Ora ſonant, nigrúmque fremens leuat ira uenenum.
Quid nunc inuictis fraudes innectere fatis
Cœlicolûm regina iuuat? cur obijcis angues?
Cur paruo geminos? an'ne unum poſſe necari
Iam ſtrato Pythone times? licet omnia mundi
Monſtra uoces, ipſamq́; armes ſerpentibus Hydram,
Defendet natura Deum, patrémque probabit,
Quòd nouit conſtare, Iouem. Iamq́; irrita tetri
Iuſſa parant implere angues, miſeróque furore
In ſua fata tument. Cernit tua membra petentes,
Horreſcitq́; parens, numénque ignara creaſſet,
Mortali pietate timet. Nil ſancta ſuperbæ

Pellicis

Pellicis inſidias cœlo modo freta tremeſcas,
Néue hæc monſtra tibi faciant Alcmena pauorem,
Sic mater potes eſſe Dei:iam tolle ſerenum
Læta animum,tantóque libens hæc aſpice uultu,
Vt deceat genuiſſe Iouem:depone timorem
Indignum partu,natum quæ exemplar habebas,
Cui metuis,nil ipſe timet:nam numine recto
Ridebas tu diue truces,animósque ſuperbos
De genitore tenes,uotisq; aptiſſimus orbis
Gaudebas tantam iam tum meruiſſe nouercam.
Corripis exiguis mox grandia guttura palmis,
Et quamuis teneris,cogens in brachia pondus,
Corripis,illidens prænſos tellure dracones.
Efferat æthereum quantum uolet orbis in axem
Latoidas, uerosq; probet ſua fabula diuos,
Quo Delo iam ſtare licet.non æqua laborum
Gloria,nec parili ſerpentes ſorte necarunt:
Illi unum ferro,geminos hic inermis & unus.
His cœptis non ulla parat cunabula partus
Diua tibi,ſed cùm totis iam bruma rigeret
Imbribus,& ſolidis hærerent flumina lymphis,
Nudum prægelidis durando firmat in undis.
Vtq; rudis primo tentaſti robore greſſus,
Frondoſæ deſerta uagus penetralia ſyluæ
Secura iam matre petis,telisq; tremendis
Ludis in æthereas,adducto deijcis arcu,
Aut funda uiolenter aues,noctemq; ſub aſtris
Exigis,& puram fractis bibis amnibus undam.
Immanem interea Nemea per luſtra leonem,
Ipſa Chymærea cretum de gente nouerca
In tua depaſtis armabat uota iuuencis:

Augebatq́; fero uires, rabiemq́; iuuabat,
Naturam minus eſſe putans. Heu quanta uirorum
Funera, quàm multos ſtrauit cum dentibus apros.
Non illum magnæ uiduatis montibus urbes
Armorum fregere minis, Martiq́; domando
Aſſuetas morſu fudit grauiore cateruas.
Hunc grauis Euriſtheus (nam te quocunq́; leuares
Imperium duri uoluit ſufferre tyranni,
Sic mundo fortuna fauens) hunc ſternere leto
Imperat. At nullum uirtus reticenda per æuum,
Dignaq́; ſidereos poſt membra intrare receſſus.
Poſſe mori, quàm uile putas: namq́; impiger ultro
Vadis, & immenſæ ſcrutatus deuia ſyluæ,
In noua ſanguineos armantem uulnera rictus,
Admonita feritate, iuba, uiſuq́; cruentus
Excuſſis mouet arma toris, dubiumq́; reſidens
Infremit. Inuadis trepidum, ſoliſq́; lacertis
Grandia corripiens eluſo guttura morſu,
Imbellem fractis proſternis faucibus hoſtem.
Tunc & flauicomis radiantia tergora uillis
Ceu ſpolium fuſo uictor rapis. Emicat omnis
In laudes mox turba tuas, longoq́; relicta
Currit in arua metu, iuuat ire & libera rura
Defenſosq́; uidere locos, ſyluamq́; iuuencis
Iam facilem, & nullis reſonantes fletibus agros.
Mænalium petis inde nemus, fletamq́; colonis
Arcadiam, & ſteriles raro iam robore ſyluas.
Nanq́; hîc immenſa membrorum mole cruentus
Indomitus regnabat aper, ſoloq́; tremendus
Corpore, lunatis fundebat dentibus ornos,
Sternebatq́; ſuos lugentia rura colonos.

Horre

Horrebant trifidis nigrantia corpora ſetis,
Duratosq; armos ſcopulis, totosq; per artus
Difficilis potuiſſe mori. Non ſpicula in illum,
Nodoſúmue rapis grauato pondere robur:
Armati uiduatur honos, nec uulnera uirtus
Extemplò tibi facta timet, iamq́; arripis ultro
Spumantem, cogisq́; diem ſufferre tuendo,
Atq; ſupinando mirantem numina uinci,
Argolici uictor portas ſub tecta Tyranni.
Fama celer toto uictorem ſparſerat orbe,
Auxiliumq́; Dei poſcebat Creta cruento
Victa malo. Taurus medio nam ſidere lunæ
Progenitus, Dictæa Iouis poſſederat arua:
Fulmen ab ore uenit, flammisq́; furentibus ardet
Spiritus, & terram non cœli flamma perurit,
Sed flatus monſtri. Dextro iam Siria ceſſent
Sidere, ſolq́; licet glaciali frigore uictus
Abſtruſum mundo claudat iubar, aurea condens
Lumina, & ignifluo ſtupefactus in orbe tepeſcat,
Aeſtus habet Cretam, pereunt ſyluæq́; lacusq́;,
Graminaq́;, & fontes ſacri, montesq́; perurit
Flamma ferox, Idam ſuperis ſpectantibus ignis
Diſsipat, & magno cunabula grata Tonanti
Igne ſuo monſtrum (ſi fas eſt dicere) uincit.
Tandem fama celer Dictæa ad littora magnum
Duxerat Alciden, cùm Taurum dira minantem
Accipit, & ſæuum cornu, flammasq́; uomentem
Corripit, atq; artus conſtringens fortibus ulnis,
Ignifluos flatus animamq́; in pectore clauſit.

FINIS.

CL. CLAVDIANI EPITHALAMIVM METRO LYRICO IN NVPTIIS HONORII AVG. ET MARIAE.

PRINCEPS corruſco ſidere pulchrior
Parthas ſagittas tendere certior,
Eques Gelonis imperioſior,
Quæ digna mentis laus erit arduæ?
Quæ digna formæ laus erit igneæ?
Te Læda mallet, quàm dare Caſtorem.
Præfert Achilli te proprio Thetis,
Victum fatetur Delos Apollinem,
Credit minorem Lidya Liberum,
Tum quum per altas impiger ilices
Præda citatum cornipedem reges,
Ludentq; uentis inſtabiles comæ,
Telis iacebunt ſponte tuis feræ:
Gaudênsque ſacris uulneribus leo,
Admittet haſtam morte ſuperbior.
Venus reuerſum ſpernit Adonidem,
Damnat reductum Cynthia Virbium.
Quum poſt labores ſub platani cubes
Virentis umbra, uel gelido ſpecu
Torrentiorem fallere Syrium,
Et membra ſomno feſſa reſolueris.
O quantus uret tum Dryades calor?
Quot æſtuantes ancipiti gradu
Furtiua carpent oſcula Naiades?
Quis uero acerbis horridior Scythis?
Quis belluarum corde furentior?

Qui

Qui cùm micantem te propè uiderit,
Non optet ultro ſeruitium pati?
Quis non catenas arripiat libens?
Colloq́; poſcat uincula libero?
Tu ſi niualis per iuga Caucaſi
Sæuas petiſſes pulcher Amazonas,
Peltata pugnas desereret cohors,
Sexu recepto: patris & immemor
Inter frementes Hyppolyte tubas
Strictam ſecurim languida poneret,
Et ſeminudo pectore cingulum
Forti negatum ſolueret Herculi,
Bellumq́; ſolus conficeret decor.
Beata quæ te mox faciet urum,
Primisq́; ſeſe iunget amoribus.

ALIVD EPITHAL.
in nuptijs eiuſdem.

AGe cuncta nuptiali
Redimita uere tellus
Celebra toros heriles.
Omne nemus cum fluuijs,
Omne canat profundum,
Ligures fauete campi,
Veneti fauete montes,
Subitisq́; ſe roſetis
Veſtiat Alpinus apex,
Et rubeant pruinæ,
Atheſis ſtrepat choreis,
Calamisq́; flexuoſus
Lene Mincius ſuſurret,
Et Padus electriferis

Admoduletur alnis.
Epuliſq; iam repleto.
Reſonet Quirine Tybris,
Dominiq; læta uotis
Aurea ſeptemgeminas
Roma coronet arces.
Procul audiant Iberi,
Fuit unde ſemen aulæ:
Vbi plena laurearum
Imperio fœta domus,
Vix numerat triumphos.
Habet hinc patrem maritus,
Habet hinc puella matrem.
Geminaq́; parte ductum
Cæſareum flamineo
Stemma recurrit ortu.
Decorent uireta Betim,
Tagus intumeſcat auro,
Generiſq; procreator
Sub uitreis Oceanus
Luxurietur undis.
Oriénsque regna fratrum
Simul Occidénsque plaudat.
Placidæ lætentur urbes,
Quæq́; nouo, quæq́; nitent
Deficiente Phœbo.
Aquiloniæ procellæ,
Rapidi tacete Cori.
Taceat ſonorus Auſter.
Solus ouantem Zephyrus
Perdominetur annum.

Solitas galea fulgere comas,
Stilico molli necte coronâ.
Ceſſent litui,ſæuumq́; procul
Martem felix tæda releget.
Tractus ab aula rurſus in aulam
Redeat ſanguis patris officijs.
Iunge potenti pignora dextra.
Gener Auguſti pridem fueras,
Nunc rurſus eris ſocer Auguſti.
Quæ iam rabies liuoris erit?
Vel quis dabitur color inuidiæ?
Stilico ſocer eſt,pater eſt Stilico.

Attollens thalamis Idalium iubar,
Dilectus Veneri naſcitur Heſperus.
Iam nuptæ trepidat ſollicitus pudor,
Iam produnt lacrymas flammea ſimplices.
Ne ceſſa iuuenis comminus aggredi,
Iam pacata,licet ſæuiat unguibus.
Non quiſquam fruitur ueris odoribus,
Hyblæos latebris nec ſpoliat fauos,
Si fronti caueat,ſi timeat rubos:
Armat ſpina roſas,mella tegunt apes.
Creſcunt difficili gaudia iurgio:
Accenditq́; magis,quæ refugit Venus.
Quod flenti tuleris,plus ſapit oſculum.
Dices,ô quoties hoc mihi dulcius,
Quàm flauos decies uincere Sarmatas.
Aſpirate nouam pectoribus fidem,
Manſurámque facem tradite ſenſibus.
Tam iunctis manibus nectite uincula,
Quàm frondens hedera ſtringitur æſculus,

t Quàm

Quàm lento premitur palmite populus,
Et murmur querula blandius alite,
Linguis aßidue reddite mutuis.
Et labris animum conciliantibus,
Alternum rapiat ſomnus anhelitum.
Amplexu caleat purpura regio,
Et ueſtes Tyrio ſanguine fulgidas,
Alter uirgineus nobilitet cruor.
Tum uictor madido proſilias toro,
Nocturni referens uulnera prælij.
Ducant peruigiles carmina tibiæ,
Permißisq; iocis turba licentior
Exultet, tetricis libera legibus.
Paßim cum ducibus ludite milites,
Paßim cum pueris ludite uirgines.
Hæc uox æthereis inſonet axibus,
Hæc uox per populos, per mare tranſeat,
Formoſus Mariam ducit Honorius.

FINIS.

IN NVPTIAS HONORII ET MARIAE PRAEFATIO.

SVrgeret in thalamum ducto quum Pelion arcu,
Nec caperet tantos hoſpita terra deos:
Quum ſocer æquoreus, numeroſaq; turba ſororum
Certarent epulis continuare dies:
Præberetq; Ioui communia pocula Chiron,
Molliter obliqua parte refuſus equi:
Peneus gelidos mutaret nectare fontes:
Oetæis fluerent ſpumea uina iugis:
Terpſichore facilem laſciuo pollice mouit

Barbiton,& molles duxit in antra choros.
Carmina nec ſuperis,nec diſplicuere Tonanti,
Quum teneris noſſent congrua uota modis.
Centauri,Fauniq; negant,quæ flectere Craton,
Quæ rigidum poterant plectra mouere Pholum.
Septima lux aderat cœlo,totieſq; renatus
Viderat exactos Heſperus igne choros.
Tum Phœbus quo ſaxa domat,quo pertrahit ornos,
Pectine tentauit nobiliore lyram.
Venturúmque ſacris fidibus iam ſpondet Achillem,
Iam Phrygias cædes,iam Simoënta canit.
Frondoſo ſtrepuit felix Hymenæus Olympo,
Reginam reſonant Othris,& Oſſa Thetim.

CL. CLAVDIANI DE NVPTIIS HONORII ET MARIAE.

HAVSERAT *inſolitos promiſſæ uirginis ignes*
Auguſtus, primóque rudis flagrauerat æſtu:
Nec nouus unde calor, nec quid ſuſpiria uellent,
Nouerat,incipiens,& adhuc ignarus amandi.
Non illi uenator equus,non ſpicula curæ,
Non iaculum torquere libet,mens omnis oberrat
In uultus quos finxit amor.quàm ſæpe medullis
Erupit gemitus?quoties incanduit ore
Confeſſus ſecreta rubor?nomenq; beatum
Iniuſſæ ſcripſere manus?iam munera nuptæ

Præparat, & pulchros Mariæ, ſed luce minores
Eligit ornatus, quicquid uenerabilis olim
Liuia, Diuorúmque nurus geſſere ſuperbæ.
Incuſat ſpes ægra moras, longíque uidentur
Stare dies, ſegnemq́; rotam non uoluere Phœbe.
Scyria ſic tenerum uirgo flammabat Achillem,
Fraudis adhuc expers, bellatricésque docebat
Ducere fila manus, & mox quos horruit idem
Theſſalico roſeos nectebat pectine crines.
Hæc etiam queritur ſecum: Quónam uſq; uerendus
Cunctatur mea uota ſocer? quid iungere differt
Quam pepigit? caſtasq́; preces implere recuſat?
Non ego luxuriam Regum, morémque ſequutus
Quæſiui uultum thalamis, ut nuntia formæ
Læua per innumeros iret pictura penates:
Nec uarijs dubium thalamis lecturus amorem,
Ardua commiſi falſæ connubia ceræ.
Non rapio præceps alienæ fœdera tædæ,
Sed quæ ſponſa mihi pridem, patriſque relicta
Mandatis, uno materni ſanguinis ortu
Communem partitur auum. faſtigia ſupplex
Depoſui, geßiq́; procum. de limine ſacro
Oratum miſi proceres, qui proxima nobis
Iura tenent. Stilico fateor non parua popoſci:
Sed certè mereor princeps, hic principe natus,
Qui ſibi te generum fraterna prole reuinxit:
Cui Mariam differs? fœdus mihi ſolue paternum,
Redde ſuos aulæ. mater fortaſſe rogari
Mollior. ô patrui germen cui nominis hæres
Succeßi, ſublime decus torrentis Iberi,
Stirpe ſoror, pietate parens, tibi creditus infans,
Inq́; tuo creui gremio, partuq́; remoto

Tu potius Flacilla mihi. quid diuidis ergo
Pignora? quid iuueni natam non tradis alumno?
Optatúsne dies aderit? dabitúrne iugalis
Nox unquam? tali ſolatur uulnera queſtu.
Riſit Amor, placidæq; uolat trans æquora matri
Nuntius, & totas iactantior explicat alas.
Mons latus Eoum Cypreæ rupis obumbrat,
Inuius humano greſſu: Phariúmque cubile
Protheos, & ſeptem deſpectans cornua Nili.
Hunc neq; candentes audent ueſtire pruinæ.
Hunc uenti pulſare timent, hunc lædere nimbi.
Luxuriæ Veneriq; uacat. pars acrior anni
Exulat: æterni patet indulgentia ueris.
In campum ſe fundit apex. hunc aurea ſæpes
Circuit, & fuluo defendit prata metallo.
Mulciber, ut perhibent, his oſcula coniugis emit
Mœnibus, & tales uxorius obtulit arces.
Intus prata micant, manibus quæ ſubdita nullis
Perpetuum florent, Zephyro contenta colono:
Vmbroſúmque nemus, quò non admittitur ales,
Ni probet antè ſuos Diua ſub iudice cantus.
Quæ placuit, fruitur ramis: quæ uicta, recedit.
Viuunt in Venerem frondes, omniſque uiciſsim
Felix arbor amat, nutant ad mutua palmæ
Fœdera, populeo ſuſpirat populus ictu,
Et platani platanis, alnoq; aſsibilat alnus.
Labuntur gemini fontes, hic dulcis, amarus
Alter, & infuſis corrumpit mella uenenis,
Vnde cupidineas armauit fama ſagittas.
Mille pharetrati ludunt in margine fratres,
Ore pares, æuo ſimiles, gens mollis amorum.

Hos Nymphæ pariunt, illum Venus aurea ſolum
Edidit: ille Deos cœlumq́; & ſidera cornu
Temperat, & ſummos dignatur figere Reges:
Hi plebem feriunt. Nec cætera numina deſunt.
Hîc habitat nullo constricta Licentia nodo,
Et flecti faciles iræ, uinoq́; madentes
Excubiæ, lacrymæq́; rudes, & gratus amantum
Pallor, & in primis titubans audacia furtis:
Iocundiq́; metus, & non ſecura uoluptas,
Et laſciua uolant leuibus periuria pennis.
Hos inter petulans alta ceruice Iuuenta
Excludit Senium luco: procul atria Diuæ
Permutant radios, ſyluaq́; obſtante uireſcunt.
Lemnius hæc etiam gemmis extruxit & auro,
Admiſcens artem pretio, grauibusq́; Smaragdis
Suppoſuit cæſas Hyacinthi rupe columnas.
Berillo paries, & Iaſpide lubrica ſurgunt
Limina, deſpectusq́; ſolo calcatur Achates.
In medio glebis redolentibus area diues
Præbet adoratas meſſes: hic mitis amomi,
Hîc caſiæ matura ſeges, Panchæáque ſurgunt
Cinnama, nec ſicco frondeſcunt uimina coſto,
Tardaq́; ſudanti prorepunt balſama ſucco.
Quò poſtquam dilapſus Amor, longasq́; peregit
Penna uias, alacer, paſſuq́; ſuperbior intrat.
Cæſariem tunc fortè Venus ſubnixa coruſco
Fingebat ſolio: dextra, læuáque ſorores
Stabant Idaliæ: largos hæc nectaris imbres
Irrigat, hæc morſu numeroſi dentis eburno
Multifidum diſcrimen arat: ſed tertia retro
Dat uarios nexus, & iuſto diuidit orbes
Ordine, neglectam partem ſtudioſa relinquens:

Plus error decuit,ſpeculi nec uultus egebat
Iudicio,ſimilis tecto monſtratur in omni,
Et rapitur quodcunq; uidet.Dum ſingula cernit,
Seq; probat,nati uenientis conſpicit umbram:
Ambroſióque ſinu puerum complexa ferocem,
Quid tantum gauiſus ait?quæ prælia ſudas
Improbe?quis iacuit telis? iterúmne Tonantem
Inter Sidonias cogis mugire iuuencas?
An Titana domas?an paſtoralia Lunam
Rurſus in antra uocas?durum,magnumq; uideris
Debellaſſe Deum.ſuſpenſus in oſcula matris
Ille refert, Lætare parens,immane trophæum
Rettulimus:noſtrum iam ſenſit Honorius arcum.
Scis Mariam,patrémque ducem,qui cuſpide Gallos,
Italiámque fouet:nec te præclara Serenæ
Fama latet:propera,regalibus annue uotis,
Iunge toros.natum gremio Cytherea remouit,
Et crines feſtina ligat,peplúmque fluentem
Alleuat,& blando ſpirantem numine ceſton
Cingitur,impulſos pluuijs quo mitigat amnes,
Quo mare,quo uentos,iratáque flumina ſoluit.
Vt ſtetit ad littus,paruos affatur alumnos:
Heus quis erit pueri,uitreas qui lapſus in undas,
Huc rapidum Tritona uocet?quo uecta per altum
Deferar?haud unquam tanto mihi uenerit uſu.
Sacri quos petimus thalami,pernicius omnes
Quærite,ſeu concha Libycum circuntonat æquor,
Aegeas ſeu frangit aquas:quicunq; repertum
Duxerit,aurata donabitur ille pharetra.
Dixerat,& ſparſi diuerſa plebe feruntur
Exploratores pelagi.Sub fluctibus ibat

Carpathijs Triton, obluctantemq́; petebat
Cymothoën: timet illa ferum, ſeſeq́; ſequenti
Surripit, & duris elabitur uda lacertis.
Heus, inquit ſpeculatus amor, non ueſtra ſub imis
Furta tegi potuere uadis: accingere noſtram
Vecturus dominam, pretium non uile laboris,
Cymothoën facilem, quæ nunc detrectat, habebis:
Hac mercede ueni. Prorumpit gurgite toruus
Semifer, undoſi uelabant brachia crines:
Hiſpida tendebat bifido ueſtigia cornu,
Qua Piſtrix commiſſa uiro. ter pectora mouit.
Iam quarto Paphias tractu ſulcabat harenas.
Vmbratura Deam retrò ſinuatur in arcum
Bellua, tum uiuo ſqualentia murice terga
Purpureis mollita toris: hoc nauigat antro
Fulta Venus: niueæ delibant æquora plantæ.
Proſequitur uolucer latè comitatus amorum,
Tranquillumq́; choris quatitur mare, ſerta per omnes
Neptuni diſperſa domos. Cadmeïa ludit
Leucothoë, frænátque roſis delphina Palæmon.
Alternis uiolis Nereus interſerit algas.
Caniciem Glaucus ligat immortalibus herbis.
Necnon & uarijs uectæ Nereïdes ibant
Audito rumore feris: hanc piſce uolutam
Subleuat Oceani monſtrum Tarteſia tigris:
Hanc timor Aegæi rapturus fronte carinas
Trux aries: hæc cæruleæ ſuſpenſa leænæ
Innatat, hæc uiridem trahitur complexa iuuencum,
Certatimq́; nouis onerant connubia donis.
Cingula Cymothoë, rarum Galatea monile,
Et grauibus Spathale baccis diadema ferebat,
Intextum rubro quas legerat ipſa profundo.

452

Mergit ſe ſubitò, uellitq; coralia Clotho:
Vimen erat dum, ſtagna ſubit: proceſſerat undis,
Gemma fuit. nudæ Venerem cinxere cateruæ,
Plaudentésque ſimul tali cum uoce ſequuntur:
Hos Mariæ cultus, hæc munera noſtra precamur,
Reginæ regina feras: dic talia nunquam
Promeruiſſe Thetim, nec cùm ſoror Amphitrite
Noſtro nupta Ioui, deuotum ſentiat æquor:
Agnoſcat famulum uirgo Stiliconia pontum.
Victrices nos ſæpe rates, claſſemq; paternam
Veximus, ad triſtes cùm tenderet ultor Achiuos.
Iam Ligurum terris ſpumantia pectora Triton
Appulerat, laſſosq; fretus extenderat orbes:
Continuò ſublime uolans ad mœnia Gallis
Condita lanigeris, ouis oſtentantia pellem
Peruenit. aduentu Veneris ſpiſſata recedunt
Nubila, clareſcunt puris aquilonibus Alpes:
Lætitiæ cauſas ignorat dicere miles,
Lætatúrque tamen: Mauortia ſigna rubeſcunt
Floribus, & ſubitis animantur frondibus haſtæ.
Illa ſuum dictis affatur talibus agmen:
Gradiuum noſtri comites arcete parumper,
Vt ſoli uacet aula mihi. procul igneus horror
Thoracum, gladiósque tegat uagina minaces.
Stent bellatrices Aquilæ, ſæuiq; Dracones.
Fas ſit caſtra meis hodie ſuccumbere ſignis.
Tibia pro lituis, & pro clangore tubarum
Mollè lyræ feſtumque canant: epulentur ad ipſas
Excubias, medijs ſpirent crateres in armis.
Laxet terribiles maieſtas regia faſtus,
Et ſociam plebem non indignata poteſtas.

Confundant turbæ proceres: ſoluantur habenis
Gaudia, nec leges pudeat ridere ſeueras.
Tu feſtas Hymenæe faces, tu Gratia flores
Elige, tu geminas Concordia necte coronas.
Vos pennata cohors, quocunq; uocauerit uſus,
Diuiſa properate manu, neu marceat ulla
Segnities: alij funalibus ordine ductis
Plurima uenturæ ſuſpendite lumina nocti.
Hi noſtra nitidos poſtes obducere myrto
Contendant: pars nectareis aſpergere tecta
Fontibus, & flamma lucos adolere Sabæos.
Pars infecta croco uelamina lutea Serum
Pandite, Sidoniaſq; ſolo proſternite ueſtes.
Aſt alij thalamum docto componite textu:
Stamine gemmato, picturatiſq; columnis
Aedificetur apex, qualem non Lydia diues
Erexit Pelopi, nec quem ſtruxere Lyæo
Indorum ſpolijs, & opaco palmite Bacchæ.
Illic exuuias omnes cumulate parentum,
Quicquid auus ſenior Mauro, uel Saxone uictis:
Quicquid ab innumeris ſocio Stilicone tremendus
Quæſiuit genitor bellis: quæcunq; Gelonus
Armeniúsue dedit: quantum crinita ſagittis
Attulit extremo Meroë circunflua Nilo:
Miſit Achæmenio quicquid de Tigride Medus,
Cùm ſupplex emeret Romanam Parthia pacem.
Nobilibus gazis, opibuſq; cubilia ſurgant
Barbaricis, omnes thalamo conſerte triumphos.
Sic ait, & ſponſæ petit improuiſa penates.
Illa autem ſecura tori, tædaſq; parari
Neſcia, diuinæ fruitur ſermone parentis:
Maternóſque bibit mores, exempláque diſcit

Priſca pudicitiæ: Latios nec uoluere libros
Deſinit, aut Graios, ipſa genitrice magiſtra.
Mæonius quæcunq; ſenex, aut Thracius Orpheus,
Aut Mitylenæo modulatur pectine Sappho.
Sic Triuiam Latona monet, ſic mitis in antro
Mnemoſyne docili tradit præcepta Thaliæ.
Cùm procul augeri nitor, & iocundior aër
Attonitam luſtrare domum, fundiq; comarum
Gratus odor, mox uera fides, numénq; refulſit.
Cunctatur ſtupefacta Venus, nunc ora puellæ,
Nunc flauam niueo miratur uertice matrem.
Hæc modò creſcenti, plenæ par altera lunæ.
Aſſurgit ceu fortè minor ſub matre uirenti
Laurus, & ingentes ramos, olimq; futuras
Promittit iam parua comas: uel flore ſub uno,
Ceu geminæ Pæſtana roſæ per iugera regnant:
Hæc largo matura die, ſaturatáq; uernis
Roribus, indulget ſpatio: latet altera nodo,
Nec teneris audet folijs admittere ſoles.
Aſtitit, & blandè Mariam Cytherea ſalutat:
Salue ſidereæ proles Auguſta Serenæ,
Magnorum ſoboles Regum, parituráq; reges:
Te propter Paphias ædes, Cyprúmq; reliqui:
Te propter libuit tantos explere labores,
Et tantum tranſnaſſe maris: ne uilior ultra
Priuatos patiare lares, neu tempore longo
Dilatos iuuenis nutriret Honorius ignes.
Accipe fortunam, generis diadema reſume,
Quod tribuas natis: & in hæc penetralia rurſus,
Vnde parens progreſſa, redi, fac nulla ſubeſſe
Vincula cognatæ: quamuis aliena fuiſſes

Princip

Principibus,regnum poteras hoc ore mereri
Quæ propior ſceptris facies? quis dignior aula
Vultus erit? non labra roſæ,non colla pruinæ,
Non crines æquant uiolæ,non lumina flammæ.
Quàm uincto leuiter ſeſe diſcrimine confert
Vmbra ſupercilij? miſcet quàm iuſta pudorem
Temperies? nimio nec ſanguine candor abundat,
Auroræ uincis digitos,humeróſque Dianæ.
Ipſam iam ſuperas matrem. Si Bacchus amator
Dotali potuit cœlum ſignare corona,
Cur nullis uirgo redimitur pulchrior aſtris?
Iam tibi molitur ſtellantia ſerta Bootes,
Inq; decus Mariæ,iam ſidera parturit æther.
O digno nectenda uiro,tantiq; per orbem
Conſors imperij: iam te uenerabitur Iſter,
Nomen adorabunt populi. iam Rhenus & Albis
Seruiet,in medios ibis regina Sicambros.
Quid numerem gentes? Atlanteóſque receſſus
Oceani? toto pariter dotabere mundo.
Dixit,& ornatus dederant quos nuper ouantes
Nereïdes,collo,membriſq; micantibus aptat.
Ipſa caput diſtinguit acu, ſubſtringit amictus,
Flammea uirgineis accommodat ipſa capillis.
Ante fores iam pompa ſonat,pilentáque ſacram
Præradiant ductura nurum: calet obuius ire
Iam princeps,tardúmq; cupit diſcedere ſolem.
Nobilis haud aliter ſonipes,quem primus amoris
Sollicitauit odor,tumidus quatiénſque decoras
Curuata ceruice iubas,Pharſalia rura
Peruolat,& notos hinnitu flagitat amnes,
Naribus accenſis: mulcet fœcunda magiſtros
Spes gregis,& pulchro gaudent armenta marito.

Candidus interea poſitis exercitus armis
Exultat ſocerum iuxta, nec ſignifer ullus,
Nec miles pluuiæ flores diſpergere ritu
Ceſſat, purpureóque ducem perfundere nimbo.
Hæc quoq; uelati lauro, myrtóque canebant:
Diue parens, ſeu te complectitur axis Olympi,
Seu colis Elyſias animarum præmia ualles,
En promiſſa tibi Stilico iam uota peregit,
Iam gratæ rediere uices: connubia penſat,
Acceptum reddit thalamum, natóque reponit,
Quod dederat genitor. nunquam te ſancte pigebit
Iudicij, nec te pietas ſuprema fefellit.
Dignus cui leges, dignus cui pignora tanti
Principis, & rerum commendarentur habenæ.
Dicere poſſemus quæ prælia geſta ſub Hæmo,
Quæq; cruentarint fumantem Strymona pugnæ,
Quàm notus clypeo, quanta ui fulminet hoſtem,
Ni prohiberet Hymen. quæ tempeſtiua relatu
Nunc canimus. quis conſilio, quis iuris & æqui
Noſſe modum melior? quod ſemper diſsidet, in te
Conuenit, ingenio robur, prudentia forti.
Fronte quis æquali? quem ſic Romana decerent
Culmina? ſufficerent tantis quæ pectora curis?
Stes licet in populo, clamat quicunq; uidebit,
Hic ille eſt Stilico: ſic te teſtatur & offert
Celſa poteſtatis ſpecies non uoce feroci,
Non alto ſimulata gradu, non improba geſtu.
Affectant alij quicquid, fingiq; laborant,
Hæc donat natura tibi: pudor emicat unà,
Formoſusq; rigor, uultusq; auctura uerendos
Canicies feſtina uenit, conſorte remota,

Contin

Contingit ſenij grauitas, uiresq́; iuuentæ,
Vtraq; te cingit proprijs inſignibus ætas.
Ornatur fortuna uiro: non ulla nocendi
Tela, nec infecti iugulis ciuilibus enſes.
Non odium terrore moues, nec fræna reſoluit
Gratia: diligimus pariter, pariterq́; timemus:
Ipſe metus te noſter amat, iuſtiſsime legum
Arbiter, egregiæ pacis fidiſsime cuſtos:
Optime ductorum, fortunatiſsime patrum,
Plus iam, plus domino cuncti debere fatemur,
Quòd gener eſt inuicte tuus uincire corona,
Inſere te noſtris contempto iure choreis.
Sic puer Eucherius *ſuperet uirtute parentem,*
Aurea ſic uideat ſimiles Termantia *tædas:*
Sic uterus creſcat Mariæ, *ſic natus in oſtro*
Paruus Honoriades *genibus conſidat auitis.*

FINIS.

IN EPITHALAMIVM PALLADII ET SERENAE

PRAEFATIO.

CArmina per thalamum, quamuis feſtina, negare
Nec uolui genero, nec potui ſocero.
Hic ſocius, dux ille mihi: noſtriq́; per aulam
Ordinis hic conſors, emicat ille prior.
Hunc mihi coniungit ſtudijs communibus ætas,
Hunc mihi præponit uel ſenium, uel honos.
Carmen amor generi, ſoceri reuerentia poſcit,
Officio uatis, militis obſequio.

CL. CLAUDIANI EPITHALAMIUM PALLADII ET SERENAE.

*

FORTE Venus blando quæſitum frigore ſomnum,
Vitibus intexti gremio ſucceſſerat antri
Denſaq; ſidereos per gramina fuderat artus,
Accliui florum cumulo, criſpatur opaca
Pampinus, & uitem ſudantem uentilat uuis.
Ora decet neglecta ſopor. faſtidit amictum
Aeſtus, & exuto translucent pectore frondes.
Idaliæ iuxtà famulæ, triplexq; uiciſsim
Nexa ſub ingenti requieſcit Gratia quercu.
Pennati paſsim pueri, quò quenq; uocauit
Vmbra, iacent: fluitant arcus, ramiſq; propinquant.
Prudentes placido ſuſpirant igne pharetræ.
Pars uigiles ludunt, aut per uirgulta uagantur:
Scrutantur nidos auium, uel roſcida læti
Mala legunt, donum Veneris, flexuſq; ſequuntur
Palmitis, & ſummas pennis librantur in ulmos.
Defendunt alij lucum, Dryadeſq; procaces
Spectandi cupidas, & ruſtica numina pellunt,
Sylueſtreſq; Deos: longeq; tuentibus antrum
Flammea laſciuis intendunt ſpicula Faunis.
Cùm ſubito uarius uicina clamor ab urbe,
Et fauſti iuuenum plauſus, mixtæq; choreis
Auditæ per rura lyræ, celebrata per omnes

Italiæ

Italiæ canitur montes, omniſq; maritum
Palladium reſonabat ager: peruenit ad aures
Vox iucunda deæ, ſtrepitúque excita recedit,
Et reliquum nitido deterſit pollice ſomnum.
Vtq; erat interiecta comas, turbata capillos,
Mollibus aſſurgit ſtratis, ſociumq; requirit
Agmen, & innumeros Hymenæum quærit amores.
Hunc Muſa genitum legit Cytherea, ducemq;
Præfecit thalamis, nullum uinxiſſe cubile
Hoc ſine, nec primas fas eſt attollere tædas.
Conſpicitur tandem, platano nanq; ille ſub alta
Fuſus, inæquales cera texebat auenas,
Mænalióſque modos, & paſtoralia labris
Murmura tentabat relegens, oriſq; recurſu
Diſsimili tenuem uariabat harundine uentum.
Reſtitit, ut uidit Venerem, digitiſq; remiſsis,
Ad terram tacito defluxit fiſtula lapſu.
Dulce micant oculi, niueas infecerat igni
Sólque, pudorq; genas: dubiam lanuginis umbram
Cæſaries intonſa tegit: prior ipſa ſilentem
Compellat: Nunquámne puer dilecta relinques
Carmina? maternis nunquam ſatiabere donis?
Dedite Muſarum ſtudio, nimiúmque parentis
Aemule? quid medio tecum modularis in æſtu?
Iámne tibi ſordent citharæ? iam luſtra Lycæi,
Atq; pecus cordi? redituráque rupibus Echo?
Huc ades, & tantæ nobis ediſſere cauſas
Lætitiæ, quæ pompa toro tam clara reſultet,
Quæ noua dotetur uirgo: patriámque genuſq;
Pande, quibus terris orti, quo ſemine ducti:
Haud ignarus enim, nec te connubia fallunt

Vlla,

Vlla tuo primæ libantur fœdere noctes.
Ille refert: Equidem dudum te diua morantem
Mirabar, quòd adhuc tanti ſecura maneres
Coniugij: non parua tibi mandatur origo.
Faſcibus inſignes, & legum culmine fultæ
Conuenere domus, & qui lætiſſimus urbi
Sanguis erat. Rubris quæ flatibus inſula latrat?
Quis locus Aethiopum? quæ ſic imperuia famæ
Succeßit regio, quò non rumore ſecundo
Palladij penetrauit amor? mentiſq; benigna
Temperies? doctiq; ſales? & grata ſenectus?
Per cunctos ijt ille gradus: aulæq; labores
Emenſus, tenuis ſummæ faſtigia ſedis
Eoum ſtabili moderatus iure ſenatum.
Hic ſplendor iuuenum. Cunabula prima puellæ
Danubius, ueteresq; Tomi, Mauortia matris
Nobilitas, ſpolijs armisq; exultat auitis,
Immenſamq; trahit Celereni robore lucem,
Qui quondam Meroën iuſſus, Nilumq; tueri,
Cùm ſibi poſt domitos, & Parthica fulmina claros
Sceptra daret miles, rebusq; imponere uellet,
Deſpexit fremitus, & prætulit otia regno.
Reſpuit inceſtum, quod ui quod poſcere ferro
Poſthabita pietate ſolent. non purpura primum
Inferior uirtute fuit: metuitq; repulſam
Obuia maieſtas: doluit Fortuna, minorem
Se confeſſa uiro. magnum delecta poteſtas,
Maiorem contempta probat: cognomina ſumpſit
Plena ducum genitor. paulatim uectus ad altum
Princeps militiæ, quo non illuſtrior extat
Alter, cunctorum tabulas aßignat honorum.

Regnorum tractat numeros, cuneosq; recenſet:
Sparſas imperij uires conſtringit in unum
Depoſitum, quæ Sarmaticis cuſtodia ripis,
Quæ ſæuis obiecta Rhetis, quæ Saxona frænat,
Vel Scotum legio: quantum cinxere cohortes
Oceanum, quantum pacatur milite Rhenus.
Caſta domus, ſyncera fides, induſtria ſolers,
Elegit Stilico, nihil ultrà laudibus addi,
Iudicióue poteſt. Tali nubente puella
Nónne tibi ceſſare nephas? duc protinus omnes,
Duc age, marcentes cupio quaſſare coronas,
Et uibrare faces, & noctem ducere ludo.
Hæc quoq; non uilem mihi fiſtula commodat uſum
Reſponſura choris. Vix hæc Hymenæus, at illa
Fontibus abluitur gelidis, legemq; capillo
Reddit, & ornatum formæ, populiſq; ſolutæ
Mira Dioneæ ſumit uelamina telæ.
Floribus extruitur currus, iuga floribus halant.
Florea purpureas adnectunt fræna columbas.
Vndiq; concurrunt uolucres, quæcunq; frementem
Permulcent Atheſim, cantu quas Larius audit,
Quas Benacus alit, quas excipit amne quieto
Mincius: ereptis obmutuit unda querelis:
Eridani ripas, & raucæ ſtagna Paduſæ,
Diffugiens nudauit olor: lætantur Amores,
Frænatiſq; truces auibus per nubila uecti
Oſtentant ſe quiſq; deæ, magnoq; tumultu
Confligunt, proniq; manus in uerbera tendunt.
Conſequitur, uincitq; ſuos auriga iugales,
Atq; impune cadunt, lapſu meliore uolantes.
Vt thalami tetigere fores, tum uere rubentes

Deſu

Deſuper inuertunt calathos, largosq; roſarum
Imbres, & uiolas plenis ſparſere pharetris,
Collectas Veneris prato, quibus ipſe pepercit
Sirius, & teneras clementi ſidere fouit.
Gemmatis alij per totum balſama tectum
Effudere cadis, duro quæ ſaucius ungue
Niliacus pingui deſudat uulnere cortex.
Aggreditur Cytherea uirum, flentemq; Cupido
Detraxit matris gremio. matura tumeſcit
Virginitas, ſuperatq; niues ac lilia candor,
Et patrium flauis teſtatur crinibus Iſtrum.
Tum dextram complexa uiri, dextramq; puellæ
Tradit, & his ultro ſancit connubia dictis:
Viuite concordes, & noſtrum diſcite munus.
Oſcula mille ſonent, liueſcant brachia nexu,
Labra ligent animos. nec tu uirtute paterna
Confidas iuuenis, non eſt terrore domanda,
Sed precibus precanda tibi. Concede marito
Tu quoq;, nec Scythicas infenſis unguibus iras
Exercere uelis, uinci patiare rogamus.
Sic uxor, ſic mater eris. Quid lumina tingis?
Virgo, crede mihi, quem nunc horreſcis, amabis.
Dixit, & aligera geminos, arcuq; manuq;
Præſtantes, e plebe uocat. puer ilicet Ethon,
Et Pyrois, rutilas diſperſi murice plumas
Proſiliunt, puroq; imbutis melle ſagittis,
Hic nuptam petit, ille uirum: ſonuere reducta
Cornua, certa Notos pariter ſulcauit harundo,
Et pariter fixis hæſerunt tela medullis.

FINIS.

CL. CLAVDIANI

EPIGRAMMA SATISfactionis apud Hadrianum prætorij præfectum.

VSQVE ADEO'NE tuæ producitur impetus iræ?
Nullus erit finis lacrymis? ſubitiſq; fauorem
Permutas odijs? quò mẽs ignara nocẽdi?
Quò ſenſus abiere pij? tantúmne licebit
Inuidiæ? tantum ſtrepitus ualuere maligni?
Me dolor incautus, me lubrica duxerit ætas,
Me timor impulerit, me deuius egerit ardor,
Te tamen haud decuit paribus concurrere telis.
Humanæ ſuperos nunquam tetigere querelæ,
Nec uaga ſecurum penetrant conuitia cœlum.
Exceßit iam pœna modum, concede iacenti.
En adſum, & ueniam confeſſus crimina poſco.
Manibus Hectoreis atrox ignouit Achilles.
Victrices furias matris placauit Oreſtes.
Reddidit Alcides Priamo quas ceperat arces:
Pellæum iuuenem regum flexere ruinæ,
Darium famulis manibus doluiſſe peremptum
Fertur, & ingenti ſolatus fata ſepulchro,
Tradita captiuo ſpatioſior India Poro.
Conditor hic patriæ, ſic hoſtibus ille pepercit.
Hunc uirtus tua digna ſequi: quencunq; deorum
Læſimus, inſultet iugulo, paſcatq; furorem.
Gratia defluxit, ſequitur feralis egeſtas.

Deſola

Deſolata domus,charis ſpoliamur amicis.
Hunc tormenta necant,hic undiq; truditur exul.
Quid ſupereſt damnis? quæ ſæua pericula reſtant?
Emollit rabiem prædæ,mortisq; facultas.
Prætereunt ſubiecta feræ,toruiq; leones
Quæ ſtrauiſſe ualent,ea mox proſtrata relinquunt,
Nec niſi bellantis gaudent ceruice iuuenci.
Nobiliore fame ſecuit naſcentia uota
Liuor,& ingeſto turbauit gaudia luctu.
Iamiam ſupplicijs feſſos humilesq; ſerenus
Deſpice,quid tanta dignaris morte clientem?
In breuibus nunquam ſeſe probat Aeolus undis.
Nec capit anguſtus Boreæ certamina collis,
Alpes ille quatit,Rhodopæaq; culmina quaſſat.
Incubuit nunquam cœleſtis flamma ſalictis,
Nec parui frutices iram meruere Tonantis:
Ingentes quercus,annoſas fulminat ornos.
Hoc pro ſupplicibus ramis,pro fronde Mineruæ,
Hoc carmen pro thure damus,miſerere tuorum.
Me precor heu me redde mihi,grauibusq; medere
Vulneribus,uitamq; iube famamq; reuerti.
Quæ per te cecidit,per te fortuna reſurgat.
Sanus Achilleis remeauit Telephus herbis,
Cuius pertulerat uires,& ſenſit in uno
Letalem,placidamq; manum:medicina per hoſtem
Contigit,& pepulit quos fecerat ipſe dolores.
Quòd ſi nec precibus,fletu nec flecteris ullo,
Eripe calcatis non proſpera cingula Muſis.
Eripe militiam,comitem me pelle ſodali.
Scilicet inſigni de paupere uate triumpho,
Scilicet egregijs ornabere uictor opimis,

Sæuiat in miſeros cognata potentia ciues.
Audiat hæc commune ſolum, longeq; carinis
Nota Pharos, flentemq; attollens gurgite uultum
Noſtra gemat Nilus numeroſis funera ripis.

DE SENE, QVI IVXTA *Veronam conſiſtens, uilla ſua nunquam egreſſus eſt.*

FElix qui proprijs æuum tranſegit in aruis.
Ipſa domus puerum, quem uidet ipſa ſenem,
Qui baculo nitens, in qua reptauit harena,
Vnius numerat ſecula longa caſæ.
Illum non uario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hoſpes aquas.
Non freta mercator timuit, non claſsica miles,
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum, uicinæ neſcius urbis,
Aſpectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis, non conſule computat annum.
Autumnum pomis, uer ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idemq; reducit,
Metiturq; ſuo ruſticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qui gramine quercum,
Aequæuumq; uidet conſenuiſſe nemus.
Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
Benacumq; putat, littora rubra, lacum.
Sed tamen indomitæ uires, firmiſq; lacertis
Aetas robuſtum tertia cernit auum.
Erret, & extremos alter ſcrutetur Iberos,
Plus habet hic uitæ, plus habet ille uiæ.

CLAVD.

CLAVD. DE PHOENICE CARMEN.

OCeani ſummo circunfluus æquore lucus
Trans Indos Eurumq; uiret, qui primus anhelis
Sollicitatur equis, uicinaq; uerbera ſentit.
Humida roranti reſonant cùm limina curru,
Vnde rubet uentura dies, longeq; coruſcis
Nox afflata rotis, refugo palleſcit amictu.
Hæc fortunatus nimium Titanius ales
Regna colit, ſolusq; plaga defenſus iniqua
Poſſidet intactas ægris animalibus oras,
Sæua nec humani patitur contagia mundi.
Par uolucer ſuperis, ſtellas qui uiuidus æquat
Durando, membrisq; terit redeuntibus æuum,
Non epulis ſaturare famem, non fontibus ullis
Aſſuetus prohibere ſitim, ſed purior illum
Solis feruor alit, uentoſaq; pabula libat
Tethyos, innocui carpens alimenta uaporis.
Arcanum radiant oculi iubar, igneus ora
Cingit honos, rutilo cognatum uertice ſidus
Attollit criſtatus apex, tenebrasq; ſerena
Luce ſecat, Tyrio pinguntur crura ueneno.
Anteuolant Zephyros pennæ, quas cærulus ambit
Flore color, ſparſoq; ſuper diteſcit in auro.
Hic neq; concepto fœtu, nec ſemine ſurgit,
Sed pater eſt prolesq; ſui, nulloq; creante
Emeritos artus fœcunda morte reformat,
Et petit alternam totidem per funera uitam.
Nanq; ubi mille uias longinqua retorſerit æſtas,
Tot fuerint hyemes, toties uer curſibus actum,
Quas tulit autumnus, dederit cultoribus umbras,

Tunc multis grauior tandem ſubiungitur annis,
Luſtrorum numero uictus.ceu laſſa procellis
Ardua Caucaſeo nutat de uertice pinus,
Seram ponderibus pronis tractura ruinam.
Pars cadit aſſiduo flatu,pars imbre pereſa
Rumpitur,abripuit partem uitioſa uetuſtas.
Iam breue decreſcit lumen,languetq; ſenili
Segnis ſtella gelu,qualis cum fortè tenetur
Nubibus,& dubio uaneſcit Cynthia cornu.
Iam ſolitæ medios alæ tranſcurrere nimbos,
Vix ima tolluntur humo,tunc conſcius æui
Defuncti,reducisq; parans exordia formæ,
Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum texens precioſa fronde Sabæum
Componit,buſtumq; ſibi,partumq; futurum.
Hic ſedet,& ſolum blando clangore ſalutat
Debilior,miſcetq; preces,& ſupplice cantu
Præſtatura nouas uires incendia poſcit.
Quem procul adductis uidet cùm Phœbus habenis,
Stat ſubitò,dictisq; pium ſolatur alumnum:
O ſenium poſiture rogo,falſisq; ſepulchris
Natales habiture uices,qui ſæpe renaſci
Exitio,proprioq; ſoles pubeſcere leto,
Accipe principium rurſus,corpusq; coactum
Deſere,mutata melior procede figura.
Hæc fatus,propere flauis è crinibus unum
Concuſſa ceruice iacit,miſſoq; uolentem
Vitali fulgore ferit.nam ſponte crematur,
Vt redeat,gaudetq; mori feſtinus in ortum.
Feruet odoratus ſtellis cœleſtibus agger
Conſumitq; ſenem. nitidos ſtupefacta iuuencos

Luna

Luna premit,pigroſq́; polus non concitat axes.
Parturiente rogo curis natura laborat,
Aeternam ne perdat auem,flammaſq́; fideles
Admonet,ut rerum decus immortale remittant.
Continuo diſperſa uigor per membra uolutus
Aeſtuat,& uenis rediuiuus ſanguis inundat.
Victuri cineres,nullo cogente moueri
Incipiunt,plumaq́; rudem ueſtire fauillam.
Qui fuerat genitor,natus nunc proſilit idem,
Succeditq́; nouus.geminæ confinia uitæ,
Exiguo medius diſcrimine ſeparat ignis.
Protinus ad Nilum manes ſacrare paternos,
Autoremq́; globum Phariæ telluris ad oras
Ferre iuuat,uelox alienum tendit in orbem,
Portans gramineo clauſum uelamine funus.
Innumeræ comitantur aues,ſtipatq́; uolantem
Alituum ſuſpenſa cohors,exercitus ingens
Obnubit uario late conuexa meatu.
Nec quiſquam tantis è millibus obuius audet
Ire duci,ſed regis iter flagrantis adorant.
Non ferus accipiter,non armiger ipſe Tonantis
Bella mouent,commune facit reuerentia fœdus.
Talis barbaricas fluuio de Tigride turmas
Ductor Parthus agit,gemmis & diuite cultu
Luxurians,ſertis apicem regalibus ornat:
Auro frænat equum,perfuſa murice ueſtem,
Aſſyria ſignatur acu,tumidaſq́; regendo
Celſa per Tyrias acies ditione ſuperbit.
Clara per Aegyptum placidis notiſſima ſacris
Vrbs Titana colit,centumq́; immane columnis
Inuehitur templum,Thebano monte reuulſis.

Illic(ut perhibent)patriam de more reponit
Congeriem, uultumq́; dei ueneratus herilem,
Iam flammæ commendat onus,iam destinat aris
Semina relliquiasq́; ſui. mirata relucent
Limina,diuino ſpirant altaria fumo:
Et Peluſiacas productus ad uſq; paludes
Peruenit Indus odor,penetrat completq́; ſalubri
Tempeſtate uiros,& nectare dulcior aura
Hoſtia nigrantis Nili ſeptena uaporat.
O felix hæresq́; tui,quo ſoluimur omnes,
Hoc tibi ſuppeditant uires,præbetur origo
Per cinerem,moritur te non pereunte ſenectus.
Vidiſti quodcunq; fuit,te ſecula teſte
Cuncta reuoluuntur,noſti quo tempore Pontus
Fuderit elatas ſcopulis ſtagnantibus undas.
Quis Phaëthonteis erroribus arſerit amnis:
Et clades te nulla rapit,ſolusq́; ſuperſtes
Edomita tellure manes.non ſtamina Parcæ
In te dira legunt,nec ius habuere nocendi.

DE MAGNETE.

Quiſquis ſollicita mundum ratione ſecutus,
Semina rimatur rerum,quo luna laborat
Defectu,quæ cauſa iubet palleſcere ſolem,
Vnde rubeſcentes ferali crine cometæ,
Vnde fluant uenti,trepidæ quis uiſcera terræ
Commoueat motus,quæ fulgura ducat origo,
Vnde tonent nubes,quo lumine floreat arcus:
Hoc mihi quærenti,ſi quid depræendere uerum
Mens ualet,expediat:lapis eſt cognomine Magnes
Decolor,obſcurus,uilis:non ille repexam
Cæſariem regum,nec candida uirginis ornat

Colla,

Colla, nec inſigni ſplendet per cingula morſu,
Sed noua ſi nigri uideas miracula ſaxi,
Tunc ſuperat pulchros cultus, & quicquid Eois
Indus littoribus rubra ſcrutatur in alga.
Ex ferro meruit uitam, ferriq; rigore
Veſcitur, has dulces epulas, hæc pabula nouit.
Hinc proprias renouat uires, hinc fuſa per artus
Aſpera ſecretum ſeruant alimenta uigorem.
Hoc abſente perit, triſti morientia torpent
Membra fame, uenasq; ſitis conſumit apertas.
Mauors ſanguinea qui cuſpide uerberat urbes,
Et Venus humanas quæ laxat in otia curas,
Aurati delubra tenent communia templi.
Effigies non una deis: ſed ferrea Martis
Forma uitet, Venerem Magnetica gemma figurat.
Illis connubium celebrat de more ſacerdos.
Ducit flamma choros, feſta frondentia myrto
Limina cinguntur, roſeisq; cubilia ſurgunt
Floribus, & thalamos dotalis purpura uelat.
Hic mirum conſurgit opus, Cytherea maritum
Sponte rapit, cœliq; toros imitata priores
Pectora laſciuo flatu Mauortia nectit.
Et tantum ſuſpendit onus, galeæq; lacertos
Implicat, & uiuis totum complexibus ambit.
Ille laceſſitus longo ſpiraminis actu
Arcanis trahitur gemma de coniuge nodis.
Pronuba fit natura deis: ferrumq; maritat
Aura tenax, ſubitis ſociantur numina furtis.
Quis calor infundit geminis alterna metallis
Fœdera? quæ duras iungit concordia mentes?
Flagrat anhela ſilex, & amicam ſaucia ſentit

Mate

Materiam,placidoſq́; chalybs cognoſcit amores.
Sic Venus horrificum belli compeſcere regem,
Et uultum mollire ſolet,cùm ſanguine præceps
Aeſtuat,& ſtrictis mucronibus aſperat iras.
Sola feris occurrit equis,mollitq́; tumorem
Pectoris,& blando præcordia temperat igni.
Pax animo tranquilla datur,pugnasq́; calentes
Deſerit,& rutilas declinat in oſcula criſtas.
Quæ tibi ſæue puer non eſt permiſſa poteſtas?
Tu magnum ſuperas fulmen,cœloq́; relicto
Fluctibus in medijs cogis mugire Tonantem.
Iam gelidas rupes,uiuoq́; carentia ſenſu
Membra feris:iam ſaxa tuis obnoxia telis,
Et lapides ſuus ardor agit,ferrumq́; tenetur
Illecebris:rigido regnant in marmore flammæ.

DE APONIS BALNEIS.

FOns Antenoreæ uitam qui porrigis urbi,
Fataq́; uicinis noxia pellis aquis,
Cùm tua uel mutis tribuant miracula uocem,
Cùm tibi plebeius carmina dictet honos,
Etſi nulla manus,cuius non pollice ductæ
Teſtentur memores proſpera uota notæ:
Nónne reus Muſis pariter,Nymphisq́; tenebor,
Si tacitus ſoli prætereare mihi?
Indictum neq; enim fas eſt,tacitumq́; relinqui,
Hunc qui tot populis prouocat ore loqui.
Alto colle minor,paruis erectior aruis,
Conſpicuo cliuus molliter orbe tumet.
Ardentis fœcundus aquæ,quacunq; cauernas
Perforat,offenſo truditur igne latex,

Spi

Spirat putre ſolum, concluſa ſubter anhelo
Pumice rimoſas perforat unda uias.
Humida flammarum regio Vulcania terræ,
Vbera ſulfureæ feruida regna plagæ.
Quis ſterilem non credat humum? fumantia uernant
Paſcua, luxuriat gramine cocta ſilex.
Et cùm ſic rigido cautes feruore liqueſcant,
Contentis audax ignibus herba uiret,
Præterea grandes effoßi marmore ſulci,
Saucia longinquo limite ſaxa ſecant.
Herculei, ſic fama refert, monſtratur aratri
Semita, uel caſus uomeris egit opus.
In medio pelagi late flagrantis imago,
Cærulus immenſo panditur ore lacus,
Ingenti fuſus ſpatio: ſed maior in altum
Intrat, & arcanæ rupis inane ſubit,
Denſus nube ſua, tactuq; immitis & hauſtu,
Sed uitreis idem lucidus uſq; uadis.
Conſuluit natura ſibi, ne merſa lateret,
Admiſitq; oculos quò uetat ire calor.
Turbidus impulſu uenti cum ſpargitur aër,
Glaucaq; fumiferæ terga ſerenat aquæ.
Tunc omnem liquidi uallem mirabere fundi,
Tunc ueteres haſtæ regia dona micant:
Quas inter nigræ tenebras obſcurus harenæ
Diſcolor obruptum flumen hiatus agit.
Apparent intrà latebræ, quas gurges opacus
Implet, & abſtruſos ducit in antra ſinus.
Tunc montis ſecreta patent, qui flexus in arcum,
Aequora pendenti margine ſumma ligat.
Viua coronatos adſtringit ſcena uapores,

Et

Et leuis exili cortice terra natat.
Calcatumq́; oneri nunquam ceſſura uirorum
Suſtentat trepidum fida ruina pedem.
Facta manu credas: ſic leues circuit oras
Ambitus, & tenuis perpetuusq́; riget.
Hærent ſtagna loco, plenas æquantia ripas,
Præſcriptumq́; timent exiluiſſe modum.
Quod ſuperat, fluuius deuexa rupe uolutus
Egerit, & campi dorſa recurua petit.
Deuehit exceptum natiuo ſpuma meatu,
In patulas plumbi labitur inde uias.
Nullo cum ſtrepitu madidis infecta fauillis
Deſpumat niueum fiſtula cana ſalem.
Multifidas diſpergit opes, artemq́; ſecutus
Quà iuſſere manus mobile torquet iter:
Et iunctos rapido pontes ſubtermeat æſtu,
Afflatosq́; uago temperat igne tholos.
Acrius interius rauci cum murmure ſaxi
Spumeus eliſo pellitur amne uapor.
Hinc pigras repetunt feſſi ſudore lacunas,
Frigora quis longæ damna dedere moræ.
Salue Pæoniæ largitor nobilis undæ,
Dardanij ſalue gloria magna ſoli.
Publica morborum requies, commune medentum
Auxilium, præſens numen, inempta ſalus.
Seu ruptis inferna ruunt incendia ripis,
Et noſtro Phlegethon deuius orbe calet.
Sulfuris in uenas gelidus ſeu decidit amnis,
Accenſusq́; fluit quod manifeſtat odor:
Siue pares flammas undarum lance rependens,
Arbiter in fœdus mons elementa uocat:

Ne

Ne cedant ſuperata ſibi, ſed legibus æquis
Alterius uires poßit utrunq; pati.
Quicquid erit cauſæ, quocunq; remitteris ortu,
Non ſine conſilio currere certa fides.
Quis caſum meritis adſcribere talibus audet?
Quis negat autores hæc ſtatuiſſe deos?
Ille pater rerum, qui ſecula diuidit aſtris,
Inter prima poli te quoq; ſacra dedit.
Et fragilem noſtri miſeratus corporis uſum,
Telluri medicas fundere iußit aquas.
Parcarumq́; colos exhortatura ſeueras
Fulmina laxatis emicuere iugis.
Felices proprium qui te meruere coloni,
Fas quibus eſt Aponum iuris habere ſui.
Non illis terrena lues, corrupta nec Auſtri
Flamina, nec ſæuo Sirius igne nocet:
Sed quamuis Lacheſis letali ſtamine damnet,
Inde ſibi fata proſperiora petunt.
Quòd ſi fortè malus membris exuberat humor,
Languida uel nimio uiſcera felle rubent,
Non uenas reſerant, nec uulnere uulnera ſanant,
Pocula nec triſti gramine mixta bibunt.
Amiſſum lymphis reparant impune uigorem,
Pacaturq́; ægro luxuriante dolor.

DE NILO.

FElix qui Pharias proſcindit uomere terras,
Nubila non ſperat tenebris condentia cœlum,
Nec grauiter flantes pluuiali frigore Coro
Inuocat, aut arcum uariata luce rubentem.
Aegyptus ſine nube ferax, imbresq́; ſerenos
Sola tenet, ſecura poli, non indiga uenti.

Gaudet

Gaudet aquis quas ipſa uehit, Niloq; redundat,
Qui rapido tractu medijs elapſus ab Auſtris,
Flammiferæ patiens zonæ, Cancriq; calentis,
Fluctibus ignotis noſtrum procurrit in orbem,
Secreto de fonte cadens, qui ſemper inani
Quærendus ratione latet: nec contigit ulli
Hoc uidiſſe caput: fertur ſine teſte creatus,
Flumina profundens alieni conſcia cœli.
Inde uago lapſu, Libyam diſperſus in omnem,
Aethiopum per mille ruit nigrantia regna,
Et loca continuo ſolis damnata uapore
Irrorat, populisq́; ſalus ſitientibus errat,
Per Meroën, Blemyasq́; feros, atramq́; Syenem.
Hunc bibit effrænis Garamas, domitorq́; ferarum
Cyrreus, qui uaſta colit ſub rupibus antra,
Qui ramos hebeni, qui dentes uellit eburnos,
Et gens compoſitis crinem uelata ſagittis.
Nec uero ſimiles cauſas creſcentibus undis
Vt tempus meruit: glacie non ille ſoluta,
Nec circunfuſo ſcopulis exuberat imbre.
Nam cùm triſtis hyems alias produxerit undas,
Tunc Nilum retinent ripæ: cùm languida ceſſant
Flumina, tunc Nilus mutato iure tumeſcit.
Quippe quod ex omni fluuio ſpoliauerit æſtus,
Hoc Nilo natura refert, totumq́; per orbem
Collectæ partes unum reuocantur in amnem.
Quoq; die Titana Canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, uenasq́; calore
Compeſcit, radijs potentibus æſtuat axis,
Nilo bruma uenit, contraria tempora mundo.
Defectis ſolitum referens cultoribus æquor,

Effluit

Effluit Aegæo ſtagnantior, acrior alto
Ionio, ſeſeq; patentibus explicat aruis.
Fluctuat omnis ager, remis ſonuere nouales.
Sæpius æſtiuo iaceat cum forte ſopore,
Cernit cum ſtabulis armenta natantia paſtor.

IN ALECHIVM QVAEST.

SIc non Aethiopum campos æſtate pererrem,
Nec brumam Scythico ſub Ioue nudus agam.
Sic non imbriferam noctem ducentibus Hœdis,
Ionio credam turgida uela mari.
Sic non tartareo furiarum uerbere pulſus,
Irati relegam carmina Grammatici.
Nulla meos traxit petulans audacia ſenſus
Liberior iuſto nec mihi lingua fuit.
Verſiculos fateor non cauta uoce notaui,
Heu miſer ignorans quàm graue crimen erat.
Orpheos alij libros impune laceſſunt,
Nec tua ſecurum te Maro fama uehit.
Ipſe parens uatum princeps Heliconis Homerus,
Iudicis excepit tela ſeuera notæ.
Sed non Vergilius, ſed non accuſat Homerus,
Neuter enim quæſtor, pauper uterq; fuit.
En moueo plauſus, & pallidus omnia laudo,
Et clarum repeto terq; quaterq; ſophos.
Ignoſcat placidus tandem, flatusq; remittat,
Et tuto recitet quodlibet ore placet.

CLAVD. GIGANTOMACHIA.

TErra parens quondã cœleſtibus inuida regnis,
Titanumq; ſimul crebros miſerata dolores,
Omnia monſtrifero complebat tartara cœtu,
Inuiſum genitura nepħ, Phlegramq; retexit

Tanta prole tumens, & in æthera protulit hoſtes.
Fit ſonus, erumpunt crebri, nondumq; creati
Iam dextras in bella parant, ſuperosq; laceſſunt,
Stridula uoluentes gemino ueſtigia lapſu.
Palleſcunt ſubitò ſtellæ, fleƈtitq; rubentes
Phœbus equos, docuitq; timor reuocare meatus.
Oceanum petit Arƈtos, inocciduiq; Triones
Occaſum uoluere pati. tum feruida natos
Talibus hortatur genitrix in prælia diƈtis:
O' pubes domitura Deos, quodcunq; uidetis
Pugnando dabitur: præſtat uiƈtoria mundum.
Sentiat ille meas tandem Saturnius iras:
Agnoſcat quid Terra poteſt: ſi uiribus ullis
Vincor, cur Cybele nobis meliora creauit?
Cur nullus Telluris honos? qui ſemper acerbis
Me damnis urgere ſolet, quæ forma nocendi
Defuit? hinc uolucrem uiuo ſub pectore paſcit
Infelix Scythica fixus conualle Prometheus:
Hinc Atlantis apex flammantia pondera fulcit,
Et per caniciem glacies aſperrima durat.
Quid dicam Tityon? cuius ſub uulture ſæuo
Viſcera naſcuntur, grauibus certantia pœnis.
Sed uos ô tandem ueniens exercitus ultor
Soluite Titanas uinclis, defendite matrem.
Sunt freta, ſunt montes, ueſtris nec partice membris,
In Iouis exitium telum non eſſe recuſo.
Ite precor, miſcete polum, reſcindite turres
Sidereas, rapiat fulmen, ſceptrumq; Typhoëus.
Enceladi iuſſis mare ſeruiat: alter habenas
Auroræ pro ſole regat. te Delphica laurus
Stringat Porphyrion, Cyrrhæaq; templa tenebris.

Hiſ ubi conſilijs animos eluſit inanes,
Iam credunt uiciſſe Deos, medijſq; reuinctum
Neptunum traxiſſe fretis: hic ſternere Martem
Cogitat, hic Phœbi laceros diuellere crines:
Hic ſibi promittit Venerem, ſperatq; Dianæ
Coniugium, caſtamq; cupit uiolare Mineruam.
Interea ſuperos prænuntia conuocat Iris,
Qui fluuios, qui ſtagna colunt, cinguntur & ipſi
Auxilio Manes, nec te Proſerpina longe
Vmbroſæ tenuere fores. Rex ille ſilentum
Letheo uehitur curru, lucemq; timentes
Inſolitam mirantur equi, trepidoq; uolatu
Spiſſas cæruleis tenebras è naribus efflant.
Ac uelut hoſtilis cùm machina terruit urbem,
Vndiq; concurrunt arcem defendere ciues:
Haud ſecus omnigenis coëuntia numina turmis
Ad patrias uenere domos. tum Iuppiter inſit:
O nunquam peritura cohors, ò debita ſemper
Cœlo progenies, nulliſq; obnoxia fatis:
Cernitis ut tellus noſtrum coniuret in orbem
Prole noua? dederitq; alios interrita partus?
Ergo quot dederit natos, tot funera matri
Reddamus, longo maneat per ſingula luctu,
Tanto pro numero paribus damnata ſepulcris.
Iam tuba nimborum ſonuit, iam ſigna ruendi
Bis æther, bis terra dedit, confuſaq; rurſus
Pro domino natura timet: diſcrimina rerum
Miſcet turba potens: nunc inſula deſerit æquor,
Nunc ſcopuli latuere mari: quot littora reſtant
Nuda? quot antiquas mutarunt flumina ripas?
Hic rotat Hæmonium prædurus uiribus Oeten,

Hic iuga connixis manibus Pangæa coruſcat,
Hunc armat glacialis Athos, hoc Oſſa mouente
Tollitur, hic Rhodopen Hebri cum ponte reuellit,
Et ſocias truncauit aquas, ſummaq́; leuatus
Rupe, giganteos humeros irrorat Enipeus.
Subſedit patulis tellus ſine culmine campis,
In natos diuiſa ſuos, horrendus ubiq;
It fragor, & pugnæ ſpatium diſcriminat aër.
Primus terrificum Mauors non ſegnis in agmen
Odryſios impellit equos, quibus ille Gelonos
Siue Getas turbare ſolet: ſplendentior igni
Aureus ardeſcit clypeus, galeamq́; nitentes
Arrexere iubæ: tunc concitus enſe Pelorum
Tranſigit aduerſo, femorum qua parte uolutus
Duplex ſemiferis conectitur ilibus anguis,
Atq; uno ternas animas interficit ictu.
Tunc ſuper inſultans auidus languentia curru
Membra terit, multumq́; rotæ ſparſere cruoris.
Occurrit pro fratre Mimas, Lemnumq́; calentem
Cum lare Vulcani ſpumantibus eruit undis:
Et prope torſiſſet, ſi non Mauortia cuſpis
Ante reuelato cerebrum fudiſſet ab ore.
Ille uiro toto moriens, ſerpentibus imis
Viuit adhuc ſtridore ferox, & parte rebelli
Victorem poſt fata petit. Tritonia uirgo
Proſilit, oſtendens rutila cum Gorgone pectus,
Aſpectu contenta ſuo, non utitur haſta.
Nam ſatis eſt uidiſſe ſemel, primumq́; furentem
Longius in faciem ſaxi Pallanta reformat.
Ille procul ſubitis fixus ſine uulnere nodis,
Vt ſe letifero ſenſit dureſcere uiſu,

Et ſteterat iam penè lapis, Quò uertimur, inquit?
Qui ſerpit per membra ſilex? qui torpor inertem
Marmorea me peſte ligat? uix pauca locutus,
Quod timuit iam totus erat, ſæuusq; Damaſtor
Ad depellendos iaculum dum quæreret hoſtes,
Germani rigidum miſit pro rupe cadauer.
Hic uerò interitum fratris miratur Echion.
Inſcius autorem dum uult tentare nocendo,
Te Dea reſpexit, ſolam quam cernere nulli
Bis licuit: meruit ſublata audacia pœnas,
Et didicit cum morte Deam. Sed turbidus Idam
Pallaneus oculis aduerſa tuentibus atrox
Ingreditur, cæcasq; manus in Pallada tendit.
Hunc mucrone ferit Dea comminus, ac ſimul angues
Gorgoneo riguere gelu, corpusq; per unum
Pars moritur ferro, partes periere uidendo.
Ecce autem medium ſpiris delapſus in æquor
Porphyrion, trepidam conatur uellere Delon.
Scilicet ad ſuperos ut torqueat improbus axes.
Horruit Aegeus, ſtagnantibus exilit antris
Longæuo cum patre Tethys, deſertaq; manſit
Regia Neptuni, famulis ueneranda profundis.
Exclamant placido cunctæ de uertice Nymphæ,
Nymphæ quæ rudibus Phœbum docuere ſagittis
Errantes agitare feras, primumq; gementi
Latonæ ſtruxere torum, cùm lumina cœli
Parturiens geminis ornaret fœtibus orbem.
Implorat Pæana ſuum conterrita Delos,
Auxiliumq; rogat: Si te gratiſſima fudit
In noſtros Latona ſinus, ſuccurre precanti,
En iterum conuulſa feror. ſuccurre roganti.

DE CHRISTO SERVATORE.

CHriſte potens rerum,redeuntis conditor æui,
Vox ſummi,ſenſusq; Dei,quem fudit ab alta
Mente pater,tantiq; dedit conſortia regni.
Impia tu noſtræ domuiſti crimina uitæ,
Paſſus corporea mundum ueſtire figura,
Affariq; palàm populos,hominemq; fateri:
Quémque utero incluſum Mariæ,mox numine uiſo
Virginei tumuere ſinus,innuptaq; mater
Arcano ſtupuit compleri uiſcera partu,
Autorem paritura ſuum:mortalia corda
Artificem texere poli,mundiq; repertor
Pars fuit humani generis,latuitq; ſub imo
Pectore,qui totum latè complectitur orbem.
Et qui non ſpatijs terræ,non æquoris unda,
Nec capitur cœlo,paruos confluxit in artus.
Quin & ſupplicij nomen nexusq; ſubiſti,
Vt nos ſubriperes leto,mortemq; fugares
Morte tua:mox æthereas euectus in auras,
Purgata repetens lætum te luce parentem.
Auguſtum foueas,feſtis ut ſæpe diebus
Annua ſynceri celebret ieiunia ſacri.

LAVS CHRISTI.

PRoles uera Dei,cunctisq; antiquior annis,
Nunc genitus qui ſemper eras,lucisq; repertor,
Antè tuæ matrisq; parens,quem miſit ab aſtris
Aequæuus genitor,uerbiq; in ſemina fuſum
Virgineos habitare ſinus,& corporis arcti
Iuſsit inire uias,paruaq; in ſede morari:
Quem ſedes non ulla capit,qui lumine primo

Vidiſti quicquid mundo naſcente crearas.
Ipſe opifex, opus ipſe ſui, dignatus iniquas
Aetatis ſentire uices, & corporis huius
Diſsimiles perferre modos, hominemq; ſubire,
Vt poſsis monſtrare Deum, ne lubricus error,
Et deceptadiu uarij ſolertia mundi,
Pectora tam multis ſineret mortalia ſeclis
Autorem neſcire ſuum: te conſcia partus
Mater, & attoniti pecudum ſenſere timores.
Te noua ſollicito luſtrantes ſidera uiſu,
In cœlo uidere prius: lumenq; ſecuti,
Inuenere Magi. tu noxia pectora ſoluis,
Elapſasq; animas in corpora functa reducis,
Et uitam remeare iubes. tu lege recepti
Muneris, ad manes penetras, mortisq; latebras
Immortalis adis. Naſci tibi nam fuit uni
Principium, finisq; mori: ſed nocte refuſa,
In cœlum, patremq; redis, rurſusq; perenni
Ordine, purgatis adimis contagia terris.
Tu ſolus, patrisq; comes, tu ſpiritus inſons,
Et toties unus, triplicíq; in nomine ſimplex.
Quid niſi pro cunctis aliud? quis credere poßit,
Te potuiſſe mori, poteras qui reddere uitam?

MIRACVLA CHRISTI.

ANgelus alloquitur Mariam, quò præſcia uerbo
Concipiat, ſalua uirginitate, Deum.
Dant tibi Caldæi prænuntia munera Reges,
Myrrham homo, Rex aurum, ſuſcipe thura Deus.
Permutat lymphas in uina liquentia Chriſtus,
Quo primum facto ſe probat eſſe Deum.
Quinq; explent panes, piſces duo, millia quinq;,

Et Deus ex paruo plus ſupereſſe iubet.
Editus ex utero cæcus noua lumina ſenſit,
Et ſtupet ignotum ſe meruiſſe diem.
Lazarus è tumulo, Chriſto inclamante reſurgit,
Et duræ mortis lex reſoluta perit.
Nutantem quatit unda Petrum, cui Chriſtus in alto
Et dextra greſſus firmat, & ore fidem,
Exanguis Chriſti contingit fœmina ueſtem.
Stat cruor in uenis, fit medicina fides.
Iuſſus poſt multos graditur paralyticus annos
(Mirandum) lecti portitor ipſe ſui.

DE MVLABVS GALLICIS.

Aſpice morigeras Rhodani torrentis alumnas,
Imperio nexas, imperioq; uagas.
Diſſona quàm uarios flectant ad murmura curſus,
Et certas adeant uoce regente uias.
Quamuis quæq; ſibi nullis diſcurrat habenis,
Et pateant duro libera colla iugo.
Ceu conſtricta tamen ſeruit, patiensq; laborum,
Barbaricos docili concipit aure ſonos.
Abſentis longinqua ualent præcepta magiſtri,
Frænorumq; uices lingua uirilis agit.
Hæc procul anguſtat ſparſas, ſpargitq; coactas,
Hæc ſiſtit rapidas, hæc properare facit.
Læua iubet, læuo deducunt limite greſſum:
Mutauit ſtrepitum, dexteriora petunt.
Nec uinclis famulæ, nec libertate feroces:
Exutæ laqueis, ſub ditione tamen.
Conſenſuq; pares, & fuluis pellibus hirtæ,
Eſſeda concordes multiſonora trahunt.
Miraris ſi uoce feras pacauerit Orpheus,

Cum

Cùm pronas pecudes Gallica uerba regant?

IN CVRETIVM.

FAllaces uitreo ſtellas componere mundo,
Et uaga Saturni ſidera ſæpe queri:
Venturumq́; Iouem paucis promittere nummis,
Cureti genitor nouerat Vranius.
In prolem dilata ruunt periuria patris,
Et pœnam meritò filius ore luit.
Nam ſpurcos auidè lambit meretricis hiatus,
Conſumens luxu flagitijsq́; domum.
Et quas fallacis collegit lingua parentis,
Has eadem nati lingua refudit opes.

IN EVNDEM.

SI tua Cureti penitus cognoſcere quæris
Sidera, patre tuo certius ipſe loquar.
Quòd furis, aduerſi dedit inclementia Martis.
Quòd procul à Muſis, debilis Arcas erat.
Quòd turpem pateris iam cano podice morbum,
Fœmineis ſignis Luna Venusq́; fuit.
Attriuit Saturnus opes. hoc prorſus in uno
Hæreo, quæ cunnum lambere cauſa facit?

IN EVNDEM.

Sordidus ex humeris nodo dependet amictus,
Exercentur equis, & colla comantia pectunt.

IN IACOBVM MAGI-
ſtrum equitum.

PEr cineres Pauli, per cani limina Petri,
Ne laceres uerſus dux Iacobe meos.
Sic tua pro clypeo defendat pectora Thomas,
Et comes ad bellum Bartholemæus eat.
Sic ope ſanctorum non barbarus irruat Alpes,

Sic tibi det uires ſancta Suſanna ſuas.
Sic quicunq; ferox gelidum tranauerit Iſtrum,
Mergatur uolucres ceu Pharaonis equi.
Sic Geticas ultrix feriat romphea cateruas,
Romanaſq; regant proſpera tela manus.
Sic tibi det moriens magnos conuiua triumphos,
Atq; tuam uincant dolia fuſa ſitim.
Sic nunquam hoſtili maculetur ſanguine dextra,
Ne laceres uerſus dux Iacobe meos.

CLAVD. EPIGRAM. DE APRO ET LEONE.

TOruus aper, fuluusq; leo coiere ſuperbis
Viribus; hic ſetis, ſæuior ille iuba.
Hunc Mars, hunc Cybele laudat: dominatur uterq;
Montibus: Herculeus ſudor uterq; fuit.

DE LOCVSTA.

HOrret apex capitis, medio fera lumina ſurgunt
Vertice, cognatus dorſo durescit amictus.
Armauit natura cutem, dumiq; rubentes
Cuſpidibus paruis multis acuere rubores.

DE TORPEDINE.

QVis non indomitam diræ torpedinis artem
Audit, & emerito ſignatas nomine uires?
Illa quidem mollis, ſegniq; obnoxia tactu
Reptat, & attritis uix languida ſerpit arenis:
Sed latus armauit gelido natura ueneno,
Et frigus quo cuncta rigent, armata medullis
Miſcuit, & proprias hyemes per uiſcera duxit.
Naturam iuuat ipſa dolis, & conſcia fortis
Vtitur ingenio, longeq; extenta per algas
Hac confiſa iacet: ſucceſſu læta reſurgit,

Et uiuos impune ferox depaſcitur artus.
Si quando ueſtita cibis incautior æra
Hauſerit, & curuis frænari ſenſerit hamis,
Non fugit, aut uano conatur uellere morſu,
Sed propius nigræ iungit ſe callida ſetæ,
Et meminit captiua ſui, longeq́; per undas
Pigra uenenatis effundit flamina uenis.
Per ſetam uis alta meat, fructuſq́; relinquit
Abſentem uictura uirum: metuendus ab imis
Emicat horror aquis, & pendula fila ſecutus
Tranſit arundineos arcano frigore nodos,
Victricemq́; ligat concreto ſanguine dextram.
Damnoſum piſcator onus, prædamq́; rebellem
Iactat, & amiſſa redit exarmatus habena.

EPISTOLA AD SERENAM.

ORphea cùm primum ſociarent numina tædæ,
Ruraq́; compleret tertia feſtus Hymen:
Certauere feræ, picturatæq́; uolucres,
Dona ſuo uati quæ potiora darent.
Quippe antri memores, cantus ubi ſæpe ſonoræ
Præbuerat dulci mira theatra lyræ.
Caucaſeo cryſtalla ferunt de uertice lynces,
Gryphes Hyperborei pondera fulua ſoli.
Furatæ Veneris prato per inane columbæ,
Florea connexis ſerta tulere roſis.
Fractaq́; nobilium ramis electra ſororum,
Cygnus oloriferi uexit ab amne Padi.
Et Nilo Pygmæa grues poſt bella remenſo,
Ore legunt rubri germina cara maris.
Venit & extremo Phœnix longæuus ab Euro,
Apportans unco cinnama rara pede.

Nulla auium pecudúmq; fuit, quæ ferre negaret
Vectigal meritæ connubiale lyræ.
Tunc opibus, totoq; Heliconis ſedula regno,
Ornabat propriam Calliopea nurum.
Ipſa præterea dominam ſtellantis olympi
Ad nati thalamos auſa rogare parens.
Nec ſpreuit regina deum, uel matris honore,
Vel iuſto uatis ducta fauore pij.
Qui ſibi carminibus toties luſtrauerat aras,
Iunonis blanda numina uoce canens:
Præliaq; altiſoni referens Phlegræa mariti,
Titanum fractas, Enceladiq; minas:
Ilicet aduentu noctem dignata iugalem
Addidit augendis munera ſacra toris:
Munera mortales non admittentia cultus,
Munera quæ ſolos fas habuiſſe deos.
Sed quod Threicio Iuno placabilis Orpheo,
Hoc poteris uotis eſſe Serena meis.
Illius expectant famulantia ſidera nutum,
Sub pedibus tegitur terra fretumq; tuis.
Non ego cùm peterem ſolenni more procorum,
Promiſi gregibus paſcua plena meis:
Nec quòd mille mihi lateant ſub palmite colles,
Fluctuet & glauca pinguis oliua coma:
Non quòd noſtra Ceres numeroſa falce laboret,
Aurataq; ferant culmina celſa trabes:
Sufficit mandaſſe deam, tua littora nobis,
Et pecus, & ſegetes, & domus ampla fuit.
Inflexit ſoceros, & maieſtate petendi,
Texit pauperiem nominis umbra ſui.
Quid non perficeret ſcribentis uoce Serenæ,

Vel

Vel genius regni, uel pietatis amor?
Atq; utinam ſub luce tui contingeret oris,
Coniugis in caſtris, & ſolio generi,
Optatum celebrare diem, me iungeret auſpex,
Purpura me ſancto cingeret aula toro.
Et mihi quam ſcriptis deſponderat antè puellam,
Coniugis eiuſdem pronuba dextra daret.
Nunc medium quoniam uotis maioribus æquor
Inuidet, & Libycæ diſsidet ora plagæ,
Saltem abſens regina faue, reditusq; ſecundos
Annue ſidereo læta ſupercilio.
Terrarum tu pande uias, tu mitibus Euris,
Aequora pacari proſperiora iube.
Vt tibi Pierides, doctumq; fluens Aganippe,
Debita ſeruato uota cliente canant.

De phaleris equi regii.

ACcipe parua tuæ princeps uenerande ſororis
Munera, quæ manibus texuit ipſa ſuis.
Dumq; auro phaleræ, gemmis dum fræna renident,
Ac uterum zona cinge frementis equi.
Siue illum Armenijs aluerunt gramina campis,
Turbidus Aegræa ſeu niue lauit Halys.
Sanguineo uirides morſu uerſare Smaragdos,
Et Tyrio dignum terga rubere croco.
O quantum formæ ſibi conſcius erigit armos,
Spargit & excuſsis colla ſuperba iubis.
Augeſcit breuitas domi pietate Serenæ,
Quæ uolucres etiam fratribus ornat equos.
Stamine reſplendens, & mira textilis arte
Baltheus, alipedis regia terga ligat.
Quem decus Eoo fratri, pignusq; propinqui

Sangui

Sanguinis, Heſperio miſit ab orbe ſoror.
Hoc latus aſtringi uelox optaret Arion,
Hoc proprium uellet cingere Caſtor equum.

DE CONCHA.

TRansferat huc liquidos fontes Heliconia Nais,
Et patulo conchæ diuitis orbe fluat.
Namq; latex doctæ quæ lauerit ora Serenæ,
Vltra Pegaſeas numen habebit aquas.

De muneribus Honorio
Imperatori miſsis.

NOn ſemper clypei metuendum gentibus orbem,
Dilecto ſtudioſa parens fabricarat Achilli:
Lemnia nec ſemper ſupplex ardentis adibat
Antra dei, nato galeam factura comantem:
Sed placidos etiam cinctus, & mitia pacis
Ornamenta dabat, bello quibus ille peracto,
Conſpicuus reges inter fulgeret Achiuos.
Ipſa manu chlamydes oſtro texebat & auro,
Frænaq; quæ uolucrem Xanthum Baliumq; decerent,
Aequore quæſitis onerabat ſedula gemmis:
At tibi diuerſis princeps altiſsime certant
Obſequijs: ſocer en Stilico Mauortia confert
Munera, barbaricas ſtrages, Rheniq; triumphos:
Reginæ contenta modum ſeruare Serena,
In tua ſollicitus urgens uelamina telas.

DE EQVO HONORII.

O Felix ſonipes, tanti cui fræna mereri
Numinis, & ſacris licuit ſeruire lupatis.
Seu tua per campos uento iuba luſit Iberos,
Seu te Cappadocum gelida ſub ualle natantem
Argææ lauere niues, ſeu læta ſolebas

Theſſaliæ rapido perſtringere paſcua ſaltu:
Accipe regales cultus, & crine ſuperbus
Erecto uirides ſpumis perfunde Smaragdos.
Luxurient tumido gemmata monilia collo,
Nobilis auratos iam purpura ueſtiat armos,
Et medium te zona liget, uariata Serenæ
Floribus, & caſtæ manibus ſudata colorum
Perſarum gentile decus, ſic quippe laborat
Maternis ſtudijs, nec dedignatur equeſtres
Moliri phaleras, genero latura decorem.

DE CRYSTALLO.

Poſſedit glacies naturæ ſigna prioris,
  Quæ ſit parte lapis, frigora parte negat.
Solers luſit hyems, imperfectoq; rigore
  Nobilior, mitis gemma tumeſcit aquis.

DE EODEM.

Lymphæ quæ tegitis cognato corpore lymphas,
  Et quæ nunc eſtis, quæq; fuiſtis aquæ,
Quod uos ingenium iunxit? qua frigoris arte
  Torpuit, & maduit prodigioſa ſilex?
Quis tepor incluſus ſecuras uendicat undas?
  Interior glacies quo liquefacta Noto?
Gemma quibus clauſtris arcano nobilis æſtu,
  Vel concreta fuit, uel reſoluta gelu?
Solibus indomitum glacies Alpina rigorem
  Sumebat, nimio iam pretioſa gelu.
Nec potuit toto mentiri corpore gemmam,
  Sed medio manſit proditor orbe latex.
Auctus honor, liquidi creſcunt miracula ſaxi,
  Et conſeruatæ plus meruiſtis aquæ.
Aſpice correptam ſplendenti fragmine uenam,

Quæ

Qua trahitur limes lucidiore gelu.
Hic nullum Boream, nec brumam ſentit opacus
Humor, ſed uarias itq; reditq; uias.
Non illum conſtrinxit hyems, non Sirius exit.
Aetatis ſpatium non tenuauit edax.
Clauditur immunis conuexo tegmine riuus,
Duratisq; uagus fons operitur aquis.
Nónne uides proprijs ut ſpumet gemma lacunis,
Et refluos ducant pocula bina ſinus?
Vdaq; pingatur radijs obſtantibus iris,
Secretas hyemes ſollicitante die?
Mira ſilex, mirusq; latex, qui flumina uincit,
Et lapis eſt merito, quod fluit & lapis eſt.
Dum cryſtalla puer contingere lubrica gaudet,
Et gelidum tenero pollice uerſat onus,
Vidit perſpicuo depræenſas marmore nymphas,
Dura quibus ſolis parcere nouit hyems:
Et ſiccum relegens labris ſitientibus orbem,
Irrita quæſitis oſcula figit aquis.
Marmoreum nec ſperne globum, ſpectacula tranſit
Regia, nec rubro uilior iſte mari.
Informis glacies, ſaxum rude, nulla figuræ
Gratia, ſed raras inter habetur opes.

Epiſt. ad Olibrium, ut ſibi ſcribat.

QVid rear, affatus quòd non mihi dirigis ullos?
Nec redit alterno pollice ducta ſalus?
Scribendíne labor? ſed quæ tam prona facultas,
Carmina ſeu fundis, ſeu Cicerone tonas?
Cedere diuitijs animi fortuna fatetur,
Et tantas oris copia uincit opes.
An rarus qui ſceptra ferat? quin tempore nullo,

Ceſſant Flamineæ puluerulenta uiæ.
Cùm fluat ingenium, cùm ſit qui dicta reportet,
Quæ niſi contemnor cauſa relicta tibi?
Deſpicis ergo tuum (ſi fas eſt credere) uatem,
Perfidus & ſpatio debilitatur amor.
Excidimúsne tibi? lucem iam condat Hydaſpes,
Et Tarteſiaco ſol oriare uado.
Candeſcat Geticis Meroë conuerſa pruinis,
Claraq; ſe uetito proluat Vrſa mari:
Et ſi iam noſtros faſtidit Olibrius ignes,
Conſtat Oreſtæam nil ualuiſſe fidem.
Quin age rumpe moras, remoraturasq; ſodalem,
Abſens eloquio fertiliore doce.
Crebraq; fœcundo feſtinet littera curſu,
Digna tuis animis, inſinuanda meis.
Dignatus tenuit Cæſar ſcripſiſſe Maroni,
Et tibi dedecori ſcribere? Muſa uale.

Ad Probinum, ut ſcribat ſibi.

QVem precor inter nos habitura ſilentia finem?
Quando dabit gratas littera noſtra uices?
Me timidum, uel te potius dixiſſe ſuperbum
Conuenit, alterius crimen utrunq; tenet.
Transfluxere dies, & dum ſcripſiſſe priorem
Pœnitet, æternas itur in uſq; moras.
Sed quid agam? cœpiſſe uetat reuerentia ueſtri,
Hinc amor hortatur ſcribere, uincat amor.
Fors iuuat audentes, priſci ſententia uatis,
Hac duce non dubitem te reticente loqui.
Audax aut ſi quid penitus peccaſſe uidetur,
Arguar, ingrati non ſubiturus onus.
Romanos bibimus primo te conſule fontes,
Et Latiæ ceßit Graia Thalia togæ.

Incipienſq; tuis affatibus omnia cœpi,
Fataq; delebo poſteriora tibi.
Ergo laceßitus tandem reſcribe roganti,
Et patria florens ſorte Probine uale.

In ſphæram Archimedis.

IVppiter in paruo cùm cerneret æthera uitro,
Riſit, & ad ſuperos talia dicta dedit:
Huccine mortalis progreſſa potentia curæ?
Iam meus in fragili luditur orbe labor.
Iura poli, rerumq; fidem, legeſq; uirorum,
Ecce Syracuſius tranſtulit arte ſenex.
Incluſus uarijs famulatur ſpiritus aſtris,
Et uiuum certis motibus urget opus.
Percurrit proprium mentitus Signifer annum,
Et ſimulata nouo Cynthia menſe redit.
Iamq; ſuum uoluens audax induſtria mundum,
Gaudet, & humana ſidera mente regit.
Quid falſo inſontem tonitru Salmonea miror?
Aemula naturæ parua reperta manus.

De Birrho & Caſtoreo.

NOminis umbra manet ueteris, nã dicere Birrhum,
Si Caſtor niteat, Caſtoreum nequeo.
Sex emptus ſolidis, quid ſit iam ſcire poteſtis,
Si mihi nulla fides, credite uel pretio.

De ſepulchro Specioſæ, quæ in uia poſita erat.

PVlchris ſtare diu Parcarum lege negatur,
Magna repente ruunt, ſumma cadunt ſubitò.
Hic formoſa iacet, Veneris ſortita figuram,
Egregiumq; decus inuidiam meruit.

De Balneis Quintianis.

FOntibus in liquidis paulùm requieſce uiator,

Atq; tuum rurſus carpe refectus iter.
Lympharum dominum nimium miraberis hoſpes,
Inter dura uiæ balnea qui poſuit.

Deſcriptio portus Zarinenſis.

VRbs in conſpectu montana cacumina uelat,
Tranquillo prætenta mari, ducentia portum
Cornua, pacatas remouent aquilonibus undas.
Hic exarmatum terris cingentibus æquor
Clauditur, & placidam diſcit ſeruare quietem.

Ad Aeternalem.

QVicquid Caſtalio de gurgite Phœbus anhelat,
Quicquid fatidico mugit cortina receſſu,
Carmina fert, ſed uerba negant communia Muſæ.
Carmina ſola loquor, ſic me meus implet Apollo.

Deſcriptio armenti.

NOn tales quondam ſpecies tulit armentorum
Tellus tergemino ſubdita Gerioni.
Non tales Clitumne lauas in gurgite tauros,
Tarpeio referunt quos pia uota Ioui.
Non tales Tyrias ſparſiſſe iuuencus harenas
Dicitur, optatum quando reuexit onus.
Non Cretæus ager, nec amati conſcia tauri
Gnoſos, nec ſimiles pauerit Ida feras.
Ipſe & diſpariles monſtro diffuſus in artus,
Qui crimen matris condidit ore nouo.
Cres puer haud talem potuiſſet reddere formam,
Portaſſent totum ſi fera membra patrem.

Deſcriptio inſulæ.

ESt procul ingenti regio ſummota receſſu
Inſula, quæ reſides fluctus miteſcere cogit,
In longum producta latus, fractuſq; per undas,
Ardua tranquillo curuantur brachia portu.

De iracundo.

IN iaculum quodcunq; gerit dementia mutat.
Omnibus armatur rabies pro cuſpide ferri.
Cuncta uolant, dum dextra ferox in uulnera ſæuit,
Pro telo geritur quicquid ſuggeſſerit ira.

De Quadriga marmorea.

QVis dedit innumeros uno de marmore uultus?
Surgit in aurigã currus, paribusq; lupatis
Vnanimes frænantur equi, quos forma diremit,
Materies cognata tenet, diſcrimine nullo.
Vix redit in currum, ducuntur ab axe iugales,
Ex alio ſe quiſq; facit: quæ tanta poteſtas?
Vna ſilex tot membra ligat, ductusq; per artem,
Mons patiens ferri uarios mutatur in artus.

De Perdica.

QVid non ſæuus amor flammarũ munerę cogit?
Sanguinis affectum mater amare timet.
Pectore dum niueo miſerum tenet anxia nutrix,
Illicitos ignes iam fouet ipſa parens.
Vltrices pharetras tandem depone Cupido,
Conſule iam Venerem, forſan & ipſa dolet.

De Hiſtrice.

AVdieram memorande tuas Stymphale uolucres
Spicula uulnifico quondam ſparſiſſe uolatu.
Nec mihi credibilis ferratæ fabula pinnæ
Viſa diu: datur ecce fides, & cognitus hiſtrix,
Herculeas affirmat aues: os longius illi,
Aſsimilat porcum, mentitæ cornua ſetæ
Summa fronte rigent, oculis rubet igneus ardor,
Parua ſub hirſuto catuli ueſtigia dorſo.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri
Præſidio dignata feram, ſtat corpore toto

Sylua

Sylua minax,iaculisq; rigens in prælia creſcit
Picturata ſeges,quorum cute fixa tenaci,
Altera ſuccreſcit,alternanteſq; colorum
Cincta uices.ſpatijs intus nigrantibus exit
In ſolidæ ſpeciem pinnæ,tenuataq; furtim
Leuis in extremum ſeſe producit acumen.
Sed non hæc acies ritu ſylueſtris Echini
Fixa manet,crebris propugnat iactibus ultro,
Et longe ſua membra regit,tortumq; per auras
Euolat,excuſſo natiuum miſsile tergo,
Interdum fugiens Parthorum *more ſequentem*
Vulnerat,interdum poſitis uelut ordine caſtris
Terrificum denſa mucronem uerberat unda,
Et conſanguineis haſtilibus aſperat armos.
Militat omne feræ corpus,uibrataq; rauco
Terga fragore ſonant,ſtimulis accenſa tubarum,
Agmina collatis credas confligere ſignis:
Tantus in anguſto ſtrepitus furit:additur armis
Calliditas,parcuſq; ſui timor,iraq; nunquam
Prodiga telorum:cautè contenta minari,
Nec niſi ſeruandæ iactus impendere uitæ.
Error abeſt,certum ſolertia deſtinat ictum,
Nil ſpatio fallente modum,ſeruatq; tenorem
Muta cutis,doctiq; regit conamina uiſus.
Quid labor humanus tantum ratione ſagaci
Proficit?eripiunt trucibus Cortinia *capris*
Cornua,ſubiectis eadem leneſcere cogunt
Ignibus,intendunt taurinos uiſcere neruos,
Inſtruitur pinnis,ferroq; armatur harundo.
Ecce breuis proprijs munitur beſtia telis,
Externam nec quærit opem fert omnia ſecum,
Se pharetra,ſeſe iaculo,ſeſe utitur arcu.

Vnum animal cunctas bellorum poßidet artes.
Quòd ſi omnis noſtræ paulatim induſtria uitæ,
Fluxit ab exemplis: quicquid procul appetit hoſtem,
Hinc reor inuentum, morem hinc traxiſſe Cydonas
Bellandi, Parthosq́; retrò didiciſſe ferire,
Prima ſagittiferæ pecudis documenta ſecutos.

In Podagricum, qui carmina ſua non ſtare dicebat.

QVæ tibi cum pedibus ratio? quid carmina culpas?
Scandere qui neſcis, uerſiculos laceras.
Claudicat hic rurſus, hæc, inquit, ſyllaba nutat,
Atq; nihil prorſus ſtare putat Podager.

Ad Maximum, qui ſibi mel miſit.

DVlcia dona mihi tu mittis Maxime ſemper,
Et quicquid mittis mella putare decet.

De paupere amante.

PAupertas me ſæua domat, durusq́; Cupido:
Sed toleranda fames, non tolerandus amor.

De eodem.

ESuriens pauper, telis incendor amoris,
Inter utrunq; malum diligo pauperiem.

De Pijs fratribus, & ſtatuis eorum.

ASpice ſudantes uenerando pondere fratres,
Diuino meritos ſemper honore coli.
Iuſta quibus rapidæ ceßit reuerentia flammæ,
Et mirata uagas reppulit Aetna faces.
Complexi manibus fultos ceruice parentes,
Attollant uultus, accelerentq́; gradus.
Grandæui gemina ſublimes prole feruntur,
Et chara natos implicuere mora.
Nónne uides ut ſæua ſenex incendia monſtrat?

Vt trepido genitrix inuocet ore Deos?
Erexit formido comam, perq; omne metallum,
Fuſus in attonito palluit ore color.
In iuuenum membris animoſus cernitur horror,
Atq; omen metuens, impauidusq; ſui.
Reiectæ uento chlamydes, dextram erigit ille,
Contentus læua ſuſtinuiſſe patrem.
Aſt illi duplices in nodum colligit ulnas,
Cautior in ſexu debiliore labor.
Hoc quoq; præteriens oculis ne fortè relinquas,
Artificis tacitè quod meruere manus,
Nam conſanguineos eadem cùm forma figuret,
Hic propior matri, fit tamen ille patri.
Diſsimiles annos ſolertia temperat artis,
Alter in alterius redditur ore parens.
Et noua germanis paribus diſcrimina præbens,
Diuiſit uultus cum pietate faber.
O bene naturæ memores, documenta ſupernæ
Iuſtitiæ; iuuenum numina, uota ſenum.
Qui ſpretis opibus medios properaſtis in ignes,
Nil præter ſanctam tollere caniciem.
Haud equidem immerito tantas uirtute repreſſas,
Enceladi fauces obriguiſſe reor.
Ipſe redundantem frænauit Mulciber Aetnam,
Læderet exempli ne monumenta pij.
Senſerunt elementa fidem, pater affuit æther,
Terraq; maternum ſedula iuuit onus.
Quòd ſi notus amor prouexit in aſtra Lacones,
Aetneam Phrygio raptus ab igne pater:
Si uetus Argolicos illuſtrat gloria fratres,
Qui ſua materno colla dedere iugo:
Cur non Amphinomo, cur non tibi fortis Anaphi

Aeternum Siculus templa dicauit honos?
Plura licet ſummæ dederit Trinacria laudi,
Nouerit hoc maius ſe genuiſſe nihil.
Nec doleat damnis, quæ deuius intulit ardor,
Nec gemat exuſtas igne furente domos.
Num potuit pietas flamma ceſſante probari?
Emptum eſt ingenti clade perenne decus.

Epiſtola ad Gennadium proconſulem.

ITaliæ commune decus, Rubiconis amœni
Incola, Romani fama ſecunda fori.
Graiorum populis, & noſtro cognite Nilo,
Vtraq; gens faſces horret, amatq; tuos.
Carmina ieiunas poſcis ſolantia fauces,
Teſtor amicitiam, nulla fuiſſe domi.
Nam mihi mox nidum pennis confiſa relinquunt,
Et lare contempto non reditura uolant.

De Theodoro & Adriano.

MAnlius indulget ſomno, noctesq; diesq;
Inſomnis Pharius, ſacra profana rapit.
Omnibus hoc Italæ gentes expoſcite uotis,
Manlius ut uigilet, dormiat ut Pharius.

In Sirenas.

DVlce malum pelago Sirenæ, uolucresq; puellæ
Scyllæos inter fremitus, auidamq; Charybdim,
Muſica ſaxa fretis, habitabant dulcia monſtra,
Blanda pericla maris: terror quoq; gratus in undis,
Delatis licet huc incumberet aura carinis,
Impleſſentq; ſinus uenti de puppe ferentes,
Fugebat uox una ratem, nec tendere certum
Delectabat iter reditus, otiumq; iuuabat,
Nec dolor ullus erat: mortem dabat ipſa uoluptas.

OPERVM CLAVDIANI FINIS.

BIBLIOTECA ... N. RO...